

DE FEBRIVM
DIFFERENTIIS, EARVM

q̄; causis, signis, medela: tam in vni-
uersali quam in particulari, ex
antiquorū & iuniorū: tum
græcorum tū arabū
authoritate.

PER DOCTOREM PETRVM MER-
catorum: dum medicinæ cathedram in vniuersi-
tate Granatæ publice profiteretur: eius-
dem authoris scholij.

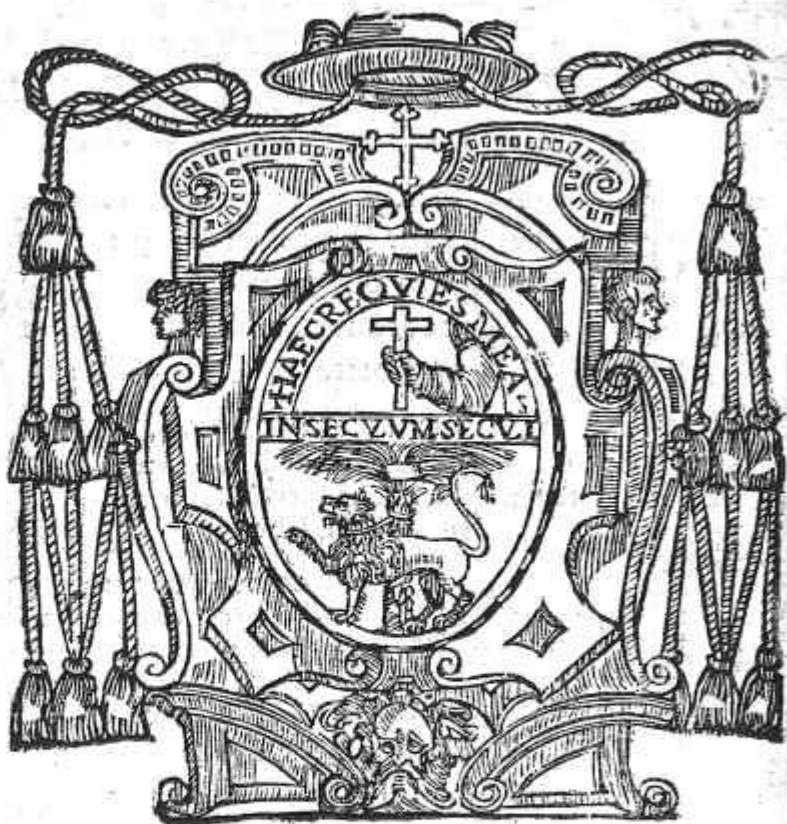
AD ILLVSTRISSIMVM ET REVERENDIS-
simum Dominum D. Ioan Mendez à Salua terra, Ar-
chiepiscopum Granatensem.

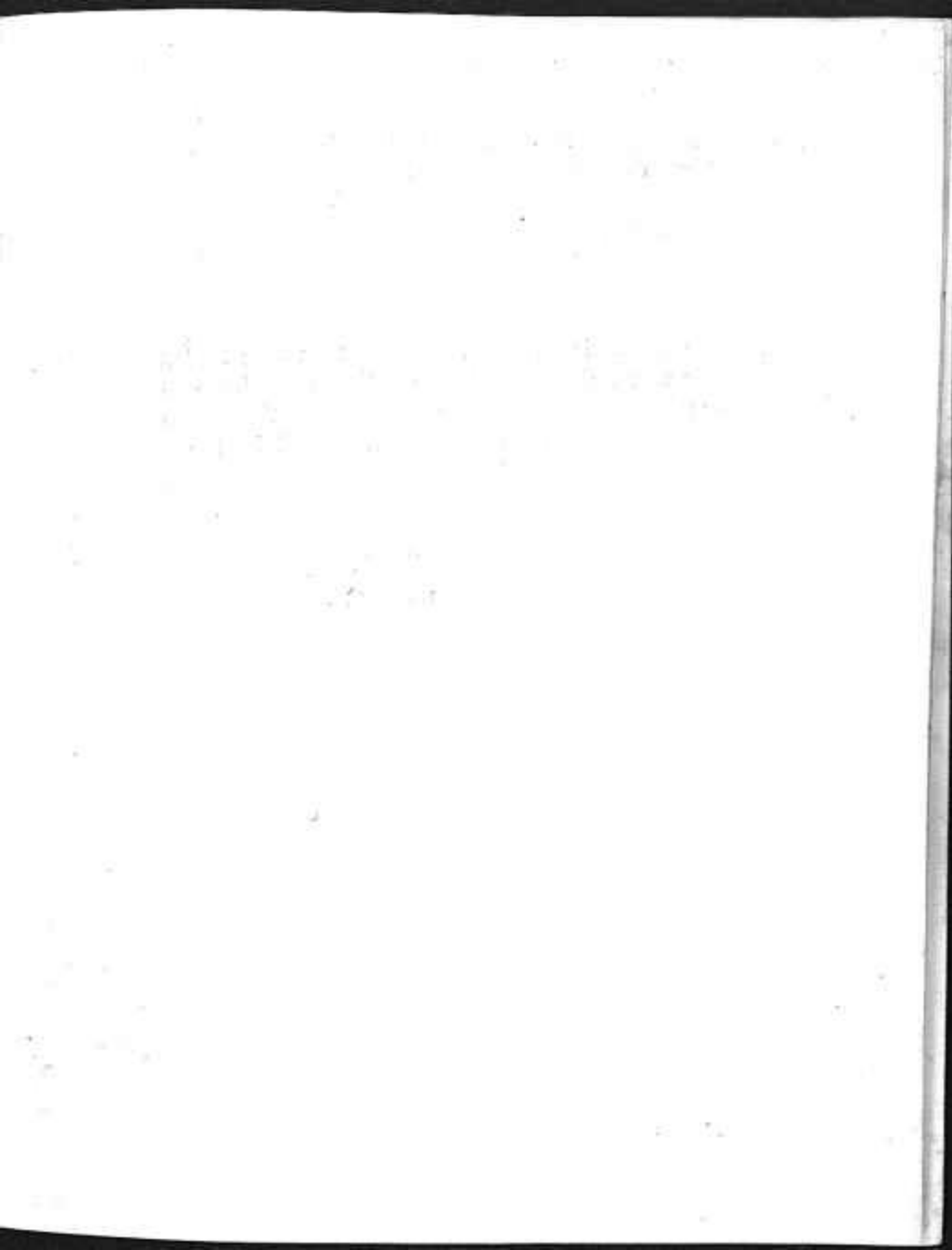
Apud inclitam Granatam, in ædi-
bus Antonij Nebris-
sensis.

CVM PRIVILEGIO.

Tassado por los Señores del Cõsejo de
su Magestad, en tres mrs el pliego

YO Christoual de Leon Secretario del Consejo de su Magestad, doy fee que auiendo se visto por los Señores del, vn libro de Medicina, intitulado de Febriū Differentijs, que compuso el Doctor Pedro de Mercado, vecino de la ciudad de Granada: è hizo imprimir con licencia de los dichos Señores: tassaron cada pliego de los del dicho libro en papel, y sin encuadernar, a tres maravedis. Y mandaron que no se pueda vender ni venda, sin que primero se imprima en la primera hoja de cada vno de los dichos libros, este testimonio de taxa. Y porque dello coste, de mãdamiento de los dichos Señores del Cõsejo de su Magestad. E de pedimiento de la parte del dicho Doctor Mercado, di esta fee. En Madrid à veynte dias del mes de Agosto, de mil è quinientos y ochenta y tres años.

Christoual
de Leon.

ERRATA.

Pagina.	linea.	Pro.	lege.
Pag. 5. lin. 19.	per nobiliem pernobillem.	pag. 9. lin. 14.	accendente accedente.
pag. 10. lin. 5.	inflens	pag. 10. lin. 5.	inflens
tes in fientes.	pag. 20. lin. 19.	de victa deuicta.	pag. 21. lin. 18.
velit velit.	pa. 26. lin. 13.	mobimo.	pag. 27. lin. 23.
in venire innuire.	pag. 29. lin. 14.	adorandi odorandi.	pag. 32. lin. 10.
de supernas	ans desuper natans.	pag. 36. antep. in sit inlit.	pag. 37. lin. 5.
princio principio.	pa. 39. lin. 13.	Qua	quam.
pag. 39. lin. 15.	lin. 28. illiquo illico.	pag. 42. lin. 10.	pag. 44. lin. 2.
velit velit.	pag. 45. lin. 2.	aliquater aliquiliter.	pag. 47. lin. 1.
durare.	lin. 1. durare	durare.	lin. 1. 5.
naufatiua nau	featiua.	pa. 47. li. 21.	alías alias.
lin. 28.	illiquo illico.	pa. 48. lin. 14.	floma florpa.
50. lin. 5.	dit ft.	pa. 51. li. 24.	â tolere attollere.
52. li. 2.	gadio gaudio.	li. 25.	ferutur feratur.
pa. 53. li. 27.	breuissimae breuissimae.	59. lin. 22.	neffione ne
pa. 60. lin. 5.	stomia phlebotomia.	pa. 62. lin. 11.	respiendu respâ
otendu.	pag. 67. lin. 5.	eructua eructa.	pa. 77. lin. 15.
naufatiua nau	featiua.	lin. 19.	auenis â venis.
pag. 78. lin. 1.	ni in.	pag. 78. lin. 21.	25. redditum reditû.
pa. 78. lin. 1.	26. euacut euacuat.	pag. 91. lin. 27.	inuenis in venis.
pag. 92. lin. 3.	ro vero.	pag. 93. lin. 1.	impropriz impropie.
lin. 2.	nominatur nominat.	pag. 93. lin. 1.	3. pidis padis.
pag. 94. lin. 3.	stret se stret fecum.	pag. 95. lin. 23.	effctiuz effectiue.
pag. 102. lin. 16.	nimirû nil mitrâ.	pag. 103. lin. 23.	datur dat.
lin. 27.	deciditur cõdit.	pa. 106. lin. 9.	frustra frustra.
pag. 107. lin. 8.	immodicæ immodice.	lin. 26.	contetiose contentiose.
pag. 108. lin. 21.	baccinum vaccinum.	pag. 110. lin. 11.	rafato rosato.
lin. 20.	cogerit cõgerit.	pag. 111. lin. 7.	adorare odorare.
pag. 113. lin. 14.	fusse suffer.	pag. 115. lin. 12.	mar & mar.
antepen. trionem tritione.	pag. 116. lin. 1.	temperatus temperas.	pag. 116. lin. 13.
pag. 117. lin. 17.	extraneæ extraneæ.	pag. 117. lin. 17.	deglutire deglutire.
pa. 124. lin. 11.	9. lin. 24. est &.	pag. 122. lin. 4.	incidunt incidunt.
pa. 124. lin. 11.	9. lin. 24. est &.	pag. 124. lin. 11.	9. pro fluuis pro fluuis.
pag. 128. lin. 17.	ferre ferre.	pag. 131. 1.	pâ. ethenzo Athenzo.
pag. 132. lin. 10.	mittes mites	lin. 11.	2. extra
pag. 133. 3.	5. lin. 6.	ballum vallum.	pag. 140. lin. 7.
parû ma paruum.	lin. 11.	di ad de ad	pag. 146. lin. 3.
ebullie ebullites.	lin. 21.	exit erit.	pag. 146. vlti. virtus virtutis.
pag. 150. lin. 14.	sanitatis in sanitatis.	lin. 15.	infans in fanis.
pag. 157. lin. 3.	curatio, & per curatio per.	lin. 16.	vellis velis.
pag. 158. lin. 10.	fucco succo.	pag. 159. lin. 17.	album alium.
pag. 162. lin. 10.	sponties sponties.	lin. 27.	vero, pag. 164. lin. 17.
cõstauerit cõsteterit.	pa. 165. lin. 7.	Primiffa Præmissa.	pag. 166. lin. 26.
porritat porritat.	pag. 168. lin. 21.	sinixtio sinixtio.	pa. 169. lin. 19.
vellis velis	pag. 173. lin. 12.	radibus radicibus.	pag. 174. atep. hiuerno hyberno.
vlti. aqualiter aqualiter.	pa. 182. lin. 6.	impropriz impropie.	pag. 187. lin. 25.
turum tarum.	pag. 188. lin. 15.	alienus alius.	pa. 189. lin. 21.
extrauenas extra venas.	pa. 190. lin. 4.	Balesius Valesius.	pag. 191. lin. 3.
violato viola	to. antep. Aedem Bædem.	pag. 192. lin. 28.	gitur geritur.
pag. 193. lin. 11.	auelica uelica.	pa. 195. lin. 17.	â cubus acubus.
pag. 200. lin. 11.	inæqua inæquali.	pa. 204. lin. 17.	â cubus acubus.
pag. 204. lin. 17.	â cubus acubus.	pag. 208. lin. 25.	infrûter infrûter.
pag. 212. lin. 25.	equatione euacuatione.	pen. alperis alperis.	pag. 235. lin. 27.
frigi frigi.	236. lin. 4.	quartatur quartatur.	pa. 239. lin. 15.
baleo balueo.	pag. 240. lin. 2.	cupatorio cupatorio.	pag. 246. lin. 9.
Gineta Aegineta.	pag. 249. lin. 14.	cupatorij cupatorij.	pag. 256. lin. 24.
eue eue.	pa. 260. lin. 5.	facilissimâ facilissimâ.	pag. 260. lin. 6.
reddit redit.	pa. 266. lin. 30.	& ad foli & foli.	pa. 266. lin. 1.
uubâ uuât.	pa. 281. lin. 17.	mirum nil mirum.	pag. 284. vlti. per ventres perurentes.
pag. 286. lin. 5.	linæ sine.	lin. 13.	inuoibus cribis in uoiuibus.
pag. 286. lin. 24.	eue eue.	pa. 290. lin. 5.	facilissimâ facilissimâ.
pag. 290. lin. 7.	quid it li fenex quid it fenex.	pa. 293. lin. 3.	ditupo syrupo.
pag. 290. lin. 17.	ferentem ferente.	pa. 295. lin. 2.	bum a uum.
pag. 296. lin. 1.	AD AC.	lin. 24.	intuualo intuualo.

En Madrid à treze de Nouiembre, de mil y quinientos y ochenta y dos años.

Juan Yppuez del Marmoz.

The first part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice". The text is very faint and difficult to read, but appears to be a list of names and titles.

The second part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice". The text is very faint and difficult to read, but appears to be a list of names and titles.

The third part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice". The text is very faint and difficult to read, but appears to be a list of names and titles.

The fourth part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice". The text is very faint and difficult to read, but appears to be a list of names and titles.

O R quanto por parte de vos el Doctor Pedro de Mercado, vezino dela ciudad de Granada, nos fue fecha relacion, diziendo que con mucho trabajo y estudio, auia des compuesto vn libro de medicina, intitulado de februm differentijs. El qual era muy vtil y pro-

uechoso para el bié y salud corporal: y para el remedio de muchas enfermedades, suplicando nos atéto el mucho trabajo y estudio q̄ en cōponer el dicho libro auia des tenido, vos mandafemos dar licēcia y facultad pa poder imprimir el dicho libro y preuilegio, pa q̄ por tiēpo de diez años ninguna persona lo pudiese imprimir ni vender, sino fuesedes vos, o quien vuestro poder ouiese, en estos nuestros reynos ni traerlos de fuera de ellos, o como la nuestra merced fue fe. Lo qual visto por los de nuestro consejo, y como en el dicho libro se hizo la diligencia que la prematica aora nueuamente hecha dispone: fue acordado que deuiamos mandar dar esta nra cedula. Por la qual vos damos licēcia y facultad a vos el dicho doctor mercado, o aquié vro poder ouiere, pa que por tiēpo de diez años primeros siguiētes q̄ se cuentē desde el dia dela fecha de esta mi cedula en adelante, y no otra persona alguna pueda imprimir y vender el dicho libro en estos nros reynos, so pena q̄ la persona o personas q̄ sin tener vro poder lo imprimierē o vdiēren, o hizierē imprimir, o traxerē de fuera parte impresso, pierdā la impressiō, y los moldes y aparejos cō q̄ lo hizieron, e incurran cada vno d'ellos en pena d' treinta mil mēs, la tercia pte pa la psona q̄ lo acusare, y la otra tercia pte pa nra camara y fisco, y la otra tercia pte pa el juez q̄ lo sentēciare. Cō tātō q̄ todas vezes q̄ durāte el dicho termino lo hizierdes imprimir, despues d' impresso lo traygays atasar a nro consejo, y corregirlo con el original q̄ en el presentastes, que van rubricadas las hojas, y firmado al fin de el, de Christoual de Leō nro escriuano de camara, de los q̄ residē en el nuestro

consejo. E no lo podays vender en otra manera: sopena de caer è incurrir en las penas contéidas en las leyes y prematikas de nuestros reynos. Y mādamos a los del nuestro consejo presidentes e oydores de las nuestras audiencias, alcaldes, alguaziles, de la nra casa y corte: y a todos los corregidores, asisistentes, gouernadores, alcaldes, alguaziles, y otras qualesquier justicias de estos nuestros reynos, que os guarden y cumplan, y hagan guardar y cumplir esta nuestra cedula, y contra lo en ella contenido, no passen en tiempo alguno, ni por alguna manera. Fecha en Eluas, a ocho dias del mes de Enero, de mil y quinientos y ochéta y vn años.

YO EL REY.

Por mandado de su magestad.

Antonio de Erasso.

Decreto de el Licenciado Ruy Garcia, por comision de los señores del consejo real, sobre la utilidad de este libro.

VI este libro con mucha consideracion y cuydado: y cierto es digno de ser impresso, por ser prouechofo para nuestra arte.

El Licenciado
Ruy Garcia.

REVE.

REVERENDISSIMO AC PRINCIPI ILLVSTRIS;

simo, pauperum refugio, Domino. D. Ianni Mendez à Salua
terra, Granatēsi Archiepiscopo, doctor Petrus

Mercado medicus.

OT AC tanta sunt tua in me Princeps Illu-
strissime, & vigilantissime pastor merita, vt
te solum esse putem, cui mearum literarum
fructus progressusq; referendos, par & con-
sentaneum esse contenderim. Me nanq; quan-
tum authoritas tua permisit, amplissimis do-
ctis & in Apollinea facultate muneribus orna-
sti: & quod maximū esse duxi, in domesticam
familiarēq; vitæ & dignissimæ mensæ tuæ
consuetudinem admissum inuitasti. Vnde sit
quid dignitatis, siquid honoris, siquid existis.

mationis, siquid fidei, in vrbe tanta apud ciues, magistratus, & iudices, con-
sequuntum esse Granata videt, tuo in me animo propenso omnes ascribunt. Ne-
que id iniuria credere in animum suum, qui serio & vere sapiunt, induxerunt.
Quippe qui non solum familiam per nobilem curandam sed salutem etiam tuam
commisisti: quæ non leues causæ admodum illustres regni viros vt se mihi sanan-
dos tradderent, impulerunt. Hinc factum est, vt labores, vigilias, lucubrationesque
meas non nisi tibi princeps Illustrissime dicandas existimauerim. Atque librum hūc
à medico cui Regio consilio commissum fuit, probatum & rigida censura vtilem
nostræ facultati iudicatum: permissu. Philippi catholici inuictissimiq; typis excu-
dendum Domino meo omni literarum genere ornatisimo optimo iure dedicarem.
Quare princeps Illustrissime pauperum hospitium, non opus sed authoris mentem
probens, non inuitus accipias, vt post hac ad alias atque alias, bonarum literarum
vigilias, tuis hic naturæ minister, se bonis auspiciis erigat feliciter.

Quod si feceris, vt spero, & me, & genus, & artem Apols
lineam nobiliorem efficies.

AD CANDIDVM

lectorem.

VIDEBAM medicinæ pelagus lector candi-
de adeo magnum ac in accessibile, nauigan-
tium percurrentium q̄; ipsum plures naufra-
gium facere, quam portum attingere: salutē
q̄; humani generis ob eius longitudinē peri-
clitari. Videbam q̄; Galenum cui vera fides,
vera q̄; huius scientiæ methodus debetur, tanta seculorum
diuturnitate propter eius in comprehensibilem lectionem
obliuioni traditum, & quasi sepultum, hoc nostro seculo
iam veluti à mortuis resurgentem. Tot Græcos quorum vo-
lumina nomina q̄; perierant, simul resurgētes, paulū, actiū,
Oriuasiū, Alexandrum Tralliaū, veluti Galeni simias
ipsum ad compendium reducentes, tanta scribendi similiter
dine, vt eadem omnes ex Galeno verba transfulerint: ex
eodem q̄; Galeni fonte æqualia vasa impleuerint. Adeo vt,
ita superfluum tibi videatur, vno lecto alium legere, ac si vas
aliquod ex aliquo fonte clara pura q̄; aqua plenum, sparsa
ipsa, iterum ex eodē fonte impleatur. Quod si aliquid noui
Galeni dictis addiderint, quod parū est, nisi itinere lōgo las-
satus, totoq̄; corpore fatigatus nemo inueniet. Cū etiā vide-
bā rot arabes, Auicēnā, inq̄; Rasiū, Auerroū, Auézōarem,
Haliabatē, Isaac, Serapionē: Quib9 remediōrū suauitas & se-
curitas debetur: viros & si barbaros prudētes tñ, bonorū ex-
perimētōrū sollicitos, græcorūq̄; rigurosas medelas corrigē-
tes: non solum obliuioni tradditos, sed derissos. Videbā ma-
ximam modernorū cateruam arabes sequentium, omni-
no iam veluti delinquentes ab academijs exterminatos,
gentilem, iacobum de partibus, iacobum de forliuio, vgo-
nem senensem, Nicolū Florentinum: quibus scholarum di-
sputationes ac quæstionū elucidationes committebantur.

Alios

Alios plures ex hac arabum classe soli curationi vacantes, quibus etiã erat cura, græcos cum arabibus conciliare. Ex græcorum classe modernos plures adeo græcizantes, in sola q̄; græcorum verba iurantes, vt nihil credant, & si vtilè manifestũ q̄; sit, quod apud arabes reperiãt. Quib9 nil aliud debetur, quam medicinæ scientiam illa vtilitate priuare, eã de q̄; diuidere, & si apud omnes eadẽ sit: eiusq̄; graues authores (quos si in aliquo differte apparerent, conciliare debuissent) in discordes sectas partire, ac indiuisa certamina opponere. Humani generis salutem, in prælio ponentes, tanta imprudentia inconstantia q̄; vt hic arabes occiderent, illic autem libros eorum euoluẽtes, suis q̄; furtim græca pelle inferentes, tanquã suos venderẽt. Quis hoc bellum introduxit? nõne arabes sicut græci hippocratis Galeni q̄; dicta veluti leges ac sanctiones obseruant, græcorum q̄; interpretes & discipuli esse desiderant? nonne admirabilẽ ingeniosam q̄; eorum doctrinam millies exclamant, admirãtur q̄;? nunquid alia semina, aut alterius agro quam Galeni seminant? aut aliã terrã aratro euoluunt? Quos igitur mordent amicos? quos eodẽ Galeno psequũtur, eos qui Galenũ reuerẽter sectantur? Quos ex terminãt, quos parũ post rogent vt reuertantur? Si enim medicinæ theoriã necesse habeas, necesse etiam est vt arabes aperias: siue vocib9 in gymnasijs eã conferas, siue scripturis eam mandes. Si vero praxim pro alicuius morbi medela, necesse est arabes antiquos euoluas, si correctis securis q̄; auxilijs curare desideras. Neque hoc est græcos parui pendere, aut eos arabibus subijcere: Imo indignum putarem, arabes græcis comparare. Galenamque coronam sine certamine damus, Auicenam tamẽ cæteros que arabes finite rogo, tanquam Galeni discipulos ipsũ interpretari. Non enim vt galenũ extollatis, quicquam proderit Arabes adeo graues sepelire. Non possum

non dolere tot graues expertos q̄; medicos diuersis mundi plagis, tot seculis obtēperatos, tot librorū volumina antido-
ta q̄; adeo p̄ficua, vilib9 locis derelicta: ne igitur omne quod
arabum tēpore in medicinā agro fuit elaboratum, cultum
q̄; euanesceret, ac artis lōgitudini p̄lixitati q̄; succurrere de-
siderās, antiquos omnes, tā grācos quā arabes euoluens, re-
soluēs q̄;, librū hunc de febrū differētij9 medela q̄; cōpone-
re tētaui. Omnia quæ ab omnib9 diuersis libris locis q̄; diffu-
se tractātur, ad compēdiū redigēs, grācorum sentētias ara-
bum interpretationibus explicādo, arabum etiam defectus
grācorum sentētij9 supplēdo, corrigēdo q̄;. Et quæ incom-
parabili labore & studio inexplicabili per infinitos pene li-
brorum locos venari opportheret, breui resolutione ordine
q̄; connexa resolui. Neq̄; aliquæ ex grācis arabibus q̄; sentē-
tiæ pro febribus quibuscunq̄; cognoscendis, distinguendis,
curādisq̄;, desiderari possunt, quæ hic non reperiātur. Quas
vt suis locis connexas scriberē, superfluasq̄; refecarē, longa
fatis fuit terenda via: scholia q̄; maxime necessaria, non mi-
nori labore subiunxi. Quod omnibus credo morbis succur-
re. Cū febris adeo vulgariter per omnes grassetur, vt omnis
morbus aut in essentia febris sit, aut illi necessario su-
peruenire accidere q̄; febris debet.

CV M Galeni operum diuersi extent typi diuersis capit-
bus columnisq̄; procedētes: vt vulgatos grācisq̄; exem-
plaribus consonantes magis, eos qui basileæ elegi. Qui cum
duplici capitum numero designentur, numerum hispanum
sequor. Et idē numerus inteligēdus in scholijs: quāuis altero
quia breuiori scribatur. Primū. c. caput secundū. c. columnā
designat. In super ne authorum nominaloca q̄; sæpissime
relata, libri hui9 sentētias interrumpent, ad latus ea posui
per alphabeti litteras, authores eorūq̄; decreta distinguens.

DE FEBRIBVS IN VNIVERSALI TRACTATVS PRIMVS.

DE FEBRIVM ESSENTIA. CAPVT. I.

FEBREM antiqui quādoq; vocarunt æstū, quādoq; vocarunt ignem. ^b Quādoq; vero; conuersionem caliditatis innatæ in igneam naturam. ^c Est enim febris, calor præternaturam ex profundo emergens, acris & mordax, vitalem firmitatem cordis et arteriarum ledens: ad quem in æqualitas quædam, & inordinatus motus pulsibus accidit, iuxta ipsam febris speciem. ^d Extraneo enim calore ad cor accedente, naturalis egreditur à temperamento: cumq; ipse per totius corporis mēbra spargitur, vt eis vitam tribuat, necesse est, vt membra in ædem qualitate præternaturam cum recipiant. Vnde membra calefacit, vrit, generatq; toti corpori distemperiem, actioni naturali subito nocentem, & cum naturalem dicimus actionem, intelligendum est cibum appetere, dormire, sedere, ambulare: & si opera naturæ impediatur, non tamē destruit: alias periret homo. ^e Fitque ex calore febrili, & præcedenti naturali vnus calor. Idem enim calor naturalis mutatus in qualitate operandi præternaturam, fit febrilis. Et cum subiectum eius propinquū sit cor, impossibile est non retinere naturæ vim: in quantum ergo est naturalis, concoquit, & sanat, & in quantum febrilis & præternaturam, coctionem impedit, comburit, occidit. ^f Qui vt febrem constituat vltimari debet, & esse in termino suæ productionis, & non in via, sicut caliditas iræ, & laboris cum non vltimatur: quæ nullatenus febris dicenda

^a Gal. aph. 7. 13.
^b Hip. Gal. 3. epi di. com. 1. ix. 5
^c Gal. aph. 1. 16.
^d Acti. tetr. 2. 8. l. c. 7.
^e Isaac. 1. febr. part. 1. c. 3.
^f Auerr. 3. col. c. 3.

A est.

g
Auc. f. I. 4. t.
L. c. I.

h
Gal. simp. dif.
c. I. c. 36.

i
Gal. 8. met. c.
9. in fi.

K
Alex. tral. 12.
c. I. pag. 681.

l
Gale. met. c.
x. c. 179.

m
Isaac. l. febr.
part. I. c. 3.

n
Gal. art. medi.
c. 82. c. 262.

o
Gal. I. dif. feb.
c. ij. c. 116.

p
Hip. & Gale.
4 ph. 6. 42.

est. s Cum enim febris morbus sit, necesse est affectum esse præter naturam, actiones ledentem: affectus autem non in ipso verti, alterari, mutari ve, generationē habet, sed in mutato & alterato esse, cum permanentia. n Quamuis enim sapientes febres infientes & factas diuidant, non est, quia siētes permanentiam non habeant: sed quia eam non habent in habitu, & independenter, sicuti febres hecticæ suam permanentiam habent. l Febris autem affectus cordis est, quia cum febris natiui caloris sit mutatio, natiuus autē calor existat in corde, febrem in corde sedē habere necesse est. * Calor enim hepatis extraneus toti corpori communicatus, febris non erit, nisi cordi insit, & a corde toti corpori communicetur: est enim cor veluti corporis focus. l Quod si aliquis instaret, æque bene per venas ad hepat, & per nervos ad cerebri calorē extraneū posse imprimi, sicuti per arterias ad cor. Respondendū, cor naturaliter calidius & siccus esse hepate, & cerebro, arteriæ etiā calidiores & sicciores sunt nervis & venis: vnde necesse est, vt calor extraneus, in eas & cor citius imprimatur, propter similitudinem & similitudinē quam cum eis habet: ignis enim citius in lignis siccis quam in viridibus incenditur. m Et si de febre proprijs, & adæquatis terminis loquamur, nulla tenus calor præter naturam dicetur: sed distemperies per calorem: cū enim febris sit morbus, & morbus ad aliquid sit, necesse est febrem ad aliquid esse. n Ex intemperie enim qualitatum primarū primæ ægitudines fiunt, ex quibus existit febris, quoties calor præter naturam in corde extiterit. o Quamuis tamen febris essentialiter nocua sit, accidentaliter aliquando inuat: nam dolorem hypochondriorum (qui non est propter inflammationem: sed vel propter obstructionem, aut flatum, aut propter contrariam in æqualem intemperie) sanat febris: quædam incidendo, alia extenuando ac dissoluendo, alia vero ad temperaturæ æqualitatem trahendo. p Febrilis etiam calor humores

mores pituitosos resoluit, spiritus flatuosos extenuãdo & calefaciẽdo.^q Quartana etiam febris epilepsiam fieri prohibet, & factam soluit: per rigorem enim concutiendo, humorem excernit: experientia enim visum est, morbos comitiales à quartana longa fuisse discussos.^r Et eadem febris quartana melancholicos à melancholia liberat.^f Et incurãda obesitate, sicut in reducendo hominẽ talem ad bonum corporis habitũ, febris iuuat, si medicus recte omnia faciat.^f Iuuat etiã febris in morbis qui ex frigiditate sũt, siue frigiditas illa sola sit, siue cũ humorib; frigidis pituitosis, vel mixta sit flatuosis spiritibus.^f Et febris post rauces & grauedines veniens, firmitus & certius resoluit, vt nõ iterũ facile reuertatur: etiam si aliquid erroris commissum sit.^x Conuulsiones ex repletionẽ febris sanat, partim superfluam resolucendo humiditatem, partim calefactione frigiditatem extirpando: quæ sunt medicorum intentiones in conuulsionibus curandis.^y In dolore etiam hepatis ob flatuosum spiritũ, febris superueniens dolorem soluit, spiritus flatuosos resolucendo. Et in paralesi febris paralyticis superueniẽs, iuuat.^z In apoplexia etiam & omnibus neruosis affectibus, qui ex pituitosis & frigidis humoribus fiunt, febris superueniens non modico est iuuamento: vt quæ calefaciat, incidat, extenuet, atq; resoluat spiritus flatuosos & pituitosos humores.^a Et non solum iuuat febris eis superueniẽs, verum licet ipsam medicinis calefacientibus prouocare, sicut cum confectiõne anacardina.^b Vnde diuidẽs quidam morbos, alios ab igne contingere, alios vero à rore asserit: morbos q; à rore ignem curare, morbos ab igne curare rorem.^c

Hip. & Cale. apho. 6. §1.
Ga. aph. 5. 70
Aulc. f. I. 4. f. 2. c. 61.
Ga. I. 4. met. c. 15. in fi.
Gale. apho. 6. 4. 4. x
Hip. Ga. 6. c. pi. com. 3. tex. 10.
Gal. apho. 4. 57.
Aul. I. 4. 3. tra. 3. c. 5. et. 2. 3. c. 4.
Gal. 2. prorr. 19. 50. & aph. 6. §1.
Ras. 9. al. c. 7.
Arist. I. prob. 58.

SCHOLIA.

Febre iã conuersionẽ dicit Galenus caliditatis in natã in igneã naturã, vt aphorism. I. apho. 16, iã vero cõuersione

fieri caliditatis innatæ in igneam naturam, aphorismorū .i.
 apho. 14. dicens, ob ianati caloris conuersionem in igneam
 naturam accenditur febris. Et hæc est veritas & verus Ga-
 leni sensus. Conuersio enim motum dicit, febris vero res
 permanens est. Est enim affectus, qui neq; inuerti, neq; in al-
 terari, mutari ve generationē habet, sed in mutato & alte-
 rato esse. Vt asserit Galenus, lib. de simpromatum differen-
 tijs. c. 1. Auicena .c. delipyria quodam facili argumento im-
 pulsus, vltimis verbis diffinitionis febris, illis sicut in totum
 corpus, addit, nisi calor extraneus impediatur: innuens in fe-
 bre lipyria & alijs vbi extrema frigent, extrema nõ febrire.
 Oppositum tamen placet gentili: immo quod & si extre-
 ma frigida sint, febrientia dicantur. Calor enim febrilis ad-
 mensuram naturalis debet mensurari: cum enim de calore
 naturali paucū habeant, nimirum quod paucum etiam ha-
 bentia de calore febrili, frigescant. Quod experiri licet, in
 illis qui per resolutionem moriuntur ex intensa febre: quā-
 do enim morti appropinquant, extrema frigent, & anhelis-
 tus frigidus est: & nihilominus ad mensuram remississimi ca-
 loris naturalis qui in eis restat, febrilis etiam restabit. Nisi
 enim per totum corpus caliditas præter naturam extendā-
 tur, febris non est. Vt asserit Galenus, libro de causis morbo-
 rum, cap. 2. & confirmatur. Quia cum febris affectus cordis
 sit, eius q; calorem innatū extraneās, omnia autem mem-
 bra vitam à corde recipiant, necesse est dum viuunt, calorē
 ab ipso emanantem, febrilem recipere. Quod Aristoteles
 confirmat problematum. 1. problem. 20. dicens febrem totius
 corporis calorem esse superātem. Propter quod febris
 molestior morbus est, eius q; consideratio dignior. Vt asse-
 rit Isaac, libro febrīū parte. 1. c. 3. Quia omnes fere alij mor-
 bi vni tantum mēbro apropriantur, febris autem morbus to-
 ti corpori communis est, & totum corpus per eam intus &
 extra patitur nocumētum. Dignissimam etiam asserit Cel-
 sus

sus considerationem febrium, libr. 3. de medicina. c. 3. Quia
 totius corporis affectus est, & maxime vulgare genus mor-
 bi. Quamuis rarius febrem prouocari cōsulat in paralesi, &
 multi cum eo, multi eam verentur. Quia non est eius arbi-
 trij eam remouere, cuius est prouocare, vt Michael Sauo-
 narola asserit: si tamen in aliquo tempore est prouocanda,
 prout colligitur à Gentili super Auicena. f. 2. 3. ca. 4. Est cum
 materia iam est diminuta: si enim super multam repletionē
 febris prouocaretur, posset ex febre maximum periculum
 sequi: propter eliquationem & rarefactionem humorum.
 Cui ad hæret Ioannes Matheus de Gradi, in nono. ad Al-
 manforem: asserens febrem esse prouocandam, ad resolu-
 tionem reliquiarum quæ remanserunt, & precipue quan-
 do paralesis fuerit quasi vniuersalis: neq; cum re forti pro-
 uocetur, ne inducatur febris putrida: sed cum re quæ spiri-
 tus tantum inflammet, nec humores multum moueat. Prop-
 ter quod fugiendum est, ne cum vino prouocetur: sed fiat
 inunctio circa nucham cum confectioe anacardina, & a-
 liquid etiam ex ipsa propinetur ad quantitatem fabæ. Ra-
 sius tamen drach. duas concedit. Quā cōfectionē Serapio.
 c. de paralesi, dicit posse dari prægnanti paralitice: & Nico-
 lus tractatu. 3. sermo. 3. c. 6. Asserit mirabili experientia para-
 liticam prægnantem cum hac confectioe sanasse.

DE FEBRIVM DIFFEREN- TIIS. CAP. II.

QVAMVIS febris omnis omnes tres substantias
 corpus humanum constituentes, simul comprehen-
 dat, mēbra scilicet, humores, & spiritus, propter earū vni-
 onem: si tamen calor accensione prima in membris accen-
 datur, hesticam febrem constituit: si vero accensione pri-
 ma accendatur in humoribus, & inde in membris humora-

lem: & si accensione prima accendatur in spiritibus, ac inde in membris, febrem cōstituit ephimeram. Quæ differentia ex febris subiecto capiuntur.^a In ephimera enim calor febrilis ab spiritibus incipit, qui veniens ad cor, ipsum calefacit: a quo ad arterias procedit, & ab arterijs ad omnia corporis membra. In humoralis ab humoribus incipiens, humores in corde calefacit, a quo per arterias totum corpus circundat. In hectica vero solida corpora comprehendit, & præcipue solidas corporis partes.^b In qualibet enim istarum trium substantiarum in quacunque harum febrium calor febrilis existit, sed in hectica membra admodum incaluerunt, humores autem & spiritus incalescunt, sed non dum incaluerunt. In humoralis vero humores admodum incaluerunt, membra autem & spiritus incalescunt, sed non dum incaluerunt. In ephimera solum spiritus & aerea substantia incaluit, humida vero & solida corpora ad huc incalescunt, & non dum incaluerunt, & quod ex tribus istis substantijs facilius calefit, sunt spiritus, deinde humores, & deinde membra.^c Diuiduntur etiam febres in eas quæ perse sunt affectus, & in eas quæ alicuius membri affectum sequuntur. Quod si absolute de febribus loquamur, de febribus quæ perse sunt affectus, & non de alijs quæ alicuius particulæ affectui accidunt, intelligi debet.^d Neque à febre accidenti, hominem molestari dicebant sapientes, sed ab affectu particulæ unde febris illa cadebat: vocabant enim eos pleuriticos, peripneumonicos, & hepate aut liene inflammatos.^e Quamuis enim febris accidens cum febre quæ est morbus, communicet in hoc, quod ambæ præter naturam calefaciunt, vna tamen est sequens morbum, & alia est ipse morbus.^f Sunt etiam qui febrem morbum dicunt esse, inter quam & suam causam (quæ non est morbus) non est medium, veluti febris putrida: causa enim eius immediata est putredo, & non est morbus: febres vero

aposte-

^a
Auc. f. l. 4. t. 1
6. l.

^b
Istac. 8. the. c.
2.

^c
Gal. l. dif. f. c.
Lc. II. 5.

^d
A. aph. 4. 66.

^e
Gal. apho. 7.
42.

^f
Raf. 30. conti.
fo. 377. col. 2.

apostematum ponunt de genere febris accidentis : quia ab apostemate procedunt , & ipsum apostema est morbus.

Alius vero quamvis in hac febris divisione consentiat, causam tamen quam assignant priores contradicit : & præ

ter febres apostematum dicit febres opilationum esse febres accidentes. ^b Febres tamen hæ quæ ad affectum sen-

silem alicuius particulæ sequuntur , morbi dici debent, sicuti & affectus a quibus cadunt : cum operationes natura-

les ledant . Sicuti & illi. Accusandi enim sunt , qui has febres accidentia solum vocant , eas vero febres quæ perse-

veniunt morbos : sicuti sunt accusandi , qui spasmus (qui ex apostemate aut inflammatione procedit.) accidens seu

quodam adventitium vocant , alium vero spasmus alioqui venientem mortuum. ⁱ Febrium etiam quædam sunt

manui mordaces, aliæ non mordaces, sed post in surgentes. Aliæ acutæ, sed quæ à manu vincuntur . Aliæ penphingodes aspectu terribiles , aliæ valde rubræ, aliæ valde palidæ, aliæ liuidæ. ^k Febrium etiam aliæ sunt sientes, quæ ideo

tales, quia faciliter solubiles , & in dispositione quadam : aliæ factæ , quia difficulter solubiles, & in habitu. ^l Et quædam sunt continentès sinochæ siue conclusæ , quæ cum

hoc quod sunt continuæ, nullam habent ad intensionem & remissionem mutationem : quædam vero quamvis continuæ sint, quodam modo intermittere videntur, modo ad intensionem modo ad remissionem se conuertendo.

Quædam etiam vere intermittunt : & ex his quædam quotidianæ, quædam tertianæ, quædam quartanæ, quædam quintanæ, septimanæ, & nonanæ. ^m Continentium vero siue conclusarum febrium quædam putredine carèt, quas ephimeris assimilant : ⁿ Aliarum vero duarum quæ cum

putredine sunt, quædam sinochæ, quædam febres ardentes siue causi quarum etiam quædam agmasticæ, quæ augendo semper procedunt : quædam per agmasticæ, quæ

sem

^g
Refert. Avic.
f. l. 4. t. l. c. l.

^h
Avic. l. 4. t. l. c. l.

ⁱ
Gal. dif. mor. c. v. c. 10.

^k
Hipo. & Gal.
c. epid. com. l. tex. 29.

^l
Gal. 8. met. c. l. c. 192.

^m
Gal. 2. dif. f. s. ij. c. 137.

ⁿ
Gal. 9. met. c. l.

^o
Gale. 2. cris. c.
vi. c. 521.

^p
Gale. 2. dif. f.
c. II. c. 137.

^q
Ga. I. cris. c. xvj
c. 506.

^r
Hip. Ga. I. pro
ret. com. 2. tex.
42. f
Gal. 2. alimen.
fa. c. vj. in fi.

^t
Hip. Ga. I. Lepi.
com. I. tex. 23.

^v
Gale. vi. epid.
com. 4. tex. 2.

^x
Gale. vi. epid.
com. II. tex. 29

^y
Ga. I. Epid. cō.
3. text. 17. in
princ.

semper diminuendo : quædam homotene , quæ eundem tenorem seruando . Et quia sinochus & febris ardens hanc triplicem differentiam habent , quidam has febres in vnã confundit. ^o Rursus febrium continuarum proportionalium quas continuas diximus , quædam quotidiana continuæ , quædam quæ cum sua continuitate exacerbantur de tertio in tertium , quædam quartanæ continuæ , quæ cum sua continuitate de quarto in quartum exacerbantur. ^p Sunt etiam febrium quædam simplicissimæ & mitissimæ , quæ cum signis securissimis fiunt , & quarto die finiuntur , vel prius : aliæ malignissimæ , quæ cum signis grauissimis quarto die occidunt , vel antea. Quædam sunt mittes simplices , quæ vt signis non securissimis sed securis fiunt , ita ad secundum quaternarium transcendunt. Aliæ sunt malignæ acutæ , quæ cum signis grauibus mortem afferunt tardiorum. ^q Et has committatur labor , turbulencia , vigilæ , sudores. ^r Et hæ malignæ febres acceduntur ex malis succis in venis eo acerbatis , qui in prauum sanguinem mutationem accipiunt. ^t Sunt etiam febres cachoetes , quæ facultatem dissolunt : sudant enim semper , sed non toto corpore , & extrema frigent , vt vix calorem recipiant. ^v Sunt etiam febres laboriosæ , & non solum sunt ille , quas multa motio aut labor præcessit , sed omnes in quibus aliquis laboris seu lassitudinis sensus est. Immo & illæ laboriosæ dicuntur , in quibus spontanæ sunt lassitudines , ex multitudine crassiorum vitiosorū q̄ succorū excirata. ^x Et sūt febres boni moris , & mali moris & febres acutæ , & febres diurnæ , & febres ordinatæ , & febres inordinatæ , & febres seruantes vnū circuitū , & febres erraticæ. ^y Et sunt errantes siue errabūdæ , quæ singulas accessiones habent inordinatas. ^z Et ex eis sunt febres inordinatæ , quæ ex atra bile fiunt : quæ atra bilis in quibusdam partibus mouetur , in alijs immota manet , in alijs vero putret , aut feruere incipit : ex quibus febrium inordina-

tio sequitur. ^a Et ex eis sunt febres inconstantes, in quibus nihil constans quietumq; existit, neq; exacte formam vnā febrium seruant. ^b Sunt etiam febres stabiles, quæ ideo tales quia per multum tempus æquales permanent. Sunt etiā febres aridæ, seu arentes, quas tactu cognoscere licet: sicuti quæ ex lassitudinibus & exustionibus: nam cutis densitas latere non debet, eos qui tactum habent exercitatum. ^c Et sunt febres incendētes acutæ & ex eisdē sunt febres succedentes quæ tiphodes, id est fumossæ dicuntur, & longiores sunt. ^d Sūt etiā febres lassitudinariæ, quæ per abscessus terminantur. ^e Et ex eis sunt febres palustres, & gelidæ & pestilentēs. ^f Ab accidētibus etiam antiqui febres distinguebāt, & nominabant, veluti febrem soporificam, somnolentam, lethargicam, freneticam auriginosam. ^g Sunt etiam febres fluxuosæ, quæ cū alui fluxibus vomitibusq; tepescunt: contrariæ his sunt febres restrictæ. Sunt etiam febres ignauæ, quæ cum capitis grauitate proueniunt, vel cum sanguinis eruptione, vel excretionis suppressione, aut corporis collapsione, aut contractione. ^h Et sunt febres horrificæ, quæ non sunt in quibus in principio accessions horror reperitur, sed quæ per totam accessionem horrorē habent. ⁱ Sunt etiā febres singultuosæ, quæ ex bile, & cū singultu fiūt. ^k Sūt etiam febres compositæ siue complicatæ, quæ simul tantū modo reperiuntur. Quarū cognitio difficilis est, nisi simplium febrium natura cognoscatur. ^l Et ex eis sunt febres confussæ, quæ ideo confussæ dicuntur, quia accessionum tempora in easdem horas conueniunt. ^m Sunt etiam febres complexæ, quando diuersis horis accessiones fiunt. ⁿ Sunt etiam febres anticipantes, quæ accessiones anticipant: & sunt aliæ febres tardantes, quæ statim ab initio aliquid futuri temporis posterius assumunt. ^o Sunt etiam febres subintrantes, quia ante quam vna absoluta sit altera in vadit: quæ quamuis sui natura de genere sint intermittentium, cō

Gal. 3. prog. ix. 29.

Gal. 4. ratio. vis. Aus. ix. 52

Gal. art. cur. c. ij. c. 369. C. 6. epi. com. I. tex. 29.

Gal. apho. I. 12.

Hip. Gal. aph. 4. 31.

Gal. aph. 7. 42.

Gal. vbi supra.

Gal. sint. me. c. x. c. 178.

Gal. I. epi. cō. I. ix. 22.

Hip. 3. fract. tx. 47.

Gal. 2. cris. c. vij. c. 522.

Gal. 2. dif. f. c. vij. c. 142.

Gale. 2. dif. f. c. vij. c. 145.

Gal. I. cris. c. iij. c. 484.

B plexio

plexio siue subintratio nullum intermissionis tempus relinquit: immo præcedentis declinatio strictior & breuior fit, ratione alterius subintrantis. ^o Sūt febres hiemales aut quia hieme contingunt, aut quia ex humore flegmatico hiemi proportionali sunt. ^p Sūt etiam febres nocturnæ & diurnæ, quia die vel nocte contingunt. ^q Sunt etiam febres pēphingodes, quia spiritibus affluentes, & febres falsæ, inofæ, quia ad tactum pruritus efficiunt. ^r Sunt etiam febres recidivæ, & sunt febres quæ reuertuntur, ob id quod illud quod iudicatum fuit in præcedentibus, non fuit certum & fidum. Ut enim solutiones morborum qui non paulatim sed subito finierunt certas esse cognoscimus, si excretio copiosa aut abscessus in signis appareat: quando hæc infida sunt, necesse est illud quod remanet febrem recidivam facere, eiusdem speciei cum priori. ^t Sunt etiam febres affodes, quæ ideo tales quia implacidæ, & ex oris ventriculi offensa contingunt.

^o
Gal. morb. tem.
c. 12. c. 350.

^p
Gal. 4. rati. vic.
c. 610. 715.

^q
Hi. G. Lepi. cō.
2. tex. 16.

^r
Gal. 6. epi. cō. I.
c. 29. c. 610.

^s
Ga. I. die. decre.
c. 1. c. 557.

^t
Ga. 4. ratio. vic.
c. 47.

SCHOLIA.

ET SI ex tribus differentijs subiectorum tres febrü species fuerint cōstitutæ, nempe hæctica, humoralis, & diaria. Secundumq; calor febrilis est in membris, vel in humoribus, vel in spiritibus: illa subiectorum diuersitas quo ad subiecta in hæctionis intelligitur: quo ad subiecta enim denominationis sola hæctica vocada est febris: sola enim mēbra viuūt, in quibus calor hæcticus subiectatur. Febris enim passio viuētis esse debet. Neq; febris humoralis & diaria febres dicūtur, per calorem præter naturam in humoribus vel spiritibus impressum: cum neq; humores, neq; spiritus vitam habeāt, sed per calorem fiētē in membris impressum, ab altero qui productus fuit in humoribus, vel in spiritibus. Nequē operationes leduntur immediate, à calore pro-

producto in humoribus, nequē in spiritibus, sed ab illo qui in fieri, vel in produci in membris existit. Corpora etiam nostra tripliciter possunt suscipere calorem febrilem in tribus prædictis subiectis: vno modo in habitu & fixatione, ita vt difficulter separabilis sit, & hic calor hecticam febrem constituit. Alio modo in dispositione, ita vt non difficulter sit separabilis, & hoc duobus modis: aut enim calor febrilis inter mino est suæ productionis in humoribus, aut in spiritibus impressus, & febrem constituit humoralem, vel ephemeram: quod esse caloris, productum esse nūcupatur: si vero talis præter naturam calor nō in termino suæ productionis, nec in mutato esse sit, sed in mutari, alterari, vel produci, suum esse habeat, nullam febri constituit speciem: cum nequē febris neq; affectus sit, febris enim aut affectus alius, non in ipso verti, vel mutari suam habet generationem, sed in mutato, & alterato esse cum permanentia, pro vt ex Galeno, est dictum. Ex quibus facillimum erit, supra dictas febrium differentias intelligere. Cum enim membra, humores, & spiritus adeò contigua & vicina sint, impossibile est, calorem febrilem vni trium horum subiectorum in hæere, quin alijs in hæreat. Nec ob id credendum est, omnes tres febriū species confundi. Nam calor febrilis qui febrem humoralem facit, humoribus inest in producto esse, spiritibus vero & membris in produci. Et calor febrilis qui hecticā facit, membris in hæret in facto esse, humoribus & spiritibus in fieri, & in produci. Et calor febrilis qui ephemerā efficit, spiritibus in est in producto esse, membris vero & humoribus in produci. Quæ distinctio existentiæ caloris febrilis, erit adæquata secundū tres modos positos, si hectica febris cum putrida complice tur: erit enim calor febrilis in facto esse in membris, in producto vero esse in humoribus, in produci vero in spiritibus. Et si in producto esse sit in humoribus & spiritibus, in produci vero in membris, ephimera febris cum putrida

complicata resultabit. Quod quibusdam impossibile, ad minus difficile videtur. Quia quando ephimera a putridam generat, putant necessario ephimeram euanescere: & consequenter negant febrem putridam ephimeram posse causare. Quod non solum iuniores aliqui affirmant, sed Isaac, libr. febrium. c. i. Assertit febres ephimeras, sæpissime aliarum febrium esse causas, à reliquis vero non causari. Oppositum tamen posse contingere, est clarum. Si enim ac acuis primitiuis resultat febris ephimera, quæ quidem debiles ores sunt, quid impedit, quod febris putrida quæ efficacior causa est, eam causet? Neq; ex hoc sequitur, quod semper debeat sequi febris ephimera ad febrem putridam. Non enim semper spiritus à calore putrido vincuntur. Possunt enim per suas temperaturas & formas huic nocimento resistere. Nisi enim spiritus ex ipsorum vitio aptitudinem prestent, ad calorem febrilem recipiendum ab humoribus, calor eorum putridus non sufficiet febrem ephimeram causare. Tunc autem aptitudinem prestabunt, quando per distemperiem debiles fuerint: tunc enim de victa naturalitate spirituum ab illo putredinali calore, & ab eodem spiritibus assimilatis, necessario fiet febris ephimera. Et idem contingit membris respectu hecticæ febris. Semper enim membra, humores, & spiritus suæ resistunt corruptioni per suas formas & temperaturas. Nihil igitur impedit ex putrida ephimeram fieri, sicuti ex ephimera communiter efficitur febris putrida, aut hectica. Non enim maior est ratio quod ex ephimera fiat putrida, quam quod ex putrida fiat ephimera, nisi quo ad manifestationem tantum & cognitionem. Cum enim ephimeræ calor suavis sit, nequè difficilia inferat symptomata. Imo est calor naturali maxime similis, & brevis terminationis: quando super putridam contingit, non manifestatur, signa enim putridæ febris & sua difficilia symptomata, ephimeræ calorem obscurant. Et ob eandem rationem quando pu-

do putrida super ephimeram succedit, illi quo manifesta-
 tur putrida, & faciliter cognoscitur. Præter omnes febrium
 differentias superius positas, alias duas scribit Nicolus Flo-
 rétinus tract. 2. sermo. 2. summa. 1. c. 8. scilicet febres proprias,
 & febres per communitatem: febrem propriam dicens, eã
 cuius causa est in ipso corde, aut principaliter in ipso impres-
 sa, febrem vero per communitatem, cuius causa in aliquo
 membro continetur. Quarum differentiarum cõsideratio
 præter id quod impertinens est, & superflua, neq; ab aliquo
 sapientium facta, non continet veritatem. Omnis enim fe-
 bris propria passio cordis est, neq; est habilis aliqua febris,
 quæ per communitatem sit, quocunq; contingat modo. Ca-
 lor enim cordi cõmunicatus, aut calorem cordis non extra
 neat in producto esse, & sic quantumcunq; aliunde com-
 municetur, non sufficiet febrem causare. Si tamen calorem
 cordis in producto esse extraneauerit, & si nõ amplius præ-
 dictus calor cordi cõmunicetur, nihilominus febris aderit:
 nisi febrem quæ alteri affectui accidit, vellent Nicolus per cõ-
 sensum appellare. Quod si hoc vellent, superflua est diuisio,
 quam ponit in febrem affectum & febrem accidentem. Cir-
 cã febrium aridarum siue arentium differentiam corrigend-
 us est Antonius Mussa, qui in suo nouo indice ad Galenũ
 febres ardentes ex tactu cognosci asserit. Illudq; imponẽs
 Galeno. 1. de arte curati. Ad glauco. Galenus namq; non ar-
 dẽtes sed arentes dicit, vt ex noua & antiqua littera Galeni
 colligitur. Quod vero ibi de arentibus siue aridis febribus
 loquatur, patet: ibi enim tractat ã febribus, vbi cutis desicca-
 tur, & densatur: quod arentibus siue aridis febribus appro-
 priatur: sicuti ex lassitudinibus, & exustionibus. Et cõfirma-
 tur quia Hippocrates & Galenus. 6. de morb. popula. com.
 1. loquentes de febribus quæ tactu cognoscuntur, aridas re-
 ferunt.

DE CAUSIS FEBRIVM IN VNI-

VERSAL. CAP. III.

FEBRIS vel propter motum, vel propter putrefactionem, vel propter detentum calidum effluuium, vel propter ad hessum alterius caloris fit: si calor præter naturam cor apprehenderit. ^a Febrem enim causat exertitium, lassitudinem concilians, diuturna etiam in solatio, cutis ad strictionem: siue illa sit à frigore, siue ab aliqua alia re adstringente cutem, sicuti ex aquæ aluminosæ lauatione. Calidus etiam ciborum æsus veluti alliorum, porrorum, ceparum. Potus etiam calidus veluti multi vini veteris: Medicamenta etiam ebibita, & venena. Putredo etiam vniuersalis, & illa quæ in aliqua corporis particula primo caliditatem assumit, deinde partem vicinam afficit & hæc deinceps sibi vicinam, donec cor apprehendat. ^b Pestulens etiam aeris constitutio, & cum peste affectis cōuersari, & plectora febrem causant. Qui cōsuetudinem etiam exercitationis ommisserunt, à febribus corripuntur. ^c Et præcipue à febre hectica. Membrorum enim virtutes debilitantur, propter motus demissionem, qui defert eis spiritum innatum, qui instrumentum existit vitæ membrorum. ^d Ex crementa etiam causa efficiuntur febrium: collecta enim talia putrescunt, ex quo acriora simul & calidiora redduntur, & febrem generant. ^e Superflua etiam euacuatio febres causat, vires enim prostratas relinquit: vnde humores qui remanent non regulantur. Et præter id spiritus etiã mouet, & inflammat. Et idem facit venæ sectio, conuertendo sanguineitatem vaporosam in furiositatem colericã. ^f Fructus etiam recetes sicuti crisomela, mora, melones, persica, cucumeres febres faciunt. Quia omnia quæ sanguinè aquo sitate implèt, quamuis prius in frigidet, faciunt tandem ipsum ebullire. ^g Cibi etiam glutinosi ac crassi, ratione obstructionis & putredinis: acres vero & acetosi, quia malos gignunt humores, febrium causa sunt.

Cibi

Gale. I. def. f. c.
ij. c. II 7.

b
Gal. cau. mor. c.
ij. c. 22.

c
Gal. I. dif. f. c. ij.
c. II 6.

d
Aul. f. 3. 1. do. A.
2. c. I. in fi.

e
Gal. 9 vsu par.
c. j. c. 64. 5.

f
Aulic. f. I. A. t. 1.
c. 25.

g
Aulic. f. 3. I. do. 2.
67.

Cibi etiam natura optimi quia male reponuntur, aut extē-
 pore aliquam malam qualitatem adquirent, causæ febrium
 efficiuntur. ⁿ Abstinencia etiam à cibo, & maxime in cor-
 poribus colericis febres causat. Cibi enim abstinencia exci-
 tat coleram rubeam motu violento. ⁱ Causat etiam febres
 somnus meridianus, multiplicat enim humiditates & rheu-
 mata, & splenem obstruit, & corpus pigrum reddit. ^k Harū
 omnium causarum quædam sunt incipiētes siue procathar-
 ticæ, id est manifestæ: & sunt quæ extrinsecus aduenientes
 corpus alterant, atq; vehementer transmutant naturam:
 aliæ vero sunt causæ antecedentes, & sunt quæcūq; in ho-
 mine malæ dispositiones vel motus præter naturam, qui
 morbos causant: quæ etiam causæ præcedentes siue ante-
 cedentes vocantur. ^l Erit autem causa coniuncta, quæ im-
 mediate morbum facit. ^m Quæ causarum diuersitas per e-
 xempla hæc clarius explicatur: manifestæ seu procatharti-
 cæ causæ sunt, quæ corpus ab exterioribus alterant, veluti
 ferri in eisio, reptilium morsus, percussio, sol, æstus, ignis,
 adustio, frigus. Præcedentes vero causæ siue antecedentes
 siue anteriores sunt, quæ ex parte corporis se tenent, & ab
 interioribus corporis ex hibēt actiones: nō tamē immediate
 febrē faciūt, sed altera causa mediante, vt humorū multitu-
 do, crassities, & viscositas: quæ nō nisi mediāte putredine fe-
 bres causāt. Quādiu enim humores ex multitudine, crassicie
 & viscositate nō putrēt, febres nō causāt: ppter quod putre-
 do causa cōiūcta siue attingens siue immediata dicitur, quia
 immediate febrē efficit. ⁿ Cōmunicāt antecedētes causæ &
 cōiūctæ in hoc, quod ambæ sūt corporeæ, scilicet humorales
 aut cōplexionales. Et causæ antecedētes & primitiūæ cōmu-
 nicant in hoc, quod inter eas & dispositiones siue affectus
 quos causant, mediū existit: licet primitiūæ aliquādo sine al-
 terius causæ medio affectū inducant. Causæ etiam antece-
 dentes à primitiuis differunt in hoc, quod antecedētes sunt

^b
 Gale. I. dif. fe. c.
 ij. c. 118.

ⁱ Somnū m
 Gal. apho. 2. 22. c. 117
^k febres
 Auic. f. 3. J. doc.
 2. c. 9.

^l
 Gal. cau. mor. c.
 ij. inf.

^m
 Gal. aph. 7. 3c.

ⁿ
 Haliab. 6. the. c.
 4

o
Auc. f. 2. l. d. 2.
sum. l. c. 1.

p
Auc. f. 1. 4. t. l.
c. 5. in prin.

q
Gal. can. mor. c.
ij. c. 23.

r
Gale. I. dif. f. c.
iij. c. 119. 120.
f
Isaac. l. feb.

t
Gal. 8. met. c. 8.
in prin.

v
Auc. f. 1. 4. t. l.
c. 2.

x
Gal. 8. me. c. 8.

y
Auc. f. 1. 4. t. l.
c. 2.

ex corpore, primitiæ vero non. ° Licet aliquis causam primitiuam ex corpore sentiat : ponens apostemata extrinseca inter causas primitiuas. Dicens causam primitiuam non quia extra corpus sit, sed quia manifesta, ad differentiam aliarum causarum, quas abditas siue occultas vocant. ° Et omnes supra dictæ causæ non aliter febrem excitabunt, quam secundum corporis aptitudinem : & secundum hanc paruam vel magnam febrem excitabunt. Ignis namq; frige factos nõ absq; viribus & tempore calefacit. Immo maxime refrigerati manus per flammam absq; noxa trahunt. Qui vero calidus est, paratissimus est, vt excessum caloris suscipiat. ° Aptitudo enim ex victus prauitate præcedenti originem pestilentiaæ dedit atheniensibus, quia ex Ethiopia ex malo victu putredinis fluxere quædam contagia : magnam enim partem in morbi generatione habet, corporis quod passurum est a aptitudo. Neq; aliqua causa sine patientis aptitudine agere potest. ° Istam autem aptitudinem quatuor efficiunt causæ: prima similitudo intemperaturæ, seu symbolum. Secunda raritas in compositione. Tertia fortitudo agentis. Quarta approximatio & longa mora in agendo. ° Et secundum quod aptitudo ad febres est maior vel minor, ita corpora paratiora vel minus parata sunt ad febres. Corpora enim calida & sicca ad febres sunt magis apta. ° Alius corpora calida & humida ad febres magis parata putat: & proprie quando humiditas est fortior caliditate. Et isti sunt fetidi sudoris, urinæ, et egestionis. ° Secundo loco aptiora sunt, illa quæ sunt calida, & in passiuis qualitatibus sunt temperata. Et deinde quæ in actiuis sunt temperata, & sunt sicca. ° Alius hoc loco ponit nõ quæ temperata sunt in actiuis, & sicca sunt: sed quæ temperata sunt in actiuis & humida sunt. Et hæc corpora dicit esse, quæ incipiendo, à febribus putridis comprehenduntur. ° Quatuor vero intemperies quæ sequuntur, in epæ sunt, vt à febribus comprehendantur. Et si adiararia capi-

pian.

piantur, quam uis in ediam tollerent, neq; in putridas neq; in hecticas transibunt. Immo si redūdantiam humorum ab sę corruptella contrahant, à dieta iuuātur: quæ uero corpora temperata sunt, tam in actiuis quam in passiuis, maxime resistunt febribus.

z
Ga. opt. cor. cōf.

SCHOLIA.

MOTVM calorem causare euidentissime experientia demonstrat: in animatis enim corporibus sagitta uolenter sursum iacta, adeò in calescit, ut plumbum si in ea sit lique faciat. Ut refert Arist. 2: de celo, c. 7. uelox etiam & fortis motus lapidis molendini loca circumstantia calescit, & ignem generat: ut refert Isaac, lib. febrium parte. i. c. 5. quod de motu corporum non tenuiorum uel liquidorū debet intelligi, ueluti aere, aqua, quæ per motum non calescunt: ut notat Christophorus à Vega super Galenum. i. de differentijs febrium in uiuentibus autem motus non solum calorem causat, sed febrem. Quo modo autem motus calorem causat, adeò est obscurum ut ad huc sub iudice lis sit. Quidam enim ob id motum calorem causare dicunt in uiuentibus, quia per iuncturarum frictionē, & dilatationē, maior introitus aeri fit: quo intromisso, & igne magis uentilato, intensior fit calor. Alij uero ideò hoc contingere asserunt, quia per frictionem, & conuassationem duorum corporum durorū, aer medius adeò rarefit, ut naturā ignis per raritatem attingat, & sic calorem augeat. Thomas de Garuo. i. de differen. febr. ut huius dubij causam assignet, præsupponit quodlibet mixtum multam diffirmitatem in suis partib; habere: igneas & aereas, subtiles & calidas: frigiditas uero, terrestres & aqueas. Ex frictione igitur corporum ad inuicem, & rarefactione, æducuntur partes igneæ & aereæ ex centro corporis uersus circumferentiam: & se-

C para-

parantur a partibus terrestribus, & aqueis, cum quibus erant commixtæ, & exteriora calidiora reddunt. Ita vt per motū, & rarefactionem calor qui antea in potentia erat, post motum ad actum sit reductus. Quam sententiam cōfirmat Caletanus super methetur. dicens motum localem dupliciter causare calorem: Vno modo fricando illud quod cōtingit, & ipsum rarefaciendo, educendo ignē de potētia ad actū: alio modo, specialiter motus pro gressius animalium excitat calorem, dirigendo spiritus & sanguinem, ad membra, in quibus calor augetur: calor tamen per motum causatus, non est effectus per se respectu agentis: cum motus localis in quantum talis, & per propriam naturam non generet calorem: sed in quantum distrahit, & rarefacit partes mobiles: In ordine tamen ad istas partes disgregatas, dicitur effectus per se, eo quod motor intendit disgregare vnā partem ex alia. Nicolus Florentinus tracta. 2. Summ. 1. ferm. 2. c. 12. in omni febre quamuis hectica sit, aut diaria, causam coniunctam ponit. Quem sequitur Hieronymus Montuus suo de febribus compendio: causam coniunctam hecticæ & diariæ approprians: quam dicit causam conseruatiuam. Et illam in diarijs asserit esse subtilitatem, raritatem, & igneitatē substantiæ spirituum. In hectica vero habilitatem humiditatis partium radicalium ad inflammationem. In cōtrarium tamen est Auice. f. 2. 1. doctrina. 2. summ. 1. c. 1. Cuius verba sunt, & causæ quidem coniunctæ sunt corporales, ex quibus dispositiones proueniunt corporales. Prouentu primo: quod in hecticis non est reperibile. Contrarium etiam tenet Galenus primo de inæquali intemperie. Vbi asserit hecticam febrem nullam causam habere: à nulla enim causa dependet, speciali dependentia. Causa vero quæ ipsam creauit, febre excitata iam abest. Nequē eius medella est causa, quæ de sui ablatione indicet, sed sō-

la alteratione curatur . Nisi causam continentem habere dicamus , opinioni Vallesij adhærendo : qui libr. 4. Suarum controuersiarum . c. 3. causam continentem appellat vnius cuiusquæ morbi essentiam : & sic necessario habebit febris hectica causam continentem . Immo & quæcunque alia febris vel morbus postquam essentia sua carere nõ potest . Habebit etiam necessario causam efficientem febris hectica : aliquando primitiuam , cum possit fieri incipiendo : aliquando humoralem , quando febribus putridis succedit . Postquam tamen facta est , nullum genus causæ requirit . Nequæ febris diaria vllam causam habet , præter efficientem & continentem ad sensum in febre hectica dictum . Putridæ vero febres ad sui generationē , non necessario requirunt primitiuas , aut manifestas causas , quamuis possint ab eis fieri . Ad sui tamen esse necessario requirunt causam antecedentem ; & coniunctam . Erit autem antecedens causa humoris multitudo , crassities , aut viscositas . Coniuncta autem erit putredo , licet conciliator differens . 159. f. 198. c. 2. ausus sit contra communem opinionem affirmare , putredinem non esse coniunctam causam febris putridæ . Quia inter ipsam putredinem & febrem alia mediat causa , puta fuligo putrida . Quod comprobatur , quia multoties est in venire putredinem , vt in apostematibus , ad quam febris putrida non sequatur : non ob aliud , nisi quia fuligo putrida ex apostemate ad cor non attingit . Quod etiam confirmatur quia nihil putridum crassius fuligine ad cor posset peruenire : nec cor illud posset , suscipere , quin prius mortis symptomata in duceret . Salua tamen pace conciliatoris deceptus fuit , & eius contrarium expressè sentit Auicena : qui exemplificans in omni genere causarum . fen. 2. 1. Doctrina . 2. summa . 1. capit. primo . Putredinem ponit causam coniunctam febris putridæ .

putride. Eandem cum Auicena sententiam tenet Aliabbas. 6. Theori. c. 4. Neq; conciliatoris rationes concludunt. In febribus enim putridis humores in corde putrescunt, neq; ex hoc ad sunt mortis symptomata, Ratio etiam propterquam in apostematibus quibusdam, quamuis sit putrefactio, non sit febris saltem putrida est. Quia putrefactio non est vniuersalis, sed circumscripta, vt in apostematibus extrinsecis asserit Galenus. 1. de differe. feb. c. 5. c. 122. De causa autem finali an in febribus reperiatur, varij varia opinantur. Quidam enim causam finalem omni febre adaptant: quam dicunt esse operationes naturales perdere, immo & vitam. Alij vero causam finalem in febribus negant: dicentes hanc non esse, nisi in ijs quæ suam essentiam habent in aliqua perfectione. Quæ vero in imperfectione suam habent esse, neq; propter finem agere possunt, neq; causam finalem habere. Causa vero febrium materialis non est causa ex qua, sed in qua, iuxta vniuersi cuiusq; febris speciem. Dissentiunt maxime Galenus & Auicena circa corpora ad febres magis parata. Galenus namq; corpora calida & sicca magis parata ad febres asserit. Auicena vero corpora calida & humida. Rursus Galenus post hæc paratiora dicit corpora, in actiuis qualitatibus temperata sicca tamen. Auicena vero paratiora ponit corpora temperata in actiuis, humida tamen. Et vterq; sensus verus est, circa diuersas febrium species. Ad febres enim diarias & hæcicas paratiora sunt corpora calida & sicca: & temperata in actiuis & sicca. Ad febres vero putredinis paratiora sunt calida & humida: & temperata in actiuis, & humida. Sicuti corpora sanguinea ad sinochos & continentes febres, corpora vero colerica ad causones. Corpora autem temperata in resistendo causis alterantibus, cæteris corporibus magis resistunt. Iuxta doctrinam Galeni in libello de optima corporis constitutione propter virtutis fortitudinem. Ita vt non patiantur, nisi à magna valde causa. Quæ

uis enim corpora temperata, quibusdam intemperatis ma-
 ius symbolum, & similitudinem habent ad febrem, non ta-
 men propter illam similitudinem citius in febrem incurrūt:
 plus enim potest fortitudo virtutis in febrem prohibendo,
 & ei resistendo, quam symbolum & similitudo ad talem dif-
 positionem febrilem recipiendam. Alij tamen hoc negant:
 nam quamuis virtus quid distinctum à qualitatibus sit, quali-
 tatibus tamen veluti instrumentis utitur, in agendo, & resi-
 stendo. Vnde virtus quæ frigus pro instrumento habet, fe-
 bri magis resistit. Et simili modo distemperatus homo ali-
 quas operationes perfectiores efficiet temperato. Eo quod,
 distemperies illa instrumentum sit ad illas perfectiores o-
 perationes. Quis enim negabit hominem calidi & sicci ce-
 rebri (quod instrumentum est perfecte adorandi) in olfaciē-
 do hominem temperati cerebri superare?

DE SIGNIS FEBRIVM IN VNI-
 VERSALI. CAP. IIII.

FEBREM venturam, significant hiatus, horror, oscita-
 tio, nausea, tussicula sub aspera, extremorum infrigidati-
 o, capitis dolor: & maxime si venæ plenæ, & flatibus intu-
 mentes intersectæ fuerint: flatus enim caput petunt. ^a Sig-
 nificat etiam febres difficultas anhelitus, non boni odoris,
 oris amaritudo & siccitas, citrinitas faciei, corporis ponde-
 rositas, vomitus coleræ, abundantia urinæ, pulsatio timpor-
 rum, paucitas appetitus, tensio venarum & hypocondrio-
 rum, debilitas corporis. ^b Significant febrem dolores in mē-
 bris, dum à calido (quod præter naturam est) mutantur: quod
 fit, ratione intemperiei quæ in eis imprimitur, quæ caula do-
 loris est. Immò & antequam febricitent, sentiunt in corpo-
 re quandam in æqualitatem verbis in explicabilem: sensus

^a Gal. pressa. exs
 peri. cōfir. c.2.

^b Ras. 30. conti. f.
 375. c.4.

autem est, veluti rei dispersæ per totam corporis mollem, à natura nostra alienæ. Quod autē dispergitur, aliquādo sentitur sub calidum, aliquādo mordax citra calorem, aliquādo utroq; modo afficiens. ^c Maxima autem signa in omnibus febricitantibus ex pulsu & vrina sunt summēda: quibus addere oportet respirationem. ^d Tanta signorum ab vrina in acutis febribus vis est, vt soli ipsi credere oporteat. Et ex hac & alijs signis diuinatio tibi erit firmissima. ^e Cum enim febres venosi generis affectus sint (arterias etiam sub venis comprehendendo) tum ab vrina, tum à pulsu propria signa sunt summēda. ^f Iure igitur senserunt sapientes præstantissimi, celeritatem pulsus febricitantibus perpetuam esse. ^g Omnibusq; febribus communem esse inæqualitatem in vno motu pulsus. ^h Ergo in primo die vrina exquisitæ aquea, febris vero debilis, signum erit febris in longum protrahendæ. Et si sequentia quaternaria animaduertes, statum etiam cognosces: manentibus enim pulsu & vrina sicuti prius, non solum habes, quod nondum febris augmentum attingerit, verum quod nec ante septimum sit incepturum. Erit enim debilis coctio, quando post vrinam aquosam, turbulenta apparet. Et quando vrina est ruffa tenuis post aquosam. Hoc tamen, principium februm non transgreditur, nisi nebula aut suspensio æqualis cōtinua atque alba appareat. Et rubens nebula, & subsidentia talis, & bene colorata, & crassitudine mediocris principium coctionis fuisse ostendit. Perfecta vero coctio & status est, quando in vrinis subsederit aliquod album, leue, & æquale, & continuum. ⁱ Ista februm tempora vniuersalia non solum quæ ad humoris coctionem considerantur, sed quo ad morbi essentiam, & morbi accidentia. ^k Et significan-
tia dispositionem febris, & ex qua specie sit, sunt dispositio febris in acuitate sua, & sua leuitate, aut quod ipsa acci-
dat.

c
Gal. 2. simp. cau.
c. iij. c. 81.

d
Gal. 1. ar. cur. c.
ij. c. 367-368.

e
Gale. vi. epid. c.
1. ix. Io. c. 602.

f
Gal. 1. cris. c. vij.
c. 491.

g
Gal. 3. precog.
expul. c. ij. c.
446.

h
Gal. 1. ar. cu. c. 6

i
Gal. 1. cris. c. xvij
xvij.

k
Gal. 3. vict. rat.
ix. 62. c. 682.

cidat à causis primitiuis, aut antecedentibus: & dispositio
 febris in adhærentia vel tepore. ^l Febres vero acutas ca-
 lidas significabuunt rigores: rigores enim exflaua bile ex-
 tra venas per sentientia corpora delata, excitari solent.
 conducet etiam ad huius notitiam, alias causas considera-
 re. Ex lassitudine enim febres biliosissimæ sunt, si æger in
 sole æstiuo versauerit, aut vigilias cogitationes, animi an-
 gores, & alimenti inopiam sit perpeffus, aut biliosis ci-
 bis nutritus. ^m Acutas etiam febres significabunt linguæ
 aridæ: illæ enim febres veluti ignis sanguinem inflaman-
 tes, fuligini potius quam vaporum similem exhalationem effi-
 ciunt. ⁿ Color etiam febres vehementer significat. Nam
 color valde rubens, vehementissimam caliditatem porten-
 dit, & humorem sanguineum: quemadmodum color val-
 de palidus bilem, & color liuidus sanguineum succum de-
 ficere nunciat. ^o Plumbeus etiam color qui ex albo & viri-
 di constat, frigiditatem significat humorum, & paucitatem
 caloris innati, & conuersionem ad inflationem & tumefa-
 ctionem. Sicuti velocitas detumitionis & extenuationis fa-
 ciei, & tormalitas eius significant vehementiam calidita-
 tis, subtilitatem humoris, & velocitatem resolutionis, pro-
 pter amplitudinem pororum. ^p Qualitas etiam caloris ma-
 ximum est inditium, humoris facientis febrem. Nam qui
 magis vaporosus & minus molestus existit, ex sanguine
 procedit. Qui vero molestus, & rodens, ac mordax, v-
 tranq; bilem significat. Cum vero primo tactu quodam
 potius magis vaporosum quam acre manui representatur,
 ac per moram paulatim mordacitas aduenit, maxime inæ-
 qualis: aded vt per cribum colari videatur, ex pituita pu-
 trida. ^q Significatur etiam febris ex regimine antecedenti,
 & ex dispositionibus accidentibus, ex regionibus, tem-
 poribus, ætate, complexione, & forma, & ex vomitu,
 ageffio-

^l
 Auic. f. I. 4. t. 2.
 c. 5. prop. f. 1.

^m
 Gal. 6. epi. com.
 l. ix. 10. c. 602.

ⁿ
 Gal. 6. epi. com.
 v. tx. 14. c. 734

^o
 Gal. 6. epi. com.
 l. ix. 29. c. 613.

^p
 Auic. f. I. 4. t.
 2. c. 5.

^q
 Gal. 2. dif. f. c. ix.
 inf.

ægestione, fluxu sanguinis narium, sudore, dispositione anhelitus, vigilijs, alienatione & inquietudine.

Anc. f. 1. 4. 1. 2.

o. 5.

SCHOLIA.

is alia ratio signat
 Strucio febris,

PRæter signa demonstratiua febrium, tria alia signorum genera scribit Galenus. I. de crisi. c. 14. Primum cruditas aut coctionis est, veluti vrinæ, sputa, albi excrementa: & hæc stabilem habent semper significationem. Secundū vero signorum genus salutem aut mortem significat, & est ex eis, quæ cum prædictis ægrediuntur, & quæ per totum corpus apparent. Veluti si pingue in vrina de supernatans, araneorum speciem referat, consumptionem significat. Sic & vrina nigra, non cruda solum, sed etiam lethalis est, vt per Galenum. I. de crisisibus. c. 5. in fine. Ex creatio etiam nigra quæ non sedat dolorem, mortem portendit. Quædam etiā ex his signis in operationibus animalibus vitalibus & naturalibus experiuntur. Mente enim in febribus cōstare, & bene se habere ad ea quæ offeruntur, salutem. Contraria vero mortem significabunt. Festucas etiam colligere, aut de veste euellere pilos, signum erit mortis. Quædam etiam ex his signis ex affectu totius corporis inueniuntur, vultus enim ægri similis sibi, dum sanus erat, sanitatem: si vero maximè contrariius, mortem. Oculi etiam caui astricta tempora, aures frigidæ aut contractæ, cutis circa frontem dura, intenta arida, & color totius corporis viridis (& cum hoc vultu neq; vigilauerit æger, neq; fuerit soluta aluus, neq; fame affectus) mortem significabit. Resupinè etiam cubare, ac deorsum labi, pessimum erit signum. Similiaq; signa salutis & mortis ex dormiendi modo sumuntur. Tertium verò genus est signorū quæ ex crisi summuntur, & est duplex, quodam tanquam signum tantum consideratur, quodam autè

tan-

tanquam signum & causa. Signum solum decretorium est dolor colli, grauitas temporum, scotomia, dolor capitis, lacrimæ absq; voluntate currentes, rubedo faciei & oculorū, tremor labij, vigiliæ, somnus profundus, difficultas anhelitus, attractio mirrach ad superiora, angustia, alienatio, clamor. Signa vero crifim significantia & crifim etiam causantia sunt vomitus, fluxus ventris, vrina superfua, sudor, fluxus sanguinis vnde cunq; fit, parotides, & alia apostemata, inqualibet alia parte corporis. Interquæ omnia signa præcipua sunt, quæ à pulſu & vrina. Propter quod ab Stephano Athenienſi super Galen. de febribus ad Glauconem, pagina. 19. maiora siue maxima signa vocantur, vt pote à principalibus partibus sumpta. Cum enim febris proprius affectus cordis fit, iuste ex pulſu cognoscetur. Cum etiam caliditas sit præter naturam succorum in venis & hepate contentorum, iuste per vrinas significabitur. Vnde ijs veluti maximis signis maximè credere oportet. Reliqua vero signa minora quæ ex accubitu, dormiendi modo, & ex eis quæ circa faciem apparent, signa maiora confirmant, & stabiliunt, ea scilicet quæ ab vrina & pulſu sumuntur. Ista tamen inter se conferendo, vtrum signum sit excellētius, pulſus aut vrina: quidam signum ex pulſu præferunt, vitalis nanq; virtus quæ indicationem præbet ex pulſu, maiorem habet dignitatem, quam concoctrix virtus, quæ ex vrina. Sine virtute enim vitali animal viuere non potest, ne momento. Sine virtute vero concoctrice per aliquod tempus conseruatur, vt est videre in atrophia. Alij excellentius signum ponunt vrinam, quamuis non significet absolute supra virtutem vt pulſus: declarat tamen, victa ne sit facultas, aut victrix respectu morbi. Mediam tamen sententiam inter istas credo veriorem, vtrunq; inquam signum alterum excedere, in aliquo modo significadi, & ab eo excedi in alio.

D In signi-

Signus s. stus decret.

Signa crifim signi

*puls, et Vrina sine
Signa in febribus*

in significando enim super mortem, pulsus vrinam excedit, in significando vero supra salutem vrina excedit pulsum: Ita vt pulsus lethalis fortius supra mortem significet, quam vrina lethalis. Vrina vero optima fortius supra salutem significat, quam significet pulsus bonus. Et huic sententiæ ad hæ-
 rare videtur Hippocrates & Galenus. Galenus namq; neminem vidit seruatam, cum arteria quiescente per tēpus motus duorum pulsuum. Atamen cum vrina nigra multos vidit seruatos. Franciscus Vallesius suo controuersarum lib. 10. contra communem medicorum tam arabum, quam grecorum opinionem probare conatur, morborum tempora solum esse considerata & distinguenda quo ad materie coctionem. Et solis signis coctionis esse cognoscenda, non autem quo ad morbi essentiam, neq; morbi accidentia inuenisq; horum signorum consideratio non sit alicuius utilitatis. Summit fundamentum ex Galeno primo de crissibus, & præcipue. c. 17. vbi non aliter Galenus tempora distinguit quam ex materie alteratione. Et quia rationi consonum est, vt in morbis materialibus (cum à materia generatione habeant) penes eiusdem materie alterationem tempora debeant computari. Quod quamuis sibi concedamus, percontarer, quid verabit, aut nocebit, alias etiam duas temporum differentias considerare: postquam Galenus eodem. 1. de crissibus. c. 3. ex symptomatibus docet morbi tēpora cognoscere: si multa inquam sint symptomata. Si diuturna valida & maligna: aut è contrario parua fuerint, breuis temporis & simplicia. Ex symptomatibus etiam docent Hippocrates & Galenus tempora morbi distinguere. aphorismorū. 1. apho. 12. vbi postquam per signa coctionis & cruditatis tempora morborum docent cognoscere, col. 21. Galenus hæc subdit verba. Est etiā aliud signorū genus, quod tēpora morbi facit cognoscere, quæ crissima signa & symptomata vocantur.

tur. Galenus etiã. 3. de victus ratione in acutis, comêto vltimo, tēpora morborū penes morbi essentiã & morbi accidentia distinguit. Sentit etiam Galenus istã temporum distinctionem. I. apho. sectione apho. 29. vbi in commento sic ait: oportet ijs adijcere casus omnes, dispositio siquidē ex qua casus generantur quam morbum nominamus, non omnino dum morbus consistit, est fortior. Quibus verbis Galenus considerat tempora quo ad casus, & quo ad morbū. Quãuis Antonius Musa ibi hoc renuat. Auicena etiam. f. I. 4. t. I. c. 3. hæc verba profert. Status est hora, in qua vehemens fit pugna inter naturam & materiam, & apparet victoria vnus ambarum super aliã, & est hora pugnæ. Vbi gentilis asserit Auicenam, vtraq; temporum differētiã diffinisse, tēpora quo ad morbi accidentia, in quantū dicit in qua vehemens est pugna inter naturam & materiam, immò primo tangit tempora quo ad morbi accidentia. Hæc autē accidentia dicit gētilis esse dolores, inquietudines, alienationes & alia. Deinde statū dicit diffinisse quo ad materiæ alterationē, in quātū dicit. Et apparet victoria vnus ambarū super aliã: & vltimo magis notificat statū quo ad morbi accidentia, in quātū dicit & est hora pugnæ. Aliabbas etiã. 10. theoricæ. c. 4. ã signis tēpora morborū portēdentibus. Et Isaac. 10. theoricæ. c. 4. designatione tēporis morbi eādē cū Auic. sententiã tenēt. Et vt bene notat Nicolus sermō. 2. tract. 2. sum. I. e. 14. tēpora morborū tripliciter distingūtur. Primo penes morbi essentiã, secūdū quod essētia morbi variatur: & hæc distinctio magis respicit morbū. Secundo modo quo ad humoris coctionē, vel cruditatē, secūdū quod natura assimilat aut conquit: & hæc distinctio magis respicit causam morbi. Tertio modo quo ad actionem humoris vel qualitatis eius in natura: & hæc temporū distinctio magis respicit morbi symptomatica, quã causã & morbū. Quæ tres tēporū differētiæ sapissime cōcurrūt, & in plurimis morbis simul coincidūt: vt bene

notat Conciliator differentia. 107. interdum etiam altera tēporum differentiā alteram præcedit, vt in apostematibus præcipue pectoris: in quibus tēpora secūdū accidentia confiderata, præcedunt tempora quo ad humoris alterationem. Immò contingit, quod in principio quo ad alterationē humoris, contingat declinatio quo ad morbi accidentia. Sicuti in morbo laterali, quando excreare incipiunt: tūc enim, quo ad humoris alterationem morbus est in principio, & quo ad morbi accidētia in declinatione. Cum enim ex creare incipiunt, dolores sedantur, hæc tamē temporum distinctio non ita proprie fit in febribus intermittētibus, sicuti in cōtinuis, nā primæ intercissæ interpolationibus sunt. Quod si in eis tempora vniuersalia morbi distingui debeant, non est per dispositionem humoris qui extra venas actu putret, sub forma causæ cōiunctæ. Cum febres ex tali putredine nō sint ex vno humore: sed in eis tempora sunt mensuranda, penes dispositionem humoris, qui stat sub forma causæ antecedentis, qui vnus est, & in eo vnitas morbi saluatur, quāuis accessiones diuersæ sunt. Morbi autem immateriales sicuti hectica febris duas temporum differentias habēt, quo ad morbi essentiam & morbi accidentia. Vt bene notat Hugo Senensis, super Auic. f. 14. cum enim hi morbi non incipiant esse, in suo completo esse, neq; in principio habeant totam intensiōem in posterum habēdam, necesse est has temporum diuersitates quemlibet morbum habere. Quāuis immaterialis sit tam quo ad morbi essentiam, quā quo ad morbi accidentia: quamuis Nicolus Florentinus hoc cōtradicat, tracta. 2. sermon. 2. summ. 1. dicens istas temporum differentias solum competere morbis sientibus: cum solis illis in sit motus & variatio: ægritudinibus autem vere factis veluti hecticis, quia non habent manifestam mutationē, non attribuitur eis aliqua temporum varietas. Diaria autem
quia

quia non vere facta est, & potest istam mutationem recipere, istas temporum differentias habere potest. Salua tamen pace Nicolii, quãtuncumq; hectica morbus factus sit, fatendum est istas temporũ diuersitates habere: negari enim nõ potest, hecticam minorem morbum esse in suo princpio, quã sit in fine, & maiora accidẽtia, in fine habere. Propter quod recte dixere sapientes, in sui principio esse difficilis cognitionis: quia accidentia ipsam significantia sunt mitiora, & facilis curationis, quia morbus minor est, in fine vero facilis est cognitionis, quia accidentia eam significantia sunt maiora, & difficilis curationis, immò incurabilis, quia morbus magnus est. Et quem admodum in morbis materialibus varietas temporum attenditur, penes variam alterationem seu coctionem humoris, ita in hecticis (quia humore carẽt) attendetur penes alterationem in humiditates solidarum partium. Ita vt principium hecticæ sit, vsq; ad rois consumptionem & augmentum vsq; ad consumptionem eius humiditatis quæ actu nutrit, status vero hecticæ quãdo consumit humiditates spermaticorum membrorum. Ita vt quas medici arabes species dicunt, hecticæ tempora vocentur.

DE FEBRIVM IN VNIVER- SALI CVRA. CAP. V.

TRIBVS capitibus victus ratio in febribus comprehenditur: vnum ad cibi qualitatem, attinet. Alterum ad quantitatem, reliquum ad vsus modum. ^a Ad cibi qualitatem respiciendo, victus frigidus & humidus esse debet. Febris enim semper indicat sibi contrarium: ex reliquis coincidentibus ætas, & temperatura, regio, cœli status, tempus, si temperata sint, tam in sana quam in ægra dispositione sibi

D 3 similia

Gal.aph. I. 19.

similia indicant. Si autem distemperata contraria: indicant, ætas tamen & temperatura talia contraria non indicant sine consuetudine: indicatio enim à consuetudine indicationes ab ætate & tēperatura obumbrat: semper enim gaudet natura consuetis: quando igitur omnia coindicantia simili modo cum febre indicant audacter & copiosè talem indicationem implebimus: si vero contrario quam febris indicant modo: quamuis indicatio à febre numero sit inferior, magnitudine & dignitate superior est, si febris magna sit. Si vero febris debilis sit, cum reliquis coindicantibus est conferenda: & si pares fuerint, neq; in frigidādum & humectandum, vt febris indicat, nequè calefaciendum & desiccādum, veluti reliqua, sed media victus ratio iummenda. Si vero altera indicatio ex duabus superet, tanto erit versus illam à medio victu recedendum, quanto ea quæ superant, alia vincūt. ^b Qui vero student sermoni Hipocratis cōtra dicere, in mediū adducentes aquam inter cutem cui febris adiungitur, vbi victus humidus non conueniet,) ignorant artis curatiuæ fundamentum: præter id quod falsum affirmāt, quod in febre hidropi cōplicata victus humidus nō cōpetat. Quāuis enim respectu hidropis nō cōueniat, ratione febris est necessarius. Et ex ijs duabus cōtrarijs indicationib9 exequenda est fortior: ad id quod magis viget nos conuertentes, altero non neglecto. Sicuti in morbo laterali, vbi sanguis sputitur, vbi indicationes sunt contrariæ. ^c Cibis autē in febribus quātus esse debeat, & an raro aut sæpius sit offerendus, id præcipue maximeq; à febre & viribus indicatur. Ab alijs vero coindicātibus minus principaliter. Si enim vires laborātis debiles fuerint, febris autem sit ex defectu aut corruptione humorū, parū alimēti conuenit, quia debilitas nō potest multitudinē alimēti sustinere, & illud parū debet multiplicari, quia defectus indiget ad iectione, & corruptio

in di-

^b
Gale. 8. met. c. 9.

^c
Gal. apho. II. 6.
magis cibis sit in febribus
bre et vicijs iudicari
scilicet

indiget contemperamento. Si vero virtus debilis sit, neq; sit humorū corruptio, neq; defectus, immò humoris super abūdantia, ijs raro & pauca tribuendū. Et multo magis si cū vi-rium robore abundauerint succi. Si vero cum humoris defe-ctu & corruptione vires validæ fuerint, multum decibo & multoties dabimus: defectus enim, & corruptio, multū indi- cant cibum. Et natura valida est, vt coquere possit. Quod si accessiones non permiserint cibum reiterari, multum de- cibo & raro dabimus. Si vero vires validæ sint cum plecto- ra, raro & paucum offeremus. Quamuis enim virtus ad con- coquendum valida sit, affectus multo cibo nō indiget. ^d Et febres diurnæ sunt, propter stultitiam medicorū plura ci- baria concedentium. Quam virtus eorum possit coquere. quare necesse est, vt cibaria ad pondus propinentur, donec febris in totum remoueat. Nec illiquo post recessū febris addendum ex cibis, immò vsq; quo transeant quinq; dies, & post ex cibo aliquid paulatim augendum, donec restaure- tur, aliàs febris reuertetur. ^e Si vero instet lippotomia, vel syncope, ex quacunq; resolutione contingat, celerrimè cibā dū, cibis quam velocissimè nutrientibus: nisi talia ob morbi acumen aut dolorem contigant. Cibum enim his offerre, magnum detrimentum facit. Tales enim interdum euacua- tione magis indigent, quam cibatione. ^f Immò semper cir- ca quantitatē cibi exhibendā, ad id quod minus est, declinā dū magis, quā ad id quod superat, vbi quis recedit à iusta ci- bi quātitate. Nā quod plus est, noxas interdū in emēdabiles facit, quod tñ minus est, facile emēdatur. Nā si virtus videat- ur deficere, illiquo cibādo, facile reparatur. ^g Si enim virtus il- lud sufferret, esset magis necessariū in febrib9, vt cib9 vltima subtilatione subtiliaretur: sed q̄a virt9 illud nō sufferret, oportebit cōsiderare, q̄ si febris est valde acuta, aut eius status p̄- pinquus, relinques virtutē supra humorē, ipsā à cibo relebās

Si au-

^d Gale. aph. I. 17.e Auē. 3. the. tract. 270.
Lc. 13. in Syncope.^f Gal. 2. vic. ratio.
tex. 48.^g Gal. 2. vic. ratio.
tx. 37.

Si autem febris fuerit acuta, sed non valde, subtilia regimē non in ultimo: nisi apud statum, & proprie in die crisis, ubi ultimo est subtiliandum. Si vero chronica sit, aut chronica propinqua, non detrahas cibum: virtus enim nō saluabitur vsq; ad statū, sed in principio sit crassius, vt quod prope statum adhibetur, subtilius sit. ^h Condonandum tamē aliquid tempori, regioni, & consuetudini: æstas enim indicat paucū alimentum, & sæpius dari. Hiemale vero & frigidum tempus multum, & raro. Ver autem medium paucum, & ex longo interuallo. Autumno vero qui febricitant, si vires validæ fuerint, multum & repetitum alimentū requirunt. ⁱ Præterea crescentes quia humidam & calidam substantiam habent, plurimum ab ipsis defluere est necessariū: ex quo plurimo alimento indigent, adolescentibus autem minus de cibo conuenit, minus etiam consistentibus, & minus ad huc senibus. Senibus autem ultimi senij & si parum de cibo conueniat, illud partiri debet: non enim possunt longam dietam tollerare. Corpora etiam biliosa, & proprie quando sunt assueta comestioni plurimæ, quando non cibantur, in sincopem incidunt, si sunt debiliū virium, & quandoq; in mortem. Et si sint virium fortium, cadunt in extenuationem & ariditatem. Omnis enim cuius calor innatus est fortis, aut valde debilis non potest cibum dimittere. ^k Et qui angustas habent venas, exigui sunt sanguinis, nec longam in diem ferre possunt. Quibus vero venæ latæ his sanguinis copia est, & sine noxa in diem ferunt. ^l Illis etiam qui in die bis cibari consueuerunt, bis ptisanam dare oportet. Illis autem qui semel, semel. Si vero qui semel cibari consueuit, bis cibari, expediat, ad secundam cibationem paulatim est procedendum. In prima enim quod satis est dabis, quod vero pro secunda cibatione exhibeas: minimum sit, deinde paulatim secundam cibationem augebis: Et id per longum tempus

^h
Auc. f. 1. 4. t. 2.
c. 8.
cibo dando iniqui
ani hanc.

ⁱ
Hip. et Gal. aph.
117.

^k
Hip. aph. I. 14.
Auc. f. 1. 4. t. 2. c.
8. ^l
Gal. 2. tem. c. ix.
c. 68.

tempus efficies, de nec ambæ cibationes æquentur. ^m Hora autem cibationis, sit hora qua solitus est comedere. Neq; cibandum donec fex perfectæ egrediatur. ⁿ Formæ autem victus indicatio ex facultate & morbo summitur: & ad id quod ex his duobus magis vrget, cum victus forma est attendendum, crassum ne vel subtile esse debeat, vel mediū liquidum, vel solidum. Potus etiam ratio eo modo quo cibus indicatur. A morbo, viribus, & reliquis coindicantibus. ^o Ad febris igitur formam pro earum medella attendere oportet: an simplex sit, an composita: an cum loco affecto, an diaria, vel hectica. Quod si simplex fuerit, humoris afferet inditia, ex quo genita est. Si vero cōposita, ex quot febribus simplicibus componatur, considerandum: extotidem enim humorum multitudo indicabit, & illi humores significabunt, nūquid morbus longus an brevis sit futurus. ^p Si ergo febrientes intemperie laborant, per contrarium excessum sanabuntur: si causa quæ febrē excitauit, absit. At si in generatione ad huc febris sit, causa quæ eam accendit, est sub mouenda. Sin pars eius genita est, & pars eius in gignendo, primo quidem sub mouenda est causa, quæ eam accendit, deinde febris quæ ab hac est accensa, extinguitur. ^q Aut enim febris est absq; humore, & tunc complexio tantum permutatur. Sed si cum eo fuerit, ipse euacuabitur: & plerunq; hoc sufficit. Si per moram febris præteritam malam complexionem ibi non relinquat. Tunc enim post humoris euacuationem necessarium erit, ipsam permutare. Si ergo mala complexio ab humore relicta, firma siue impressa fuerit, ex contrario absolute curabitur. Sicuti in tertiana damus aquam frigidam, vt extinguat. Si vero sit in termino, vt ab humore generetur, erit curatio cum præmissione seruationis, prohibendo causam: quemadmodum euacuamus in quartana cum eleboro, & in tertiana cum scham-

Hip. Gal. I. vic. ra
tio. ix. 20.

„
Auc. f. I. 4. 1. 2.
c. 8.

Hip. Gal. I. vic. ra
tio. ix. 36.

„
Gal. 2. cris. c. xi.

„
Gal. 8. meth. c. I.
infi.

nio: Vt accessiones in his febribus accidentes prohibeamus.
 Aut mala complexio est futura fieri, & sic tola causa de-
 bet prohiberi: sicuti præparatum ad quartanam, propter
 melancholiz dominium euacuamus cum eleboro, & præ-
 paratum ad tertianam propter colera dominium cum col-
 lalago medicamento. ^r Vera enim curatio hecticarum &
 ephimerarum febrium est: earum vero febrium quæ ex pu-
 trescentibus humoribus sunt præuisio, hoc est causæ ex-
 pulsio. ^f Qui enim febrem putridam seu materialem curare
 vellit, necesse est putredinem inhibeat. Et sic duæ intentio-
 nes se offerunt altera à febre, altera a putredine: & rursus
 à febre duæ, vt portio febris quæ iam facta est, curetur, quæ
 vero in generatione est, in hibeatur. & a putredine aliæ duæ
 erūt intentiones: quod putredinis factum est, sanare. Et
 quod in generatione est, sistere. Quod autem est in putrefic-
 ri, id facit phibita trāspiratio siue obstructio: à qua aliæ duæ
 indicationes summūtur vna ad id quod obstructum est, per
 id quod obstructionē tollit: alia ad id quod futurum est, vt
 obstruat. Et istud curabitur si affluxum obstruentium succo-
 rum impediamus. Et ab hoc vltimo curatio est incipienda.
 Qui enim obstructionē volunt aperire, non euacuata prius
 abundantia, maiorem obstructionem faciunt, & maiorem
 affectum. ^t Indicatio enim à causa in febribus putridis, prior
 est, altera tamen negligi non debet. Si tamen ambæ indica-
 tiones eedem sint, agendum sine dubio. Si vero indicatio à
 causa & febre contraria remedia exposcant: tunc si magni-
 tudo febris intollerabilis agro sit, si vteremur regimine cau-
 sæ febrē aueremus: si vero febris sit mediocris ita vt dū cau-
 sam abscindim9, vires nō cōcidēt cōmodus erit hic pcessus,
 altero non neglecto: viriū etiā considerationē habētes. Ita
 vt tria sint præcipua, à quibus agēdorū indicatio summatur
 febris, causa, & vis. Febrē & causā cū viribus cōparādo, vna
 præ-

^r
 An. f. 4. l. c. 2.

^f
 Gale. II. me. c. 2.
 prope fi.

^t
 Gal. II. met. c. 10

præferêdo, quæ valētior sit, vel quæ à virib9, vel quæ à causa, vel quæ, à febre, alijs nō neglectis. Præferêdo semper eā indicationē, quæ à viribus sūmitur, quādo imbeciliores sūnt, quā vt sufferant causæ & febris præsidia. ^v Causam autem extirpabimus, sanguinē mittêdo, & humores peccantes expurgando, per aluum, & per vomitum, urinā, & sudorem, si vero sola remanet distemperies, per contrarium curabitur: ^x Hoc autem cum modo fiet. Si enim calidum morbum amplius refrigeremus, ex calido in frigidū transferemus, si minus refrigeremus, ex morbo calido aliquid relinquemus. Vt igitur alteratio cum mensura fiat, sciendum temperamētū præcedens, quando sanus erat. & quantum ab illo recesserit. si enim hoc multum sit, vehementioribus cgebit contrarijs: si vero minus, de contrario minus requiret. ^v

Gal. 10. met. c. 3.

Aul. 1. 4. t. 2. c. 7.

Gal. 9. met. c. 15. c. 233.

SCHOLIA.

SI febris essentialiter passio calida est, sicca vero non essentialiter, sed ex eiusdē caliditatis effectu, vt est omnium medicorum vulgata conclusio, quo modo Hippocrates necumento essentiali non prouidet, cibum frigidū omnimittens: Et prouidet siccitati, quæ febrī neq; essentialis, neq; aded familiaris est, consulens cibum humidum? inquit enim prima apho. sect. apho. 16. victus humidus, febricitantibus omnibus confert. In super cum omnis medella per cōtrarium debeat fieri, & immediatius frigiditas febrī contrarietur, quam humiditas, dicere debuisset, victus frigidus & humidus febricitantibus omnibus confert. Quibus satis fiet ex Galeno. 11. met. c. 2. dicente solum februm immaterialiū, puta ephimerarū & hecticarū verā esse curationē, sola alteratione per cōtraria: earum vero febrū quæ exputrescētibus humoribus fiunt, non solam alterationē sufficere, requiritur enim in eis, causæ abscissio. Vt colligitur ex eodem

Galeno. ii. metho. c. 10. qui enim febrem putridam seu materiallem curare vult, necesse est, vt putredinem in hibeat. Vnde ad has febres duæ intentiones seu indicationes sunt sumendæ, vna ab ipsa febre, vt febris est. Altera à putredine siue causa, à qua febris dependet. Et quemadmodum in febribus immaterialibus curandis, intentio solum ad ipsam febrem est, ita in febribus materialibus præcipua intentio, & à qua prima indicatio sumitur est causæ abscissio. Teste Galeno. 10. meth. c. 1. cum igitur victus frigidus putrefactione auget, humores inspissando, in febribus materialibus est suspectus. Et idem iudicium de potu faciendum est. Et hæc est causa, propter quam potus frigidus intempestius in febribus materialibus, adeo interdicitur, vt bellum inter medicum & ægrum videatur: ne in frigidati potu causa febris inspissetur, eiusq; resolutio & coctio impediatur. Quamuis enim aqua febrili, vt febris est conueniat. Respectu causæ contraria est: veluti si febris putrida sit ex glutinosi crassiq; humoris obstructione. Vt asserit Galenus. ii. metho. c. 9. & idem Galenus. 10. metho. c. 7. non solum frigidum viduum timeri in febribus materialibus, sed in hecticis, in quibus non timeri humectationem. Cum enim caput curationis earum in infrigidando & humectando constituat: duplici remedium genere, quæ intus scilicet & extra alterant. Subdit hæc verba. Ab ijs generibus tentandum est, propositis hoc loco febribus tum humiditatem, tum refrigerationem comparare. Verum refrigeratio, quia per efficacissimam qualitatem inducitur, & parui temporis est, est periculo sa: contra siccitatis per ea quæ humectant curatio, vt longi temporis est, ita minus est quam refrigeratio periculo exposita. Quod si cibos infrigidantes in febribus putridis concedimus, hoc non fit, indicationem primam quæ à causa sumitur ad implendo, sed secundam, quæ à febre sumitur. Licet enim hæc non

adeò præcipua fit sicut prima, negligi tamē omnino nō debet, sed aliquater ad impleri: cum aliquo febrē aliqualiter temperanti, & coctionem humoris nō impediēti. Quod lactucis, & amigdalatis, & aliquo in frigidanti potu, sicuti aqua ex ordeo decocta ad implemus aut prisana. Quam Galenus libro de prisana dicit a commodatissimam. Quod igitur febribus immaterialibus in frigidans & humectans cibus competat, materialibus vero non absolute, sed in quantum febres sunt, colligitur ex Galeno. 9. metho. c. 14. cuius verba sunt. Omni febrī quo febris est, humectatio refrigeratio remedia sunt: ac si sola sit, ad in frigidandum humectādūq; omne medentis consilium veluti ad finem dirigitur. Quam sententiam amplexatus fuit Aberrous. 7. colliget, hæc proferens verba. In febribus quæ non habēt resistentiam suæ medicationi, quæ quidem sunt solæ, frigiditas & humiditas in omnibus in græssum habet, secundum modum medicinæ & cibi. Ex quibus verbis argumento à cōtrario sensu clare colligitur, quod in febribus quæ habent resistentiam suæ medicationi, videlicet materialibus: quæ non sunt solæ, sed cum materia, frigiditas & humiditas non adeò liberum in græssum habent: saltim de frigiditate intelligendo, neq; per viam cibi neq; per viam medicinæ. Victus vero humidus febribus omnibus tam materialibus, quam immaterialibus cōuenit. Cum hoc erim quod siccitatem medetur, coctionē in materialibus febribus non impedit. Quo fundamēto motus Hippocrates, vniuersalem illam sententiam protulit. Victus humidus febricitantibus omnibus confert: quasi dicat tam in febribus materialibus quam immaterialibus victum humidum competere. Neq; Antonio Musa (illum aphorismum exponenti) assentio; qui tam de victu frigido quam de humido legendum putat: aitq; Hippocratem quia breui loquum frigidum victum non declarasse ob id quod vulga-

tissimum est frigidū febribus conducere protullisseq; de hu-
mido victu tantum, quia humidum febribus competere,
non adeò vulgatum est. Quim immò credendum potius
Hippocratem ex industria frigidum victum omisisse, vtpote
febribus putridis obuiantem. Si enim dixisset. Victus frigi-
dus & humidus febricitantibus omnibus confert, falsum di-
xisset. Vnde humidam dietam propalauit. Cum eius vsum
securiorem nouerit, frigidā vero quod non parum discrimi-
nis habeat, & limitationibus indigeat, silentio præterijt. O-
portet enim frigidam post coctionem propinare. Neq; cre-
dendum eisdem remedijs febribus materialibus & immate-
rialibus posse satisfacere: quidquid dixerit Luperius, libr. 2.
sui in chirid. c. 1. sub humido victu frigidum intelligi, quia apud
græcos latius nomē sit humiditas, quam apud Latinos. Quamuis,
ei assentio, in quantum dicit, non omnem victū humidum febricitantibus
conuenire, nisi moderate humidū. Si enim adeò superflue
humidus esset, vt coctionem impe-
diret non conueniet.

DE FEBRIBVS EPHIMERIS, SEV DIARIIS TRAC-

tatus secundus de cau-
sis sign. febr. ephi.

Caput. I.

Gal. 1. ar. cu. c. ij.
c. 367.

Gal. 3. die. dec. c.
xij. c. 616.

PR I M O de ephimeris febribus sermo est habendus,
quia simplicissimæ sunt. ² Quæ quamuis breuis termi-
nationis (per diem scilicet) non ideo morbi acuti sunt, quia
periculo prorsus vacant. ^b Nequē de substantia diariarū fe-
brum

brum

brum est diariæ vocabulum, aut per diem tantum duraræ, sed clarioris breuiorisq; doctrinæ gratia, ab eo quod sæpius contingit, indimus nomen. Etenim ultra viginti quatuor horas prorrogatur: vt contingere solet propter frigus ære ambiænti, aut propter aliquam vnctionem extrinsecus ad motam. Et ad tertium diem porrigi potest sub diariæ specie. Sicut in febre ephimera ex obstructione pororum, si materia obstruens nimis sit impacta, & in venis non adsint putridi humores. Non enim putrida dicenda, cum in venis putrefactio non sit: nequæ hecica, cum calor præter naturam non sit in habitu, ergo dicenda est ephimera, aut quartum genus febrium putridarum penendum est: quod nõ est dicendum. Et ad plures prorrogatur dies cum intermissione, & in accessionum forma, vt ephimera ex naucaua facietate: in qua sunt periodi quatuor, & septem, cum hoc tamẽ febris ephimera est dicenda. Et amplius potest prorrogari: licet non sub ephimeræ specie, Erunt autem proprium atquẽ in separabile signum huius permutationis ephimeræ in aliàs febres, quod febris ephimera quietem integram subsequenter non habet, Et in hoc transitu ad aliàs febres, formulam ab utroq; extremo differẽtẽ summit. Et licet harũ curatio in prõptu sit, earum cognitioni maiorẽ exigit diligentia & pauci exquisitissimam earũ cognitionẽ traddunt. Significabunt ergo febres ephimeras in separabili signo, quod à causis præincipientibus principium habeant: non tamen earum proprium signum erit, quoniam alijs febribus competere potest: erit tamen signum proprium & inseparabile coctio in vrina, illi quo primo die apparens. In quibusdam enim suspensiones innatantes, in alijs subsidentia bonæ, in alijs autem nebula: & omnes bene coloratæ. Si enim hipostasim albam leuẽ & equalẽ pinealẽ habeat, quæ concussa per vrinaẽ motũ cito ascen-

diaria pot durare pot.
Sores,

Gal. 9. met. c. 1. e.

216. 217.

d ad plures dies

Aui. f. 1. 4. t. 1. c. *gari p*

34.

e

Gal. 9. me. c. 1. in *proprium*
 princ. *in separabile*

f

Gal. 1. dif. f. c. vii

c. 125

Gale. 9. me. c. 1. e.

215.

h

Gal. 1. ar. cu. c. ij.

c. 367.

i

Gal. 1. dif. f. c. vii

c. 124.

k

Gal. 2. cris. c. xiiij.

c. 532.

signus per se

ascen-

ascendit. & vrina quiescente cito descendit ad priorem locum, non solum ephimeram significabit, verū signum erit, quod febris omnino cessabit: neq; in alterius speciei febrē transibit. Cum quo signo quidam asserit nunquam vidisse in diebus vitæ sūæ contrarium. ^l Est etiam proprium & inseparabile signum pulsus statim ad magnitudinem & celeritatem effatu dignam accedentes, & frequentes. Neq; adeo per externam quietem, sicuti per internam, ita vt frequentia, minime seruet proportionem secundū externam quietem: ^m Immo si pulsus febricitantium sint magni & vehementes, iudica febrem esse ephimeram: si contractio non properet. Si vero febris ephimera cum altero affectu componatur, mixtam esse oportebit pulsus mutationē. ⁿ Veluti si febris diaria complicetur cum humore mordicanti in stomacho, aut si fuerit ipsa febris ex causa debilitante: tunc nō est necessarium, pulsus esse magnum. Et in febre diaria festinat dilatatio & tardatur constrictio, quoniam necessitas euentationis est vehementior quam necessitas educendifumos: ^o Ita vt sistole minime crescat in celeritatē, & si crescat id parum est. Proprium etiam & inseparabile signum earum est caloris suauitas. ^p Calor enim omniū ephimerarum vaporosus est, quibusdam in primo contactu, quibusdam vero posterius, & omnibus ipsis absunt maligna accidentia. ^q In separabile etiam signum februm ephimerarū est ascēsus in compressus, tam in pulsu quam in calore: quāuis non proprium, quoniam hecicis etiam conuenit. ^r Et licet in ephimeris ascensus sit in compressus, quandoq; tamen in earum principio accidit similitudo frigoris & horripilationis & pūctio, cuius causa est solus vapor mali chimi, & supra dicta velociter remouentur. ^s Huius autem frigoris remedium est panis vino dilutus. De indeq; redire ad febris curationem. ^t Vinum autem propinetur vt cibus sit penetrā-

id signus

Auenz. 3. thei. t.
I. c. I

Ca. I. dif. f. c. vij.
c. 124

Gale. 3. presag.
exp. c. vij. c. 457

Aui. f. I. 4. t. I. c.
6.

Ga. I. dif. f. c. vij.
c. 124

Ga. 2. cris. c. xiiij.
c. 532

Ca. I. dif. f. c. vij.
c. 124

Aui. f. I. 4. t. I. c. 6.
Gale. I. o. meth. c.
iii. c. 244

netrantior. ^v Proprium vero earum signum quarto modo est, cum sudore vel rore ad integritatem vel infebriam relinquere. ^x Sudor autem hic similis esse debet sudori naturali: si enim videris sudorem plurimum, scias q̄ febris non est ephimera. ^v Sudor enim ephimerarum est ex superfluo tertie digestionis: & ob id parvus. In humoralibus vero ex humoribus in venis: & ob id magnus. ^z Pulsus etiam in ephimeris æqualitatem naturalem seruat, mollitiē, & ordinē. Et de eis quæ significant, quod febris sit ephimera est, quod principium eius est facile & leue, & augmentum eius nō addit supra duas horas, & in statu nō sunt accidentia vehementia: & contrarium est in putridis. ^b Et post exacerbationem sedatam pulsus pulsui sanorum proportionatur. Vnde à prime febris solutione, habiturus es de eis certiore cognitionē: & vrinæ multo meliores apparebūt post exacerbationē, quā in principio. Et si indeclinatione lauati, nullū horrore sentiant, secure potes nutrire: quia est ephimera. Est etiam maximum ephimerarum indicium, facilis ægri tollerantia febris. ^c Febris diaria ex obstructione pororum non solum a rebus exterius cutem spissantibus fit, sed etiam à cibis succum glutinosum generantibus: hic enim paruis meatibus adherens, eos obstruit, & humorum exitus impedit, qui spiritus cordis calefacientes, febrem causant. Hæc autē febris non contingit in corporibus boni & laudabilis succi, in quibus quod effluit per cutem, halituosum est: sed in quibus quod effluit, est acre, mordax & fuliginosum. ^d Fit etiam hæc febris propter cutis siccitatem, aut abstinentiam à balneis, & propter pulueris multitudinem, aut propter frigiditatem spissantem, aut propter ablutionem cum aquis stipticis, aut propter adustionem à sole. Et quando fit ex humoris crassi impactione in villis venarum & orificijs ipsarum, est proprie febris ex obstructione. Minoratur in ea resolutio,

F & mul-

Auic. I. 4. t. I. c.

9.

Gal. I. dif. f. c. viij

col. 124.

7

Auic. f. I. 4. t. I. c.

6. in fin.

z.

Isaac. l. feb. part.

2. c. 2.

4

Gal. 2. cris. c. xij

c. 532.

b

Auic. f. I. 4. t. I. c.

6. prope fi.

c

Acti. tet. 2. f. I. c.

58.

Diaria ab obstructione.

d

Gal. 8. met. c. ij. s.

197

& multiplicatur repletio, & coarctatio, & priuatio respira-
tionis. Contingit etiam febris ephimera ex oppilatione nõ
in meatibus sed in instrumento, veluti ex apostemate vel
nascentia rei alicuius. Et hæc febris quãdoq; recedit, & red-
dit propter fixationem oppilationis: quæ est causa quod fiant
accelsiones, & frigus, & horripilatio. Neq; in ephime-
ra excutis infrigidatione sequitur, quod quãto magis infri-
gidabitur, magis febriet: non enim sola causa agens ad id suf-
ficit, nisi aptitudo etiam passi consideretur. Contingit enim
vt qui magis refrigeretur minus febriat: ob id quod passum
aptitudinem non præstitit, ad febris impressionem. Imò &
qui magis refrigit, non febriat, quia in alium affectum in-
cidit: videlicet quia factus fuit attonitus, tremulus, vel con-
uulsus: vt accidit Alexandro, dum in fluuio Siciliæ tempore
æstiuo se lauaret. ^f Eit etiã ephimera excutis obstructione,
ex multa exercitatione aut dura frictione. ^g Significabit fe-
brem ephimeram ex obstructione cutis, quod in primæ ac-
celsionis remissione non fuerit vacuatio satis magna: &
certius obstructionis argumentum habebis, si ex nulla ma-
nifesta causa alia febricitauit. ^h Si enim febris ephimera ex
nulla alia manifesta causa est, & est longe declinationis: tunc
iudica quod sit ex cutis obstructione. ⁱ Significant etiam fe-
brem ex obstructione cutis, quod cum primum tetigerit
ægrum, modicum caloris senties, post deinde fortem.
Nam cum cutis obstructa sit, non apparet via calori: quan-
do autem manus moram fecerit, pars corporis quæ tangi-
tur: parum calefit: & pori dilatantur: & calor febrilis mani-
festatur. ^k Et si obstructio multa sit, & succi multi crassi &
glutinosi, fieri non potest, vt intra terminos diarie perman-
eat: transibit enim in putridam. Impossibile nanque est,
humorem crassum viscosum sine ventilatione non putre-
feri. Si vero obstructio obquam fit febris mediocris est,
quan

via Cæop. Lib. 1. m. 15
metus.

Auic. f. I. 4. t. I. 6

33

f
Gal. cau. procat.

ia ca (uns
e
ructio /
c. ij. c. 390.

g
Gal. 8. meth. c. ij.

c. 198. perpeffi.

h
Ga. 8. met. c. 4. c.

203.

i
Auic. f. I. 4. t. I. c.

xxx. iij. c. 2.

k
Haliab. 8. Theo.

63.

quanuis vitiosus sit succus, neq; in primo die neq; in principio secundi signa putredinis in pulsu, neque cruditatis in vrina ad sunt: si tamen protrahatur declinatio, de febre putrida suspitio est habenda: quemadmodum si ad dissolutionem festinat, & halitus quidam & sudores exierint, vel multa bona vrina, & signa bona in pulsibus, illa sine dubio erit febris diaria. ^l Hoc vnum commune habent cum hecticis diariæ, quod nulla illarum amplius sit. Differunt autem quod ephimeræ, factum calorem in leui affectu, hæctice vero factum calorem habent in habitu ægre solubili. ^m Ephimeræ ex tristitia, cura, & ira, & ebrietate, pulsus cõmuniter est exquisite seruans ordinem naturæ, & æqualitatẽ, & molitiam: & paruus est: & vrinæ naturales digestæ & bene coloratæ. Et si affectus ad huc remanet, aliæ pulsus differentiarum distinctionẽ declarabũt. Quod si affectus sint sedati, & sola maneat febris, ex pulsibus nõ distinguetur, sed ex alijs distingues. Nã illi qui ob tristitiam febricitant, calorem habent potius acriorem quam multum. ⁿ Erit etiam signum igneitas vrinæ oculi etiã decliues ad clausionẽ, facies tẽdẽs ad citrinitatẽ. ^o Illi vero qui ob irã febricitãt, potius multũ calorem habent quam acriorem: & extenuatio est maior, in ijs qui ob tristitiam, quam qui ob curã februnt, & maior decoloratio. Illis vero qui superslue vigilarunt, facies subtu mida est & palpebras vix à tollere possũt. ^p Illis qui ob lassitudinem, cutis est sicciõr ante declinationem, in declinatione vero humida. Et in hac febre ex lassitudine est plurimum nocumentum in spiritibus vitalibus & animalibus. ^q Ephimera ex cogitatione differ ab ephimera ex angustia, & tristitia, in hoc, quod neq; oculi sunt decliues ad clausionem, sicuti in angustia, neque ad exteriora sicuti in ephimera ex tristitia, sed medium tenet inter ambas. ^r Qui ex feruore solis in ephimeram inciderunt, ijs cutis magis ad caliditatem & siccitatem, quam pulsus ad febrilẽ vergit dispo-

Gal. 8. met. c. 4.
c. 202.

^l
m Diaria ex
Ga. 8. met. c. 9. c. tra
214. c. 1m. c. 16b

ⁿ
Ga. 2. cris. c. xij.
c. 532.

^o
Aui. f. 1. 4. t. l. c.
II.

^p
Ga. 2. cris. c. viij.
c. 533.

^q *diff. inter ephim. & irã Angul*
Aui. f. 1. 4. t. l. c. 23.

^r
Aui. f. 1. 4. t. l. c.
14. Epimera ex feruore

tionem. Sunt enim parum sitibundi, & quam primum manus admouetur, vicens calor percipitur: ita vt caput deuri videatur: & plus utilitatis, & delectationis, à balneis frigidis recipiūt. Et oculi in his calidiores & rubicūdiores sunt. Ita vt venæ in eis sint plenæ & extentæ in tēporibus & tota facie, & per hoc distinguntur ab illis, qui ex causa frigida febricitant. Hi nanq; grauedinibus & distillationibus infestatur. Fit etiam febris ephimera ex somno & quiete hoc modo: per motum & vigilias resoluuntur vapores, cum ergo prolōgatur somnus & quies, vapores qui ante resoluebātur, spiritus calefaciendo faciunt febrem. Et febris diaria quæ fit ex gaudio, similis est ei, quæ ex ira, & sicuti illa curatur.

In ephimera ex tumore præter naturā seu bubone pulsus est magnus, sunt enim ibi duo morbi calidi, nempe apostema, & febris, vrina vero est alba: colera namq; & sanguis quæ vrinam colorant, ad locum apostematis declinant. Et si à causa manifesta fiat bubon febris facilis est. Si vero non à causa manifesta sed à viscerum inflammatione, praua est. Contingit etiam febris ephimera ex bothor. Inedia etiam paratissima est, febrem diariam efficere. Et offensissima est calidis & siccis naturis siue à primo ortu ex proprio temperamento tales sint, siue ex cibis regione, & alijs sit acquisita. Quæ febris biduo in ediam patientibus necessario excitatur: cum enim per in ediam biliosi fiant, & mordens halitus & succus per sensibilia membra ferūtur horrores & rigores faciunt, quibus cute constipata, fuliginosa (quæ ante transpirabant) retentā, febres accendunt. Imo ex longiore inedia acerrimis acutissimisq; capiuntur febribus, à quibus facilius in hecicas fit transitus, & in torridum marecorem. Ex syncope etiā febris ephimera fit: nā quādo syncope accidit, cōtingit in spiritibus agitatio, & eorum calefactio, & ex cōsequenti febris. Est etiā ephimera ex siti. Quæ magis & citius accidit, quā ex fame, ppter defectū aquæ. Cū aqua

ex somno
i. e. Gal. I. dif. c. 14.
c. 134.

Aui. f. I. 4. t. I. c.
19. c. 20.

Aui. f. I. 4. t. I. c.
21.

Haliab. 8. theo. c.
3. inf.

Gal. aph. 4. 55

Raf. 30. conti. f.
388. c. 3

Gal. Io. met. c. 5.
in princ.

Gal. Io. met. c. 3.

Gal. 8. met. c. 2. c.
195.

aqua sedari deberet caliditas in vaporibus & spiritibus. ^d Est
 etiā ephimera. ex euacuatione. Post ventris enim solutionē
 cōtingit motus spirituum superfluus, qui inflāmati febrē fa-
 ciunt. idem contingit ex medicinis solutiuis superflue cale-
 facientibus. Et eodē modo ex venæ sectione febris ephime-
 ra fit, propterea quod remotis vaporibus humidis & sangui-
 ne, quod restat fumosum & colericū efficitur, & spiritus inflā-
 mantur. • Eos vero qui nauseatiuam facietatem passi sunt,
 aliquando febris sequitur, aliquando vero non. Nam qui
 iam humores habent vitiatos, & male difflantur, facile à fe-
 bribus corripuntur: eos vero qui bonos habent humores
 & bene difflantur, & quiescunt, non balneati nec exercita-
 ti, & ventrem vngerunt, impossibile est febricitare. In eis-
 dem enim partibus ventriculi atq; hepatis residet cruditas,
 & paulatim concoquitur. † Non enim si quis male cōcoxit,
 necesse est spiritū flatuosum sequi, neq; morsum, neq; mul-
 tam humidam deiectionem, neq; febrem. ‡ Cum vero ho-
 mines in desidia viuentes se repleuerunt, aut à multo cibo
 se balnearunt: cum ciborum qualitates ad frigidum & humi-
 dum vergant, rigores potius horridi quam cum vibratu se-
 quuntur, qui ægre recalescunt. † In ephimera ergo ex nau-
 seatiua facietate, pessima cruditas est nidorosa. Et peior si al-
 bus astringatur, & peior si neglecto consilio manendi in le-
 cto, ad solita munia se conuertat. Et in illis, quos diaria ex-
 cruditate male habet, increscit calor febrilis: ex surgēdi fre-
 quētia. Quod si etiā dolor ac rosio adsit, magis in crescet. †
 Significabit autem eam quæ à causa calida, incēdium in sto-
 macho & hepate, calor & amaritudo in ore. κ Neq; solus
 ructus nidorosus significat nauseatiuam facietatem à causa
 calida, poterit enim ex cibus illud contingere, sicuti cū quis
 quid nidorosum aut melleum comederit. Neque cum est
 ructus acidus, est necessario intelligenda causa frigida: nā
 acidus cibus & acerbus id plerunq; facit. In externis enim

Aut. f. I. 4. t. I. c. 29. §. 32. ex causa

ex Vom. secund.

e
 Aut. f. I. 4. t. I. c. 25.
 ex Nauseatiua facietate

f
 Gal. I. dif. f. c. iij. c. II. 8.

g
 Ga. 3. simp. cau. e. v. c. II. 2.

h
 Ga. 2. simp. cau. v. c. 85.

i
 Ga. 8. met. e. v. c. 204.

k
 Galia. 8. the. c. 3

hoc videre licet, vinum nanq̄ à calido acidum fit & ferme-
tum etiam in aere calidiore acrius efficitur. Et idem effe-
ctus in dictis contingere solet, si ab aere gelido refrigerata
sint. Si ergo ex multo cibo contingat, quia plus solito co-
medit, hæc febris per multo s dies fit mansiua. Ita vt putrida
febris videatur. Ex dolore etiam febris ephimera causa-
tur, quando ad eò spiritus calefacit, vt ipso multum inflam-
met. m

Alex. Tra. 1. 12.

c. l. p. 687. &

691.

m

Aui. f. l. 4. t. l. c.

27.

SCHOLIA.

NVLLAM propositionem magis vulgatam ac facili-
ter concessam in medicina reperio, quam diastolem
seu dilatationem in febribus ephimeris maiorem esse sistole:
neq̄ ratione apparētiori fulcitā. Cum enim sola auctio sit
caloris absq̄ putredine, natura maiorem dilatationem seu dia-
stolem sollicitare debet, propter caloris refrigerium, quam
sistolem siue contractionem. Si vero dictam propositionem
experiri volumus, difficilis admodum apparet: eo modo
quo duorum motuum super æquale spatium vnum altero
esse maiorem, apparet difficile. Quauis illud affirmet
Galenus in dormientibus. 3. de causis pulsuum, propterea
quod in eis maior est necessitas fumos expellendi, quam
calorem refrigerandi. Quod autem cum dicta disparitate
dilatationis & constrictionis dilatatio & constrictio super
æquale interuallum fiant, affirmat Galenus: vno tantum ca-
su excepto, quando scilicet pulsus rhythmum subito mu-
tat: tunc enim possibile est vnam dilatationem constrictio-
ne sequenti per maius spatium fieri, dilatationes tamē qua-
m istam constrictioem sequuntur, impossibile est, nō esse su-
per æquale spatium. Propter quod quidam huius dubij dif-
ficultatem fugientes dixerunt, Galenum per maiorem dia-
stolem

stolem in ephimeris quā sit sistoles, intellexisse velociorē. Quæ opinio in Auicena fundari potest, qui f. i. 4. t. i. c. 6. de signis ephimeræ dicit. Et quādoq; festinat in ea dilatatio, & tardatur cōstrictio. Quod exponens Gentilis dilatationem esse velociorem, constrictionem vero non esse velocem intelligit. Et eandem sententiam sentit Isaac, lib. febrium parte. 2. c. 1. vbi pulsus ephimerarum à pulsu sanorum nō in alio distinguit nisi in distentionis velocitate & constrictionis tarditate. Cum enim in eis fumorum multitudo non sit, tardatur constrictio, cum autem sit incendium, natura velocius arteriam dilatat, vt multum aeris attrahat, vt citius caliditatis incendium refrigeretur. Nihil dicens de magnitudine maiori: quod non videtur ad mentem Galeni. Galenus, nanq; vtrunq; sentit in ephimeris adesse, dilatationem maiorem & velociorem cōstrictione. Quia cum in febre ephimera vires vigeant, necesse est, si instrumentum obediens sit, prius magnitudinem suppleri. Christophorus tamen à Vega in suis in Galenum commentarijs, non solum in ephimeris, verum in quocunq; caloris augmento supra temperatum, vbi calor purus non fumosus fuerit, cum constantia facultatis & instrumenti obedientia, distentionem magnam esse debere affirmat, contractione non aucta: magnā autem distentionem in ephimeris intelligit, respectu temperate, id est moderata maiorem, & parvam contractionē id est moderata minorem. Negat tamen pulsus distentionē posse cōtractionē sequentem superare magnitudine: ita vt per maius: patium fiat. Impossibile enim putat diastolé & sistolé non fieri supra eosdē terminos: & æquale spatiū. Hoc tamē, dubio nō satisfacit. Thomas vero de Garuo in suis in Galenū commentarijs dupliciter intelligit, diastolem posse maiore esse sistole: vno modo vt per mai9 spatiū fiat, & hoc

asserit posse vna pulsatione fieri: alio modo intelligit dia-
 lem posse maiorem esse sistole: id est, vt arteria distendatur
 vltra terminum, ad quem distenditur tempore sanitatis, nō
 perueniente contractione vltra terminum ad quē tempo-
 re sanitatis peruenit. Ad quem sensum dicit intelligi debe-
 re Galeni dictū in ephimeris: quod scilicet à pertio arteriæ
 peruenit ad terminum, ad quem in sanitate non peruenie-
 bat, contractio autem non est maior quam in sanitate esset.
 Et eandem sententiam tenet Herculanus. f. 1. 4. t. 1. c. 6. Qui
 bus non obstantibus dubium difficile remanet. Tum quia
 contractio difficilissime & à paucis cognoscitur: & qui eam at-
 tingunt, non nisi in valentissimis pulsibus eā cognoscere va-
 lent, vt testatur Galenus. 3. de dignoscendis pulsibus. cap. 3.
 in fine, tum etiam quia difficilimum est, duorum motuum
 contrariorum super æquale spatium, vnum maius altero as-
 serere. Supposito tamen quod istorum motuum principiū
 sit à virtute cordis & arteriarum & virtus per distentionem
 intendat maiorem aeris quātitatem pro refrigerio atrahe-
 re, quam per contractionem fumos expellere, ad dubium
 potest responderi: quod in ephimeris dilatatio dicitur ma-
 ior contractione, sine & intentione naturæ, quanuis in ve-
 ritate spatia per quæ ambo motus fiunt, æqualia sint. Pos-
 sumus etiam dilatationem in ephimeris maiorem contra-
 ctione asserere, quia arteria per maius tempus dilatata
 manet, quàm maneat contracta. Quo tempore cum natu-
 ra plurimum aeris intendat attrahere, & arteria per maius
 tempus maneat dilatata, aerem frigidum inculcabit. Con-
 tractio vero est minor, quia per minus tempus arteria est
 contracta: cum sint pauci fumi expellendi. Et hoc est quod
 asserit Galenus primo de different. febrium. cap. 7. dicens
 quod in ephimeris sunt pulsus statim ad magnitudinem &
 celeritatem ascendentes & frequentes. Sed non adeò per
 exte

externam quietem sicuti per internam. Per quæ verba euidentissimè asserit, longiorem esse quietem quæ sequitur dilatationem, quam quæ sequitur contractionem. Vt enim plus de aere frigido attrahat, arteriam per maius tēpus apertam tenet. In contractione vero cum sint pauci fumi expellendi, citissimè eos expellit, absq; hoc quod sit necessarium arteriam per multum tempus cōtractam tenere. Et sic quāuis æquale spatium per transeant motus dilatationis & cōtractionis, vnus maior altero dicitur, non quantitate spatij, sed duratione attractionis aeris. Si febris ephimera morbus immaterialis est, quomodo in ea hipostasim, & sudor poterunt significare? Ad quod dicendum hipostasim in ephimera non ex vi ephimeræ esse decisam, neq; ephimeram significare, tāquā signum ab ea cadens: sed in quantum vitium in humoribus excludit, & ex consequenti febrem putridam. Quin imò hipostasi significanti quod humores naturaliter se habent, ephimera significatur. Et quanuis possibile sit in aliqua febre putrida in principio hipostasim apparere, vt in aliqua tertiana breuissimè terminationis, non tamen apparebit in principio primi diei, quod semper in ephimera contingit: præterquam in ephimera ex nauseatiua facietate, in qua vrinæ cruditas ratione alterius affectus est, puta cruditatis. Semper enim in ephimera in quantum ephimera vrina in colore sedimento, naturali similis esse solet, nisi ex altero affectu contrarium contingat. Et eodem modo sudor in ephimera ex calefactione mēbrorum procedit: eo modo quo in dispositione naturali ex aere calido sudamus, aut à vaporibus qui in febris declinatione deferuntur ad poros, aut ab humiditatibus secūdis, ex eo quod pro membrorum nutrimento propter eorum debilitatem superest, & expellitur. Propter quod in ephimeris sudor adeò paruus est: in quo à putridis febribus differt, in quibus su-

Dubius,

dor multo maiori quantitate esse debet, cum sit ex humoribus in venis contentis. Quamuis quidam ex eo sudorem in ephimeris contingere dicant, quia spiritus quando ad resolutionem festinant, cutem duriores reperientes, in aqua naturam conuertuntur. Quos multis medijs reprehendit Serapianus Atheniensis. l. ad Glauc. pagi. 21.

DE CVRA FEBRIVM EPHIMERARVM. CAPVT II.

OMNIVM igitur ephimerarum febrium dieta ex omnibus boni succi esse debet, & qui omnino concoquatur. Si autem ex obstructione sit, praeter id talis esse debet, ut non tam exiguis meatibus inhereat. ^a Quoniam febriens est laesus, propter quod non concoquit, aut tarde concoquit. Vnde subtilietur regimē. Et melius quidem est, ut postponatur cibatio vsq; ad declinationem, secus in patienti ephimeram ex labore, angustia, aut fame. Imo si aegri temperatura calidior & sicciore sit, in ipso febris insultu possunt nutriri. Optimum ergo alimentum ptisana erit: & maximē in corporibus calidae & siccae complexionis: cum hoc enim quod infrigidat, & humectat, situm extinguit: & nullum ex tribus excrementis detinet, neq; halituosum quod per poros diffilatur; hoc enim faceret, quod haberet astringendivim: ptisana vero si hominē cū ea exterius laueris, absterget sicut mel: neq; detinet excrementum humidum, quod per urinam, neque siccum quod per secessum. ^c His qui ex labore & ira februnt cibus infrigidet, & humectet, his vero qui ex frigore, qui minus alit, & moderate calefaciat. Quibus vero ex vigilia, cura, & tristitia, qui humectet, & somnum conciliet. His qui ex fatigatione. Qui multum nutriat, vi-

10° feb. eph. c. 1263

a
Gal. 8. met. c. iij.
c. 199.

b
Aui. f. I. 4. t. l. c.
9

c
Gal. 8. met. c. ij. c.

labore, 198.
his sunt et tristitia
subigant,

num in ephimeris omnino vtilius est quam aqua, vt pote co-
 ctionem iuuans: vrinam & sudorem prouocans. a Sic au-
 rem album tenue: nam fuluum prauum est omnibus febrē
 habentibus. Eo quod vehementer calidum. e Quauis a-
 qua frigida non prohiheat in principio rei: infrigidat e-
 nim, & virtus est fortis, quare non timetur debilitas vir-
 tatis. Et si sit debilitas in visceribus, melius est, vt non mul-
 tum ex ea bibat. f Et illis qui ex vigilia, cura, & tristitia fe-
 briunt, magis intrepide vinum datur: & maximè his qui fa-
 tigatione sunt afflicti. Iratis autem minimè vinum compe-
 tit, nisi ab affectu liberi omnino fuerint. g Imo potus aquæ
 frigidæ febrem extirpat: sicuti accidit in quōdam iuvene ex
 ira febricitanti sub canicula. Qui cum in prima accessione
 multam aquam frigidam bibisset, statim quidem vomuit
 flauam bilem, & deorsum etiam excreuit, deinde cum post
 cibum iterum multam aquam frigidam bibisset, febricitare
 desinit. h Et cum ira minui ceperit, in balneum aut semi-
 cupium intret, aquam calidam continens in domo balnei:
 deinde in aquam frigidam, subitoq; ægrediatur, & prohi-
 beantur omnino à vino. Et in ephimera ex angustia vinū
 plurimæ commixtionis conuenit. i Et qui ex comestio-
 nectione ciborum calidorum ephimeram habent, vinum
 non bibant: imò postquam febris quieuerit, bibant aquam
 ordei, & comedant acetosa: sicuti granata muza: & venter
 soluatur ex prunis, tamarindis, & saccharo summatq; sirupū
 acetosum simplicē. Ista enim febris & quæ ex vini potione
 fit, citissimè in putridā trāsit. k Et si irati vinū bibere velint,
 misceāt illud cū succo granatorū. Neq; dan dū vinū in ephi-
 meris, si caput doleat. Neq; his qui ex cute nimis cōstipata
 febricitāt, si plenitudinē habeāt. l Si tamē parū est cutis dēsa
 ta, vinū est dādū: vt eius calore aperiātur pori. Vbi autē mul-
 tū est dēsa, nō sufficet vinū, aperiire poros: imò humores li-

d
 Gal. 8. met. c. 11. c.
 199.

e
 Ga. 3. ratio. vic.
 ix. 4.

f
 Auic. f. 1. 4. t. 1. c.
 9. vini potio ephimeris
 g ex ira.
 Acti. tet. 2. f. 1. c.
 66.

aque ex ulnis

h
 Gal. 10. met. c. 8.
 c. 246

i
 Auic. f. 1. 4. t. 1. c.
 16. c. 12. ex somno
 calidior.

k
 Ras. 10. al. c. 2.

l
 Oriua. morb. cur.
 ra. 3. c. 2. pag.
 115.

quefaciēdo mittit eos ad poros, & obstructionem augebit. Si autem hæc differatur febris, timor est, ne in putridam cōuertatur. Vnde sanguis extrahendus est, & copiosè si atas, tempus, & virtus consentiant. Hæc enim febris quam cæte

m
Halia. 3. pract. c. 2. re magis flōtomia eget. *m* Et non properes ante euacuatio-
Aui. f. l. 4. t. I. c. 33. nem, ad aperiendum meatus, illud enim fortasse est cau-
Raf. 30. conti. f. 387. c. 3. sa ad attrahendum & inuisicandum humores in eis. *n* Alius
p
Aui. f. l. 4. t. I. c. 38. c. 21. in quocunq; euentu negat vinum in ephimeris ex obstru-
 tionepororum, imò quod cibus & potus non sint calidi: ideo concedit aquam mellis & ptisanam. *o* Neq; conuenit
 vinum in ephimera ex calore vel ex vstione: sed aqua frigi-
 da multum confert. Neq; in ephimera ex gaudio, ea ratio-
 ne qua non conuenit iratis, sed vti balneo. *p* Qui etiam ex
 lassitudine phlegmones febre ephimera laborāt: quæ per
 plures horas & dies viget, abstineant à vino primis diebus.
 Imo apomeli dandum, leuiter enim refrigerat: in hac enim
 lassitudinis specie sanguis calidissimus est, & febrem accen-
 det vehementissimam: nisi sanguinem detrahentes, ægri-
 tudini occurramus, vnde mature & multus est extrahendy.
 Et nisi quid aliud vetet, vsq; ad animi deliquium. Nut rien-
 dus est cucurbita, lactuca, aut ptisana: Et loco carniū da-
 pisces saxatiles. *q* Quod si carnem dare velis sit pullorum
 aur hedi: quoniam virtutes eorum sunt debiles, quare non
 oportet vt confidant posse digerere, quod prius in dispo-
 sitione sanitatis: sed minus illo. *r* Aqua autem quæ in ephi-
 mera ex lassitudine conuenit, sit quæ vrinam prouocet, ne
 q; detur, dum ex labore sudat, illud enim perniciosissi-
 mum est: neq; immediate post sudoris remissionem. *r* Neq;
 conuenit vinum in ephimera ex ebrietate, sed succi frigidi
 dandi sunt cum frigidissima aqua mixti. *r* Neq; in ephimera
 ex cruditate, si vires constant. Et maximè si temperamen-
 tum sit calidum. Si enim cruditas ex calore est, vinum crudi-
 tatem

Gal. 4. san. tu. c. xvij.

Aui. f. l. 4. t. I. c. 24.

Cor. cell. I. me. c. 3. p. 48. 65.

Raf. Io. alm. c. 2.

tatem augebit : & si venter superfluè fluat , ita vt vires deficiant , hidrorosati dabitur . Si autem nulla caliditas in ventriculo offenderit , vinum sabinum propinandum : quod aliquam habeat astrictionem . ^v Neq; cōuenit vinum in diaria ex apostemate seu bubone , sed tenuius alimentum . ^x Neq; in ephimera ex somno & quiete : bene tamen in ephimera ex vigilia . ^y Neque in ephimera ex dolore , mouet enim causam doloris , & eam augendo febrem auget . ^z Est deniq; intentio in omnibus diarijs febribus duo facere : primum resistere causæ extrinsecæ , eas efficiēti : secundum vero calidam & siccam complexionem remouere , in frigidando & humectando . Hoc autem aut fit per medicinas & cibos in frigidantes , aut fit per balnea calida aut tepida . In ijs enim febribus vapores in spiritibus multiplicantur per totum corpus : qui nisi per balnea resoluantur , & ad cutem trahantur , periculum esset in putridam febrem transire . Propter quod balnea in eis sunt vniuersalis cura . ^a Febrientes enim ab vltione ac frigiditate , à balneis maximam vtilitatem sentiunt : & similitet qui ex lassitudinibus , & qui propter pororum obstructionem siue angustiam : respirare siquidem per poros oportet , & resolu calorem febrilem . Non tamen conueniunt balnea , vbi inflammatio aliqua , aut sine inflammatione humoris putredo febrem accenderit : nisi humores putridi sint euacuati , aut concocti . ^b Quod si balnea fiāt , aliquos magis in aere balnei detinere expedit , sicuti in con stipatione cutis , reliqui citissime ab aere balnei remouendi : & si sepius laueris , aut diutius priores in aqua immorari facias , non errabis . Dummodo oleo tepido prius & plurimo , manibus mollibus perfrices . ^c Alius huic contradicit & reiterandum esse balneum negat , nisi in hominibus assuetis illud facere . ^d Ad eandem intentionem causa extirpandi & distemperiem remouendi , in febribus ephimeris dantur si

^v
Alex. tr. l. 12. pd.
688. 689. 690

^x
Paul. l. 2. c. 16

^y
Aui. f. l. 4. t. l. c.
20. c. 18.

^z
Aui. f. l. 4. t. l. c.

^a
Gal. l. art. cur. e.
ij. auer. 7. colig.
c. v.

^b
Gal. aph. 7. 42.

^c
Gal. l. ar. cu. c. iij.
c. 370.

^d
Auer. 7. col. c. 6.
in princ.

rupi. Quauis morbi immateriales sint. In ira enim letificandi gratia, & iram extirpandi, datur sirupus borraginis cum aqua rosacea. Et in ephimera ex vigilia sirupus violatus, aut de buglosa. Et in ephimera ex frigore sirupus acetosus cum aqua calida. Cum ergo febres ex cutis constipatione, tantum modo oriuntur, in corporibus in quibus id quod per cutem diffilari solet, non halituosum sed mordax est, præferabunt ab hac febre (vapores istos acres & mordaces impediendo) balneatio calida, fricatio moderata, exercitationes mediocres, cibi boni succi. Contra vero & ledéria erūt balnea aluminosa, lauatio frigida, frictio dura, aut excedēs, aut nulla, victus mordax, aut lauationis abstinentia. Si enim huiusmodi naturas à conueniētibus lotionibus prohibeas, illico februnt. Et si causa obstructionis pororum est repletio & multitudo humorum: tunc primo ante alia prope ra ad euacuationem, per venæ sectionem: & si fiat, cum iam non febricit, est melius. Si vero obstructio ex crasso & viscoso humore sit, vena sacanda non est. Sed decoctis attenuatibus vtendum. Neq; aperias cum re nimis calida, sed cum sirupo acetoso simplici, aut cum eo qui fit cum seminibus. Aqua autem sit ab aqua endiuixæ, vsq; ad aquā fœniculi. Si vero attenuantia sint fortiter calefacientia: qualia sunt serpilum, calamentum, origanum, Hyssopus, & alia quibus ignari medici vtuntur, febres aciores faciunt. Opportet ergo ea querere quæ abstergere, & attenuare possunt, citra caliditatem: sicuti oximel. Quod generose abstergit, & febre non exacuit. Solum autem exhibendum, in quibus cruda crassaq; excrementa herent: & his qui temperamentum frigidum habent & pituitosum: quibus etiam oximeli compositum, & decoctio apij & anisi dari potest. Et ijs etiam cum lauantur, conueniunt exterius, quæ extergant, sicuti sapo, afronitum, & mel. Ita vt alijs in quibus viscositas

Ant. 3. thei. t. I
6. L.

f
Ca. 8. met. 6. 2. in
princ.

g
Ant. f. i. 4. t. I. c.
33.

aut crassities à calido & sicco fiunt, supra dicta non fiunt. Contingit enim in rebus plus iusto affatis aut decoctis, q̄ ex affatione, aut decoctione viscosæ magis & crassæ fiunt: in quibus si oximeli daretur, esset excrementa sicciora reddere, & maiorem obstructionem efficere, & ex consequenti febrem maiorem. Vnde in ijs victus humidus sicut ptisana est aptissimus, cui apomeli addatur. ^h Qui vero ex siccitate cutis laborant, fricandi partius & pinguit, cum oleo non astringenti vngendi: lauandi autem vberius. Qui ex cutis obstructione, fricandi vberius, labandi autem partius. Et in omnibus huiusmodi auxilijs, respiciendum ad virtutis tenorem. ; Quauis non adedò ægregiam providentiam requirant vires in febribus ephimeris, sicuti in alijs febribus: vires enim eis validæ sunt. Consideranda tamen in auxiliorum inuentione corporis temperies, consuetudo, regio, cæli status. Et a parte affecta est etiam sumenda indicatio, sicuti in ephimera ex adustione capitis, ab ipso capite. * Obstructionum autem cutis quæ ephimeras efficiunt, quædam per astrictoriam qualitatem solam fiunt, veluti per siccitatem ex feruore, aut ira, aut per frigus. Quædam vero ex humoribus exiguos meatus densantibus. Et duobus etiam modis contingunt: aut ex abundantia sola: Quo casu venæ sectio conuenit, aut quia lenti aut crassi. quo casu incisio. ^l Et eos qui ex cutis obstructione ex frigore febriunt, pannis oportet cooperire: deinde in balneū sunt ducendi: antecedit autē balneatio cum aqua, balneationem cum aere. Quauis enim aqua balnei corpus humectet, quod ex ea per corpus imbibitum relinquitur, poros claudit: aer autem balnei post aquæ lauationem, poros aperit & fumos corporis dissoluit. ^m Et fricentur cum rebus dilatantibus, vt oleo anethino, & camomellino. ⁿ

Nisi di-

^h
Tral. l. 12. c. 1. pa
693. 994. 695.
696.

ⁱ
Gal. 8. me. c. 17. c.
198.

^k
Gale. 9. met. c. 9.

^l
Gal. 10. met. c. 13. e
240.

^m
Isaac. l. feb. p. 17.
2. c. 4.

ⁿ
Am. f. l. 4. t. l. c.
39.

Nisi distillationē aut grauedinem patiatur. Tunc enim non lauandus, donec ista concoquatur. Et post balneum caput oleo calefacienti vngatur. ^o Alius post balneum & ante balneum iubet nardino vngēdum esse. ^p Quod si ex aquis aluminosis constipatio contingat, eodem fere modo quo supra fricetur, & balneetur: donec pori aperiatur, & cutis intumescat, & rubefiat. ^q Alius in ephimera ex obstructione cutis à frigore iubet pedes vsq; ad genua in aqua calida immergere, in qua decoquantur hyssopus, sansucus, abrotanum. Et reliquum corpus inclinetur super vaporem: deinde aqua tepida balneetur, fricando totum corpus, vt pori aperiatur. Et quādo cognitum sit, quod pori sunt aperti, balneetur caput cum aqua in qua decocta sunt camomilla, & anethum, & olea resoluentia misceantur, sicuti camomellinum & anethinum. Et caueant ab vntionibus, nisi cum omnis sudor est aggressus: ne causa vntionis pori claudatur. Neq; diu in balneo morentur, bene tamen in aere balnei. Vnde exercitium ijs conueniens est. Et eodem modo sunt exercendi, vbi cutis est astricta ex aquis aluminosis, non tamen vngendi, ne vntio poros claudat. ^r Neq; balneum in febre excutis obstructione, & in ea quæ ex facietate fit nauseatina, applicetur nisi in fine rei, & cum sunt pori dilatati, & nauseatina facietas descenderit. Nam balneum ante istud tempus febrem efficit putridam. ^s Si tamē in ephimera ex obturatione pororum, à principio arbitraueris, tantam esse in corpore repletionem, vt per frictionem magis obtures, quam aperias: quoniam in talibus corporibus ante quam euacuationes vniuersales fiant frictio offendit, mediet tunc medicatio inter ephimerā & putridam, in sanguinem mittendo, & corpus mollificando. Et ad id quod fortius indicauerit recurrendum, secundum excessum à signis consideratum. ^t Et si obstructio malum succum in venis reperiatur, & ætas inter

^o
Gal. 8. met. c. iij.
col. 199.

^p
Acti. tet. 2. ser. I.
c. 62

^q
Raf. Io. alm. c. 2

^r
Isaac. l. f. par. 2.
c. 4. c. 5.

^s
Aui. f. l. 4. t. 1. c.
9.

^t
Auer. 7. col. c. 6.

inter puerum & senem fit, mittendus est sanguis, etiam si plenitudinis sanguinis inditia non ad sint: expedit enim plenitudine deposita, properare ad obstructions detergendas. Deterforia enim si exterius applicentur, humorem attrahentia, opilationem augent. Et si intus suscipiatur aperiētia, dum sursum feruntur, ex ijs quæ in venis reperiunt, rapiunt, & ad opilationes vehent. Sanguis autem mittendus est ad obstructionis proportionem. Magnitudo autem vel paruitas obstructionis, metietur ad mensuram febris. Et euacuatione facta ad aperiētia te cōuerte: per cibos sicuti pitisanam, & per aperiētia medicamenta. Quæ non sint multum calida, sicuti oximeli: quod solum aperiendo & concoquendo, febrem non auget. Quod si magna sit obstructio, iam non ex diarijs est, sed ex putridis. Si ephimera sit ex nauseatiua facietate, quia comedit plus solito, fit per multos dies mansiua: ita vt videatur febris putrida. Quando igitur febris ex cruditate nidorosa à causa calida est, cibi & potus non sint calefacientes: esset enim disponere eos ad febres putridas. Et si hæc cruditas ad heferit ventri, & non descenderit, nullum remedium præstantius est, quam aquam bibere tepidam. Stomachum enim lauat, & excrementa extergit, & ad ventrem inferiorem vehit, spiritus ex febre deprauatos humectat. Et alius tangere ventrem imperat & interrogare, qua nam parte morsus & grauitas sentiatur: & si in superioribus partibus consistat, dare aliquid quod ipsum erradicet, sicut diatrion pipereon: & si ventrem morsus vrgent, mitigantibus sicuti oleo sabino, & seuo anseris aut gallinæ in vngere. Si vero flatus ad sint, oleo in quo ruta, & ciminum, & apium sint decocta. Alius hunc reprehendit, & in cruditate nidorosa à causa calida diatrion pipereon negat. Dicens remedia calida tali affectui non competere, sed potius contrarijs remedijs curari debere, postquam

Gal. 8. met. c. iij.
c. 202.

Tral. l. 12. pag.
688. 689

Gal. 8. met. c. v. c.
206.

H quam

^z
Alex. trad. l. 12.
pag. 689. 690.

^a
Aulic. f. l. 4. t. 1.
c. 35.

^b
Raf. f. l. alm. c. 2.

^c
Act. tet. 2. f. l. c.
68.

^d
Act. tet. 1. f. l. col
24.

^e
Gal. 8. met. c. 5 c
205.

^f
Tral. l. 12. pag.
688. 689. 690.

quam affectus calidus est. ^z Alius iubet ipsum vomere, si aliquid cibi aut aliud in stomacho sit: deinde per ventrē euacuare: consideratione præmissa an sit rectius illud euacuare cum clisteribus & suppositorijs, an cum aliquo ebibito. Et eius remedium est fames & somnus. ^a Neq; adcurandū spectanda est declinatio, immo illico venter solvendus sine mora, decoctione fructuum, & nutriendus sola ptisana. Postquam vero febris alleuari ceperit, in balneum ducendus. Quod non est faciendum sine magna cautela. Nam si contingat ægrū horripilationem sentire, illico est a balneo extrahendus. ^b Si vero aluus fluxa sit, & non amplius fuit absinthij oleo venter yngatur: deinde hampsum lana imbue tali oleo, & stomacho super pone. Et si os ventris debilius est, masticem cum vnguento nardino ad crassitudinem misce, & vnge. Si autem ad huc fluat aluus, vt ere pro vnguento nardino oleo omphacino, in quo cidonia per frustra incissa per quadraginta dies fuerint insolata. Et hoc eodem oleo vt ere, si post aluum fluxā venter exuratur. ^c Cōfortat enim & stringit multum, & corrigit calidam distemperiem ventris: nō tamen multum infrigidat, propter vinositatem citonij. ^d Si igitur tantum fuit euacuatum, quantum corruptum: tunc satis erit inungere stomachum, cum oleo in quo absinthium sit coctum, & in remissione febris hominem lauare, & cibare. Si vero magis euacuatum sit quā corruptum, ita vt virtus iam defessa sit, satis erit hominē absq; balneo cibare. ^e Alius etiam si tales cruditates immoderatus per aluum ferantur, & intestina rodant, eos balnari iubet, & iecoris & ventris regionem vino mellino in vnge, nutritiq; pane & aqua: in qua radix apij parum ebullierit. ^f Si autem caliditas ventrem offenderit, non radix apij sed coriandri. & fluente aluo in ephimera ex cruditate & ventriculo oppresso affectu calido, conuenit medicamē quod

ex em

ex enanthe, hipocistidos, balauſtijs, & palmularum carne conficitur. ^g Cruditates vero quæ cum ructu acido fiunt, non ſequitur febris ephimera. Bene tamen eas cruditates ſolet ſequi febris putrida. ^h Quod ſi contingat rara eſt & debilis, immò exiſtimādum eſt febrem generatam ex æructuatione acetofa, eſſe propter aliam cauſam à facietate nauſatiua. ⁱ Si vero ructus acidi & à cores à cauſa calida ſunt, cibo & potu inſtigidanti eſt vtendum: immò & alijs craſſis duris cibus: & ſi tales pede bubulo nutriueris, non ſolum non offeudes, verum iuabis. Si autem ructus acidus non à calore, ſed aſtigiditate originem trahit, tunc potius victus calefaciens propinandus eſt. ^k In ephimera ex laſſitudine omnibus placet balneum adhibere: hoc tamen vbi corpus excrementis vacuum eſt, nec pleſtoricum. Si enim aliquem iſtorum balneaueris, in putridam febrem eum perducet. ^l Et in hac febre ex laſſitudine, humectatio petenda eſt: & ſic nō multum fricandum, neq; oleo vngendum, ſed hydrelæo: hoc eſt aqua & oleo. Magis enim humectat hydrelæum quam oleum. Neq; aqua adeò calida fit, vt ſudet. Sudor enim corpus ſiccior relinquit, immò ex domo balnei calida ad non ita calidam extrahendus, & aqua tepida ſudor detergendus. ^m Alius ſemicupium ex hydrelæo applicat, deinde totum corpus & præcipue eas partes quæ in ſemicupio fuerunt fricatæ, iubet oleo cui parum vini & ſalis fit ad mixtum inungere: poſt quod cibum ſummat humidum. ⁿ Alius eum ponit in tina aquæ dulcis, ita vt balneetur totum corpus præter caput. Et in exitu totum corpus fricetur, cum interioribus melonum, vel pulpis ipſorū quando ſunt bene maturi. Et ſi non reperiantur melones, ſemina eorum piſtentur optime, & cū ipſis fricetur totū corpus: vt exeāt vapores fumoſi, & reſoluātur. ^o Alio balneū omnino negat, ſed iubet in dēclinatione ſedere in domo media.

^g
Ortu. l. 3. de mor
cuc. 2. pag. 116.

^h
Gale. 8. met. c. 5.
in ſin.

ⁱ
Auc. f. l. 4. t. l. e
34.

^k
Trall. l. 12. pag.
692.

^l
Trall. l. 12. pag.
684.

^m
Trall. lib. 12. pag.
685.

ⁿ
Cor. Cel. l. 1. c. 3.
pag. 65.

^o
Auc. 3. the. trac
l. c. 1.

Neq; sudet si possibile est, ne inflammetur: neq; estuet neq; anhelare cogatur: sed delectationis gratia ibi sedeat, & post ingrediatur semicupium, tepidam continens aquam, & abstergatur: deinde oleo violato tepido vngatur: præcipue iuncture & spondiles, tum dorsi, tū colli. ^p In ephimera ex bubone, si bubon in inguine citra laceffentē seu manifestā causam fiat, multitudinem sanguinis significat: nam & calor in ijs amplior, quam in eis qui à causa extrinseca, & facies rubicunda & tumida apparet. Oportet igitur venam celerime secare: prius quam humor in inflammato loco putrescat, & febrem putridam accendat, & ante venæ sectionem vtendum repellētibus & stringentibus: post venam sectam laxantibus, & moderate discutientibus. In alijs vero in quibus propter offensionem cruris, facta est inflammatio, curā da est causa. Et in huius febris declinatione absq; medici cōsilio laua & nutre: dum prius prospicias viceri, quod causa bubonis fuit, & ipsi buboni. ^q Alius in ephimera ex bubone negat omnino balneum fieri. ^r Donec apostema sedetur, & eius igneitas reprimatur ventrem tamen soluit. Quando igitur quod peruenit ad cor ex his inflammationibus, est calefactio sola, & sunt necessaria extinguentia (ne nocent apostemati, & faciāt ipsum crudum) infrigidetur via inter ipsum & cor infrigidatione penetrāti. Deniq; in ephimeris curandis, contrariū semper debemus afferre, ei quod molestat. Lassitudini quietem, vigilijs somnum, ire, furoriq; atq; tristitia in sermonibus, actionibus, spectaculis, animi iucunditatem. Et qui ex cogitatione laborat, ratiotinationes omittat. ^t Febris ephimera quæ ex ira est, maiori indiget refrigeratione, quam quæ ex tristitia & vigilia. Et nullarum indiget frictione, sed balneo solum. Et quæ ex tristitia & vigilia, maiori indiget humectatione, quam quæ ex ira. ^v Alius frictionem concedit in ephimera ex ira, cura, vigilia,

Raf. Io. alm. c. 2
in princ.

Act. tetra. 2. f. 1.
c. 67.

Raf. Io. alm. c. 2

Auic. f. 1. 4. t. 1.
c. 36. in. fi.

Ga. I. ar. cu. c. 3.
in. fi.

Auerr. 7. col. c.
6.

vigilia, & tristitia, plures frictions negat. Et in ephimera ex vssione non solum infrigidandum, sed humectandum, si cuti in ephimera ex ira: x Et irroretur caput cum aquæ rosata parte vna, & olei rosati parte media, & aceti quarta simul in ampulla conuassatis & infrigidatis. y Et febricitantibus ex vigilijs prouocetur somnus. Et vinum est ex rebus magis cõferentibus eis, quare sine formidine detur. In ephimera ex ira, balneum temperatum esse debet. z Alius balneum omnino in ea negat: quia ad putrefactionem dispo- neret, & ad apostemata: & epithemetur cor cum origo sit ex corde. a Et in omnibus febribus in quibus vehementes animi motus, corpus iusto calidius efficiunt, æsculapius can- tilenas mimosq; redicularum rerum, & melodias quasdam fieri iubet, alios vero venari, æquitaré, atq; armatos exerci- tari. b Et si diaria ex vini potu sit, in declinatione balneum ingrediatur, & super caput eius multa aqua super fundatur: & succi frigidi dadi sunt, cum aqua frigidissima mixti. Si au- tem in capite sit grauitas, & in oculis rubedo & extesio, san- guis extrahatur: aut ventosæ apponantur: vterq; soluator, ex succo fructuum. c Et quãdo hæc febris ex vini potu for- tis facta est, da succum granatorum muzorum: & aquam ni- uis. Et extrema ipsius fricentur: quiescant, & dormiãt. Et su- per caput eius aqua irroretur multa, & tepida, odoresq; fri- gidos naribus trahat. d Si autem ephimera contingat pro- pter ieiunium, in statu febris nullus cibus detur, præter suc- cum granatorum, in declinatione vero ptisanam dato, & in balneũ mitte: & cū corpus sudare inceperit, oleo violaceo vnge, ne humiditas exhalet: parum nutriendus. e Alius iubet, vt in declinatione balneetur & plus, immò oleo tepido fri- cetur: & detineatur in calido solio & rursus viribus refectis in balneũ ducatur: & ægressus postquã aquã calidã biberit ptisana & piscibus nutriendus. f Alius in ephimera ex fame

x
Ga. 8. met. c. liij. c
198. 199.

y
Raf. Io. alm. c. 2.

z
Auc. f. i. 4. f. l. c
16. c. 18.

a
Scrap. t. 6. c. 7.

b
Gal. I. san. tuen. c
xj. c. 258.

c
Raf. Io. alm. c. 2.

d
Hali. 3. præct. c. 3.

e
Isaac. l. feb. par.
2. c. 7.

f
Acti. tet. 2. f. l. c
65.

& siti, triticum fractum aqua mixtum & niue in frigidatum propinat: & paulatim multam aquā frigidam bibere iubet: deinde in aquam tepidam ægrum mittit. Si autem prædictum triticum non sumpserit, & febris sit in statu, solam aquam frigidā paulatim summat: & in declinatione lauetur. Alius eos qui ex fame febriūt, in principio cibāt: cibo infrigidanti & humectanti dicens, q̄ per talem in principio cibationem, multoties impeditur febris. ^h Alius vero nō cibum primo, sed sorbitiones solas in ephimera ex fame & siti propinat. Et post balneum iubet vt vngantur cum oleo violarū & rosarum, & cucurbite. ⁱ In ephimera ex dolore sedetur dolor: deinde regatur cura ephimeræ quæ sit ex labore. Et non detur vinum. ^k In ephimera ex venæ sectione aut ex ventris laxatione, opus est, vt corpus humectetur, & nutriatur, cibis frigidis & humidis. ^l In quibus sint pontica & stipica, & in eorum stomachis ponantur emplastra confortatiua calida. Tepida nanq; præter id quod mollificant, resoluūt virtutē, & ad id confert lana infusa in oleo nardino expressa ab oleo, & super cor & hepar ponatur, quæ ipsa infrigidet. ^m Et in ephimera ex catarrho interdicitur balneum, donec catarrhus concoquatur: & post balneum vngatur cum oleo nardino, si ex frigore sit. ⁿ Alius sanguinem mitti iubet in ephimera ex corriza seu catarrho, aut apponi ventosas, & a vino & carne abstinere, & tussi sedata & ventre soluto balneo vti. ^o

^g
Raf. Io. Alm. c. 2.

^h
Auer. 7. col. c. 6.

ⁱ
Auic. l. 4. t. I. c. 31.

^k
Auic. f. l. 4. t. J. c. 28.
Raf. 30. conti. f. 388. col. 4.

^m
Auic. f. l. 4. t. I. c. 25.

ⁿ
Aetius. Tetrab. 2. f. l. c. 63.

^o
Raf. Io. Almā. c. 2.

S C H O L I A.

CIRCA diarix ex ira curam, maximè dissonant sapientes. Galenus enim. 8. metho. c. 2. prope finem balneum concedit, quod tepidum esse debere, affirmat Auicena. f. l. deinde

ALI. c. 16. rasis vero decimo Almanfor. c. 2. primo calidum
 deinde frigidum esse adhibendum asserunt. Aliabb. 3. pra-
 strice. c. 5. balneum aquæ tepidæ primo cōcedit: in quo post
 quam aliqualem moram cōtraxerit iubet, aqua frigida cor-
 pus irrorari, si æstas fuerit. Serapio. 6. breuiarij. c. 7. omneba-
 neum omnino interdicit. Auerrous. 7. colliget. c. 6. plures
 frictiones fieri iubet. Galenus 8. meth. c. 3. plures frictiones
 negat. Vbi idem Galenus post balneum, corpus oleo tepido
 largiter vngendum, aut infundendum imperat: in quo nul-
 la sit astrictio. Auenzoar. 3. thei. tracta. 1. c. 1. post balneum,
 succis frigidis iubet fricandum totum corpus: cum interiori-
 bus melonum quando sunt bene maturi. Et si melones nō
 sunt, cum seminibus eorum pistatis. Qui ergo in febrientibus
 ex ira balneum concedunt, ab illa vniuersali propositione
 Galeni. 1. de febribus ad glauconem ansam sumunt, vbi
 vniuersaliter omnibus febribus ephimeris balneū aquæ ca-
 lidæ concedit. Cuius rationem assignat Auerrous. 7. colli-
 get cap. 5. quia per talia balnea distemperies sicca membro-
 rū, per febrem impressa extirpatur. Et quia cum in ijs febr-
 bus multi vapores cum spiritibus multiplicentur per totum
 corpus, nisi per balnea resoluantur, & ad cutim trahantur,
 esset periculum, febrem ephimeram in putridam sub roga-
 ri. Propter quod balneum vniuersalis medicatio febrium
 ephimerarum est. Qui vero balnea refutant calida, te-
 pida vero concedunt, sicuti Auicena, timent spirituum ve-
 hementem motum ad exteriora, ne superflue spiritus re-
 soluantur. Qua ratione balnea calida nocerent. Vt ibi-
 dem notat Gentilis. Ratio vero serapionis balneum ne-
 gantis est, quia balneum ad putrefactionem disponit: &
 ad febris permanentiam, & ad apostemata. Et hanc se-
 rapionis sententiam confirmat Nicolus Florentinus, tra-
 ctatu secūdo summa. 2. sermon. 2. capit. 9. quia si balneum
 iratis

iratis ad hibeatur calidum, spiritus inflāmbuntur, & ad exteriora maiori impetu trahentur. Quod si balneum frigidū sit, fumi seu vapores retinebuntur: & ad cor retrocedentes ipsum amplius calefacient. Pro quorum concordia notandum: quod prout colligitur ex Gale. i. de diffe. feb. c. 4. col. 117. & refert Herculanus super Auic. proprio capite de ephimera ex ira. In ira duo sunt motus cōtrarij. Primus est spirituum & sanguinis ab exterioribus ad interiora versus cor: propter quod qui irascuntur, in principio pallidi redduntur, quia totius corporis sanguis cor petens, ipsum accendit, & inflammat, exterioribus partibus sanguine destitutis. Secundus vero motus fit, cum recessu sanguinis & spirituum à corde per totum corpus: ex quo motu mēbra validiora redduntur, & totus homo rubescit, & inflammatur. Per quem motum censet Auicena febrem ephimeram ex ira causari. Quamvis ad febrem sit necessarium, primum caloris motū præcedere. Eius enim verba sunt. Quandoq; accidit, propter superfluitatem motus spirituum ad exteriora, in dispositione iræ calefactio superflua, & febris accensa in spiritibus. Quod videtur Auicenam sumpsisse ex Galeno loco supra allegato: ubi hos duos motus contrarios ponit, & per secundum motum, sanguinis scilicet & spirituum ad exteriora, febrem ephimeram ex ira causari. Eius enim verba sunt. Quod si in ira contigerit, ut ea corpora quæ in se caliditate admitterunt, lōgo eam tempore retinere, natura sint aprælicet motus cordis sedetur, in ijs tamen remanet calor præter naturam, atq; inde hominem febricitare, est necessarium. Ex quibus facilis erit inter omnes cōcordia. Dicendo balneum in febre ex ira non conuenire, durante ire affectione, & sanguine circa cor ebullienti, neq; quandiu durat primus motus spirituum, & eorundē retractio versus cor. Quo pacto est intelligendus serapio loco allegato. Sedata vero

iræ affectione, & spiritibus ad membra reuersis, & ephimera declinante, balneum conueniet. Quo tempore, declinante inquam accessione, iubet Galenus in ephimeris balnea ad hiberi. 8. meth. c. 3. nisi tanta præcesserit colectæ ebullitio, vt febris putrida suspicetur. Tunc enim in nullo ephimeræ tempore balneum adhibendum. Quia balneum loco ephimeræ putridam febrem subrogaret. Neq; credendum Rasi. 10. A Imansoris. c. 2. dicenti in febre ex ira, post balneum aquæ calidæ, balneum aquæ frigidæ conuenire. Neq; Aliabari qui irrorationem cum aqua frigida, post balneum aquæ calidæ concedit. Cum enim febres istæ vaporibus abundet summa diligentia est procurandum, vt vapores ad cutim trahantur, vt colligitur ex Aberroe. 7. colliget. c. 5. & si frigida lauarentur, aut irrorarentur post balneum calidum, vaporum exitus impediretur: ex quo esset periculum ægrum in febrem putridam transmutare. Quamuis sapientum intentio sit, in febre ex ira spirituum velocem motum ad exteriora cohiberi. Propter quod Galenus non multo balneo neq; multa frictione eos indigere asserit: & eos oleo post balneum perfundit. 8. met. c. 3. vt poros aliquantulum occludendo, spirituum exalationem prohibeat non tamen exitus vaporum & fumorum impediatur. Propter quod iubet, oleum non stringere. Ad quod etiam Auicena post balneum temperatum iubet, oleis iratos perfundere: quod melius esse asserit, quam eos balneo calido calefacere. Vbi Gentilis cum oleo violato, intelligi perfusionem affirmat. Et ad eandem intentionem iubet Abenzoar. 3. Theisir tracta. i. c. 1. post balneum aquæ calidæ totum corpus fricari, cum interioribus melonum quando sunt bene maturi. Et si melones non sunt, cum seminibus eorum pistatis. Hæc tamē infrigidatio moderata esse debet, cum rebus humectantibus & infrigidantibus, & spirituum resolutionem impredientibus. Non autem

superflue poros obstruentibus: sicuti aqua frigida faceret. Salua pace rasi & Aliabbatis. Facilis etiam erit concordia, inter eos qui balnea calida & eos qui temperata esse debere affirmant, dicendo solo nomine eos differre, & non re. Galenus namq; quando balneum calidum concedit, intelligendus non multicaloris, Auicena vero quando balneum tepidum consulit, intelligendus id esse remisse caliditatis calidum. Et similiter circa frictiones veniunt conciliandi Galenus & Auerrous, quando enim Auerrous plures frictiones concedit. Intelligendus est, quamdiu primus iramotus durat, Galenus vero quando plures negat, intelligendus quando per secundum motum, exterius spiritus mouentur. Præter ephimerarum species à Galeno & Auicena positas, multas alias notat contingere sauarola suo de febribus compendio. tracta. de ephimeris. c. 6. videlicet ephimeram ex veneno, ephimeram ex coitu. Niculus etiam florétinus tracta. 2. serm. 2. summa. 2. aliam ponit ephimeram ex fecuum retentione, aliam ex humore in stomacho imbibito: quam insurgere asserit, ex maximo conatu ad humorem illum expellendum: ex quo spiritus cordis calefiunt. Aliam etiam ephimeram speciem ponit Niculus ex sudore emergentem, quam corporibus biliosis accidere asserit, & ut præcedens contingit, ex conatu naturæ ad illos biliosos humores expellendum. Rasi etiam 30. continétis, folio. 388. aliam ephimeram speciem refert. Ex bothor, in cuius medella maiorem stationem in aere balnei consulit quam in aqua: eo quod magis in diget pororum à pertione, quam humectatione. In qua febre consulit Rasi quod detur paucus cibus & subtilis, non multum sanguinem generans: quia talia corpora plena sunt. Et si ex bothor non est magna quantitas vinum concedit: quia poros aperit. Si autem ex eo magna quantitas, vinum negat. Quia licet poros aperiat, addit ad repul-

tionē & ad bothor. Est autē bothor teste eodem Rasio. lib. diuisionum. Inflationes paruz cum mordicatione: cuius plures numerat species. Aliam etiam ephimerā speciē scribit Amatus lusitanus expruritu, inter multas ephimerā species centuria. 3. in scholio curationis. 99. Herculanus etiam. f. 1. 4. t. 1. c. 6. aliā ephimeram sentit ex vaporibus à locis cenosis, aerem pestilenti qualitate inficientibus, quam exitialem esse asserit, quia possunt ex inspiratione aeris pestilentis spiritus cordis & ipsum cor à qualitate venenosa comprehendere, & corrumpi: antequā noui spiritus regenerentur, & ex cōsequēti accidet mors, eandē Herculani sententiā cōfirmat Hieronymus Mōtu9 ex cōciliatore. Decipitur tamē herculanus in secūda propositione, quādo asserit, ephimerā posse mortale esse, quāuis nō pestilēs sit. Neq; venenosa qualitas cordi imprimatur. Quod hoc medio herculanus p̄bare credit. Cū enim ephimera morbus sit, & operationes naturales ledat, aliqualiter virtutē minuendo: si hominē debilissimū reperiat, neq; vltiorē debilitatē ferentem, ipsum occidet. Casus enim Herculani metaphysicus est, prāter id quod est falsus, & Galeno cōtradicens: dicenti calorē ephimerā vires non prosternere, saltim vt possit hominē quam tumuis debilē resoluerē, si cor & spiritus venenosa qualitate nō afficiātur. Neq; ex Hipocrate neq; ex Galeno, aut alio ex græcis vnquā reperī, particularē ephimerā speciē, particulares spiritus sibi vēdicare: sed absolute omnē ephimerā calorē prāter naturā in spiritibus cordis productū appellarūt. Auicena tamē. f. 1. 4. t. 1. diuersis ephimerā speciebus diuersas spiritus inflammationes adaptat. c. enim. 38. inde ephimera ex calore hæc verba scribit. Est prima suspensio eius cum spiritu animali: cum primum quod eo leditur, sit caput. Capite etiam. 43. de ephimera ex cibis calidis subdit. Est sicut illa, quæ est ex sole, & secundum plurimum est

cerebralis & in spiritu animali. Et illa quæ fit ex balneo est cordialis & in spiritu vitali. Similiter illa quæ fit ex cibo, est hepatica, & in spiritu naturali. Et miror Hieronymum Motuum, qui in suo de febribus compedio diuerse ab hac Auicennæ sententia opinatur: & dicit diariam ab aere calido vrenti, in spiritu vitali accendi, cum pro sua imaginatione nullum adducat authorem. Isaac vero, lib. feb. parte. 2. c. 3. tertiam sententiam à supra dictis duabus diuersam scribit, in febre scilicet ephimera quæ fit ex calore solis, in vtriusque spiritibus vitali & animali calorem accendi: non autem in naturali. Et idem Isaac supra. c. 4. loquens in ephimera quæ fit causa frigiditatis, dicit talem febrem supra hepar dominare, & supra virtutem naturalem: quæ non est aliud quam spiritus naturalis: propter quod fit color eorum plumbeus & obscurus. Ego vero in omnibus ephimeræ speciebus omnium spirituum species accendi credo in productionis termino. Tum quia nullus ex antiquis græcis (quibus vera in medicina distinctio debetur) aliquam in hoc distinctionem facit: tum quia similes habent possibilitatem & substantiæ modum: ut ex eorum raritate comprobatur: & quia sunt iuxta positi, ut idem Auicenna testatur. f. 1. 3. c. de melancholia. Vnde aut nullus spiritus accenditur, si causa calorem præter naturam imprimens, debilis sit, aut omnes simul accendantur, maxime cum ad esse febrium ephimerarum requiratur, spiritus incaluisse, nullam spiritus differentiam excludendo. Neque signa adduci possunt distinctiua, per quæ cognoscere possimus, hanc spiritus speciem accendi, altera non accensa: quamuis ab effectu sit possibile, cognoscere hos vel alios spiritus debiles esse factos. Neque ad febrium ephimerarum medellam quidquam præstabit, ista spirituum impertinens consideratio. Cum enim omnes ephimerarum species per alterationem curari debeant, ad omnes spiritus alteratio dirigi debet.

bet. Qui tamen cupit Auicenam, Isaac & alios hoc modo opinantes saluare, sic eos intelliget. Quod in aliquibus ephimerarum speciebus aliqua spirituum differentia magis & in tenuius accenditur reliqua: quamuis omnes spirituum species accendantur. Verum quia origo siue membrum principale a quo tales spirituum species emanant, magis afficitur vel fatigatur, ob id diuersitas contingit: sicuti in ephimera a solis ardore, in qua caput seu cerebrum spirituum animalium origo & fons est. In ephimera ex ira, cor: quod vitalium spirituum est origo: & in ephimera ex cruditate seu ciborum corruptione, hepar: quod spirituum naturalium fons est, si spiritus naturales ab alijs distincti debeant poni. Quamuis in febribus ephimeris similitudo quaedam accessionum frigoris & horripilationis & punctionis sit, vt refert Auicena de ephimera ex opilatione, & de ephimera ex nauseatiua facietate. Tamen in omnibus febribus ephimeris ascensus incompressus esse debet, sicuti in hecticis, cum vtraque immaterialis sit, vnde neque verus rigor nec vera horripilatio in ephimeris contingere potest. Hoc namque ex humore fit, auenis supra membra sensibilia ex pulso: in ephimeris autem fiet ratione vaporum vel chimorum corruptorum, qui ex opilatione aut cruditate resoluuntur: vnde velocissime remouetur. Ad quem sensum inquit Auicena, quod in ephimera ex nauseatiua facietate esse possunt quatuor accessiones & septem: id est quatuor vel septem febres ephimeræ, ab eadem nauseatiua facietate originem trahentes. Quod verisimile est, hoc modo fieri. In prima ciborum corruptione vapores putridi ex ea soluti, spiritus cordis retrahentes, & aliquantulum submergentes, similitudinem quandam frigoris faciunt, & eosdem calefacientes, febrem vnius diei vel minorem. Iuxta ciborum corruptorum multitudinem aut corruptionis qualitatem, ex cibo autem qui primo fuit corruptus, mala qualitas

ni stomacho fuit relicta, aut simul cum ea cibus corruptus relinquitur, in tunicis stomachi imbibitus, quæ cibum sequentis diei corrumpunt, & aliam ephimeram eiusdem speciei faciunt, quæ declinans, dispositionem corruptionis ad tertiam cibationem relinquit. Et sic prima nauseatiua facieras per septem febres ephimeras potest extendi. Non enim credendum est, unam & eandem ephimeram ad septem dies prorogari. Quod autem febres illæ non sint putridæ, ex facilitate caloris, & ex pulsus maxima similitudine cum sanorum pulsu, & quia in eis putredinis notæ non sunt, faciliter cognoscitur. Et eodem modo in ephimera ex opilatione dicendum est, primam febrem causari, ob spirituum inflammationem ex prohibita transpiratione ab opilatione præcedenti: resolutis ergo vaporibus ex opilatione, & spiritibus extinctis, iterum eadem opilatione ab humore de nouo aucta, potest iterum respirationem impediendo spiritus calefacere: & aliam ephimeram eiusdem speciei cum prima causare: donec vel in putridam febrem diaria transeat, vel in hecticam. Hæ tamen non sunt veræ accessiones ut colligitur ab Herculano. f. 1. 4. tract. 2. c. 33. vbi duos accessionum modos scribit, vnum communem. Quem dicit redditum febris similis primæ, propter causam corpoream disponentem ad secundam: ad quem sensum ephimeras accessiones facere dicit. Proprium vero accessionis modum appellat, redditum febris similis primæ, ob id quod ex causa humoralis & coniuncta, remanet vestigium disponens ad secundam: & attrahens ipsam ad locum determinatum, vbi prima causa primam febrem fecit. Siue vestigium sit humoris cinis, siue distemperies ad humore putrefacto derelicta, quo modo sola febris putrida accessiones habet.

DE FEBRIBVS CONTINENTI-
BVS ABSQVE PVTRE.

line tractatus tertius.

de Causis signis

cura earum Caput vnum.

QUANDO febris ephimera nimis prolongatur, ne-
q; in venis putridi subsūt humores, neq; febris est in
habitu, sed in sola dispositione: neq; putrida, neq; hectica
est dicenda. Aut igitur erit diaria aut quartum genus febrū
erit ponendum. Quod quamuis ponatur, & dicatur, febris
continens, nomine tantū & non re differt ad diaria. ^a Alius
diariam esse negat. Quia calefactum primum in ea est hu-
mor. Negat etiam esse putridam, quia nō est in ea putredo,
sed febrem conclusam esse dicit, quæ neq; est ephimera,
neq; hectica, neq; putrida, sed quartū genus februm. ^b Nō
necessario ephimeras sequitur, potest enim incipere, quan-
do in corpore pleno plures vapores retinentur, & non re-
solvuntur, & prohibetur respiratio, & increfcit caliditas:
non impressa in spiritibus, sed in sanguine. ^c Cuius ab initio
vsq; ad finem est vna sola exacerbatio. Contingit corpo-
ribus bono habitu præditis sanguineis, & in ætate calida, &
sanguine calefacto & non putrefacto, solo feruore calidi-
tatem excitante. Quæmadmodum vinum nouum feruere
solet in dolijs. ^d Et cum ex sanguine calefacto vapores ele-
uentur: neq; omnes exhalent, sed aliqui retineantur, neces-
se est eos qui retinentur, febrem conseruare, & mēbra quæ
tägūt adurere. Propter quod necesse est etiā, harū febrū cō-
tinentiū tres species resultare, si enim vapores qui eleuātur
æquales

Gal. 9. met. c. 1. in
fin.

Auic. f. 1. 4. c. 2.
c. 43.

Auic. f. 1. 4. c. 1. c.
33. in prin.

Acti. tet. 2. f. 1. c.
70.

æquales sunt ijs qui resoluuntur, febris continens æqualis procedet. Si vero quod ex vaporibus elauatur, plus est quã quod resoluitur, augendo procedet. Quod si quod eleuatur ex vaporibus, minus est quã illud resoluitur, febris minuendo procedet. ^e Sanguini autem peculiare est ex ipsa febrem posse contingere ex sola calida intemperie, ante quam putrescat. Colera namq; flegma, & melancholia nisi putrescant, aut per partes sensibiles ferantur, neq; tertianam, neq; quotidianã, neq; quartanã efficiunt. Quod videre est in morbi regij affectibus, & diuturnis in splene aut hepate imbecillitatibus: quibus non necessario febris adest. Nisi colera aut melancholia putrescant. ^f Flegmate autem redundante solus rigor sine febre, nisi putrescat, contingit. Quod antiquis impossibile vitum fuit. Alius ex colera effert uescente, in calidis & siccis temperaturis febres contingere concedit, bile non putrescente. ^g Alius ex atrabile quam uis non putreat, Eo quod humor sit frigidus & siccus, & putredini maximè resistens. ^h Significant hanc febrem continentem sine putredine pulsus æqualis, magnus, vehemens, velox, & frequens non mordacis caloris, & vrina & pulsus à notis putredinis multum recedunt, in quo à febribus putridis differunt. Quamuis cum continentibus putridis conueniant in hoc, quod non modo ad accessiones modo ad remissiones se conuertant. ⁱ In quo cum hesticis etiam communicant. Differunt tamen ab eis, quia non habent calorẽ mordacem & siccum sicuti hesticæ. ^k Signa etiam quæ hanc febrem sine putredine præueniunt, sunt rubor, calor in superficie, corporis fatigatio, & grauitas membrorum ex plenitudine eorum. Est enim huius febris proprium extendere & inflare, ita vt febris inflatiua dicatur. Et hæc est febris quæ variolas antecedit. ^l Quamuis alius febres variolarum & morbi

Gal. 9. met. c. 3. in prim.

Gal. 2. dif. f. c. v. c. 14. o.

Aeti. tot. 2. s. l. c. x. c. in prim.

Refer. trall. l. 12. c. 2. p. 1. 698.

Gal. 2. meth. c. 3. in fine.

Trall. l. 12. c. 4. pag. 718.

Uic. l. 7. viti. c. 4.

& morbilorum putridas afferat. ^m Accidit ex plenissima vi-
ctus ratione, & habitui corporis carnofo & denfo, sangui-
ne abundati, & cōplexione calida. ⁿ Propter quod cōstrin-
gitur in ijs febribus anhelitus ex multa venarum repletio-
ne: ex quo inuenit æger inflammationem & dispneam. Et
imprimitur maximus calor in cor. ^o Et fortasse accidit velu-
ti dispositio asmatis, ex multitudine sanguinis: & quia vapo-
res ascendunt ad pectus & pulmonem. ^p Maxima ergo con-
tinentium febrium remedia detractio sanguinis & potio fri-
gida sunt. Festinare igitur oportet ad sanguinis miffionem,
antequam sanguis naturam grauando, suam bonitatem a-
mittat, quam si semel amisserit, impossibile est, quod non
putrescat: & hoc præsidio omisso, in maximum periculum
incidunt: nisi virium robore copiose sudet, aut sanguis ena-
ribus stillat. Si igitur vires permiferint & ætas, vsq; ad ani-
mi defectum, sanguis mittatur, si tamen aliquid istorum de-
ficiat, quod deficit, iteratione suppleatur. ^q Quod oportet
bene considerari, indicatione sumpta ab affectu. Duo enim
quibus vsq; ad sincopim vena fuit secta, illico periere, pro-
pter virtutis imbecillitatem: alij in morbos longos sicuti ma-
lum habitum, & hidropem, orthopneam, apoplexiam deli-
ria, & iecinoris & ventriculi imbecillitatem. ^r Alius incon-
tinentibus febribus absq; putredine, nunquam vsq; ad sin-
copim esse euacuandum affirmat, hoc motus fundamēto,
quia ars debet imitari naturam: natura autē per crissim non
euacuat vsq; ad sincopim, immò à mala crissi tales euacua-
tiones proueniunt. Virtus enim expulsua in eis plusquam
conueniat expellit. Et minus debet fieri euacuatio vsq; ad
sincopim in febre sanguinis cum putredine: impossibile est
enim, vt nō remaneat putrefactio vsq; ad septimum: neces-
sarium est ergo, vt virtus remaneat ad concoquendum hu-
morem, qui putrescit. Et quia intentio euacuationis in febr-

m
Auc. f. I. 4. t. 2.

c. 43. in fin.

n
Ga. 9. met. c. iij. c.
218.

o
Auc. f. I. 4. t. 2.
c. 44.

p
Sera. tra. 6. c. 12

q
Gal. 9. met. c. 4.
in fi. c. 5. col.
224. 222.

r
Ga. 9. met. c. 10.
c. 228.

bus putridis est ad sanguinem putridum, cum respectu ad
 seruandum non putridum. Quo modo ergo fiet euacua-
 tio vsq; ad syncopim, naturalem sanguinem retinendo: me-
 lius est ergo, vt aliquantulum maneat de calore extraneo,
 quam quod calor naturalis multum diminuatur. ^f Siquid
 autem incontinentibus febribus euacuare per venæ sectio-
 nem prohibuerit, alijs vtendum remedijs, quæ aperiant, &
 humoris copiam euacuent, & mitigēt febris ferborē. Quo
 casu remedia maximè pugnabunt, refrigerantia nanq; & si
 febrem temperent, causam febris puta plenitudinem deti-
 nebunt, ne resoluatur. Quæ vero plenitudinem resoluunt,
 rarefaciendo, calida sunt, & febrem siue distemperiem au-
 gebunt. ^t Euacuandum ergo cum decoctione prunorum,
 tamarindorum, & pasularum, & tereniabin & cassia fistulæ;
 & post naturæ lenitionem da aquam ordeï. Et si cum ijs na-
 tura non lenitur, administra clistere lenitiuum, factum cum
 decoctione camomile, & violarum, & sebesten, & ordeï ex
 corticati, & althææ, & saccharo rubro, cū oleo violato aut
 sesamino & sale. Potus autem sit aqua prunorum, si natura
 sicca sit & cucurbitæ. Et si vehementer venter soluitur, da
 eis sanic ordeï, cum trochiscis de spodio. Et longa ab ipso
 saccharū, & da ei in potu rob granatorū & rob citoniorū. Et
 ad pectoris constrictionem & inflammationem fiat empla-
 strum ex cinere arundinum & althæa, & sandalis albis & cá-
 phora, cōfectis cum aceto: aut ex rasura cucurbitæ, cum fa-
 rina ordeï & aqua rosarum & aceto: quæ ponantur pectori
 & stomacho. ^v Quando autem remediū per sanguinis mis-
 sionem fuit omissum, aut propter medicorum ignorantia
 aut propinquorum timorem, frigida potio est exhibenda:
 quæ gelida sit, & ad ægri facietatem, si nocumentum quod
 ex ea sequitur, leue est: Sin magnum timetur, ab ea abstinē-
 dum: alijsq; auxilijs aperientibus & mitigantibus vtendū.

Incom-

Auer. 7. col. c. 8

Orius. sinop. 6. c. 17.

Ga. 9. metho. c. v. c. 222.

Serap. tract. 6. c. 12.

Incommoda vero sunt cruditas humorum crassorum seu lentorum, & offensa cuius cunq; particulæ debilitatem habentis: & inflammatio in aliquo principali membro. Quod si aliquod istorum sit, danda non est. v

Gal. 9. met. c. v. c.
222.

S C H O L I A.

HIERONYMVS Montuus suo de febribus commentario, lib. 3. c. 1. consulens demente Galeni in febribus continentibus sine putredine, maximum auxilium esse sanguinis detractionem, etiam si à principio neglecta fuerit: Galeni sententiæ serapionem refragari, siue reclamari affirmat. Quasi ex eo intellexerit, quod si à principio venæ scissio fuerit ommissa, quod non fiat. Cum serapio. 6. breuiarij. c. 12. de eisdem febribus loquens, à principio venæ scissionem concedat. Quam usq; ad syncopim fieri iubet, si virtus illud suffert. Et parum post, hæc subdit verba. Et non oportet vt consideres in numero dierum, quando virtus est remanens: tunc enim non sis contentus venam incidere in sexto aut septimo, immò in reliquis diebus sequentibus. Si autem cogaris in aliqua hora prohibere extractionem sanguinis, administra regimen iuuatiuum: quod aperiat opilationem, & incidat & sedet ebullitionem sanguinis. Quibus verbis serapio clare in febribus continentibus iubet venam scindere & pluries, etiam si sit ommissa, & plures dies transactæ vult tamen virtutem constantem esse: cum indicatio à virtute omnes aliàs vincat. Teste Galeno. 9. metho. c. 13. nequè ommissa in principio venæ scissio in febribus continentibus, tanta est occasio sanguinis extrahendi, quanta fuit in principio. Cum enim in principio sanguis solum calefactus sit, viresquè sint integræ, maiorem sanguinis extractionem sufferent: diebus vero post principium transactis,

K 2

fieri

fieri nequit, vt non putrefcat, cum nullum calidum & humidum corpus ex ijs quæ foris sunt, imputrescibile cernimus. Vt inquit Galenus. 9. metho. c. 5. qua d̄ causa festinare iubet ibidem Galenus ad sanguinem detrahendum. Et hæc eadē sententia ex Auicena colligitur, secundum nouam vellunēsis trallationem. f. 1. 4. t. 2. c. 7. dicente. Et scias quod phlebotomia, non est de eis in quibus expectatur digestio, expectatione quæ est in solutiuis: & non expectatur digestio nisi in humoribus alijs. Sed cum posponitur phlebotomia à principio ægritudinis, tunc non phlebotomes in statu, cum non sit ei intentio. Fortassis enim debilitabit virtutem. Et parum post subdit. Et cōsiliū est, vt dimittatur tūc phlebotomia, quantum possibile est: si autem non est possibile; tunc multiplicatio numeri est melior, multiplicatione quantitatis. Quod vt gentilis ibidem declarat, non propter numerum dierum fit, sed quia illis diebus transactis, cum sanguis malā qualitatem putredinalē acquisuerit, virtutem dissoluentē, virtus venæ scissionem non sufferet. Quod ibidem Iacobus de partibus confirmat, dicens quod in sinocho sine putredine, copiosior potest fieri sanguinis detractio, quam in sinocho cum putredine: cum in hoc sanguis est magis elongatus anaturalitate sanguinis. Vnde habens sinochum cum putredine, minori sincopizat sanguinis extractione, quam sincopizet, qui habet sinochum sine putredine. Et hoc est, illud quod Serapio prudentissimè consulit, vt ad virtutem maximè attēdamus, si in principio venæ scissio fuerit omiffa. Et si virtus fuerit constans, non attendamus numerū dierum, neq; contenti simus venam, scindere in sexto & in septimo: immo & in alijs sequentibus diebus. Et hanc eandem sententiam confirmat Auerrous, quando in sinocho cum putredine venæ scissionem vsq; ad sincopim fieri impedit, quia impossibile est, quamuis sanguinis detractio vsquē ad

sincopim fiat, quod putrefactio nõ remaneat vsq; ad septimum. Melius est igitur, vt maneat virtus sufficiens humoris coctioni. Quod etiam experimẽto comprobauit Rasius. 30 continentis. fol. 398. col. 4. in historia quam narrat, ex Galeno duorum iuuenum, quos simul curabat, febricitantes febre sanguinis: alterum sine putrefactione, cuius color erat rubeus, corpus crassum & carnosum, & conquerebatur de plenitudine & magno calore: pulsus erat æqualis in magnitudine, velocitate, & frequentia, & vrina naturali proxima: & in febre non erat mordicatio neq; punctio, sed multitudo vaporum. Cuius febris causam inuenit esse, quod per triginta dies non se exercitauerat, vno vero die ante febre, multo & violento exercitio se exercuit. Nihilq; inueniens, quod putrefactionem significaret, sanguinem misit vsq; ad sincopim: quia experimento & ratione cognouit, quod hoc est melius remedium, quod in febre continenti sine putredine fieri potest. Corpus enim mutatur incorrariũ suæ distemperantiæ, propter frigiditatem ex sincopi sequutam. Et cum sanguis non dum qualitatem putredinalem acquisisset, sanus euasit. In alio vero iuuenē signa manifesta putrefactionis reperiens, vsq; ad sincopim, sanguinẽ misit & ibi assistens multo tempore, cum vidisset febre, vnius dispositionis manere, intellexit sinochum esse cum putredine. Cum igitur in sinocho cum putredine non est possibile, putredinem cessare, quantum curq; sanguinis extrahatur, sed necessario vsq; ad septimum durare: melius est, cum cautela sanguinem mittere, vt virtus maneat ad humorem putrentem concoquendum. Quod præter id quod est rationi maximè consonum, credo multos homines à morte liberare. Et quamuis hæc Auerroï opinio Hieronymo Montuo non placeat. Clarissimè colligitur ex Galeno. ii. metho. c. 14. eius enim verba sunt, etenim sineq; obstructio subesset

neq; putredo sed sola succorum abundantia, protinus a missione sanguinis pro naturæ suaratione se haberet, & parum infra inquit: verum quia neq; obstructio neq; putredo curari per sanguinis missionem potest, vt quæ alia remedia, ceu prius monstratum est desiderent, deponi debet sanguinis a liquid adcurationis spatiū: saltim ne intempestiue cogamur nutrire. Nam febris putrida non indicat denutrimto, sed solum vires labefactatæ. Si autem supra modum euacues, corpus inanium indicat de cibo exhibendo: vnde si nutris, cogèris febrem augere, & si non nutris, vires deicerè. Has febres continentes citra putredinem inflatiuas vulgariter vocant, quia cum sanguis multitudine peccet, ac respirationem prohibeat, venas inflat, & extendit. Corpus enim hac febre affectum, vt asserit Rasisus. 30. continentis, folio. 400. inflatum apparet, rubeum, venæ extætæ, pulsus sicut balneati, oculi rubei, & loquela grauis. Propter quod, vt idem Rasisus refert, quidam hanc febrem appellarunt impinguatiuā: corpus nanq; in ea incrassatur. Quam febrem soli sanguini accidere asserit Galenus. 2. de differentijs febri. c. 5. cum nulus alius humor ita augere corpus possit, hanc inflammationem & inflationem faciens, quin prius putrescat. Cuius causam tangit Nicolus Florentinus tractat. 2. serm. 2. sum. 4. distinctione. 1. dicens sanguinem aded amicum naturæ, vt totis viribus eum à putrefactione defendat, eius multitudinem tollerans, ipsum bene regulando: ne per multitudinem calorem augens, febrem faciat. Neq; alius humor in tanta quantitate à natura potest regulari, neq; tollerari, quin malam qualitatem acquirat, putredinem citissimè efficiētē. Non desunt tamen, ijs non obstantibus qui dicant, quod maiori ratione sanguis per sui incrementum, putredini subiiciatur, quam colera per sui incrementum. Et pro sua opinione Actium habebunt patrocinantem. Vt refert Lupe-

ius, libro. 3. c. 2. qui tetrabiblij. 2. s. l. c. 91. ab efferuescēte bile incalidis & siccis temperaturis febres fieri concedit, bile nō putrescente. Et idem de atrabile asserit Alexander Trallianus, quem ipse Lupeius reprehendit. Dicunt enim febrem humoralem sine putredine, potius à colera posse fieri, colera enim calida & sicca est : & ob id putrefactioni ineptior. Sanguis vero calidus & humidus, per quas qualitates putredini fit aptior. Huic tamen rationi est facile respondere, dicendo: quod quamuis sanguis per suas qualitates, putrefactioni sit aptior, per virtutem magis à putrefactione defenditur, quam colera. Gentilis etiam de fulgineovt refert Thomas de Garuo. 2. de dif. febr. c. 5. fol. 66. asserit coleram, febrem humoralem sine putredine posse facere, si aduratur solum: quod probat. Quia colera potest per adustionem, calorem præter naturam acquirere, quo cordi communicato, febrem humoralem efficiat. Quam opinionem sumpsit ab Aberr. 3. colliget. c. 4. hanc tamen febrem asserit Thomas, per paruum tempus durare, quin in putridam trãseat: ob id quod colera humor sit, qui à natura male tolleratur, & regulatur, ob eius acrimoniam: destitutus ergo à natura, impossibile est, quod non putrescat. Propter quod asserit, Galenum nullam de hac febre fecisse considerationē. Sanguis autem quia naturæ amicus, & maximo naturæ conatu regulatus, per notabile tempus aduri & ebullire potest, absque hoc quod putrescat. Ex quo apparet concordia inter Galenum & Aberroum. Galenus enim negat febrem humoralem fieri ab alio humore quam sanguine: per solum calorem actum absq; putredine, per notabile tempus. Quando autem Auerrous, & ipsum sequentes illam concedunt, per breuissimum tempus illud contingere sunt intelligendi.

DE FEBRIBVS HECTICIS
TRACTATVS QVARTVS.
De causis febrü hecti-
carü. Caput primum.

^a
Gal. 3. praes. ex
pl. c. vij. c. 457.

^b
Gal. I. dif. f. c. vij
c. 125.

^c
Gal. I. dif. f. c. ix.
c. 132.

^d
Act. tet. 2. f. I. c.
92.

^e
Auic. f. 3. 4. t. 3.
c. 1. 4. c. 17

^f
Gal. I. dif. f. c. ix.
c. 133.

^g
Galen. mar. as. seu.
mar. c. xi.

HECTICAE febres possibile est, vt incipiendo fiant, rarissime tamen incipiunt. ^a Et quando incipiendo sunt, semper debent à causa primitiua procedere. ^b Fit autem transitus in febres hecticas ex febribus ardentibus, ob medicorum inscitiam: & praesertim quando ægri frigida qua indigentes, eam prohibuerunt: neq; aliud refrigeras medicamen thoraci ac praecordijs applicarunt. ^c Aut quia dictae febres ardentes humorem cordis consumpserunt. ^d Aut quando in febribus putridis exquisita dieta vsus fuit, & propter non obseruasse cordis refrigerationem: & proprie in morbis membrorum vicinorum cordi, sicuti diafragmatis. Fiunt etiam ex hemitriteo, ex necessitate tribuendi vinum propter casum virtutis. ^e Fiunt etiã ex diuturnis tristitijs, & ex ptisi & diuturnis inflammationibus, quæ nobiles partes occuparunt: & hepatis, & ventriculi inflammationibus male curatis. Ita vt quidam putauerint, semper illo modo febres hecticas fieri. ^f Cor ergo in suis solidis partibus calefactum, causa per se efficitur febris hecticae, deinde hepar: non tamen per se, sicuti cor, sed quia calorem cordi communicet, deinde venter. Et videbatur ratione vicinitatis, pulmonem calefactum praeter naturam, quia cordi maxime vicinum, febrem hecticam debere causare, cum tamen hecticam non causet, viscus enim humidum est, & semper ab aere ambiante refrigerium trahens. ^g Quando ergo omnes solidæ particulae calorem febrilem in habitu & ad absolutionem habent, iam hecticam febrem habet. Quo tempore neq; calorem, neq; dolo-

dolorem sentiunt: neutra enim pars ab altera patitur. ^h Et quia calor non sentitur, parua febris dicitur & pulsilla, & æqualis à principio vsq; ad finem. Deniq; nulla febris hectica est magna. Maxime si paucum calorē viscus habeat. ⁱ Alius calorem hecticum intensum ponit: hæc verba asserēs. Et patiens hecticam, non leditur à caliditate vehementi, quam habet: quæ est fortior caliditate caufonis. Et patiens caufonē, leditur à caliditate, quæ est minor illa. ^k & differt a putridis febribus, quia omnes corporis partes in hectica sūt redditæ similes & æquales: neutra enim pars ab altera patitur, neq; alteratur. Dato enim quod particularum hominē componentium altera calidior altera frigidior sit, neutra alteram offendit: sicuti neq; in naturali dispositione. In putridis vero febribus, non prorsus particulæ temperamentum suum mutarūt, nisi alteratio terminum attingat. Terminus autem istius mutationis erit, propriarum particularum functionum læsio: totū vero mutare, quod hoc præcedit, medium est quoddam, compositum ex contrarijs vtrifq;. Affectu inquam naturali, & præter naturā. Et per totum hoc tempus est alteratio & mutatio, & doloris sensus, ad hecticæ differentiam. ^l In qua calor febrilis quia fixus & membra non alterans, efficitur veluti membri complexio: propter quod non sentitur. ^m Et licet hecticam patientes ab alteratione & dolore liberi sint, in difficili tamē statu sunt cōstituti. ⁿ Complexio enim sicca inter simplices intemperaturas est deterior: inter compositas vero frigida & sicca. ^o Difficiliora enim ad curandum, distemperamenta sunt humida & sicca, quia minime actiuis qualitatibus corriguntur. & maxime siccitas, quia magis immaterialem qualitatem requirit. Et per contrarium facillime vt curentur, distēperies per calidum & frigidum: quia maxime actiuis qualitatibus corriguntur. ^p Est etiam alia ratione siccitas, siue distempe

Ga. ineq. int. c. vij

Gal. 3. præssa. ex pl. c. iij. col. 450

K
Aui. de medi. cor. dia. t. 1. c. 4.l
Ga. inequa. inte. c. vij. c. vij.m
Aui. l. de medic. cord. t. 1. c. 4.n
Gal. inequa. int. inf. libri.o
Ga. 7. met. c. 10. col. 184p
Gale. 7. met. c. 5

^q
Gal. 7. meth. c. vij.
col. 179.

^r
Gal. 4. presig.
exp. c. x. c. 470

^f
Gal. 7. meth. c. 5
c. 6.

^t
Gale. 10. meth. c.
II. c. 260.

^v
Gal. 1. dif. f. c. II.
c. 30.

^x
Acti. bet. 2. f. I. c.
xci. c. 266.

ries sicca difficilis curationis : quia cum indicet de restaura-
tione per cibum, & qui siccitate affectus est, necessario ha-
beat languidas vires, difficillima erit restauratio. ^q Ingens
enim corporis cordis distemperies in febribus hecticis, vita
lem ipsius virtutem deiecit, siue per se ab initio sit contracta,
siue ex alijs visceribus ipsi mandetur. ^r Propter quod siccitas
si prorsus sit confirmata, insanabilis est. Erit autem ta-
lis, vbi solida substantialium partium substantia reddita est
siccior. Et hæc est vltima siccitas ex quatuor siccitatibz, quæ
ex consumptione quatuor humiditatum in corpore resul-
tat. Prima enim siccitas ex primæ humiditatis fit consum-
ptione, ex secundis. Secunda ex consumptione roris. Ter-
tia ex consumptione adipis & carnis. Quarta vero ex soli-
darum partium desiccatione. ^f Febris namq; hectica primo
propriam humiditatem ex qua membra nutriuntur depas-
citur: deinde ad carnosum genus transit, & vltimo solidas
partes consumit. ^t Quando enim per febrē hecticam cor-
pus cordis apprehenditur, non statim insitus humor perit
sed in primis humoris ebullitio fit, deinde consumptio quæ
dam ob ebullitionem: caloreq; amplius procedente, corpo-
ra similia quæ veluti cordis elementa existunt, sicciora
evadunt: minusq; alimenti sentiunt. Et facultas debilis red-
ditur: & hæc est hectica ambigens, quæ magnam latitudinē
habet maioris vel minoris affectionis, ratione maioris vel
minoris humiditatum cordis resolutionis. ^v Alius calorem
hecticum primo carnem eliquare, & adipem asserit, deinde
propriam humiditatem consumere, ex qua corpora nutriū-
tur, quæ veluti res per proprias particulas dispergitur, deinde
ad carnosas partes transit, quæ fibris & membranis iux-
ta ponuntur. Ex actum autem complementum desiccationis
dicit esse, si ipsam solidarū partiū humiditatē cōsumpsit
^x Et siccitas quæ huic vltimæ humiditati opponitur est
deterri-

deteriora, & minus mala: quæ resultat, cum humiditates ex humore concreto sunt absumptæ. Sicut cum caro & adipus liquata est, & minus mala hac est, siccitas quæ resultat, quando propria humiditas ex qua partes similes nutriuntur, omnino est absumpta. Quæ quidem humiditas continetur in omnibus anomalis partibus veluti ros. Et alia siccitas reliquis minus mala, quæ resultat ex consumptione humiditatis quæ in extremitatibus venarum, & arteriarum reperitur. Quæ siccitas ex penuria aut pauperie venarum fit. Quæ facillima sanatu inter omnes siccitates est. Prima vero siccitas quæ in similibus fit, abque frigiditate nequit permanere: celerissime enim refrigerantur particule, ex nutritionis defectu. 7

Gal. 7. met. c. 6.
in princ.

SCHOLIA.

Galenus & reliqui authores græci hecticam diuidunt, in hecticam absolute seu ambigentem, & in marasmodum. Arabes tamen febrim hecticam in tres diuidunt species. Primamque speciem dicunt: quandiu calor febrilis consumit duas primas ex quatuor humiditatibus secundis, puta humiditatem contentam in foraminibus venarum, quam dicunt innominatam, & rosam qui per membra dispergitur, pro cambio efficiendo. Quamuis serapio ut refert Saonarola tractatu de hecticis. c. 16. in prima humiditate ex secundis (quam innominatam dicunt) dicit non posse causari febrim hecticam. Cum enim non multum a natura sanguinis distet, ex ea causabitur febris putrida. Cui opinioni adherere videtur Auicenna. f. 1. 4. tra. 3. c. 1. quando dicit, & de illis humiditatibus secundis est illud, quod est repositum in uenis, & de illis est illud, quod est sparsum sicuti ros; & prima earum est materia febris putredinis. Vbi herculanus notat non solum materiam febris putredinis, si putreat esse, verum si non putreat, esse materiam febris ebullitionis tantum. Quod etiam confirmat Gamelius tracta. de febribus, differentia 3. c. 1. in principio: dicens primam speciem hecticam esse, quando est consumpta

secūda humiditas ex secūdis, videlicet ros. Innuēs, in prima humiditate ex secūdis febrē hecticā nō posse effici. Secūda ro hecticā speciem dicunt, quādo calor incipit consumere tertiam humiditatem ex secundis, quæ cambium dicitur: illud scilicet quod ex rore sparso, iam membris ad iungitur in locum de perditis, pro nutritione faciendā. Quando vero hanc consumpsit, & incipit consumere humiditatem, quam gluten appellant, iam est tertia hecticæ species. Et ex harū secundarum humiditatum putrefactione, asserit Hercules tractatu .3. c. 1. posse febres putridas fieri, si ipsis putrefactis vapor putridus cordi communicetur. Immo & febres ebullitionis si non putreant. Febrem tamen putridam quæ ex ijs resultabit, ab alijs putridis febribus differre asserit: eo modo quo humores & humiditates secundæ differunt: excipit tamen primam humiditatem ex secundis, quia de genere sanguinis putrefacti est ponenda: cum sanguis formaliter sit. Et ex omnibus ijs humiditatibus solum quartā ponit animatam, reliquas duas ab alijs duabus, & inter se specie differre asserit. Nicolus tamen Florentinus, tracta. 2. ferm. 2. summa. 4. distinctione. 1. c. 2. Quamuis primam humiditatem consentiat (illam scilicet quæ in extremitatibus venarum existit) posse si putrefiat, febrem putridam causare. Dato enim quod naturam humoris ægrediatur, multum de conditionibus humoris retinet: propter quod ebullitionis est capax: ex qua ebullitione, aut putrefiet, aut assabitur: & fumo putrido cordi mandato, potest febrem putridam causare. Reliquæ tres secūdæ humiditates cum omnino ab humoris natura absint, assari aut putrefieri negat: ita ut ex illarum putrefactione fumi putridi continue ad cor mandentur, nisi in membro herpete putrefacto forent contentæ: quod de cambio & glutine esse manifestum asserit. De rore autem minime dubitandum credit, nisi cum rore aliqua notabilis portio humoris misceretur. His tamen omisis a-

rabes has hecticarū diuersitates, improprie diuersas species nominantur: & multi istam improprietatem fugientes, eas gradus vocarunt, non audētes dicere species. Veluti Aberr. 7. colliget. c. 15. & Auenzoa, lib. 3. theisr tracta. 1. c. 13. dicens & scias quod hectica habet tres gradus. Quod ratione etiā comprobatur. Si enim diuersæ essent species, haberent distinctas rationes formales, quæ tamen in omnibus hecticis vna est. Ratio enim formalis hecticæ est, calorem factum esse in membris, independentem, & æqualem. Quod æque primo omnibus hecticis, & omnibus hecticæ humiditatibus conuenit. Et idem numero calor est, qui per istos tres modos transit, sicuti flamma lampadis vna est, quæ oleum lampidis & oleū imbitum in lichino, & quæ ipsam lichini humiditatem consumit: tantum differunt in maiori vel minori humiditatum consumptione. Neq; in vno hecticæ modo vna tantum humiditas consumitur, sed omnes simul. Omnes enim humiditates secundæ, hectico calore simul afficiuntur, sed in primo hecticæ modo plus consumitur de humiditate in orificijs venarum & derore, quam de cambio & glutine. Ratio autem propter quam plus consumitur de primis humiditatibus ex secundis, quam de cambio & glutine est: quia primæ humiditates sunt subtilioris substantiæ quàm sint vltimæ: & quia difficilius regenerantur, propter debilitatē membrorum in atrahendo humiditates ex foraminibus venarum, & in atrahendo rorem: cū debilitas inseparabilis sit ab alijs siccis affectibus, vt colligitur ex Galeno. 7. meth. c. 7 in princ. & propter stricturam extremitatum venarum. Et quia cum duplex sit ros: vnus pro carniformibus, alter pro spermaticis: vnus quisque ros suo cambio proporcionari debet, ros enim carniformium partium, subtilior & resolubilius erit: ros autem spermaticorum, solidior & inepior vt resoluatur. Et sic quamuis consumatur ros carniformium per primum hecticæ modum, manet ros spermaticorum

rum partium. Neq; credendum per primum hecticæ modū in totum absumi humiditatem innominatam & rorem: aliās non posset fieri primus hecticæ modus, quin fieret secundus, cum ex rore debeat fieri cambium: neq; secundus quin fieret tertius: cum ex cambio debeat fieri gluten. Sed in primo hecticæ modo, maior pars consumitur de humiditate innominata & rore, quam consumatur de cambio & glutine. Verum est tamen, quod non potest secundus hecticæ modus cōtingere, quin præcesserit primus, neq; tertius quin præcesserit secundus: & sic in tertio omnes tres modi continuebuntur. Licet Thomas de Garbo hoc renuat. Nisi quādo hectica fit incipiendo: quo casu concedit plane, nō posse fieri secundum hecticæ modum, quin primus præcesserit, neq; tertium quin præcesserit secundus, non enim est imaginabile (inquit ipse) quod corpus nostrum à causis extrinsecis calefiat donec consumatur, quin prius sit illa caliditas, in facto esse in aliqua humiditatum primarum ex secundis. Quando vero hectica fit successione aliarum febrium, tūc potest induci secundus hecticæ modus, absq; hoc quod præcesserit primus: & tertius, absq; hoc quod præcesserit primus & secundus. Quod deducere conatur ex Galeno. i. de diff. febr. c. 8. Vbi Galenus asserit febrem ardentem siue causonem posse aliqualiter cōsumendo rorē & cambiū, principalius & cum fixatione consumere gluten: & quod tunc inducatur marasmus & tertius hecticæ modus, absq; hoc quod aliquis ex primis hecticæ modis præcesserit. Cum calor nō fuerit in primis humiditatibus, nisi in fieri in mēbris autem in facto esse. Et simili modo dum consumuntur primæ humiditates ex secundis in causone, à calore præter naturam fieri, poterit factum esse habere in cambio, & tunc resultabit secundus hecticæ modus, nō præcedente primo. Quod confirmat, quia si prædicta possibilia non essent, sequeretur, quod in qualibet febre consumptiva quæ cum colli-

quatione accidit, semper fieret transitus per hecticam: quod est contra experientiam. Ego tamen opinioni Thomæ non ad hereo, nequè casus ab eo posites posibles credo: videlicet, quod à causone consumatur humiditas in nominata, ros, & cambium, per calorem fientem, & quod simul gluten consumatur, per calorem factum & hecticū. Immo prius quam calor in glutine sit factus, præfuit calor factus in humiditatibus primis ex secundis: dato quod talis calor factus, non fuisset manifestus. Tum quia hectica primi gradus est difficilis cognitionis, tum quia durante causone, signa eius (quæ manifestiora sunt,) signa hecticæ obſerarent, ut refert Galenus sibi contigisse. 10. method. in muliere illa quæ in autumno febricitare cepit ex tristitia & vigilijs. Et idem refert Galenus. 2. de differen. febr. quamuis enim fateamur, prius induci posse febrem hecticam, quam diariam, aut humoralem, ob maiorem ad hoc membrorum aptitudinem: fulmen enim in tacta, & illeſſa vagina, ensē eliquat, & numos etiam, illeſſis oculis numos continentibus: sic est possibile, calorem præter naturam per spiritum & humores transire, & solidis partibus in here, nequè obſtabit febrem hecticam incipere non posse: cum habitus ex pluribus actibus fieri debeat. Nam ex vno solo actu, si vehementissimus sit, habitus fieri poterit. Ut est doctrina sancti Thomæ. 2. posteriorum. cap. 3. sic tam vehemens potest esse causā, calorem præter naturam imprimens corpori bilioso excarni, ut illico febrem hecticam accendat: absquè hoc quod aliqua aliarum febrium præcedat. Non tamen credo possibile fore, humiditates solidiores ex secundis, à calore extraneo consumi, subtilioribus non consumptis, sicuti non est possibile, flammam lampadis prius consumere, humiditatem, partes lini

chini vniuentem, quam oleum in lichino imbibitum, & oleum lampadis. An tamen calor hecticus maior vel minor sit putrido. Inter Galenum & Auicenam videtur contradictio. Galenus nanq; .7. aphorismorum sectio. apho. 16. febrem hecticam paruam dicit, cum eius calor non sentiatur, pusillas etiam dicit febres hecticas. 2. de disse. febr. c. 12. col. 131. Auicena tamen, libr. de viribus cordis tractatu .i. c. 4. contrariam sententiam tenet, dicens calorem hecticæ fortorem esse calore caufonis: quamuis non ita manifeste laudat. Pro qua contradictione concilianda notandum: quod calor hecticus quamuis non multus tactui se offerat & exte siue minor putrido sit (quia in minori subiecto subiectatus, ratione extenuationis & resolutionis patientis hecticam. Propter quod etiam sine vaporibus calefacientibus manifestatur, putridus vero in maiori subiecto manifestatur, cum eius subiectum nõ sit adeò extenuatum, nec resolutum. Propter quod cum maxima vaporum calefacientium multitudine manifestatur:) putridus calor maior est calore hectico extensius, & calor hecticus intensior est calore putrido, cum maiorem erradicationem in subiecto habeat, quam putridus, hic enim calor respectu membrorum, est in fieri hecticus vero in facto esse. Est etiam calor hecticus, intensior putrido effectiuæ: cum rem solidiorem dissipet, & consumat: nempe mēbra ipsa. Putridus vero humores potius dissipat, quam membra. Ex quo apparet concordia inter Galenum & Auicenam: vtraq; enim opinio verissima est, si termini æquiocatio distinguatur. An vero vnus hecticæ modus intensiorem calorem requirat quam alius. Thom. de Garuo. 1. de disse. febrium. folio. 47. asserit non esse necessarium vnum hecticæ modum alio esse intensiorem: immò quod omnes hecticæ gradus sunt æqualis intensiōis caloris, nisi à causa extrinseca alteri eorum, qui eas patiuntur, alius calor

lor imprimatur. Afferit tamen cum æqualitate intensiōnis, calorem secūdi modi esse acutiorem: quia in subiecto sic-
 ciori existit: & similiter calorem tertij modi acutiorem esse
 calore secundi. Ita vt idem gradus caloris existens in subie-
 cto magis sicco, acutior reddatur, quam esset in subiecto
 minus sicco: manens in eadem intensiōne & gradu. Sicci-
 tas enim lima est caloris. Quod erit facile experiri in calo-
 re pueri & iuuenis: qui sub eadem intensiōne caloris: pueri
 calor humidus, suauis, & multus est, quia in pluri materia
 & humidiori subiectatus: iuuenis vero calor acutior, mi-
 nor, & mordacior, quia in subiecto sicciori. Contrarium ta-
 men verisimilius apparet. Cum enim calor febrilis qualis
 cunquē sit, ad naturalis caloris mensuram debeat mensura-
 ri, & in vltimo hecticæ modo ratione maximè resolutionis
 & corporis extenuationis, adeo parum sit de calore natura-
 li: credendum est etiam parum de calore febrili esse. Non
 enim est imaginabile lucernam extingui iam paratam, om-
 nino oleo carētem: cuius etiam lychinius, vstus & veluti car-
 bo redditus, maximam caloris intensiōnē habere. Cui maxi-
 mam similitudinem habet corpus hecticum, vltimo hecti-
 cæ modo affectum. Quod si sensu iudicandum veniat, po-
 tius frigidum quam calidum esset iudicandum. Neq; solum
 sensu hoc concluditur, verum etiam ratione ex Galeno. 7.
 meth. c. 6. in fine. cuius verba sunt. scire autem licet, solidor-
 um corporum siccitatibus si perdurent, succedere neces-
 sario frigiditatem. Quippe permanere siccitas non potest,
 non mutata oppositiōne. quæ inter calidum & frigidū est.
 Celerrime enim ex nutriendi defectu refrigerantur par-
 tes: propterea quod ex calido succo nutriantur. In narra-
 tiōne siue ordine quatuor humiditatum secundarum est va-
 rietas maxima. Gentilis enim. f. 1. 4. tra. 3. c. 1. dicit Auicēnā
 primam & secundam humiditatem ex secundis, simul pri-

mo loco posuisse, in nominatā videlicet & rosē, secūdo vero loco tertiam humiditatem, cambium dictam: tertio vero loco quartam, quæ gluten dicitur. Iacobus etiam de partibus sic se habere dicit humiditates cambiales ad membra sicuti oleum imbibitum in lychinio. Similitudo vero glutinis dicit esse, veluti humiditas substantialis quæ partes lychinij vnit. Quibus verbis clare asserunt tertium locum sibi vendicare cambium. Quartum vero gluten. Huius contrarium tenet Laurentius Loubertus. Super Galen. I. de naturalibus facultatibus. c. II. vbi demente Galeni affirmat, cambium vltimam humiditatem esse ex secundis: illam scilicet quæ iam assimilata est & actu nutrit. Gluten vero tertiam esse ex secundis: illam inquam quæ iam membris glutinatur, siue inuiscatur, non tamen actu nutrit, donec omnino assimilata sit. Galenus nanq; loco allegato demente Hippocratis, ex his humiditatibus quod iam est assimilatum, dicit actu esse nutrimentum. Quod vero appositum siue glutinatum est, non nutrimentum, sed velut nutrimentum. Reliquæ vero humiditates quæ per membra veluti ros sparguntur, siue in paruis venis, siue magnis, aut in ventriculo, futurum nutrimentum.

DESIGNIS FEBRIVM HECTICARVM.

CAPVT II.

CVM febris pluribus diebus permanferit, neq; in eam inflammatio vehemens fuerit, nequē accidentia quæ febres acutas solent comitari: nequē deprehenditur accessio, & calor quasi tepidus est, tunc hectica suspicatur.

*Raf. Io. Alman.
c. 3. in prin.*

Commu-

Commune est omnibus hecticis febribus, quod pusillæ sint: & à principio vsq; ad finem æquales. ^b Quæ si solæ fuerint, nõ sunt difficilis cognitionis: quod si putridis misceantur, difficulter cognoscuntur. Putridæ namq; signa vt pote manifestiora, hecticæ signa obumbrant. ^c Quare fit res maxime ambigua. Cum enim in putridis reperiuntur annotationes rigoris, & horrois, existimatur quod sint illæ febres putredinis tantum, inseparabiles, aut compositæ ex continua & interpellata. ^d Neq; in sui principio faciliter cognoscuntur, quamuis solæ fuerint. Morbi namq; alteratæ qualitatis non cognoscuntur, nisi multum à naturali habitu distent. Propter quod marasmus facillimè cognoscitur, hectica vero incipiens difficulter. ^e Significabit autem compositione febris hecticæ cum putrida, remansio caliditatis siccæ post declinationem putridæ, & post sudorem exuberantem: & vntuositas in vrina & ægestione. Si autem hectica appareat, & putrida occulta sit, significabit putrida, coarctatio accedens in accessionibus. ^f Significabit etiam febrem hecticam, in prædicta compositione cum putrida, & sine ipsa, maior calor in arterijs, quam in alijs partibus: & quod primo tactu occurru, calor sit mittis, post moram vero acris & mordax sentiatur. Erit etiam maximum hecticæ signum, si post transactas horas suspectas accessionis, dato cibo, post duas horas accessio quædam iudicetur. Cum quæ annotatione & excrementia, pulsus maior, & velocior sit. ^g Annotatione autem sit sine rigore, horrore, frigore, & inæqualitate. ^g Et quamuis in febribus putridis aliquando ascensus incompressus fiat, sine cibo assumpto contingit: & efficit quendam veluti flammam, et pulsus sunt celerrimi, frequentissimi, & maximi. In hecticis vero res est ediuersa: nõ nisi cibo oblato, neq; pulsus illud in cremetum faciunt, sicuti in putridis, sed tãto min, quãto calor est minor calore putrido. Et quãdo in febribus putridis quæ

^b
Gal. I. dif. f. c. ix.
c. 131. c. 133.

^c
Gal. I. dif. f. c. 10

^d
Auc. f. I. 4. t. 4
c. 16.

^e
Gal. dif. mor. c.
v. c. II.

^f
Auc. f. I. 4. t. 3. c.
. 2. prope fi.

^g
Gal. I. dif. f. c. ix.
c. 131. 133.

accessiones habet incompressas, cibam in principio accessio-
 nis magna afflictatio illis contingit, in hecticis vero non nisi
 post cibum assumptum, annotatio fit, & conflictationis expert. Du-
 rat autem annotatio post cibationem, usque ad complementum
 tertiae digestionis, donec ex cibo digesto ac apposito, cor-
 dis siccitas humectatur, nutrit enim in ipsis substantia humi-
 da aridam caliditatem, postea ad pristinum habitum reuer-
 titur. ^h Per cibum enim & potum accidit hecticis, quod in
 calce accidere solet, quando aqua irroratur, quod apparet
 calidior ad tactum. Et magis increfcit calor, quando cibus
 & potus distribuuntur. Vnde calor hecticus noctu mani-
 festatur. Propter quod etiam hectici sudant, quia ob vi-
 rium imbecillitatem cibum quem suscipiunt, non conco-
 quunt. Vnde cibus discutitur, & per sudorem exhalat. ⁱ Alius, a
 lia causa praedictam annotationem contingere asserit: di-
 cens comparationem illam ex calce, esse veluti fabulam in
 cantatorum. Negatque tantum elongari nutritibile anutrien-
 ti, quantum aqua elongatur a calce. Vnum quodque enim is-
 torum, calx videlicet & aqua, alterum corrumpit. Immo cau-
 sam annotationis post cibum in hecticis dicit: quia cum ca-
 lor hecticus in membris sit, & nutritibilia debeant nutrientia
 assimilare, necesse est, nutrientia eundem praeter naturam
 calorem suscipere, qui in membris est, quamuis frigida sint.
 Et sic calor extenditur extensione calefacientium, quod
 in putridis febribus deficit, cum calor in eis non sit in me-
 bris fixus: calor enim putridarum in humoribus est. ^k Signum
 etiam febrium hecticarum est pulsus minutus, frequens de-
 bilis, fixus. Secundum dispositionem vnam, nunquam enim
 cum febribus hecticis coeurrat pulsus magnus & vehemens.
 Quod si aliquis istorum pulsus sit in aliqua febre, non est he-
 ctica. ^l In quo febres hecticae differunt a putridis & conti-
 nentibus, in quibus pulsus sunt magni, & ab eisdem putridis
 differunt,

^h
 Gal. 1. dis. f. c. ix.
 c. 131. & 132.

ⁱ
 Gal. 2. prog. tx.
 60.

^k
 Auerr. 4. col. c.
 33.

^l
 Gal. 3. praef. a. exp.
 c. 17. c. 457.

differunt, in caloris qualitate, hecticus nanq; calor siccus est, alter vero humidus. Et ab eisdem putridis differunt: quia interballo carēt, neq; habent augmentū, statum, & declinationem sicut putridæ. Differunt à febribus diarijs, in acritudine caloris. ^m Pulsus autem durus neq; hecticarū febriū proprius, neq; vlli alteri appropriatur, ratione febris. Nam in ephemeris fit durus, si ex aliqua causa nimis infrigidanti, aut calefacienti, tensio venarum accidat, in putridis etiā febribus pulsus fit durus, quando inflammatio adest, aut durus tumor, aut tensio ex humorum repletionem, hecticis vero quamuis non sit proprius, magna ex parte illis fit, ratione siccitatis membris contingentis. ⁿ & ratione eiusdem siccitatis non potest in hectica contingere pulsus vermicās: qui merito prostratæ facultatis fieri posset. Pulsus enim vermicans præter virtutem labefactatam, mollitiem arteriarum requirit. ^o Ex vrina vero nō sumitur certum supra febrem hecticam signum: cum his vrina similis colore & sedimento sit naturali. ^p Quamuis alius ex vrina iudicium sumat in hectica dicēs. Cum autē vrina fuerit oleaginea, aut in eius superficie petala apparuerint vnctiuosa, aut frustra carnis similis similia, aut aliquid simile fursuri, insistendum maximè in febris hecticæ medella. ^q

^m
Tralid. l. 12. c. 4.
pag. 727. 728

ⁿ
Gal. I. dif. f. c. vij
c. 127. 128.

^o
Gal. 2. præsa. ex
pl. c. ix, c. 436.

^p
Gale. 3. præsa. g.
expl. c. III. col.
450.

^q
Rasis. Io. al. c. 3.

SCHOLIA

DVPLEX est delatio nutrimenti ad membra, quædam nutrimenti per omnes digestionem elaborati, & hæc est vera membrorum nutritio, per quam membra restaurantur, & humectantur. Ex qua calor increfcit, ob pabuli appositionem. Alia est delatio non veri nutrimenti, neq; per omnes digestionem elaborati, sed tantum quorundam vaporum substantiæ chilosæ per membra: ex quibus quamuis

M 3 non.

non fiat vera nutritio, fit quædam refocillatio, per quã mēbra irrorantur: & calor ob istam irrorationem increfcit. Et fic fit duplex calor ascensus, vnus duabus horis post cibũ, alius tempore veræ partitionis, & distributionis nutrimenti per membra, quæ multo post fit, omnibus digestionibus tranfactis. Ex quibus concordantur Galenus & Auerrous. Galenus nanq; primo de diffe. febri. c. ii. annotationem in hecticis contingere asserit, post duas horas ab assumpto cibo, per illam irrorationem vaporosam, quæ parum post cibum assumptum fit, hæc enim ad modũ irrorationis aquæ supra calcem, calorem membrorum accendit. Auerrous vero, lib. 4. colliget. c. 33. hæc annotationem fieri asserit, quando per mēbra cibus distribuitur, tranfactis coctionibus. Et quia nutritibile debet assimilare sibi nutriens: ob id, eundem præter naturam calorem inquit, membra imprimere innutrientia, & cum duplentur calefacientia, nimirum quod calor etiam augeatur. Ex quo etiam apparet concordia inter eosdem, circa causam ascensus caloris hectici. Maiorem arteriarum calorem in hecticis febribus quam in partibus circumstantibus, doctores omnes nemine excepto, tanquã earum signum pronunciant: nullum tamen huc vsq; repertum, qui huius signi veram causam assignet, nisi causam eam esse dicamus, quia maior in hecticis calor in corde fit, quam in alijs febribus, cum in sola hectica calor extraneus factum esse habeat in substantia cordis: & cum in febribus omnibus calor febrilis per arterias ad membra procedat, in hecticis intensior in arterijs calor imprimetur, post quam à calidiori foco spargitur. Erit etiam causa maioris caloris arteriarũ & venarum in hecticis, quam in alijs circumiacentibus partibus, quia in venis & arterijs calor, cum maiori vaporũ multitudine manifestatur, ratione humidæ substantiæ quæ in eis continetur, quam in partibus circumiacentibus, quæ ni-

mis ex febre sunt deficcatae, & humiditatis expertes. Et quā
 uis in febribus putridis calor venarū & arteriarum cum mul
 tis vaporibus se offerat, non tamen calor circumstantiū par
 tium maior erit: cum etiam partes circumstantes humidæ sint,
 & multis vaporibus plenæ. Erit etiam maioris caloris vena
 rum & arteriarum causa in hecticis, quam in reliquis circū
 stantibus partibus, quia quamuis calor hecticus æqualis vel
 æquæ factus sit in omnibus corporis partibus, in particulis
 tamen humiditate priuatis, ob pabuli defectum calor non
 manifestatur: sicuti videmus ante cibationem, quod ca
 lor tepidus est, in venis vero & arterijs cum ex humore in
 eis contento, temper pabulum calori præstetur, febrilis ca
 lor maior est. Eo modo quo in hecticis, post humectationē
 ex cibo, ascensus caloris fit. Quamuis Galenus. 3. de præsa
 gatione expulsibus vrinam non significare dicat, supra he
 cticam febrem, intelligēdus est de hectica ad modum ephi
 meræ introductæ, & in sui principio, temporis vero proces
 su supra hecticam tanquam signum significabit: cum in ea
 appareant sublimationes araneorum telis similes, iuxta Hi
 pocratis sententiā. 2. prognostico. Quibus in vrinis pingue
 do, telis araneorum similis apparet, hominem tabe affici sig
 nificatur. Quamuis arenibus multoties talis pinguedo deci
 datur, & absq; renum affectu, in sanis multoties fit, vt colligi
 tur ex Galeno. 4. de sanitate tuenda: similis ei quæ in sum
 mo lacte colligitur, & ei quæ in iusculis frigentibus solet cō
 tingere. Quæ autem vntuosa (ex hecticorum vrinis appa
 ret) in fine primi hecticæ gradus & in initio secundi decidi
 tur. Propter quod rasis. 10. Almanforis. c. 3. iubet, quando
 hæc vntuosa in vrinis apparent, maximè in hecticæ medel
 la insistere. In processu vero hæc deficiūt, quia adeps & pin
 guedo defecerunt, & liquatæ sunt, & carnes prædure, & sic
 cæstant. Taliter enim se habēt corpora primi & secundi
 hecticæ

hecticæ modi, siue in hectica ambigenti, ad corpora tertio modo hectica, sicut domestici porci caro se habet ad feri porci carnem, quæ admodum enim ex domesticis multũ eliquatur ad ignem, ita prope nihil ex feris, vt refert Gale- nus. 10. metho. c. 11. prope finem.

DE CVRA FEBRIVM HECTI- CARVM. CAPVT. III.

AER hecticis & si frigidissimus sit admittendus, pro respiratione, si exterius corpus hectici alterat, nocebit, cutem obstruendo. Maius tamen est iuuamentum hecticis, ex frigidissimo aere inspirato, quam ex fumorum retrocessionem nocumentum, per cutis obstructionem. Hoc enim, corpus cooperiendo pannis, corrigitur. Frigidissimus enim aer, pro hecticorum corde, adeo est necessarius, sicuti in ægitudinibus stomachi medicamenta quæ comeduntur, aut bibuntur. Si tamen aer temperatus sit, eo vtantur: si calidus fugiatur, & æger sub terraneis ponatur: dummodo domicilium ad septentrionem respiciat. ^a Nec solum domicilium, sed domicilij fenestre. Et si tempus hiemale sit, pannis cooperiantur: si vero æstiuum in pauimento domus sterantur rosæ violæ, nenuphar, salices, semperuiuum, & rami vitium. Quæ omnia aqua irrorentur. ^b Et illæ fenestre domicilij sint apertæ, per quas sol intrare nequeat. Illæ vero claudantur, per quas sol penetrare potest. ^c Et transferatur aqua de vasse in vas, vt reddatur aer frigidior, & spargantur per pauimentum rosæ, semper viuum, vitis capreoli, rubur, lictisci turiones: hæc enim hecticis maximè cõducunt, in quibus primario cor, aut pulmo ardorem senserit. Si vero ardor primario ventriculum aut hepar infestauerit, magis in-

frigidan-

^p
GA. 10. meth. c. 8
c. 249. 250.

^b
Isaac. 3. practi. c
19.

^c
Auer. 7. col. c.
15.

frigidandum per cibum frigidum, quam per aerem. ^d Con-
 ueniunt etiam hecticis odores frigidi, ut rosarum, nenupha-
 ris, violarum, pomorum, pirorum, citoniorūq; florum, myr-
 torum, sandalorum, aquæ rosaceæ & camphoræ. ^e Alius cā
 phoram odorare prohibet, propter siccitatem quam habet,
 nisi hectici in capite herbas humidas habeant, repugnantes
 siccitati camphoræ. ^f Nō enim humiditas capitis siccitati cā-
 phoræ valet repugnare: nisi cum maior fuerit, quam siccita-
 tas camphoræ. ^g Et in tempore hiemis non fit in eius man-
 sione ignis neq; fumus. Et totum corpus & præcipue caput
 pannis cooperiatur, ne à catarrho apprehendatur. ^h Cibus
 frigidus & humidus esse debet, sicut ptisana aut alica, succo
 ptisanæ condita: cum pauco aceto, sale, & oleo, & aneto.
 Aut panis in aqua frigida. Quia hæc maiorem moram in
 stomacho contrahunt, & ipsum infrigidant. ⁱ Quibus enim
 calida & sicca intemperies est, cibus frigidus & humidus cō-
 ueniens est: veluti peponum medulla & cucumerum, & ma-
 la duracina, & cerasia. Qui autem frigida & sicca intempe-
 rie laborant, veluti in senio ex morbo, his non vtantur. Et
 in omihus hecticis præcipue ex sincopi marasmm haben-
 tibus, cibi sint stomachū & cor confortātes. Propter quod
 punicum modice astringens est propinādum, & ante alios
 cibos. Potest dari hecticis cucurbita melon indus, & de ca-
 seo recenti nō salito. ^j Et propinabitur cibus ad affectus, &
 virium metam. Si enim vires nimis sint languide, quamuis
 siccitas sit maxima, maximeq; postulans cibum, non multū
 cibare conueniet: non enim cibus per se ipsum, neq; à se
 ipso conficitur, sed opera eius qui debet nutriri. Si vero vi-
 res fortiores sunt, tutius nutriemus. ^k Et eadem causa cum
 ratione siccitatis restauratione indigeant, & ratione debili-
 tatis neq; mediocrem cibum digerere possunt, oportebit
 pluries parum comedere: ita vt non sufficiat bis eos cibare,

N si gra-

Trall. 12. c. 4.
 pa. 736.

Halib. 3. præsti.
 c. 26.

Isaac. 3. practi. e.
 19.

Raf. 10. alm. c. 3.

Gal. 10. met. c. II.
 in princ.

Tral. 1. 12. c. 5.
 pag. 741. Auic.
 f. 1. 4. t. 3. c. 7.

Gal. 7. met. c. 7.
 col. 179.

*Gal. 7. met. c. vj.
c. 177. 178.*

si graciles sint, immò & ter. ^l Ita vt semper consuetudo seruetur & cuiusquè proprietas. Et quando virtus debilis est, ciba ipsum aqua carnis: quæ taliter fiat. Sumatur caro costarum hedi, aur arietis, & minutim incidatur, & cum modico salis decoquatur in olla, quæ in altero vasse aqua pleno ad ignem sita & cum succus ex carne exierit, coletur, & addatur æquale medietati ex succo citoniorum, & æquale decime parti totius, vini odoriferi: & tepida bibatur. ^m Aut care

Serap. tract. 6. c.

II.

pullioa in frustra incidenda, & cum paucò sale succus extrahendus, quando cocta fuerit, in altero vasse aqua pleno, & miscendus succus citoniorum vel pomorum, paucò vino addito. Et si pulli nutriti fuerint frumento & amigdalibus, erit cò

*Raf. 10. alm. c. 3.
prop. si.*

*Auc. f. 1. 4. t. 3.
c. 5. in princ.*

modus. ⁿ Abstineat ab aceto, nam desiccatur & resoluit, quare oportet eo uti, cum eo quod his duabus qualitatibus refertur, ei commiscendo aquam multam: aut alia humectantia & lenificantia. ^o Et eodem modo austerorum vsus, omnibus siccis affectibus contrarius est, siue sint cibi, siue potus, siue medicamenta: absumunt namq; humiditatem, quæ superest. Partim ebibentia, partim ipsam in ventrem per exiguos meatus exprimentia. ^p Quod si in hecticis calor intensus appareat, non est malum uti oleribus frigidis, & quæ ex eis laudabilior existit, est lactuca: quia somnum puocat, quo hectici plus cæteris hominibus indigent: quia eorum

*Gal. 7. met. c. vj.
post princ.*

*Auer. 7. col. c.
15. au. f. 1. 4. t.
3. c. 4.*

virtutes debiles sunt. ^q Caueant ab ira, & sumant tranquillitatem & gaudium: & cum hectica morbus simplex sit, & absq; vlla materia, cibaria infrigidantia dabimus, & ea artificialiter frigidiora faciamus: sicut est prifana, panis lotus, cucumeres palestini. Danda etiam aqua frigida. Quod si ad alios acutos morbos hectica sequatur, prohibeamus eam, & alia multum infrigidantia. Quia ratione alterius acutæ ægritudinis præcedentis corpus debile erit, & aqua ipsum extinguet: quo casu melius erit vinum subtile. ^r Sed moderatus frigidæ potus

*Isaac. l. f. part. 3.
6. fin. fol. 210. c. 1*

tus conceditur in hecticis, quibuscurq; , si neq; inflamma-
 tio, neq; humorum putrefactio adsit. Quod si ex ea magna
 essentia timetur, ab ea abstinendum. ^f Quamvis multo mi-
 nus aquæ frigiditas hecticis noceat, quam ciborum aut for-
 bitionum frigiditas. Quippe aqua citius & mature tum in-
 calefcit, tum etiam per corpus distribuitur: reliqua vero cū
 maiorem moram in stomacho contrahant, ipsum refri-
 gerant, si immodicæ sint frigida. ^t Minus etiam nocet a-
 qua frigida incipiente hectica: immò tunc tutius datur, cum
 vires non adeò deiectæ sint, & sanguinis copia in venis
 contineatur. Sed cum febris hectica moram traxerit, tunc
 vires multum imbecillæ redduntur: leduntur igitur ex frigi-
 dæ aquæ multo potu, duplici læsione. Vna quia ex frigida
 aqua pars aliqua feritur. Altera, quia ipsum etiam cor refri-
 geratur: quo refrigerato, si suam humiditatem seruat, vi-
 res concidunt, si vero cor siccum sit, senium fit ex mor-
 bo. ^v Aqua enim sui frigiditate fluitationes in stomacho &
 flatas facit: & sic concoctiones impedit, & alimenti per cor-
 pus distributionem. Vnde corporibus ad validam siccitatē
 perductis, non licet multa aqua frigida uti. ^x Bibatur ergo
 vinum: cū tanta aquæ quātitate, vt sapor vini abscondatur.
 Neq; bibatur, vbi caliditatis acuitas fortis sit: sed detur iulep
 ex saccharo cum aqua frigida: ^y Quod si caliditas sit mani-
 festa, possumus etiam aquæ miscere sandalos albos, spo-
 dium, & semen portulacæ. ^z Quod si aquam aliquando
 contentiosæ damus, acerbam inquam & frigidissimam
 in hecticis erisipelaceam dispositionem habentibus: non
 in principio, sed in vigore inflammationis eam demus. Et
 quia tales hecticæ non sunt hecticæ exactæ, cum exactæ
 carcant augmento, statu, & declinatione, (excepto af-
 censu incompresso ex cibo causato,) hecticæ vero talem
 erisipelaceam dispositionem habentes, omnia illa tem-

Paul. l. 2. c. 33.

Gal. Io. met. c. II

Gal. maraf. c. x.
col. 179.Gal. Io. met. c. 5.
col. 246. 7. me.
c. vi. col. 175.Raf. Io. alma. c.
3. c. 3.

Isaac. 3. practi. c.

a
Ga. maraf. c. xliij
c. 181.

pora habent. ^a Dandus ergo prisanzæ cremor. Quando vero iam diu febris hectica incram traxerit, dandum est lac asininum illico ut ab ubere exit, & ne inuentriculo coaguletur, parum salis aut mellis addendum: quamuis mel hecticis nocuum sit: immò & aqua mellis. Vertuntur enim in bilem, & febrem faciunt acriorem. Corruptio autè lactis expulsus inæqualitate constabit. Propter quod alius saccharo caseationem impedit, dicens lac nunquam in caseitate mutabitur, si parū sacchari ei misceatur. ^b Et post potum lactis non comedat omnino aliquid, donec digeratur. Facta autè coctione eius, si vis iterum lac repetere, fac:

b
Ga. Io. met. c. II.
Raf. Io. alm.
c. 3. c. penul.

c
Auenzo. l. 3. t. I.

d
al. lib. c. 13

e
san. tuent. Na. c. sign. se
cum pane sumit bene
subduy bene minime
latu lenius

d
Raf. Io. alm. c. 3.
col. penul.

e
Isaac. 3. pract. c.
21.

f
Auc. f. I. 4 t. 3
c. 7.

g
Ga. 7. met. c. vj.
c. 172.

maximè si lacti sit assuetus. ^c Et si non est assuetus, ciba cum pane & gallina elixa. Alius micas panis lacti misceri permittit: asserens quod indicat etiam lactis corruptionem, incrementum caloris, & fitis, & mutatio in vrina. Quo casu dandum est lac acetosum, a quo extractum est butyrum: aut ordeatum. ^d Post lac mulieris & asinæ est tertio loco caprinum. Capra vero nutriatur ordeo, lactuca, endiuia, frondibus celsi. ^e Et si venter soluatur extingatur lapis calefactus bis vel ter in eo. Quod si multū vellimus nutrire, sit lac baccinum extracto butyro. ^f Lac autem muliebre optimum est: quia nobis cognatum. Sed quia à multis repudiatur, datur asininum. Quod cæteris est commodius: quia propter eius tenuitatem minus coagulatur, & facilius per corpus distribuitur. Et auferendus pullus. Et asina non sit vetus, neq; heruis humidis nutriatur: sed fenio & ordeo. Et exercitetur, fricetur, & limpida sit. Cū vero hecticus lac cōco querit, sit candus pinguius ad cutis elevationem, non ad depressionem. ^g nutriatur etiam asina folijs lentisci, quercus, myrti, & sic lac minus soluet ventrem. Quod in hecticis maxime verendum est, & præcipue in illis qui ex sincopi ex alui profuuiio, deuenere in marasmm. Et ideo quibus venter est le

nis, lac decoquatur, aut lapidibus ardentibus misceatur: ut pars serosa quæ solutiva est, consumatur. Quod si lac ita decoctum nequeat assumere, misceatur cum itrio. ^h Constringit etiam ventrem succus ordei, addendo millium, & Gummi Arabicum, & lentes bis coctas. ⁱ Aut in sirupo demyrto dabis puluerem gummi Arabici, & terræ ciprinæ, aut cum lacte asinæ misceantur pulueres biscocti. Si autem venter sit nimis astrictus, detur casia fistula, mana, & pruna in fusa in sirupo violato: aut solvatur venter cum decoctione prunorum. ^k Alius asinam iubet esse flabam, iuuenem propinquam partui, & lac album lene medio cris substatiæ nutritriq; heruis frigidis & humidis, sicuti coriandro humido, endiua, & herua ordei: & detur lactis in principio drach. 10. vsq; ad. 30. & cū. 3. i. trochilcorū spodij. ^l In prima hecticæ apparitione, medicamentorū exterius infrigidantium vsus utilis est, & præcipue ad particulā quæ principium hecticæ fuit. ^m Et ex cuius ardore seu inflammatione febris fuit sequuta: si cuti hepar, splen, renes, ventriculus, vterus & eidem præcipue veluti fornaci, & caloris fomiti, fomentum imponendum: non tamen thoraci adeo frigidum apponatur, neque fomenta frigida thoraci diu ad herere sinamus, nã ex maxima eius refrigeratione non solum respiratio leditur, verū et vox. ⁿ Stomacho & hypocūdrijs in febribus hecticis & æstuatibus potest apponi succus portulacæ. ^o Et quanto hecticarum febrium affectus est calidior, tanto frigidiora apponemus, sollicitudinem semper habentes, nè vehementibus auxilijs quicquã ledamus. ^p Neque cor multū infrigidetur, nam multum infrigidatum, si humiditatem naturalem seruat, debilius efficitur: si autem siccus sit, fiet affectus similis senectuti. ^q In erisipelacea vero dispositione interius & exterius multum infrigidandum, & ex lactuca, semper viuo, agraesta, portulaca, succū extrahemus, & frigidum super præ-

^h
Tral.li. 12. c. 4.
pag. 738.

ⁱ
Anic. f. I. 4. t. 3.
c. 8.

^k
Halia. 3. practi.
c. xxvj. c. 3

^l
Serap. trac. 6. e.

^m
Ga. l. miras. c. x.
c. 179.

ⁿ
Tral.li. 12. c. 4.
pag. 733-734
735.

^o
Ga. 6. simp. med.
fa. c. 39.

^p
Gal. 10. met. c. xi.
c. 260.

^q
Ga. l. miras. c. x.
co. 179.

Ex m. ras. c. xiiij
c. 1. 1. 1.

cordia ponemus. † Alius pectori epithemata maxime frigida applicat, quamuis non sit in eo erilipelacea inflammatio: dicens p̄ani quoq; in aqua rosacea in niue infrigidata infusi, in qua cāphora & sandali dissoluti sint, pectori super ponēdi. Hoc tamen post quam cibus à ventre descenderit, & etiam antequam comedat. Et postquam tepidi fiant p̄ani, alij similiter madefacti ponantur, donec eger frigiditatem sentiat, ad interiora peruenisse. Et dandum in potu oleum violaceum, & de feminibus cucurbitæ. † Aut super pectus & hepar ponatur cerotum ex aqua rosarum, & portulacæ, & oleo rasato & violato: & si cōsumpti sint, eis dentur trochisci de camphora cū aqua granatorum, aut aqua melonis aut cucurbitæ, aut citroli. † Aut vngātur cum oleo de papauere, decucurbita, & violato. Et de rebus humectantibus est aqua ordeï decocta cum cancris: & euellantur extremitates cancrorum, & abluantur cum aqua frigida & sale. † Et quæ exterius in hecticis debent infrigidare, nō sint stiptica, quoniā præter id quod stiptica non humectant, frigiditatem alte non imprimunt, neq; ad longinquum. = Quod si necessitas cogerit ad fortiter infrigidandū, & nō sit nisi cū infrigidātibus siccis, eis misceatur, aut præcedat, aut sequatur, illud in quo est virtus humectationis. Et similiter cū vocat te necessitas ad fortē humectationē, vt aquā carnis & vinū oportet vt antecedit, aut sequatur illud in quo est infrigidatio. † Et de rebus infrigidantibus exterius est vnguentū factum ex cera multū lota, & ad triplum de oleo omphacino: & in mortario dum contunditur, tantū aquæ misceatur, quātum possit imbibi. Et infrigida cerotum, vas eius in aqua frigida ponēs, & parum misce aceti. Nequē supra corpus tale cerotum maneat, nisi quousq; calefiat, tūc enim abstergatur, & aliud frigidum ponatur. = Pro hepatis vero epithemate camphora appli-

Ras. 10. alm. c. 3.
c. 2.

Halia. 3. parcti.
c. 26. c. 1.

Ani. f. 1. 4. t. 3. c.
5.

Gal. 10. met. c. ix
c. 251.

Ani. f. 1. 4. t. 3.
c. 4.

Gal. 10. met. c. 9.
c. 251.

ra appli-

ra applicetur, quia hepar humidū est, & cāphore siccitatem reprimit, in reliquis vero partibus ab ea abstinendū: quia eius siccitas nocet capiti, nisi cum ipso ad sint humectantia, & siccitatem camphore reprimantia. Et pro odore & aromatis sint frondes, & flores, sicut rosæ, violæ, myrthus, salices, nenuphar: minime autem camphoram odoret. ^a Alius cāphoram adorare iubet, & vestiri cum sandalatis & cāphoratis. Et stratus sit decorijs impletis lino pectinato: & sit stratus super aquas & cursus aquarum, & folia arborum frigidorum & humidorum. Vt semper viui & vitis. Et declinet ad quietem, & somnum, & gaudium, & tranquillitatē. Et custodiatur ab eo quod facit ipsum irasci, & tristari, & prohibe ipsum à sudore. ^b Omnibus hecticis balneum prodest, si autem ab ipso ledi contingerit, illud erit quia hectica miscetur inflammationi, aut putrescentibus & crudis humoribus. ^c Illi autem qui cruditate laborant, aut in quibus est excrementorum mordentium abundātia, in balneum ingrāssi, merito horrescunt, & quandoq; rigent. In balneo enim confertim & subito excrementa mouentur: & cum talia subito nequeant resolui, aut transpirari, necesse est, supra neruos sparsa, horrorē, & rigorem facere. In flegmone vero & inflāmatione balneū necessario liquat, & liquæ facti succi ad ipsam inflammationem peruenient, & eam augēbunt. ^d Si ergo nequē febris putrida neq; inflāmatio febricitæ miscetur, & tēpestiue applicetur balneū, commodissimū est. Reliqua vero quæ in febribus præstant, aut depersecurāt, in frigidādo, veluti aqua frigida, aut potētia veluti succus agrestæ, aut d̄ p accidēs in frigidāt, veluti clister, sāguinis missio, fomētatio calida. Balneū autē vtroq; modo febres curat. ^e Si vero hectica putridæ cōplicetur, post putridæ cōctionē balneū applicetur. Quod si hectica sola sit, ōne tēpus idoneū est ad balneū. ^f quatuor enim ptes ex quib; cōstituitur, 179.

^a Isaac. 3. part. c. 19.

^b Auic. f. 1. 4. 1. 3. c. 4. c. 5. inf.

effectoriellani

^c Gal. moras. c. xij. c. 181.

^d Gal. Io. met. c. 19. c. 254. 255.

^e Gal. Io. met. c. 10. col. 253.

^f Gal. maras. c. x. c.

tur, calidis & siccis affectibus vtilis sunt. Prima enim pars quæ statio in aere est, emissionem facit mordentium superfluitatum. Secunda autem quæ lauacrum est, quamuis calor aquæ non iuuat, humectatio iuuat: præterquam in solidis partibus, has enim aqua neq; intus neq; exterius humectat. Tertia vero quæ frigidæ lauacrum est, partes calefactas ex præcedenti lauacro in oxie refrigerat, & quæ laxata sunt, in naturalem mediocritatem reducit. Maior enim corpori frigiditas acquiritur ex frigida aqua, quam caliditas ex calida quæ præfuit. Quarta vero balnei pars sudore paruo omnia excrementa euacuat. Ista autem lauacra frigida nõ sunt omnino tuta hecticis, vt pote gracilibus & imbecillis, nequæ fiant nisi præcedenti aquæ calidæ lauacro. Et eadem ratione in aqua frigida post calidam, neq; per minimum tepus maneât, in temperata vero diu quiescât. Immo securius est hecticos languentes in frigidam non mittere, sed in tepidã, & post, eos frigida aqua irrorare. Et frigiditas aquæ sit media inter frigiditatẽ quæ ferit, & tepidã quæ resoluit. Ita aut aquæ calor sit quasi calor lactis, cū ab vberibus est emulsum. Et enim ad vnguem debet esse temperata. Nam quæ frigida est, latenter corpori frigus imprimi, calidior cõstringit, & desat tenues meatus, temperata vero cum placida sit, naturam prouocat: quæ vero ab hac ad vtrumq; latus distat, naturam fatigat. Immo melius est vt incipiatur a tina seu balneo moderate calido, & fiat gradatio per aquam temperatam, ad frigidam moderatam: hæc enim gradatio facit tollerabilem tinam aquæ frigidæ: cum lesio non fiat, nisi per aduentum contrarij in complexione subito. Sit ergo balneum seu tina, quæ sudare non faciat, nequẽ igniat, nequẽ alteret anhelitum. Et sit calor aquæ eius, minor calore aeris balnei. Ita vt aqua sit suavis. Et in ea decoquantur nenufar, violæ, cucurbitæ cortices, & ordeum cõtusum

& ex

Gal. Io. met. c. x.
c. 255. 256. ^g
Gal. apho. 4. 13.

Acti. tetra. 2. f. I.
e. 93.

Gal. Io. met. c. xj
c. 260.

Isaac. 3. prac. c.
20.

Gal. 7. met. c. vij.
e. 171.

Alic. f. I. 4. t. 3.
e. 7. c. 2.

& excorticatum folia lactuæ, semper viui. Et si ante bal-
 neum præmittatur emulsio lactis super membra, si hecticus
 nõ sit debilis, & si debilis sit, ex lacte aquæ mixto erit rectû.
 Emulsio namq; lactis est vehementis humectationis. ° Bal-
 neo autem in febribus hecticis vtendum iam cocto alimen-
 to, & non post longiorem famem: nam balneum immedia-
 te post cibum, cruditates efficit, post longiorem famem, de-
 bilitat, & resoluit. p Ita vt sit primum balneum mane: post
 quod sumat ptisanam aut lac, & secundo die sit sero, post
 quam alimētum digestum est. ¶ Alius stationem in aere bal-
 nei seu stuphæ negat, immò illico eos in tinam aquæ tepidæ
 submergit, iniciens hecticos nullatenus esse calefaciēdos.
 Quamuis aqua calida eos humectet: quod si aliquialiter ca-
 lesiant, illud est, vt balneum aquæ frigidæ subsequens suffe-
 re possint, in quo est totum iuuamen: ita vt ab ipso frigidæ
 balneo esset incipiendû, si hectici illud ferre possent, & post
 exitum balnei lac propinat, & cum lac digestum est, iterum
 ponit eos in tinâ, & post cibum eos pane loto & carnibus. ¶ A
 lius ordeatum priusquam balneum eis propinat, duabus ve-
 ro horis transactis ab assumptione ordeati, in balneum siue
 tinam submergit: & cum ordeatum descēderit, ita vt ex eo
 nullus ructus neq; sapor in stomacho remaneat, iterum ad
 balneū ducit. ¶ Alius per plures domus transire iubet sintq;
 domus balnei neq; calidi, nec frigidi, Sed temperati aeris &
 modice humidî. Id autem fiet cum aqua tēperata. Et in me-
 dia domo in oleum tepidum mittatur supra calentem syn-
 donē, & in tertia supra syndonem in aqua moretur. Et bis
 aut ter in aqua mergatur, syndone deorsum & sursum at-
 tracta deinde in frigida breuissimo spatio moretur, & pro-
 tinus in alia syndone in lectulo cubans, ab aqua absterga-
 tur. ¶ Post quod vngatur communi oleo. Cōducit enim ad
 reuentionem & humectationem. Et obstruit ne plus iusto
 O resol-

Aui. f. I. 4. t. 3. c.
 6.

p
 Ga. maras. pros
 pe fin.

¶
 I. fac. l. f. part.
 3. c. 4. c. 4.

Ga. Io. met. c. 10. c
 256. refert auer
 7. col. c. 15.

f
 Ras. Io. alm. c. 3.
 col. 3.

t
 Ga. Io. met. c. 10
 c. 158. 159.

Gal. 7. met. c. 6.
c. 174

Aue. 7. col. c. 15

Scrap. tract. 6. c.
II. co. 3.

Gal. 7. met. c. 6.
c. 173.

Isaac. l. f. part. 3
c. 3.

resoluitur: est enim veluti munimen ad aerem ambientē. Sunt etiam qui corpora hecticorum cum pice vngunt, quorum fundamentum est: quia cum maxime sint resoluti & extenuati, & multa restauratione indigeant, male restaurantur ratione debilitatis attractiuæ. Propter quod iubent, postquam per balneum cutis attollatur, pori quæ aperiantur pice vngantur, si prius per aquam calidam corpus intumescat ut attractio fiat. * Alius prædictam vñtionem iubet fieri cum oleo narcisino addita cera alba colata. Negatque, ante introitum balnei vñtionem fieri, ne opilentur potius propter eius viscositatem, & ne in corpus prohibeatur humiditas aquæ penetrare. ^v Quod si hecticum ter lauare desideras, inter duas lauaciones ad minus intersint. 4. vel. 5. horæ æquinoctiales. = Quando vero hectica complicatur cum putrida, à principio inuassiois putridæ, dāda est aqua calida, & bonum erit si vomat: quod si non vomat, leuiter vomitum procurabimus. Acumine autem putridæ cessante, dabimus ptisanam aut panem bis aut ter lotum, cū aqua frigida & saccharo: aut ordeum cum lentibus, quæ fuerint prius decoctæ, prima aqua reiecta. Et si putrida febris sit a putredine colere, miscebimus ramos portulacæ, lactucæ, coriandri præparati cum aceto & saccharo & modico croci. Si vero putrida fuerit ex flegmate, loco lactucæ, & portulacæ ponemus parum mentæ & apij. Caueāt à medicinis euacuantibus quantum possint, nisi cum magna fuerit necessitas: & tunc eligant eam, quæ est leuis & facilis naturæ, & abiquæ calefactione & desiccatione. ^a

SCHOLIA.

NULLVS græcorum hecticos lacte iubet balnari, nequæ huius balnei mentionem fecit. Auicenna tamen. *f. l.*

4. t. 3. c. 6. inquit quod si præmittatur emulsio lactis super hectici membra, antea quam balneum intrauerit, erit rectum, si hecticus debilis non sit, si vero sit debilis, lac aquæ miscetur. Eandem ad litteram sententiam, scribit Sarapio tractatu. 6. c. 11. dicens, & si adiuuat virtus antequam sedeat intima, emulgemus super caput eius lac asinæ vel capræ: quod est quia lac humectat corpus valde, quâdo emulgetur super ipsum. Quod si est debilis permisceatur lac cum aqua. Huius tamen sententiæ causam ignorare fatetur Herculianus, immò contrariam sententiam (quam credo veriore) affirmat Haliabas. 3. practice. c. 26. in fine. cuius verba sunt. Si autem peruenit huius modi hecticus ad cõsumptionē marcorem, & est certa corporis siccitas & extenuatio: consumptaq; est humiditas, & cessit ab eo venustas & decor, & nulla est curæ spes, aut ad eius sanitatem via, nisi vt custodiatur virtus, vt supersit aliquo tempore, oportet illi lac mulieris dari, stillariq; super illius corpus. Et si fieri potest, sedeat in cõcha, quæ lacte plena sit: ægressusq; corpori eius irroretur aqua luavis, in qua bullire feceris violas, nenuphar, & ð hinc corpus eius oleo vngatur. Quibus verbis clare cõstat lactis balneū nō fortibus, immò superflue desiccatis, esse adhibendum, quibus impossibile est virtutem debilem non esse, teste Galeno. 3. de presaga. Expulsibus: illis videlicet quos nō licet aqua balneare, ne aquæ superflua frigiditate & humiditate calor imbecillus hectici suffocetur. Remedia enim hectici, respectu paruitatis caloris naturalis sunt adhibenda: vnde mittiõra remedia requirit hecticus marasmatum, quam qui hectica ambigenti afficitur. Multum enim frigida aliquando deficiant, quia cum calorem debilitent, nutritionē impediunt, & siccitatē causant. Et quia lac aqua teperratus est inter actiuas qualitates, p vt colligitur ex Gale. 4. de simpli. medi. facul. c. 16. vbi partē butyrosam & casealem

temperatus esse affirmat, serosam vero quamuis frigidam & humidam ponat, non sicut aqua illud faciet. decimo etiã lib. de medicamentorum facul. lac applicãs ad acres & mordaces fluxiones, dicit ideo commodum esse, quia fluxiones acres non tantum abluit ex partibus afflictis, verum partes affectas illinit ne ab eo quod defluit, feriantur, in quo aquã excedit: continet enim humiditatem extergentem, quam serum appellant. Si igitur serum extergit, & humectando, quod in hectica medella magis principaliter prætenditur, quam infrigidatio, non adeo sicut aqua, lac infrigidabit. Et præter id, lactis balneum corpora nutrit. Vt asserit Auenzo. i. theisir. tractatu. 10. c. ultimo. Loquens de homine non potenti deglutiri, iubet eum lacte balnari. Et præter id temperate extergendo, cutis poros ex superflua siccitate conuenientes aperiet: quod aqua facere non potest. Vnde in hectica marasmades regimine resumptiuo utemur, balneum aquæ omittẽdo, & quodlibet notabiliter infrigidãs. Quod ego pluries in meo hospitali maiori sum expertus, hecticos curans, qui enim ex eis non erant marasmati, balneati proficiebant: reliquis vero qui maximè erant desiccati & debiles, aquæ balnea mortem præueniebant. Eandem sententiam cum Haliabate tenet Rasis. 10. Almanforis. c. 3. cuius verba sunt. Si autem siccitas & macies iam vehementer hecticum occupauerint, lac caprinum super ipsius corp9 emulgetur. Iubetq; parum aquæ commiscere. Quod credo fieri, vt lactis humiditas altius penetret, non tamen ad Auicennæ sēsũ, neq; Serapionis, videlicet quod aquæ misceatur quãdo vires nimis deficiunt, quando vero valent, imper mixtũ irroretur. Salua enim tantorum virorum pace, neq; id intelligibile est, neq; ipsi causam dant, vt intelligi possit. Eandẽ sententiam tenet Antonius de Gradi. Suo tractatu de febribus, practicæ Mathei de Gradi coniũcto. c. de hectica. Postquam

quam balnea aquæ hecticis non multum extenuatis consu-
lit, subdit hæc verba, si vero siccitas & extenuatio sit mag-
na, aspergatur corpus ei9 lacte caprino. Nulla alia ratione
difficilis redditur hecticorum curatio, vt asserit Galenus. 7.
meth. c. 7. nisi quod siccitas, corp9 coalescere postulat, cib9
autem perse non digeritur, sed opera virtutis nutritiue: quæ
non est possibilis cum maxima siccitate coniungi. Quo fit
vt hecticis minus decibo, & pluries exhibitio conueniat: &
quanto debiliores sint, tantominus. Quare isti non carni-
bus sunt nutriendi, sed aqua aut iure carniū, quæ cito &
facile & multum nutriat. Et fit animalium proximorū par-
turi. Et coquatur cum lactucis, portulaca. Pulli autem nutriā-
tur ordeo, & ranis euisceratis, abscessisq; capitibus, & deco-
ctis vsq; quo ossa carnem dimittant, ex eis faciendo pastā
cum brodio & farina ordei. Panis sit eum seminibus frigi-
dis. Conueniunt oua recentia, quæ in aqua prius maneāt,
vt frigidiora & humectiora fiant. Et cum succo aranciorū
eorum vitelli comedi possunt. Acetum autem quamuis he-
cticis defendatur: vt pote desiccans sit, quando purum est: si
tamen multe aquæ misceatur, non parum hecticis prodest.
Infrigidat enim, & alios cibos penetrare facit, & appetitum
excitat. Conueniunt cancri fluuiales cum ordeo decocti.
Ex fructibus qui frigidi & humidi sunt. Et vt consulit Gai-
nius tractatu de febribus, differentia. 3. c. 2. euitetur somnus
post cenam, per tres horas ad minus: vt super addita calefa-
ctio ex cibo impediatur. Conuenit vinum multa aqua per-
mixtum, vbi non est ingens calor, & aqua ordei excorticati
vsq; ad crepaturam. Alterantur etiam hectici per sirupos,
qui ex simplicibus, sint de pomis, de endiuiā, granatorū dul-
cium, & acrium, de acetositate citri, cum Aquis lactucæ, cu-
curbitæ, endiuiæ vt humectent magis. Ex compositis autem
sirupus de papauere ex saccharo, & non ex penidijs, viola-

tus, de iaiubis, de portulaca. Quamuis vt consulit Sauonarola loco allegato: quemadmodum in febribus putridis firupis vtimur, ita in hecticis vtendum iulep: faciunt enim maiorem penetrationem & humectationem. Et ita fieri consulit iulep restauratiuum ex aqua caponum per dicum gallinarum, cū aquis endiuix, violarum, lactucæ & saccharo. Aut ex aqua sublimationis cancrorum, limatiarum, testudinū, addendo semina frigida maiora, & gummi arabicum, dragagantum, & semen citoniorum, liquiritiā, & cinamomū.

Edo conque Gaimino
aparo Lalisade
in Obispo corrum
de y Setico

Aut incendantur pulli siue capones, aut perdices iuuenes minutim caro & ossa: & cum eis de carne hedina & vitellina, & in vasse vitreo ponantur cum aliquot ducatis: quibus addantur aquæ endiuix, portulacæ vnciæ. 6. sandalorum citrinorum, drach. i. vini odoriferi & succi pomorum redolentium, ana, vnciæ. 6. margaritarum, spodij fragmentorum iacinti, ana, drach. i. croci, drach. semis, & in alio vasse p quatuor horas decoquantur, & per staminam colentur. Quo iure refert gainerius, vitam cuidam episcopo febre hectica laboranti prorogasse. Conādum maximè ne hecticorum venter fluat: quod si fluat, interdiciēda est aqua ordei, & dāda aqua millij excortica: i. aut aqua cisternæ calibeata Quo tempore lac detur acetosum, & cum pulueribus restrictiuis, vt mirtylorum, & trochiscorum despodio, de carauē. Quantitas autem trochiscorum in vna lactis portione sit drach. i. Vt per eos lac reddatur infrigidās, cum virtute suæ humectationis. Lac autem non acetosum, trochiscos non sustinet, nec extranei rei mixtionem sine eius corruptione. Et non habentibus fluxum possunt dari trochisci infrigidantes, cū modo dentur cum mucilagine psillij, aut parum antea aut parū post sumatur sirupus violatus. Lac autem acetosum in tribus casibus est præstantius. Quando cum febre hectica adest fluxus ventris, secūdo. Quando est suspitio ne lac cole

rize.

izerunt tertio quando hectica complicatur cum putrida. Et non possum non mirari quod Arnaldus de Villanova in quodam de febre hectica consilio, folio. 209. ante exhibitionem lactis per tres aut quatuor horas iubet dari, drach. 2. r. barbari pulverizati, & per noctem remolliti in duabus vncijs iulep, & mane tantū a quæ calidæ addatur, vt bibi possit: nullam faciens mentionem de putrida hecticæ complicata. Cum enim hectica febris morbus sit immaterialis, solāq; alteratione curandus, fugienda in ea sunt, omnia exiccantia medicamenta & soluentia. Vt iera & reliqua quæ ex aloë sunt. vt bene consulit Amatus centuria. 3. curatione. 1. Quod si alius astricta sit, & ipsam cupimus mollem reddere, cum mollibus clisteribus id fiat. Aut cum mana, & cassia. Lac autem ante balneum summere, vel post, parum refert, dum modo si ante balneum summatur, ante balneum ab stomacho descēderit: ita vt lac summatur apud solis ortum, & post quatuor ad minus horas (quando præsumitur lac descendisse) balneum intret, vt tunc balneum faciat alimentum ad membra peruenire. Quamuis Iacobus de partibus. f. 1. 4. t. 3. c. 5. dicat in Gallia consuetum esse, apud solis ortum balneum intrare, deinde lac assumere. Quod his qui pluries debent balnari, commodius est, & dicta consuetudo laudanda. Postquam vero ab stomacho descenderit, iterum tinam ingrediatur, est post exitum parū quiescat, & comedat ex ptisana, aut iure pullæ, aut ipsā pullā. Post balneū vero vel tinā nullatenus dormiēdū, somnus enim post balneū corp⁹ desiccatur, vt tenet Gale. 14. meth. c. 15. vbi in extenuādo obesū, nō illico à balneo cibū ppinat, sed interposito somno. Et si ter balnari sit necesse, cibo digesto iterū in balneū intrādū, & post balneū vngēdū & epithimādū cor, tēporā, pect⁹, hepar, stomach⁹, dorū, & renes cū infrigidātib⁹ & humectātibus, vt aquis rosarū, violarū, lactucæ cucurbitæ collum

Collum etiam vngatur cum oleo de cucurbita, de nenuph
 re, addendo ceram albam & acetum. Et si sit asperitas guttu
 ris, vngatur collum cum succo lactucæ, & oleo violaceo fri
 gidis, pectus autem vngatur hoc vnguento, R. butiri baccini
 loti, pinguedinis gallinæ, medullæ crurium vituli, sepi ircini
 ana vnciã semis dagragãthi gũmi arabici, ana, drach. i. olei
 violati amigdalorum dulcium ana, vnciã. i. & semis & cera
 albe quod sufficiat. Aut hoc vnguentum fiat oleorum de
 nenuphare, violarum. ana, vncias. 2. succi lactucæ, portula
 cæ, semper viui ana, vnciam semis, bulliant ad consumptio
 nem succorum. Et cum cera alba fiat vnguentum. Dorsum
 etiam & renes hoc vngantur vnguento R. oleorum de cu
 curbita, de nenuphare lotorum cum aqua frigida, ana, vnci
 am. i. & misceantur cum pinguedine & butyro baccino
 loto, quibus parum aceti addatur, & cum cera fiat vnguen
 tum. Super hepar autem frustrum ponatur cucurbitæ. Quæ
 vnctiones alterãtim sunt faciendæ, & non simul, alias si om
 nes simul fierent, hominem suffocaremus. Quod si hecticis
 somnus deficiat humectetur cerebrum cum aqua lactucæ,
 portulacæ, aut nenupharis. Aut cum lacte mulieris puellam
 nutrientis, fronti & temporibus super posito. Vel ægro da
 bis, vncias. 6. emulsionis amigdalorum cum drach. i. seminis
 papaueris albi cum zuccaro. Si autem hectica cum putrida
 complicetur, difficulter curabitur: cum contrarias indicatio
 nes pariant. Quia tamen in hac complicatione, putrida he
 cticam causat, & auget, ad ipsam putridam cura vertetur, he
 ctica nõ neglecta, si ambæ æqualiter indicauerint. Et sic cõ
 siderabitur hora, qua putrida suam accessionem facit: & su
 mat cibum ante aduentum accessionis, per quinque ho
 ras vel sex. Quod si propter horæ incertitudinẽm cõtingat
 ægrum cibari in hora accessionis, tũc vomitus prouocetur.
 Licet etiam per sirupos non multum calidos humorem
 coque.

coquere, iuxta considerationem humoris putridam facientis, & per pharmacum non exoluens ipsum euacuare. Post quinque horas apharmaco assumpto, loco iuris, accipiat. uncias vi. aut. viij. ptisanæ, ut per pharmacum putridæ, & per ptisanam hecticæ provideamus. Præter id quod ptisana, stomachum apharmaco lauat, distemperiem si qua sit, apharmaco illa tam, & siccitatem ab hectica inductam corrigit. Immo apharmaci die, quotidie assumat ptisanam, ipsa enim utriusque febrium remedium confert. Ut colligitur ex Galeno. lib. de ptisana. c. 4. refrigerat enim & humectat, & succos putridos detergit, & semiputres concoquit, ac in commodos humores stramutat, & non parum alimenti corpori præstat.

DE FEBRIBVS MARASMODES

ET MARASMIS TRACTA-

tus quintus. De causis & signis

februm marasmodes & marasmorum. Caput. I.

Præter hecticas ambigentes est aliud hectarum genus, quod tabes seu marasmus dicitur: quod facillimum est cognitu. Incipit autem quando humiditas natiua quæ in spatij intermedijs similarium partium existit, abolita est. ^a Et præter id est etiam necessariû, corpus cordis ficcari, ut marasmus fiat. ^b Nam quousque aliquid humoris superest in corde, hectica dicitur cum vero nihil humoris superest, dicitur marasmus. ^c Aduertendum tamen quod cor & hepar priusquam alia membra siccentur, non carent moderato alimêto: hepar quia totius sanguinis est principium, cor vero propter attractionis vehementiam. Cum ergo vehementissimam actionem habeat in alimêto attrahendo, nunquam alimento carebit, priusquam reliquæ partes ad

^a Gale. I. dif. fe. c. ix. col. 129. 130.

^b Gal. I. maras. c. I. in fin.

^c Paul. I. 2. c. 32.

P extre-

extremā inopiam deuenierint. Si enim animal aliud ab homine (ex diuturna fame marasmatum) dissectaueris, omnes alias partes graciles & siccas inuenies, hepar uero & cor propinqua statui secundum naturam. ^d Incidunt autē in marasimum seu tabem, quicunq; natura sunt sicciore, & vitam degunt in caloribus, & uigilijs, ac curis, victuq; paucō uictitantur, & in æstate. ^e Quam curare non solum est difficile, uerum impossibile. Si tamen aliqui medici hanc siccitatem seu tabem curasse putant, id est, quia decepti sunt: putantes ad uerum marasmū ægrum peruenisse. Poterit enim fieri, ut partium tenuitas & colliquatio refartiantur humiditas autem similarum partium refarciri, impossibile est. Quemadmodum ergo senium vitari non potest, ita neque marasmus. Attamen propter humanum benignumque auxilium contendere cum morbis oportet: contingit enim, natura dextera sit, tabem incipientem cessare. ^f Factam autem impossibile est curare. Tale enim quid in tabe facta patiuntur ægri, quale in lucernis quando lychnus est torrefactus, & cōtinuitatem amittit. Neq; si oleum super effundas flammam maiorem efficies, semper enim palmitat flāma, donec ex toto extinguatur. Nam quemadmodum in tabe ex senio uiltima siccitas sine dolore fit, ita in tabe ex febre uolenter. ^g In hoc uero differunt marasmus seu tabes naturalis, & marasmus seu tabes ex morbo, quia marasmus ex morbo fit ob uiciniam magnæ flammæ, instar arboris extreme arefacte. Alter uero marasmus fit sine febre, paulatim extincto innato calore. Et ideo mors naturalis sine marasmatia contingit, ob frigiditatem & siccitatem. ^h Et licet, secundum naturam fiat, nō tamen ita secundū naturam fit, sicut nutriri, & augeri. Hæc enim sunt opera naturæ, senectus uero non est opus naturæ, sed affectus ex necessitate sequens. ⁱ Et quamuis hic marcor affectus sit, non tamē morbus

d
Gal. maras. c. vii
col. 176.

c
Gal. I. diff. f. c. ix.
c. 132.

f
Tral. I. 12. c. 5
pag. 742.

g
Gal. diff. c. viij
c. 128.

h
Aeti. tetra. 2. f. I
c. 92.

i
Gal. maras. c. ix.
c. 171.

bus est: in quo differt a senio ex morbo, qui affectus, morbo
 ficcus est. ^K Est enim dominium ficitatis super cōplexionē
 absq; febre. Diciturq; hēctica senectutis, aut seniū ex mor-
 bo, quoniam illi accidit in hora sua, illud quod accidit seni-
 bus ex ficitate in tempore suo. Quamuis quidam senectute-
 tem morbū putarunt, alij sanitatem remississimam, alij vero
 neq; sanitatē, neq; morbū, sed dispositionem nō naturalē. ^l
 Causa huius affectus est, frigus dominans cū debilitate cor-
 poris: quod frigus prohibet virtutem nutritiuam ab opera-
 tione sua, sicut accidit in fine vitæ: siue sit apotu aquæ frigi-
 dæ intempestiuæ, super exercitium resoluens virtutem, &
 poros aperiens: ita vt aqua attrahatur ad viscera, & cor in-
 frigidet: Siue sit à caliditate liquefacienti, & resoluenti: qua
 recaliditas innata resoluitur, & succedit frigus & ficitas:
 aut sit ex euacuationibus superfluis. Et hæc ægritudo quan-
 do confirmatur, non curatur. Et si ei esset ingenium, morti
 esset ingenium. ^m Fit etiam senium ex morbo extrasmuta-
 tione, febribus perfrigeratis plus quam cōueniebat, & per
 medellas frigefactorias præcordijs aut thoraci adhibitas. Si
 gnificant senium ex morbo pulsus paruus & rarus, & respi-
 ratio parua & rara: non enim calidum respirant. Et hoc est
 eius inseparabile signum frigiditatis cordis. ⁿ est etiam alius
 marasmus, qui ex syncopi fit, & syncopim coniunctam ha-
 bet. Qui affectus medius est inter marasmū calidū, & maras-
 mum frigidum, est enim mixtus affectus, partim frigidita-
 tem habens, partim febrem conseruans. ^o Fit autem hic
 affectus, quando periculum ex syncopi effugientes & de-
 siccationem, quæ ex febribus ardentibus debuisset sequi,
 pro tunc ratione syncopis effugiunt vehementiam ficitati-
 tis: verum aliquid ex huiusmodi affectione in reliquum tē-
 pus manet. ^p Tabem autem seu marasmm significabit
 pulsus durus, paruus, & frequens. Fiunt autem tabidæ

^K
 Ga. I. disse. c. viij
 col. 129

^l
 Resert Galen. l.
 maras c. 7. col.
 175.

^m
 Antic. f. l. 4. t. 3.
 c. 9.

ⁿ
 Gal. maras. c. viij
 c. 177.

^o
 Gale. l. maras. c.
 xiiij. c. 182. 183.

^p
 Gal. maras. c. viij
 c. 177.

febres ex febribus ardentibus, ex hepatis, aut ventericuli, aut colici, aut renum inflammationibus: aut dissenterijs, aut longis profliijs. ^q Ex quibus superfluis euacuationibus ex syncopi marasmus resultat. Propter quod timendum maximè in febribus hecticis, ne venter soluatur. ^r Tabem etiam significabunt oculi concaui, quasi foueis absconditi, ossa superiorum eminentia: & per totum corpus quædam squalida dispositio, qualis per solè & puluerem itin erantibus accidere solet. Et flos coloris extinctus, & nihil aliud in eis apparet quam cutis & ossa. ^f Et quando in vrina apparent petala & vinctuosa, & curuantur vngues, est secundus hecticæ modus arabum, arabicæ dictus aldubul. Et quando liquefiunt cartilagines, iam incipit tertius hecticæ modus dictus marasmus. ^t Et cum capilli à capite defluunt & venter soluitur, iam mors proxima est. ^v Senij vero ex morbo erunt signa, exsiccatio absq; inflammatione & incensione, immò inueniuntur frigidi ad tactum. Et eorum pulsus non est sicut habentium febres hecticas: immò est tardus, paruus, & rarus: nisi fortis fiat debilitas, quoniam tunc incipit pulsus fieri frequens, & vrina subtilis aquosa: immò sunt in dispositionibus suis sicut senes. ^x

^q
Gal. I. dif. f. c. ix.
col. 132. 133.

^r
Tralial. l. 12. c. v.
pag. 741.

^f
Gal. I. dif. f. c. ix.
col. 129.

^t
Auic. f. I. 4. t. 3.
c. 3.

^v
Raf. Io. alm. c. 3.
col. 2.

^x
Auic. f. I. 4. t. 3.
c. 10.

SCHOLIA

Hecticam senectutis Auicena proprio capite: affectum siccum sine febre esse asserit. Aliquando frigiditati copulatum, aliquando vero cum æqualitate inter calidum & frigidum. Hunc autè affectum Galenus lib. de marasmo, seu marcore. c. 1. colum. 171. frigidum & siccum esse attestatur. Cum enim duos marcores scribat: vnum simplicem, quando sola siccitas adest, altera elementorum oppositione putata calidi & frigidi intra proprios terminos manenti: alteru
vero

vero compositum, quando cum superflua siccitate superflua adest caliditas, aut superflua frigiditas. Simplicem marcorem asserit accidere, ijs qui fame se necare decreuerunt: compositum vero, ijs qui senescunt, aut ex morbo inteniū incidunt: & hic est frigidus marcor. Calidus vero compositus contingit in quibusdam febribus hecticis. Quibus verbis clare Galenus hecticam senectutis affectū frigidum ponit, eandem cum Galeno sententiam tenet Aliabas. 8. theorica. c. 7. hecticam senectutis dicens humiditatis naturalis consumptionem, & siccitatem superflua cum extinctione caloris. Auerrous etiam. 3. colliget. c. 12. eandem sententiam confirmans, hæc verba profert: ægritudinum frigidarum & siccarum quædam appellantur ægritudines senectutis, hoc est dominium frigiditatis & siccitatis super mēbra: & quia illud quod dat vitam, est calor cum humiditate, ob hoc ægritudo senibus contingit, sed non est vera ægritudo, nisi quando fit in non senibus. Quibus verbis hecticam senectutis affectum siccum, & necessario frigidum affirmat. Quibus non obstantibus Auicena cum Galeno & reliquis potest concordari: si Gentilem super Auicenam loco allegato legamus. Asserit namq; hecticam senectutis, non posse cum temperamento inter calidum & frigidum copulari: respectu temperamenti quod præfuit, tempore iuuentutis & pueritiæ: immò respectu harum ætatum necessario frigidus & siccus affectus esse debet. Non solum frigidus per priuationem caloris, sed positue per frigidum terrestre & aqueum. Respectu tamē extensionis caloris de nouo impressi & frigiditatis præexistentis, siccitas hecticæ senilis potest cum temperamento inter calidū & frigidum copulari. Quādo igitur Galenus affirmat quod hectica senilis necessario debet esse affectus siccus, mixtus frigiditati, intelligi debet, respectu complexionis quæ in pueritia & iuuetute præfuit.

Auicena vero quando. Afferit hecticam senilem, cum temperamento inter calidum & frigidum copulari posse, in tel ligatur respectu coextensionū frigoris qui præcessit, & caloris denouo impressi. Non enim repugnat, cum hectica senectutis febrē posse copulari ephimeram aut humoralem. In quo sauonarole assentimur. Possunt enim in hectica senectutis, spiritus aut humores calorem præter naturam in producto esse possidere: quo casu coextensa caliditas præter naturā, ex febre superueniente, & frigiditas quæ ex hectica senectutis præfuit, medium affectum intercalidum & frigidum constituent. Dissentimur tamē Sauonarole, quando affirmat, hecticam senectutis cum hectica febrili componi posse, duo enim affectus ex diametro oppositi, non possunt membris figi, & assuescieri, immò alter alterum excludet, vt subtiliter considerauit gainerius, tracta. de febribus. c. de hectica senectutis, considerans, quod per aduenum hecticæ febrilis, hectica senectutis euanesceat.

DE CVRA FEBRIVM MARAS-
 MODES ET MARAS-
 morum. Caput. II:

OMNIBVS qui marasmo contabescunt, fructus pomacei conueniunt, & peponum medulla & cucumerum. Item mala duracina & cerasia. Illis autem qui frigidam habent intemperiem, & inciderunt in senium ex morbe, prædicti fructus non conueniunt: pomaceos tamen fructus vt pote non multum infrigidantes, possumus concedere, & ficus & vbas, si venter eis non profluat. Nam tunc

dandum

dandum est eis punicum, modice astringens, & à principio mensæ. Nutriantur cuis sordidibus & humidis. ^a Et si sentiant rectificationem, potest dari de caseo humido non salito. ^b Et sicut in hæticis febribus, cum primo cognoscuntur, aqua frigida tutissimè datur, cum tunc virtus sit valida, & sanguis copiosus in venis contineatur, ita his qui marcorè torrentur, vinum dare cautio est: vt maciei aduersetur. ^c Et similiter his qui marasmm incidunt ex syn-
 copi, dabitur vinum ratione virium collapsarum & perfrictionis: ratione autem febris dissuadendum. Vnde per interballa dabitur: veluti quando syn-
 copis aderit. ^d Si vero talis affectus frigidus sit & siccus, præcipue stomachi, conuenit vinum vetus: & quo frigidior affectus, vetustior. Immo & mel dabitur, si multum frigidus sit. Et cibi erunt humectantes & modice calefacientes, sicut lac, multo melle addito. Quia multum calefacientia, siccitatem augebunt, nisi affectus multum frigidus sit. ^e Et cum vires in marcoribus nutritionem seu refectionem efficientes, sint debiles; & quasi mortuæ, alimenta debent esse tractu facilia, vt quod virtuti attrahenti deest, impleatur. Est autem attractu facile, quod est tenuium partium: hoc autem alimentum lac esse debet, quo nihil melius. In siccitatibus vero frigiditati copulatis, vtendum calidis subtilibus, sicut mel. Quod in calidis nocuum est. Vtrisque vero affectibus vtilis est ptisana alica. Ptisana vero cum aceto præparetur, quo facilius digeratur. ^f Conueniunt etiam in affectu frigido & sicco vntiones & frictiones. Taliter autem fieri debent, vt non rarefaciendo exhalent. Totum enim studium in siccitatibus curandis est, humiditates a propinquis locis trahere, Ita vt nullo modo resoluamus neque educamus, sed solum suauiter trahamus quod ibi contentum est. Confert etiam huic affectui

siccò

^a
Tralia. lib. 12. c. 5.
pag. 741.

^b
Auc. f. l. 4. t. 3.
c. 7.

^c
Tralia. lib. 12. c.
4. pa. 731. 739

^d
Galen. maras. c.
xliij. c. 183.

^e
Gal. 7. met. c. 7.
c. 180.

^f
Gale. l. maras. c.
xliij. col. 182.

g
Gal. 7. met. c. 7.
col. 131.

b
Gal. maras. c. xiiij
col. 132.

i
Gal. 10. met. c. 10
col. 257.

K
Galen. maras. c.
xiiij. in prin.

l
Gal. maras. c. xij
Tral. l. 12. c. 4.
pa. 737.

m
Serap. tract. 6. c.
II. ad. fin.

n
Gal. 1. maras. c. vj
col. 175.

o
Auc. f. 1. 4. t. 3.
c. xi.

ficco & frigidus puellus, ita ut contingat abdomē ipsius ægri. Marcor vero calidus prohibetur, medicamentis frigidis intus & extra, & cum cibis. ^h Quod si multum infrigidus in senium ex morbo hominem deduces: quod erit vitā pro longare, quamuis vita senis sit. Quod cum præfatione faciendum: & in senium ex morbo illū permuta. ⁱ Quod senium si ex acte factum est, sanari non potest. Quod vero non ex acte est factum, refectioe & renutritioe curatur. Et huic senio conueniunt calefacientia: marasmo vero ex syncope media alimenta inter hæc. ^k Conuenit balneum affectibus frigidis & siccis, ita ut senio ex morbo conueniat. ^l Et in senio ex morbo balneum sit aquæ calidæ, decoctionis camomilæ, sansuci, & lilij. Odorent etiam sansucum, & sambucum, citrum & liliū. Et subfumigetur cum ligno aloes recenti. Et assumant theriacam, mittidatum, & diamuscum. Et vngatur corpus eorum cum oleo narcisino cum cera alba. ^m Marcori ergo senectutis auxilium fere, ut quā diutissime extendatur, possibile est. Hoc autem fiet, instando ne corpus cordis tantum siccetur, ut ab actionibus desistat. ⁿ Et in hac hæctica senili balneū fiat, post cibi coctionem. Nam ante debilitat virtutem. ^o

SCHOLIA.

TABEM seu marcorem qualiscunq; sit, curari posse, impossibile putat Galenus pluries, lib. de marasmo. seu marcore: si talis marcor factus sit, & non fiens. Huius autē causam reddit primo de diff. febr. c. 8. col. 128. Tale enim in tabe facta patiuntur ægri, quale lucernæ quando lychinus torrefactus & discontinuus est. Quantumcunq; enim oleū eis infundas, semper minores sūt, donec extinguntur. Neque

quæ marasum extirpare prætendunt sapientes, sed tantû
 auxilium ferre, vt vita prolongetur. Vt idem Galenus affir-
 mat, lib. de maras. c. 6. In omnibus marcoribus torrido scili-
 cet & frigido, & illo qui ex syncopi fit, cum siccissimi sint af-
 fectus, iubet Gal. humectare: torridum vero, quia calidum
 infrigidare, frigidum autem calefacere. Illum vero qui ex
 syncopi fit, mixtis remedijs palliare. Qui autem marcorem
 sanasse putarunt, decepti sunt in affectus cognitione: putâ-
 tes fientem marcorem factum esse. Nequè fientem nega-
 mus curari posse. Tunc autem secundum Galenum, lib. de
 maras. seu marcore. c. 9. factus est marcor, quando solido-
 rum corporum humiditas perijt, propter quod. c. 10. sequen-
 ti, col. 178. Philipum damnat: quod putauerit, verum mar-
 corem seu tabem curasse. Vnde miror Amatium Lusitanû,
 longo colloquio tanquam rem nouam, & nouum facinus,
 dicentem. centu. 3. in scholio curationis primæ. Torridum
 marcorem. Gal. 12. meth. curasse. Quod Galenus minime
 fateretur: cû ab ipso incurabilis reputetur, vt supra est dictû.
 Et. 10. metho. c. 10. eius curam impossibilẽ putat. Eius enim
 verba sunt. Quem autem marasmus iam occupauit, hunc fa-
 nare ne tentaueris. Neque credendum est Galenum, adeo
 præcipuum affectum, tãtam videlicet siccitatem in aliquo
 remisisse, quo minus extirpasse. Sed eo modo quo in tor-
 rido marcore, vltima siccitas & finis vitæ prohibendus dic-
 tatur, humidis remedijs & frigidis temperatis, Galenus su-
 perflue infrigidans, & ægrum in senium ex morbo consti-
 tuens, vitam aliquando maiori interuallo prolongat.

DE FEBRIBVS PUTRIDIS

IN VNIVERSALIT

feb. sanguinis tractatus sextus

de causis febriû putridarû & feb. sangui. Caput. I.

Putredo

PUTREDO est mutatio, totius putrescentis corporis substantiæ ad corruptelã, à calido externo. Non enim à proprio calore corrumpitur quicquam, corruptione putrefactiua. ^a Immo ab aliena caliditate. Est autem aliena caliditas externa, non insita, neq; natiua. Hæc nanq; concoquit, prima vero corrumpit, quod est putrefacere. ^b Omnia enim quæ putrescunt, quamuis ascititio calore sint calida, proprio sunt frigida. ^c Præstat huic putrefactioni actione, calor extraneus, materiam vero, humiditas, & ideo quiete augetur. Nihil enim quod omni ex parte siccum est, sicut lapidis, aut tegula, aut aurum, aut argentum putrescit. ^d Quæ autem superflue humida sunt, sicut vinum aut mustum faciliter putrescunt. Et maximè si remisse sint calida, & soli aut vento calido exponantur. Illis nanq; contingit, quod parua flammæ ad solem feruidum expositæ, quod faciliter dissipatur, & corrumpitur. ^e Quod autem neq; à frigido neq; à sicco quicquam putrescit, id intelliges ex carnibus: quæ si sale, aut muria, aut aceto, aut alio desiccante præparentur, imputria seruantur, maximè si dicte carnes ad boream sint manifestæ. Contrarium vero contingit si ad austrum: austrino enim flatu quia humidus est, omnia putrescunt. ^f Et similiter nullo vento diffari, putrefactionis causa est. Quod in exterioribus faciliter iudicatur. Sicut in fructibus, seminibus, & vestibus. ^g Hæc igitur putridarum febrium causa est. (Non enim in morbis coleræ, vel atrebilis, sicuti ictero, & melancholia ob splenis vitium, necessario febris reperitur, nisi humores hi putrescant. ^h Putredinis vero causa est prohibita transpiratio, prohibita vero transpirationis opilatio vel obstructio. Obstructionis vero, vel humoris multitudo, aut eius crassities, aut viscositas. Septem ergo res præter naturam in febribus putridis necessario reperiuntur. Ex quibus multitudo, crassities, & lentor, causarum ratione obtinet. Pro

hibita

^a
Gal. II. met. c. viij.
col. 270.

^b
Gal. 2. dif. c. ix.
col. 150.

^c
Gal. 2. tēpe. c. 12.
col. 75.

^d
Ca. 3. mor. vulg.
com. 3. col. 542

^e
Ga. 4. sim. med.
f. c. 13. col. 108.

^f
Gal. 5. tem. c. ix.
col. 43.

^g
Gal. 2. dif. f. c. ix.
col. 151.

^h
Gal. 2. dif. f. c. v.
col. 140.

hibita vero transpiratio causa est & symptoma, putredo vero causa est & affectus. Opilatio & febris, morborum ratione obrinet. Si autem obstructio parua sit, non est necesse, primo neque secundo die putredinem efficere. Et si natura festinat ad resolutionem talis humoris, ex quo transpiratio prohibita sequitur, non transcendit febre ephimeram. Si vero ad resolutionem talis humoris natura non festinat, quamuis obstructio parua sit, si in venis adsunt succi excrementosi, necessario sequitur febris putrida. Et hanc febrem putridam necessarium est, praecedere prohibitam transpirationem. Quamuis possit esse putredo, quam non praecedat prohibita transpiratio: sed erit sine febre. Putredinem vero velocem & maximam necessario sequitur febris, & necessario praecedit prohibita transpiratio. Causa vero mediata putredinis sunt cibi mali succi, ut fructus humidi valde, ut horarij. Quod si cibi sint boni succi, sunt malo artificio conditi, aut malo ordine sumpti. Quod si boni sint ordinis & preparationis, propter corporis distemperie, aut virium imbecillitate non concoquuntur. Quare ad venas crudi transeunt. Non desunt tamen, qui putredinem posse fieri negant in venis. Dicunt enim humores exardescere, aut incendi, non putrescere. Nam si in venis esset putrefactio ex tali putrefactione aliqua viuentia fieret ut in externis putrefactionibus videmus: ex putrefactione quae in ventre fit, lubricos generari: & nunquam visum est per urinam aliquod vitium ex putrefactione genitum, expelli. Propter quod humores in venis incendi dicunt, ut in picce, bitumine, & in alijs. Diciturque, quemadmodum ex scintilla ignis magna flamma excitatur, tale quid in venis contingere. Incipiunt enim spiritus inflamari, flammamque imprimunt in humores. Alij omne genus februm a putredine oriri affirmant. Cuius sententiae fuit omnis ab ethenaeo chorus. Nulla tamen febris putrida est dicenda, nisi fuligo putrida aut quidam veluti fumus cor apprehenderit.

ⁱ
Gale. II. meth. c. xiiij. col. 277. 278.

^K
Gal. 8. met. c. iij. col. 202.

^I
Gal. in equa. inter. c. ix. col. 167.

^M
Aui. f. l. 4. t. 2. c. 1.

^N
Tral. lib. 12. c. 2. pag. 699.

Gal. I. dif. f. c. v.
col. 121.

Propter quod diariæ febres nullatenus febres putridæ sunt dicendæ. In diaria enim ex bubone, quamvis causa febris putrefactio sit, humoris apostema facientis, fuligo putrida cor non apprehendit: est enim putrefactio circumscripta, & sola qualitas imprimatur in corde. Pars enim buboni continua caliditatem assumit, & hæc partem vicinam afficit, & hæc deinceps sibi proximam: donec intemperies ad principium insiti caloris vadit. Et hæc febres accidentia dicuntur: reliquæ vero quæ a putredine, essentielles. Et ex his quædã sunt difficiles & cum accidentibus, quædam mittes & sine eis. Quando ergo in febribus putridis putrefactio est intra venas facit continuam & adherentem febrem, & non erra dicatur: immo est assidua & inseparabilis. Quod si dicta putrefactio fiat cum intensione in venis proximis cordi, non sunt additiones neq; diminutiones: si autem in venis distantibus fiat intensior putrefactio, quam in venis proximis cordi, tunc sunt intensiones & remissiones variæ. Primæ dicuntur sinochi seu continentes, quia non modo ad intensiõem modo ad remissionem vertantur. Aliæ quamvis ad integritatem non desinant, singulis accessionibus intermittunt & hæc quando cum sinochis conferuntur intermittentes appellantur: quædo vero cum his quæ ad integritatem veniunt, continuæ dicuntur. Continentium vero tres sunt species quædam æquales perdurant, quæ homotenæ dicuntur: aliæ paulatim augentur, quæ acmasticæ: Aliæ paulatim decrescunt, quæ epacmasticæ. Quæ diuersitas contingit, prout maiores aut minores sunt transpirationes. Putrefactis igitur humoribus in venis, prædictæ febres continuæ generantur, si vero ad extra venas expellantur, vt putrefiant, illa subita super membra sparsio, sit causa, vt incipiant cum rigore, aut horrore, aut frigore: & quod cum sudore ad infebrecitationem desinant. Quarum sunt tres species, tertiana quæ per

tertium

P
Ga. cau. mor. c. ij
col. 22. & 7. dif.
f. c. III. col. II9.

q
Ca. e. I. art. c. i. c.
III. & III. insi.

r
Auc. f. I. 4. t. 2.
c. I. col. 3.

f
Gal. I. mor. vul.
com. 3. tx. 2. col.
462.

t
Gal. 2. dif. f. c. II
col. 137.

v
Acti. tet. 2. f. I. c.
76.

tertium diem accessionem facit, breuis durationis. Quartana quæ per quartum, longi temporis. Quotidiana vero quæ quotidie, & minoris temporis quam quartana. * Præter has tres aliæ possunt addi, nempe quintana quæ de quinto in quintum affligit, sextana quæ de sexto in sextum, Septimana quæ de septimo in septimum, & nonana. † Et his non obstantibus triplex est vniuersum genus simplicium febrium humoralium. Nempe ex colera, phlegmate, melancholia. Quæ enim ex sanguinis putredine fit, quodã modo biliosa est. † Alius, putredinem sanguini, dum est sanguis, accidere affirmat, quemadmodum accidit putredo phlegmati. Dum est phlegma. Neq; ex subtili sanguinis fieri colerã. Neq; ex crasso melancholiam, nisi quando sanguinis putredo attingit complementum putrefactionis, neq; tunc coleram quæ ex parte subtili, & melancholiã quæ ex parte crassa fuit, necessario putrescere. Non enim omne quod ex putrido fit, putridum est. † Interpellatarum febrium accessio, est deterior pars totius circuitus, & est à primo insultu, ad tempus consistendi. Reliquum enim tempus declinationis melius est. † Et causa continuationis continuarũ est. Quod putredo per continuitatem procedit, quarũdam venarum cũ alijs, propter quod putrefactio facilius per meat ad cor. In putredine vero extrinseca efficitur febris putrida, quæ interpellat. Quia humor non putrescit intra venas, ita vt defendatur à complemento resolutionis. Propter quod resoluatur per sudores, quod est subtile, & non remanent nisi cineres humorum, quæ non sunt vehiculum febris. † Terminus autem istius putrefactionis humorum est, quousq; omnino sint assati. Similis enim est calor putredinalis, ex putrefactione humorum accensus, sicuti calor elementalis ex lignis. Quem admodum enim calor in lignis impressus durat, quousq; incinerentur, & sicut incineratio est terminus

Q₃ ipsius

x
Gale. 2. cris. c. vij
c. 521.

y
Hip. & Gale. I.
mor. vul. com. 3.
tx. 2.

z
Gal. 2. cris. c. xij.
col. 531.

a
Auc. f. I. 4. t. 2.
c. 43. col. I

b
Gal. apho. I. 12.
col. 19.

c
Auc. f. I. 4. t. 2.
c. I. col. 3.

ipsius combustionis. Ita in cineratio humorum, est terminus
 ipsius putrefactionis: quamuis minus resideat cineris ex hu-
 moribus, quam ex lignis: cum humores natura aquosiores
 sunt, & subtilioris substantiæ. ^d Et putrefactio humorum fa-
 ciens febrem continuam, aut ^hntoto corpore, aut in solis ve-
 nis fit. Contingit enim, in solis vasis humores putrefieri, eā
 vero quæ solida corpora regit naturam, vel omnino extin-
 gui, vel ptoximam esse extinctioni. Vnde quæ ex eis euacua-
 tur, frigida sunt, quia putrefactio sola occupabat vassa, mini-
 me autē membra. Cum hoc tamen nihil prohibet in venis
 (vbi putrefactio contingit,) calorem intensissimum esse, et
 sudores esse frigidos. Quod euidentissimè comprobatur in
 febribus acutis, vbi de febris intensione in venis, cōstat, mē-
 bra autem frigida sunt, vt ex humore per sudorē abeis exeu-
 tē apparet. Si enim à parte exiret nimis calida, calidissimus
 esset. ^e Contingit etiam in putridis & acutis febribus, par-
 tes corporis profundas vri, & exteriores frigidas esse: prop-
 ter aliquam inflammationem erysipelaccam intrinsecam,
 vnde totus ex toto corpore sanguis ad locum affectum tra-
 hitur: & exteriores partes calore destitute frigent. ^f Et hæc
 putrefactio quæ in uenis fit, similis est ei, quæ in inflāmatio-
 nibus est & sicut in his pus fit, si natura superat, ita in putridis
 febribus sedimen, si natura etiā superet. Quod puri corres-
 pondet: neq; solum putredo est dicenda, multum enim pos-
 sidet coctionis, humorē enim putrescentē alterat, & in opti-
 mum transmutat. Virtute vero concoctrice superata, neq;
 valente dictam transmutationem efficere, vel ob humoris
 putrentis malignitatem: vel ob virtutis cōcoctricis maximū
 defectum, coctio impeditur. ^g Distinguntur etiam febres pu-
 tridæ quæ circuitus habent, à febribus eos non habentibus.
 Quia quæ circuitus non habent, ex nullo membrorum vi-
 tio originem trahunt, sed ex sola humorum offensa in ve-
 nis

d
 Gal. 2. dif. f. c. xi
 col. 156

e
 Gal. aph. 4. 37

f
 Gal. aph. 4. 48

g
 Gal. 1. dif. f. c. vii
 col. 113

nis aut arterijs: quæ vero per circuitus accessiones faciunt, ex membrorum offensa fiunt, superfluitates aggregantiù, easquè ad alias particulas debiliores mittentium, ex quarù putrefactione febris interpellata resultat. Quæ durat, donec humor putrens in totum resoluitur. Durat autem inter ballum seu febris absentia, quousq; aliæ mittantur superfluitates, tunc enim reuertitur febris. Quod si rursus nulle mittantur, partes autem inflammatae, & quæ dictas superfluitates recipiebant, debiles ad huc sunt, necessarium est iterum reuerti febrem. Si vero neq; partes inflāmatæ debiles sunt, nequè superfluitates rursus adueniant, febris finitur & non reuertitur. ^h Alius horum circuituum causas ignorans, & fugiens ad celestia tanquam refugium, ad planetas reducit. Nullas inferiores siue manifestas causas tāgens. ⁱ Alius februm periodos tangit, eorum causas omnino omit- tens, dicens & putredo quidem colerae facit tertianam & phlegmatis quotidianam, & melancholiae quartanam. ^k Alius omiſſa causa propter quam redeant, & circuitus faci- ant, ingenere causam dans particularis circuitus cuiusque humoris, inquit. Causæ circuituum siue periodicationis tres sunt, velocitas aggregationis humoris qui putrescit, & mora eius. Secunda facilitas putrefactionis eiusdem aut difficultas. Terria facilitas aut difficultas euacuationis eius, quod euacuari debet. Phlegma nanquè febrem excitar, quæ singulis accenditur diebus, quia cito ad putrefactionis locum venit, ratione suæ magnæ quantitatis, & ex putrefactionis celeritate, propter suam humiditatem. Extenditur autem eius duratio per plures horas, quia difficulter euacuatur, ratione suæ viscositatis. Melancholia vero febrem accendit, quæ per diem extenditur, & quarto red- dit, quia ratione suæ paruae quantitatis, tarde aggregatur, difficulter autem putrescit, propter suam superfluam frigidit-

Gal. 2. dif. f. c. xi
col. 156.

Raf. Io. alm. e. 8.
post princ.

Auic. f. I. 4. t. 2.
c. I. col. 2.

frigiditatem & siccitatem. Durat autem accessio per plures horas quam quotidiana: quia humor crassus & frigidus est. Colera autem febrem accendit, quæ per diem sequentem interpellat, quia inter phlegma & melancholiam medium tenet, minoris enim quantitatis est quam phlegma, & maioris quam melancholia. Durat autem accessio minus quam in vtrisque alijs, quia subtilioris est substantiæ. ¹ Quod autem accessiones febrium intermittentium pares atque æquales procedant, atque eodem tempore inuadant, causa est, quod superfluitates quæ ex nutrimento in mandantibus particulis aggregantur, pares tum qualitate tum quantitate sint, cum ijs quæ præcesserunt, ob id quod humores ex quibus particula corporis nutriuntur, omnino sunt similes & æquales. Tunc enim, æquales superfluitates fiunt, & eodem tempore quo prius virtus membrorum expulsiua ad debiliores partes eas expellit. Quod si non æquale & idem membrorum alimentum sit, neque superfluitates ædem qualitate neque quantitate, nimirum quod accessiones diuersis temporibus, quæ ante, fiant, neque similiter durent. Superfluitates namque frigidiores & tenaciores, longiores faciunt accessiones: calidiores & subtiliores, pauciores & breuiores. Quod si in viribus & corporis habitu sit etiã diuersitas, maior in accessionibus diuersitas continget. Nam in corpore astricto & virtute debiliori prolongabuntur accessiones, magis quam in raro, & fortioris virtutis. ^m Variantur etiam circuitus, si humor putridus à sua cõplexione & specie mutetur. Aut quia tali humori alter misceatur. Quem admodum sanguis quando putrescit, quod subtile vertatur in colerã, & quod crassum est in melancholiam. Aut si æger malo vtatur regimine, tunc circuitus mutant ordinem, seu naturam. Aut enim ante, ⁿ accelerant tempus, aut alij fiunt circuitus, præter eos qui fuerant. ⁿ Causa autem propter quam in continuis putridis

¹
Halia. 8. theo. c.
4. col. 2.

^m
Gal. 2. dif. f. c. xi
c. 156. 158.

ⁿ
Halia. 8. theo. c.
4. inf.

non expellit natura humores putridos aut putrescēdos extra venas, vt accessiones faciant sicut in intermittētibz, est naturam grauari à multitudine aut viscositate, aut crassitie humorum. ° Et causa obquam in febribz interpellatis natura non sentiat noxam ab humore expellēdo, antequā extra venas per ambitum corporis totius transmittatur, est quia natura non sentit, nisi per neruos quibus carēt vene. p

Act. tet. 2. f. l. c.

74. col. 2. §. l.

p

Raf. 30. conti.

tract. 4. c. 1. fol.

397. col. 2.

SCHOLIA.

QVAMVIS putrefactionis & combustionis idem sit terminus (in cineratio scilicet) putrefactio tamē à calido naturali procedit, ab alio præter naturam calore extraneato. Adputrefactionem enim tria concurrunt agētia: primum caliditas extrinseca: secundum frigiditas propria, immò caliditas propria: & hoc est quod Aristo. dixit. Quod putrefactio est passio cōmunis frigiditatis propriæ, & caliditatis alienæ. Calidum enim extrinsecum, ad se euocat calidum intrinsecum, & quia hoc sine humido educi nō potest, humidum etiam euocat. Ad quod humidum educēdum iuuat intrinsecum calidum, humidum subtiliando & ad eandem humidi educationem, iuuat frigiditas propria, humidum exprimendo. Frigiditas etiam extrinseca adputrefactionem facit, calorem naturalem mixti corrumpendo, & ipsum disproportionatum faciendo formæ mixti, non tamen potest, immediate humidi educationē efficere. Et hæc humidi educitio aprædictis causis non violenter fit, quia putrefactionem facientia, remisse agunt. Combustio vero fit ab agēti adeo forti, vt simul alteret, & corrumpat. Propter quod putrefactio minus incinerat. Immò in re putrefacta multum de humido restat: & ob eandem rationem adustio ad maiorem substantiæ æqualitatem rem deducit, quam putrefactio.

R

trefactio. In putrefactione enim maxima est partium diffor-
 mitas, est enim alteratio edirecto cōtraria digestioni. Que-
 madmodū enim digestio in bona permixtione humidi cū
 sicco cōsistit. Ita putrefactio in dissolutione, & separatione
 humidi a sicco. Ex quo necessario sequitur tanta partium e-
 therogencitas in re putrenti, vt aliquæ adeo humidæ exif-
 tāt, vt præter cōsuetudinē humiditas ex eis distillet, aliæ ve-
 ro adeo siccæ, vt humore priuatæ appareant, quamuis prius
 præhumidæ fuissent, & dulcedinem naturæ suæ familiarē,
 in amaritudinem commutent, & tanquam ex cineribus pul-
 uis ex earum frictione exhalet. Combustio vero cum non
 humidum a sicco separet, sed totum violenter corrumpat,
 rem magis æqualem relinquit. Et si exteriora calidiora &
 sicciora sint, in re quæ comburitur, in quo etiā a putrefactio-
 ne differt, in qua frigidiora & sicciora sunt. Cum enim
 comburens fortius & intensius agat, in partes exteriores si-
 bi propinquas, calidiores & sicciores eas efficiet, quam in-
 trinsecas & distantiores. Propter quod res combusta non
 remanet sub eadem specie. Quamuis terminum combustio-
 nis non attigerit, res vero putrefacta nisi ad terminum pu-
 trefactionis deuenit, non mutat suam speciem. Et prop-
 ter eandem violentam actionem, combustio fetorem re-
 mouet, immò & putrefactionem. Putrefactio vero fetorem
 generat, nequē combustionem remouere valet. Difficilius
 tamē prohibetur putrefactio, eo quod sit magis intrinseca,
 & à principio etiam intrinseco, combustio vero remoue-
 tur facilius, quia magis est extrinseca rei, nequē à principio in-
 trinseco aliquo modo procedens. In febribus intermitten-
 tibus quia virtus fortior est, & magis humorem vitiosum
 dominans, quam in continuis, humorem putrefactioni de-
 stinarum, à nobiliori loco ad ignobiliorem, & à loco pro-
 ximiori cordi, ad extra venas secernit. Quo fit vt febres in-
 termit-

termittentes continuis quibuscunq̄, securiores sint. Vt asserit Hippocrates apho. 43. 4. sectionis. Vbi Galenus illud esse asserit, ob id quod non continue affligant neque ex maligna humorum putredine, veluti continue. In continuis vero ut parum ante diximus ex Aetio tetr. 2. ser. 1. c. 74. columna. 251. causa propter quam natura non expellit humores putridos aut putrescendos, ut accessiones faciant, est quia à multitudine aut viscositate aut crassitiæ humorum grauat. Quando igitur in continuis putridis virtus non omnino ab humore putrescēdo superatur, non potens ad extra venas illum exterminare, à venis magnis ad paruas eum expellit. Quo tempore febres continuæ proportionales fiūt, secundum naturam humoris qui putrescendi debet. Si enim colera sit, tertiana continua fiet. Si phlegma quotidiana continua, si melancholia quartana continua. Quæ omnes continuæ proportionales dicuntur, quia modo ad intensionem, modo ad remissionem cōuertuntur, in quo a febris continuis conclusis differunt, quæ nullum motum proportionalem habent: sicuti febris sanguinis, & caesus. Tunc autem crescunt febres proportionales, quando a venis magnis ad paruas humor putrescendus impellitur, quo tempore adest quædam frigoris dispositio, ob viciniam quam venæ paruæ habent, cum nervis per membra dispersis. Quod ergo in intermittētibz per extramissionem humoris, rigorem, vel saltim frigus causat in continuis proportionalibus, (Vbi humor putrescendus non extra venas expellitur, neque nervos percutit, sed ob solam viciniam, aut quia parū humoris refudat) Loco rigoris aut veri frigoris quendam teporem causat. Propter quod eas intermittētibz similes dicit Galenus secundo de crisi bz. cap. 3. columna. 520. & 521. & libr. de morborū. tempo. cap. 7. & 8. colu. 349. vbi Galenus affirmat, quod omnia accessionum

tempora quæ in intermittētibus reperiuntur, ad sunt etiam in continuis proportionalibus, vltimo dēpto. puta interuallo. Si vero virtus ab humore putrescendo adeo grauatur, vt illum à venis magnis nequeat propellere, tunc fit febris continua conclusa, quæ nullum habet proportionis modū. Dato enim quod in febre ardenti (quæ febris cōclusa est) aliqualis appareat remissio, illa remississima est, & parū manifesta: quæ ideo cōtingit, quia à venis magnis iuxta cor parum humoris aut resoluitur, aut ad distantiore venas impellitur. febres tamen proportionales & ardētes diuersimodi ad has remissiones deueniunt. In febribus enim continuis proportionalibus intensiones fiunt, quādo humor mouetur de venis magnis ad paruas ad putredinem. Quo tempore contingunt remissiones in ardentibus.

DE SIGNIS FEBRIVM PV-
TRIDARVM IN VNI-
uersali. Et feb. sanguinis.
Cap. II.

PRIMO ergo die cognoscendum est de febre putrida, si ex intermittētibus aut ex continuis sit, si mitis an acuta. Si longa vel breuis esse debeat. Et si nō in primo, saltim in secundo, vel tertio: & paucae sunt, quæ vt cognoscantur quartum diem disiderent. ^a Nam si spacia inter accessiones porriguntur, manifestum est morbum hunc longum futurum esse: vbi vero sine intermissionibus accessiones & dolores graues vigent, acutus morbus est. ^b Impossibile est enim, ægritudines quæ vehementer nocent, diu permanere, sed aut cito perniciem afferent, aut à natura per crisim repellent

^a
Gal. I. art. cur. c.
iiij. col. 371.

^b
Corn. Cell. 3. me
di. c. 2.

pellentur. ^c Signum februm putridarum est, non incipere à causa primitiua seu præincipienti. Hoc signū est ipsis proprium, non tamen inseparabile. Quamuis enim à causa primitiua non procedant immediate, bene tamē mediate, quādo scilicet facta fuit diaria, spiritus inflammando, & propter humorum aptitudinem ad putridam permutatur, diaria euanescente. ^d Alius à causa externa immediate effici posse asserit, & mediate etiā, ex febris diariæ degeneratione. Cognoscitur autem transitus diariæ in putridam in tribus. Primū quod diaria quæ præcessit, non finierit in purum interualum. Secundum quod status non sit ad tollerandum facilis. Tertium quod status non desinat cum sudore. In qualem autem speciem degeneret, cognosces ex his signis, si æger pallidus aut vigil euadat, & curis laboret, & ætate floreat, suspica in tertianam transisse, si autem albus, & vita ociosus, tunc puta quod sit quotidiana, & si plumbei sit coloris, suspica quartanam. ^e Significāt etiam febres putredinis prauus odor & fetidus febricitantis. Vt ex quinti historia constat, qui cum curasset hominem, qui vini odorem ferre non poterat, eum rogauit vt vini odorem tolleraret, postquam ipse febris putridæ nidorem ab eo profectum ferebat. ^f Proprium etiam signum februm putridarum est, cum rigore incipere, quamuis non præcesserit solis ardor, neq; refrigeratio valida. Qualis solet accidere, per niuem itinerantibus. Non tamen est inseparabile, nō enim omnibus putridis cōuenit. ^g Et vt plurimum in febribus putredinis antecedit lassitudo, pigritia, alices & saltus, somnus & constrictio anhelitus, pulsus submersio cum diuersitate. Et de ijs, quæ significant quod febris sit putrida, est transitus periodi primi absq; humectatione rorida. ^h Maximum etiam putridarum februm est signum, vrina cruda, aut debilis coctio, caloris iniquitas. Nihil enim est in eo moderatum, neq; suaue, sed

Raf. 10. alma. e.
22. in princ.

d
Gal. I. dif. f. c. vij
col. 125.

e
Trid. I. 12. c. 2.
pag. 700. 701.

f
Gal. 6. morb. vl.
com. 4. tx. 9. col
696.

g
Gal. I. dif. f. c. vij
col. 125.

h
Aul. f. I. 4. t. 2. c.
2. in princ.

i
Gal. I. dif. f. c. vij
col. 126.

K
Tral. I. 2. cap. 2.
pag. 701. 702.

l
Gal. I. dif. f. c.
vij. col. 125. 126.

m
Gal. 3. pref. 19.
exp. cap. vij. col.
455.

n
Aue. f. l. 4. t. 2.
c. 2. 3.

o
Gal. 2. dif. f. c. ix
c. 15. inf.

mordax tactuiq; molestum. ⁱ Et quamuis in heclicis calor similiter insuavis & mordax sit, diuersus est ab eo. Est enim in heclicis magis profundus, in putridis vero magis erodēs & per extimas partes magis percipitur. ^k Est etiam propriū febrium putridarum signum, siue in principio siue in augmēto, pulsuum inæqualitas, cum velocitate in contractione: nulli enim alteri generi febrium est hoc signum commune. Nisi talis inæqualitas ex aliquo accidenti contingat, videlicet si humor ad ventriculum irruens, ipsum mordeat. Nō tamen à putridis est inseparabile, multæ enim sine sensibili inæqualitate incipiunt, atq; ad consistentiā accedunt. ^l Ratio autem propterquam in putridarum principio pulsus in æquales & languidi sunt & parui est, ob facultatem affectā. Tardi vero fiunt, ob frigiditatem ingentem. Verum contractio non est adeo tarda, sicuti distentio. Distinguitur autem si illa pulsuum inæqualitas sit ex accessione putrida, vel ex alio accidenti (veluti ex effusione humoris ad os vētriculi, vel ex forti frigore vel alias) quod in quocunq; accidenti adeo tarda est contractio sicuti distentio, immò sunt æquales. Et ijs æqualibus motibus coniungitur raritas in quietibus: in accessione vero febrili vt distētio fiat tardior priori distentione, cōtractio velocitatē nāciscitur. Propter quod restringit quietes externas, vt crebrior hic pulsus euadat, nō autem internas. ^m Et inceptio febris cum rigore, & dimissio cum sudore, significabit putredinem extrinsecam. In trinfecam vero putredinem significabūt, signa putredinis absquē his. ⁿ Febrem autem à sanguine putrido significabit, a credo caloris impressi, aut quod sit maior multitudo vaporū, quā eorū mordacitas. A sanguine vero non putrido, calor multus & mitis. Si vero est maior mordacitas in vaporibus, quā multitudo, febris erit ab vtraq; bile. ^o Internosces autē sanguinis copiam, ex vrina rubea, putrida, turbata, & acris &

ex oculis biliosis, & rubris. Et totum corpus est graue, & amplas habent venas, & torulos earum tumidiore, quam antea. ^p Significabit etiam febrem sanguinis rubedo faciei, cōstrictio in anhelitu, inflatio in gutture & amigdalis. Et nō est caliditas eius sicut caliditas causi & tertianæ. Et in ea quæ est a putredine, caliditas & accidentia sunt maiora. ^q Si significat etiã febrē sanguinis tan putridi quã nō putridi, somni profunditas, & subet, & loquela grauis ob multorū vaporum humorum ascensum ad cerebrum. Et propter multitudinem sanguinis venarum apoplecticarum: quæ cum augeatur, ducit ad apoplexiam & asthma: vnde à multis hæc febris asthmatica dicitur. ^r Obliuio etiam sub accessione in febribus intermittentibus, langor vocis quæ deffectus mortale signum, significat enim virium animalium exolutionē. ^s Et earundem accessionum anticipatio plus quam proportio exigat, cum accessione duratione, & magnitudine & malo more augmentum significat. Nisi per humoris proprietatē fiat. Post positio vero cum breuiori accessione & mino molesta significat declinationem. Cum vero quæ ad accessiones duas pertinent, æqualia fuerunt, morbi significat statum. ^t Et præcipuæ si accessiones æquales fiant post earundem anticipationem. Significabitur etiam proximum esse statum, quando accessio & rigor breues sunt. Quando autem longa est accessio, & rigor prolixus, statum distare significatur. ^v

^p
Tral. li. 12. ca. 2.
pag. 702.

^q
Auic. f. I. 4. t. 2.
c. 44.

^r
Raf. 30. cūti. tra
5. c. I. fol. 398.

^s
Hip. & Gale. 3.
mor. vul. com. 3.
tx. 37.

^t
Gal. I. cris. c. iij. e.
483. 484.

^v
Auic. f. I. 4. t. I. e.
iij. col. 2.

SCHOLIA.

DIFFICILIS admodū videtur Galenus, dū primū signū febrīū putridarum assignat, inquit enim propiū esse

esse febrium putridarum, à causis procatartiacis siue incipientibus non procedere, & nulli aliarum febrium hoc convenire, diartæ enim à causis procatartiacis semper fiunt, hectica vero quando ab istis non fiunt, nunquam fiunt incipiendo. Sed ad putridas sequuntur. Et subdit, hoc signum quamvis proprium sit putridarum, non tamen est inseparabile. Immo aliquam putridam à causa primitiva procedere asserit, quando corpus impurum est, & causæ primitivæ diariam fecerunt, quæ ex humorum aptitudine transiit in putridam. In quibus Galenus diversus apparet, iam enim esse febrem à causis primitivis intelligit, quamvis ab ipsis non incipiat. Veluti quando affirmat, separabile esse hoc signum a putridis, iam vero per esse, vel non esse à causis primitivis, intelligit, quia ab ipsis causis primitivis incipit, & non alia febre mediante, ut quando ait, hectica vero quæ non est à causis primitivis, non fit incipiendo, sed ad putridam sequitur. Thomas de Garuo ut Galenum saluet, intelligit hoc signum esse proprium febribus putridis, quando incipiunt. Et eundem intellectum dat Nicolaus Florentinus, trac. 2. ser. 2. summa. 4. distinct. 1. c. 18. dicens. Cum absq; causa primitiva quis febre incipit, ita quod prius non febricabat, tunc scias hæc febrem in humoribus, & putridam esse. Sed peterem à Thoma. & Nicolo, si de febre de novo incipienti, in hoc signo Galenus est intelligendus, quomodo idem Galenus saluabitur, dum per secundam propositionem asserit, hoc esse à putridis separabile. Quando in corpore impuro causa primitiva post diariam efficit putridam, quo casu putrida non à causa primitiva processit immediate, nec incipiendo, sed mediante febre diaria inter causam primitivam, & febrem putridam. Unde alij ut Galenum saluent, & ut absolute hoc signum intelligatur, asserunt posse febrem putridam à causa primitiva effici, nulla diaria intermedia præcedente, ubi
maior

maior esset passibilitas, & aptitudo in humoribus quam in spiritibus. Christophorus tamen à Vega. i. de diffe. febr. c. 9. omnes istos modernos reprehendit, negat q̄; intellectum supradictum ad sensum Galeni esse, & concludit Galeni dictum, quod scilicet sit proprium febrium putridarum non procedere à causis primitiuis, intelligi debere quod diaria & hectica si incipere debeant, à causa primitiua semper fiunt, putrida solum ex humorum putredine, absq̄; aliqua præincipienti causa fieri potest. Secundum vero Galeni dictum, quod scilicet hoc signum à putridis non sit inseparabile, inquit debere intelligi, quod aliquando febris putrida à causa primitiua procedit, quando in humoribus est morbosus apparatus, & dispositio vt febris imprimatur. Quod quamuis fiat, diaria præcedente, & non immediate ab ipsa causa primitiua, quia tamen eodem die fit vtraq̄; febris diaria videlicet & putrida, illico cessante diaria, potest intellectus Galeni defendi, quod febris putrida à causa primitiua procedat. Significat etiam febres putredinis inæqualitas subsidentiae vrinæ. Teste Stephano Atheniensi pagina. 20. quod ob virium sit oppressionem, & ob humoris putrentis difformitatem. Comitatur etiam febres quæ ex putredine oriuntur, anxietas quædam, & difficilis tollerantia à putridis vaporibus os ventriculi in festantibus.

DE CIBATIONE FEBRIENTIVM PVTRIDA

febre: Caput. III.

STVDENDVM magnopere in putridis febribus in ciborum coctione, ex cruditate enim duplex error oritur, vnus quod ex cibo assumpto non nutriatur, non enim nutri

tur corpus, nisi ex eo: quod bene conficit: alter quod ex succo debite cocto, quem sibi reposuerat ammittit. Ideo ventriculum et hepar oleo vngemus, in quo absinthium ebulluerit, & alijs medicamentis amarum scilicet facultatē & astringentem habentibus. ^a Quod si febres inconstantes sint, id

^a
Gal. II. met. c. 15
col. 281. 282.

^b
Hip. Gal. 4. vic.
ratio. tx. 52.

^c
Aul. f. I. 4. t. 2. c.
8.

est non vnā formam seruantes, non in principio vitandū, neq; curandū, donec de eius forma constet. ^b Cum enim ambigua est tibi dispositio, & non cognoscis eam, vt declines ad subtiliationem, est melius, quam ad cibi additionem. ^c In constantibus vero & intermittentibus putridis, tepus cibandi erit in febris declinatione. Si vero cōtinens sit febris, & breui finietur, intra septimum scilicet, si virtus non sit defectura, à cibo abstinendum. Si autem vltra septimum progredi debeat, aut vires debiles fuerint, eo tempore quo minus sit discommodum, nutriendum. Et si febris accessiones habeat, summum vigorem febris præcedentis, cum principio eius quæ incipere debet, comparabis: & in summo vigore notabis, an sine magnitudine febris, corpus siccius & squalēs sit, an sine siccitate vrēs. Primus nutriendus, secundus quādo calor remissus sit. Quod si spatium, inter statū præcedētis & principiū sequētis amplū sit, tempus exit cibationi idoneum. ^d Frigentibus etiam pedibus neq; potum, neq; sorbitiones dabis, frigiditas enim pedū magna ex parte febris accessuræ signum existet: quo tempore si quid porrigas, morbum augebis. Et hæc pedum frigiditas per augmentum durat. Tunc enim calor per thoracem ascendit ad caput. Cum ergo caput in frigidatur, & pedes calefcunt. Tunc cibus dā-
^e dus. ^e Quod si tempora morbi vniuersalia consideremus, dignior horarum ad subtiliationem est status, & ad incrustationē; est hora in qua virtus nō est valde occupata in causa morbi, & est principium. Et in ætate cōuenit cibum partiri, propter virtus debilitatem, & ambientis resolutionem. Et

^d
Gal. II. met. c. 27
col. 288. 289.

^e
Hip. Gal. 4. rati.
vic. tx. 39.

nota

Et
si æger

si zger sit colericus resolubilis, & assuetus comestioni plurimæ, amplius nutriendus. Tales enim in principio febrü sunt cibandi, immo in statu quæ est hora prauior ea. Quando enim non cibantur, si sint debiliū virium sincopizāt, & moriuntur: si vero vires sunt fortiores, extenuātur. Quod si affuerit effusio coleræ ad stomachum, tunc sanat in potu sirupum acetosum cum aqua calida multa, & euomat. ^f Cibabimus ergo in primis diebus dietā in crassando, & quotidie aliquid ab hoc subtrahendo, donec consistat morbus. Cum vero ab statu recesserit, iterum in crassandum. Quod sic fiet, ne ex dicta crassa ad subtilem sine medio fiat transitus. ^g Considerandum tamen quod omnium carnü species in febribus putridis, citissime conuertuntur ad putredinem. ^h Cibus ergo in acutis sit succus ptisanæ, in ijs in quibus non acescit: & mellicratum, in quibus non bilefcit, & sorbitiones ex alica, & panis ex aqua. ⁱ Immo ptisanam bis dabis, vbi ea sit necesse, tanta quantitate, quanta fuerit virtus, quæ eam coquere debet. ^k Neque in initio suæ exhibitionis detur admodum crassa: immo à cremore incipendum. ^l Hac consideratione, quod in acutis morbis qui pro eorum medella, neque sanguinis missionem, neque ventris subductionem requirunt: neque in ipsis adsit symptoma, quod minetur periculum, tota ptisana vtamur. Cremore autem solo, vbi purgatione vel ventris subductione non indigentes, quid fallaciæ aut periculi minatur. Si autem sanguinis missione vel purgatione, aut doloris sedatione indigeant, neque tota ptisana, neque eius cremore vtendum, prius quam sanguinis missio, aut purgatio aut doloris sedatio facta sit. ^m Ex fructibus cōueniūt pruna recentia, granata muza, mala. Etsi febris ex sanguine vel colera sit, medulla citri oli & cucumeris. ⁿ Cōuenētiores enim cibi

S 2 sunt

Aui. f. l. 4. t. 2. 8.
Haliab. 3. pract. c. II. col. 2.
Auenz. l. 3. t. 1. c. fin. inf.
Gale. I. ar. cur. c. XIII.
Ga. I. vict. rat. tx. 19. col. 601.
Hip. Gal. I. vict. rat. tx. 21. & tx. vltimo.
Gal. I. vic. rat. tx. 19. col. 600. 601.
Scrap. trat. 6. c. 12. col. 2.

sunt humidi. Et maxime quibus complexio est humida. Et cum natura est restricta, non cibis, donec ægrediatur perfecte fex. Et ordo ciborum incipiendo à crasso ad subtilium est, galina, extremitates eius, pulli, oua sordilia pauca, & pisces parui: & subtilior ijs est cremor prisanæ: & subtilior hoc panis solutus in aqua, solutio ne subtili, & succus granatorum est subtilior. ° Hora autem comedendi in febribus pueri tridid est, hora in qua æger maiorem alleuationem sentiat, quod si nullam sentiat, sit hora in qua solitus est comedere, aut hora temperatior aut frigidior diei. p Cibus enim eo tempore offerendus quo facilius morbum tollerant. Quãtitas autem cibi ex viriũ substantia sumetur, qualitas ex affectu. Nã si febris cum obstructione sit, cibus cõueniet, qui incidat. ° Et ex ægri temperamento & ex ætate, pueri enim & senes vltimi senij, ex cibi penuria magis quam cæteri resoluuntur: diuersa tamen rationibus: pueri propter suæ complexionis caliditatem & humiditatem multum extenuantur, si in ediam ferant. Decrepiti vero propter virium imbecillitatem. * Mulierem etiam utero gerentem febre correptam, maxima prudentia nutrire oportet: si enim multum nutriamus, morbum augeamus, & matrem occidimus: Si vero parum, quamuis matri succurramus, foetum interficimus, ex alimenti defectu. † Sed de cibo facilis quidem cum ægro ratio habetur, ægrorum enim stomachus sæpe cibum abhorret, etiam si mens eum concupiscat. De potu vero ingens est pugna, maxime si magna est febris. Vnde persuadendus est æger, quod ubi febris quicuerit, protinus sitim etiam cõquieturam. In sensissima enim est potio, & maxime fæminis quæ à partu febricitant. Et quemadmodum longior fit accessio, ubi æger in accessione est cibus, ita ex intempestiuo potu. Vnde celerius desinet sitire, si non bibat. ° Si autem sitis multum urgeat, potum dabimus. Et sit potus, si natura decliuus sit ad siccitatem,

Auic. f. I. 4. t. 2.
c. 8. col. 2.

p
Raf. Io. Alman.
c. 5. prope. fin.

q
Gale. II. met. c. 5
col. 268.

r
Gal. apho. 2. 28.
col. 60. & apho
ris morum. I. 16.

f
Gal. apho. 5. 30.

t
Cor. cell. 3. c. 97

rem, aqua prunorū. Et aqua cucurbitæ cum saccharo. Si autem ad ficitatem declius non sit, tunc detur cum syrupo acetoso & rob granatorum. Et quando soluitur natura solutione vehementi, detur aqua sauc ordei cum trociscis de spodio, & cum rob malorum citoniorum aut granatorum muzorum. ^v In febribus tamen putridis ex humore subtili veluti caufone, & alijs colericis, vbi non soluitur natura, neq; tussis adest, aqua cum syrupo acetoso refrigerat, extinguit, & humoris viscositatem incidit, & opilationes aperit, & humorem educit putridum. In febribus vero phlegmaticis aqua fit cū syrupo acetoso de feminibus, amplius enim subtiliat & vrinam prouocat. ^x Alius aquam cicerum dicit pro maiori parte conuenire in febribus putridis, & aquam ordei. Quamuis enim sit frigida & humida, abstergit & lauat vias absq; inflammatione. Sed aqua ordei nocet stomacho, vnde parum masticis ei misceatur. ^y Et quando in febribus putridis post putridorum humorum euacuationem, corpus rarefacimus, licet vinum propinare aquosum, vniuersas enim promouet euacuationes. ^z Non tamen in febribus ex colera vinum propinabitur, quamuis conueniat in febribus de humore crasso, sicuti quartana tertiana notha, & quotidiana cum apparent vestigia coctionis. Et vinū sit subtile, inter nouum & vetus medium: adiuuat enim naturam ad coquendum & subtiliādum. Quod si in capite sit grauitas, minime bibendum. ^a Potus autem in febribus putridis tāto magis frigidus vel minus detur, quanto humores magis vel minus fuerint cōcocti, & crassities humorum obstruentium magis vel minus extenuata. ^b

Serp. tract. 6. c. 12. col. 2.

Haliab. 3. pract. c. II. prope fi.

Auer. 7. col. c. 9. col. 3.

Paul. 2. c. 18.

Haliab. 3. pract. c. II. in fi.

Gal. II. met. c. 5. col. 268.

SCHOLIA:

S 3 CVM

CVM alimentum ad refarciendum quod per calorem consumitur, concedatur. Neq; deperditum refarciri potest, nisi alimentum concoquatur, dandum erit, quando virtus quæ illud coquere debet, liberior ac valentior est, neq; à febris intensione grauatur. Quod tempus in intermittentibus febribus erit, quando declinant, in continuis vero quando febris est remissior. Quod si febris continua nullam remissionem fecerit, detur in hora qua æger solitus est comedere, aut in hora temperatiori diei vt asserit Rasis. 10. Alimanforis. c. 5. cibus autem sit ptisana. Quicquid dixerit Manardus (eam respuens) epistolarum. 5. epistola. 2. ptisana hisce temporibus non esse vtendum, quamuis Hipocrates & Galenus & tota græcorum classis eam tantum celebrassent, Tum quia illis temporibus insanitatis regimine eam maxime assuescerent, & victus consuetudo tam insanis quam in ægris custodienda est. Teste Hipocrat. 2. de ratione vic. in a cutis. Tum etiam quia istis temporibus, sit nimis insuavis, & quia sunt alia quæ loco eius minus displicent. Et eodem Hipocrate teste. 2. aphorismorum, libr. parum deterioribus aut potus suavior autem, melioribus quidem sed non ita suauibus est præferendus. Vnde hoc tempore ptisanæ dissuetudo & insuauitas eam maxime dissuadent. Quibus satis lubricis rationibus putat se tantorum virorum consilio resistere, ægrosque tanta victus commoditate priuare. Cui ipse de utilitate ptisanæ, non dubitet, sed de sola eius dissuetudine seu omissione, insuauitate: & quia non bene paratæ ægris offerunt. Vnde prudentius fecisset, si medicos qui eam omiserunt, increpasset: eo quod rem tante frugis omiserint, neq; modum eam recte paratæ dederint, & ægros quia eius leuè insuauitatem pro salute non tollerant. Quam ptisanam omnino inculpabilem culpæ. Neq; suæ rationes concludunt. Neq; Hipocrates in morborum medella totum negotium consue-

consuetudini cōmittit, loco quē ipse allegat, sed aliquid me-
 dellæ tantū. Eius enim verba sunt. cōdonandū autē aliquid
 tēpori, ætati, regioni, & consuetudini. Cū igitur pro febribus
 hec̄ticis et putridis extirpādis maxima curationis pars in exi-
 bitione ptisanæ cōsistat nō erit causa, sola eius dissuetudo
 ipsam spernēdi. Neq; etiā Hipocrates in victus ratione con-
 stituēda, totū negotiū suauitati ciborū cōmittit, nisi quādo
 suauior cibus parū deterior est. Tacite innuēs quod si mul-
 tū esset deterior, nō esset eius suauitas præferēda. Nullus au-
 tē alius cibus pro febriū medella adduci potest, qui nō mul-
 to ptisana sit deterior. Sola enim inter alios cibos præroga-
 tiuā habet ad febres. Teste Gal. li. de ptisana. c. iij. febrib; e-
 nim hec̄ticis maximē subuenit, & in putridis ōnia ad implet:
 infrigidat enim & humectat, & succos putridos detergit, &
 semipurēs cōcoquit, & in melius trāsmutat, & sitim magis
 quā aqua reprimat. Et li. de attenuāte dieta. c. v. Gal. inter at-
 tenuātia & abstergētia eā collocat. Et præter id quod infri-
 gidat & humectat & attenuat, quicquid in semicoctis crudis
 re succis cōtinetur crassitie, id seccat attenuat teste Gal. 4.
 ālanitate tuē. c. ix. col. 334. facilliterq; cōcoquitur & distribui-
 tur. Febribus ardētibus dicit accōmodatissimā, & eis ex om-
 ni parte opponi, refrigerās scilicet, & humectās. Et si quid fla-
 tuosū habet, p̄ maximā decoctionē amittit. Quāuis p̄ eandē
 decoctionē lētorē (apparētē tantū) efficiat. cū in rei verita-
 te nihil glutinosum, aut obstructioni aptū cōtineat. Quāqui-
 dē vsum fuisse ait Gal. i. de arte cura. ad Glau. c. ix. in tertia-
 na exequiisita à principio morbi, vsque ad crīsim, & illud ex
 Hipocratis sentētia. Laudat etiā ptisanā, ordeaceā Aristo-
 pro febribus medēdis eāq; triticæ ptisanæ antepōnit prima
 particula p̄blematū p̄blema. 37. nō tamē ptisana vti in om-
 nibus acutis morbis, eodē modo consulit Gale. i. de ratione
 vict. te. 19. col. 601. Aliquādo enim tota ptisana: veluti in acu-
 tis, qui neq; sanguinis mīssione, neq; purgatione indigent.

Cremo

Cremore autem solo, vbi prædictis euacuationibus non indigentes, aliquid fallacie periculi ve minatur. Vbi vero euacuatione per sanguinis misionem vel per purgationē indigeant, neq; tota ptisana neq; eius cremore vtēdum. Quæ Galeni sententia duplici sensu erit interpretanda. Aut vt intelligatur totam ptisanam competere in acutis morbis, qui neq; sanguinis misione, neq; purgatione indigeāt, nō quia à sui principio tales morbi illis euacuationibus non indigerent, hoc enim difficile admodum apparet, morbum in quā acutum esse (qui necessario materialis morbus est,) & pro sui medella humoris euacuatione non indigeat. Sed quia prædictæ euacuationes præcesserint & fuerint exequutæ. Quo casu totam ptisanam dare consulit Galenus. Alio modo intelligi potest, de morbis acutis qui a sui principio talibus euacuationibus non indigeant: immo quod sola ptisana curetur. Qui casus & si difficilis appareat, possibilis tamen est, quādo morbus acutus ex humore esset resolvable, veluti ex colera naturali, & in homine raræ contexturæ, calidæ & siccæ complexionis, & in tēpore vbi euacuationes interdiciuntur. Veluti sub cane & ante canem, neq; robur habente, ad dictas euacuationes ferendum. Quo casu utrumq; credendum quod scilicet neq; sanguinis misione neque purgatione indigeat, & quod talis morbus, sola ptisana medeatur. Tum quia ptisana vim medicamenti & alimenti habet, vt asserit Galenus. r. derat. vic. in acut. tex. 44. colu. 617. tum quia calidis & siccis naturis commodissima est. vt asserit idem Galenus. 8. meth. c. 2. col. 196. sicuti contigit Galeno tertianam exquisitam curasse, à morbi principio vsque ad crīsim, sola ptisana. Et in vtroq; sensu sententia Galeni verissima & rationi maxime consonans est: corporibus inquam multis & prauis humoribus abundantibus, ptisanam totam & cremorem etiam eius non conuenire. Cum enim talia

talia coctione magis indigeant, quam infrigidatione & nu-
 tritione, nimirum quod vtrunq; noceat, quamuis eius frigi-
 ditas cum absterfione fit. Propter quod primo de vic. ratio
 textu. 44. consulit Galenus. Quod in morbis acutis in quibz
 virtus vltq; ad iudicationem sine ptisanæ (orbitione suffice-
 re valet, oximeli aut aqua multa tantum tribuatur. Præter
 id quod non pura corpora (qualia sunt sanguinis missione
 & purgatione indigentia) quo magis nutries magis ledēs,
 quod timens Gale. i. de vic. ratio. in acut. text. vltimō; hæc
 verba profert. Quis nam ex languentibus ptisana vti possit,
 comperies. Sic tamen vt a cremore ipso exorsus, ad ipsam
 sensim, paulatimq; te transferas. Dico autem sensim paula-
 timq;. Vt primo quidem, solo vtaris cremore, deinde cre-
 moris quidem plus exhibeas, ptisanæ autem exiguum: dein-
 cept æqualiter vtrunq;, mox ptisanæ plus, atq; tandem eā
 solam. Eandem sententiam tenet Hippocrates. i. de victu ra-
 tio tex. 21. loquens de exhibitione ptisanæ hæc verba asserit.
 Verum neq; inter initia, neq; multam, neq; admodum cras-
 sam dare oportet. Et hæc est causa, quod Galenus adeo cō-
 fidenter ptisanam propinet in febribus hecticis. 10. meth. c.
 ii. quia neq; sanguinis missione, neq; purgatione egent. Vn-
 de merito sunt culpandi multi nostri temporis medici, qui
 ptisana, aut eius succo intempestiue vtentes, in febribus pu-
 tridis (causa ipsius febris adhuc vigente) illico ptisanam cō-
 cedunt: & si non totam, saltem succum adeo inspissatum,
 vt toti æquiualeat ptisanæ, nihil de cibo consueto interdi-
 centes. Confidentes quod ptisana vtrunq; respicit, causam
 inquam & febrem. Vnde morbi causa infrigidata, & per su-
 persuum nutrimentum tum aucta, tum impedita vt conco-
 quatur, morbum augent. Laudādi vero, qui post causæ mor-
 bi coctionem & euacuationem ptisanam propinant. Et ex
 ea solum cremorem subtilem, si aliquid causæ morbi remā-

T ferit.

ferit. Totam autem ptisanam intelligemus ad mentem msa aphorif. 18.2. sectio. totum decoctum ex ordeo, cremore, & aqua, quæ etiam ptisana non colata dicitur. Quando autem illâ ab aqua in qua fuit facta decoctio, per colamus, ptisana colata dicitur. Quando vero succum tenuem à ptisana, quæ fuit colata, ad decoctionem extrahimus, cremor ptisanæ. Quem si subtilem extrahere velimus, vna pars ordei decoquatur in viginti aquæ, donec tres partes deficiât, & post decoctionem coletur. si vero crassiorem, decoquatur vna ordei pars in quatuor decem aquæ, donec quarta pars aquæ maneat: quod si excorticatur ordeum, & infrigidabit & nutriet magis. Quæ quidem ordei decoctio componi debet iuxta particularum affectus. Nam si pectus offensum sit, decoquantur simul iuiubæ, & si cor, flores berraginis, & si ad sit hepatis distemperies, lactuca, portulaca, endiuiâ, & si renes affecti sint, semina cõmunia frigida. Et si venter nimis sit astrictus, violæ, pruna tamarindi. Quod si amplius velis nutrire, ordeum excorticatum & in aqua aliquâ tulum bullitû, in iure pullæ aut gallinæ decoquatur, donec tenerum fiat, & aptum vt comedatur. Aut ex farina ordeia qua & saccharo pultes fiat. Aut loco aquæ sit lac amigdalatum. Quod si venter plurimum profluit, torrefiat ordeum tunc enim siccius efficitur, & venter sistet, aut cum trochiscis despodio: infrigidabit enim magis, & ventrem sistet. Potus vero in febribus putridis acutis, sit aqua cum succo granatorum acetosorum vel muzorum, aut cum succo limonis, aut verberorum. Si vero non adeo sint acutæ, cum ordeo & cinamomo. Et si syncopis ad sit, aut virium manifestus lapsus, & febris nõ sit valde acuta, vinum dabitur: quod album subtile & aquosum sit, aquæ simile: Quod vulgo dicitur baladi. Nisi caput afficiatur, tunc enim omnino vinû fugiendum, tam debile quam potens. Caput enim reple-

re potest. Si tamen syncopis magis urgeat, quam capitis affectus: si quis tales dispositiones complicatas habeat, miscetur vinum, cum eo quod alterius affectus discommodum temperet.

DE CVRA FEBRIVM PVTRIDARVM IN VNIVERSALI & febris sanguinis.

Caput.III.

PUTRIDARVM febrium curam dilatare, pessimū est. Nam febres vehementiores redduntur, dum putredo augetur, & vires imbeciliores fiūt. Vnde neq; febris magnitudinē aegri ferre possunt, neq; magnorū præsidiorū curationem. ^a Curatio ergo putredinis febriū in viuētib9 ad similitudinē fiet corporū non viuorū, quæ putrescūt. Primo enim quātū ex his putruit, secatur & reijcitur. Quod autē remanet ad aerē frigidū apponūt. Sic in putridis febribus vacuationē humoris putridi faciē9, per venæ sectionē, vrinā deiectionē, vomitū, sudorē. Post quas euacuationes perspirationē remanentis humoris, cū aere bene tēperato procurabimus. ^b Sanguinē ergo mittere oportet ob morbi magnitudinē: præcipue quibus est rubor mult9, & corporis tumor, & venæ eminētes atq; extēsæ: nisi vires aut ætas illud prohibeāt. ^c Quod saluberrimū est in febribus tā continētib9 quā putridis alijs. Exonerata nāq; natura & alleuiata, reliquū sine difficultate vincet, & cōcoquet, quod cōcoqui est habile, & quod excerni debet excernet. ^d Siue humor in venis sit sanguis, siue mixtus sanguini. Et pprie quādo vrina est rubea crassa. Nō citrina ignea, ex qua timeatur victoria cole-ræ. ^e Et si præcedat ciborū cruditas, tāto tēpore venæ sectio differri debet, quanto videbitur, satis facere cruditatis cōctioni, & descensui excrementorum. ^f Sufficiet quæ præ-

^a Tral.l. 12.ca.2.

pag.702.

^b Gal.II.met.c.8.
col.270.

^c Gal.II.met.c.xiiij
c.379.

^d Gal.II.met.c.IV.
col.281.

^e Aulc.f.I.4.t.2.
c.7.col.2.

^f Galc.9.met.c.5.
col.224.

g
Aeti. tetra. 2. §. I
c. 71.

h
Auenz. o. li. 3. t. I.
c. 4.

i
Ga. 9. met. c. v. c.
224.

K
Tral. lib. 12. c. 2.
pag. 703. 708

l
Ga. 2. vic. rat. tx
II. prope. fi.

m
Ga. II. met. c. 9.
col. 271.

dicta excrementa ad intestina descendisse, quamuis non euacuentur. ³ Alius non solum ante venæ sectionem cruditates remouet, immò iubet ex colera aliquid euacuare. ⁴ Si autem facta sanguinis euacuatione, suspectam habes, aliam fieri debere à natura, siue per menstrua, siue per hemorrhoidas, tantum sanguinis dimittes, quantum speratur vacandum à natura. Et si tempore mittendi sanguinis mensis contigerit, siue etiã hemorrhoidis, inspecto fluentis impetu, si quod petis, aut desideras, euacuatur, naturæ omnem rem dimittes: sin minus, tantum detrahes, vt ex amobus quod postulas, perficiatur. ¹ In putridis etiã biliosis nõ minus sanguis est mittendus. Nam colera per venæ sectionem, crassior & euacuationi magis idonea redditur. Fitq; non adeo furës. Et quia venæ sectio per spiratione discutere potest humore putrentem, intus latitantem. Neq; permittendum, vt colera per multitudinẽ meatibus infarciatur. Quod si virtus nõ sit, aut æger eam respuerit, ad victus rationem te conuerte, quæ in frigidet, humedat, & attenuet. Quamuis biliosis febribus si vehementes non sint, purgatio est potior, in sanguineis vero, venæ sectio ^K. Immo in sanguineis tutius est nõ purgare, sed solum modo sanguinem mittere: in acutis enim febribus potius venæ sectione quam pharmaco vtendum. Nã venæ sectio innoxia est, purgatio autem in discrimen ducit: maxime si laborantis naturam quis ignorauerit. ¹ Pro humoris coctione, conuenit in febribus putridis acetum mulfum simplicissimum, & cremor fauorum mellis electerum, à pomeli greci dicunt, & aqua malsa: quæ ad attenuandũ crassos humores, & detergendum viscosos, & promouendas excretiones iuuat. Quod si immodica fuerit caliditas, abstinendum ab ea, quoniam calorẽ auget. ^m Et si adsint obturationes ægre solubiles, acetum mulfum iuuamentum facit, quãuis si immodice quis eo vtatur, corpus ad disenteriam disponat,

Acti. tet. 2. f. 1. e.
76.Gal. II. met. c. 2.
col. 205. in fine.Gal. II. Met. c. 4.
col. 267. 268.Gal. 8. met. c. 4.
col. 202.Gal. curan. rat.
per sang. mistio.
ca. 20. col. 1122.Aui. f. 1. 4. t. 2. c.
7. col. 5.

penat, & rursim mouet & neruolas partes ledit. Et quem-
admodum febrium diariarum, & hecticatum propria & ve-
ra est curatio, & per cōtraria. Ita putridarum curatio fit per
causæ ablationem: hoc est putredinem ipsam remouendo. °
Putredo autem contingit, ex stipatione extremitatum ve-
narum, aut ab ingenti frigore, aut a multitudine sucorum in
venis contentorum aut ab eorum crassitie, aut lentitia. Si
igitur sit ab humoris multitudine, per venæ sectionem eua-
cuabitur. Crassi autem humores attenuentur, & lenti inci-
dantur, & fluxiles fiant. Vbi autem putredo ex vtrâq; parte
contingat, puta ex stipatione pororum & obstructione ve-
narū, à sanguinis missione incipiēda est, causæ putredinis ab-
scissio. Et multitudine deposita, ad crassorum attenuatio-
nem, & lentorum incisionem, & ad eorum quæ stipata sūt
rarefactionem, nos conuertemus. P Alias si obstructiones a
perire vellis ante euacuationes, eas magis impinges, & mul-
tiplicabis. q In quocunq; ergo die scopum mittendi sangui-
nem inueneris, nempe morbum magnum, & robur virtutis,
quamuis dies vigessimus sit, eam fac: nisi cruditas in stoma-
cho sit, aut succi crudi in primis venis concoquendi. Fiat au-
tem in habentibus accessiones in declinatione. Neq; noce-
bit quauis hora noctis vel diei illud facere, dummodo fe-
bris declinationem respiciamus. r Alius cum postponitur
venæ sectio, iubet venam non incidi in statu, quia fortassis
debilitabit virtutem, & interficiet. Consultiq; vt tunc phle-
botomia dimittatur, quantum possibile est. Si autem nō est
possibile, multiplicationem numeri dicit meliorem, multi-
plicatione quātitatis. f Quia melius est, vt aliquid ex calore
extraneo restet, quā quod calor naturalis qui ipsum debet
extirpare, minuatur: & per phlebotomiam quantitate exce-
dentem, impossibile est, putrefactionem non manere vsq;
ad septimum. Propter quod necessarium est, vt supersit vir-

*Auer. 7. col. c. 8
col. I.*

tus sufficiens digestioni & concoctioni faciende. Si enim moderata sanguinis detractio esse debet tres heminæ (quādo si quatuor euacuas noxam inferes) si duas tantum euacues, lesionem non facies. Licebit nanq; tibi illam vnā heminam vel clisteribus vel inedia ex haurire: quod si denuo euacuare velis, non vetaberis. ^v Melius est igitur, relinquere sanguinem veluti proprium membris alimētum, & ægrū contentum esse modicis sorbitionibus. Et quia si causa febris putridæ, esset sanguinis multitudo, facile esset tantum sanguiniseuacuare, quantum in auctum est: verum quia ne q; obstructio neq; putredo possunt per sanguinis missionem cessare: (necessaria enim ad hoc sunt alia remedia) reponi debet sanguis ad curationis spatium, saltim ne intempestiue cogamur nutrire. ^x Et maxime si in febribus putridis corruptela humorum est. Quod enim corruptum est (vt naturæ alienum) id se auferendum dicit. Vires etiam quia imbecilles sunt, indicant sui custodiā, quæ duæ indicationes sunt contrariæ. Oportet ergo vbi indicationes sibi ita aduersantur, paulatim euacuare, quod vitiosum est, vt morbo satisfaciarnus. Et paulatim etiam pro malo succo detracto, bonū succum per cibum reponere, vt satis faciamus etiā viribus. ^y Quam euacuationem per epicrassim vocant greci. ^v Alius in febre sanguinis quando putredo fuerit maior quantitate sanguinis, purgationem dicit meliorem, si autem sanguinis quantitas maior sit putredine, meliorem esse sanguinis missionem. ^z Euacuatio autē non est aliqua sicut phlebotomia ex manu in quacūq; hora. Quod si dispositio sanguinis missionem non tollerat ex manu, scinde venā quæ est inter duo cornua frōtis, aut appone ventosas. ^a In ijs etiam qui sanguinis detractionem non sustinent, purgationem adhibe. ^b Et si febris fuerit cū fluxu ventris, nulla alia indigemus euacuatione. Et si quis spasmo laborans & febre putrida, ^{ve}

*Gale. vena secti
ad versus crassis
c. 10. col. 1068.*

*Ga. II. met. c. 14
col. 278. 279.*

*Gel. 9. met. c. 10.
in fine.*

*Auer. 7. col. c.
14. in fine.*

*Aul. f. I. 4. t. 2. c.
45. col. 2.*

*Ga. 4. sim. tuē.
c. viij. in fine.*

næ sectione indiget, nō totum quod febris indicat, euacuetur: immo pro accidenti aliquid relinquatur. Cauenda etiā maxima caliditas, nam qui in ea immoderate euacuantur, in syncopim incidunt. Et in frigida aeris constitutione, frigida accessiones nequeunt tollerari, si per venæ sectionē amplius infrigidentur. Et idem de regione, & cōsuetudine, ætate, corporis habitu. Nam molles quidem carne, & facile resolubiles, & crassi & macilenti euacuaciones nō sufferunt. Nequē si quis os ventriculi habeat afflictum, vel arecentibus cruditatibus, vel ab aliquo alio humore, quem euomerit, per cuius transitum fuerit anxius. Tunc enim nō ad causam febris respiciendum, sed huic accidenti succurrendum. ^c Hos autem post exhibitionem aquæ calidæ aut olei fac vomere. Quod si non euomāt, pedes & stomachum calefac, & irrita gulam digitis & pennis: quod si ad huc non euomāt, exibe oleum calidum optimum. Præter vomitum enim album emolliet. Quadiu autem humores in ventriculo continentur, nō astringere, neq; confortare licet. Sed tantum calefacere, donec humores sint euacuati, deinde conforta. ^d Quam confortationem quidam hoc casu (sub nomine tremoris cordis) in febribus à sanguine putrido facit cum sandalis, farina ordei, camphora, cinere fornacis fabrorum, cum succis arnoglosæ, & acetosæ. ^e Si vero à superfluis euacuacionibus in syncopim incidunt, veluti ex coleta & alui profluo, & ex vteri profluo, aqua frigida eos aspergemus, & extrema ligabimus: quod si euacuaciones ex superioribus sint, partes inferiores fortius & pluries ligentur, & si ex partibus inferioribus superiores. Quo casu vinū etiā est propinādū, nisi aliquod viscus phlegmonē patiatur, aut caput sit affectū, aut vehemēter doleat. Si vero syncopis ex sudore multo sit, neq; pedes ligare, sed aerem cum paninis, nūrtis, & rosis, alterare conuenit, quod in ventris flux

*Defectio Os Ventriculi
aquis Summe,*

*Ga. i. ar. cu. c. xliij
col. 380.*

*Ga. i. ar. cu. c. xliij
col. 384-385.*

*Isaac. li. fe. part.
5. c. 6. fo. 221.*

Syncopis ex sudore

fluxionibus nocebit. Quo nanq; magis cutem densaueris, tanto magis syncopim ex talibus fluxionibus augebis. Et si in febre sanguinis dolor sit capitis, ex vaporibus calidis & sic cis, funde super caput oleum rosaceum mixtum cum aceto & oleo defalicibus, & aqua rosacea. Si autem volumus extinctionem solam, aqua oleris benedicti & salicum, & rosarum & oleo rosato, & violato, & nenupharino vtendum. Et ad idem conferunt in forma linimenti salices triti recetes, & rasura cucurbitae, & farina ordeii, & aqua rosacea, cum iandalis albis, cum paucis aceto. Et humecta nates cum oleo rosarum & nenupharino. Et ponatur pedes in aqua calida, in qua decocta fuerint rosae, & violae. Et si vigiliam cum hoc patiatur, frons irroranda cum aqua, in qua cocta fuerint cortices papaueris & semine lactucae, & ipsa lactuca, & violae. Et liga extremitates eorum & proprie coxas, & pedes. Et supponantur eis colliria, trahentia humorem ad inferiora. Aut fiat caput purgiam cum oleo violato & nenupharino, cum lacte puellae mixto. Et si cum dolore capitis sunt vigiliae, superfluae cum hoc etiam quod aeger non quiescit: quod ob cerebri distemperiam calidam contingit, embroca caput cum decoctione camomillae, violarum siccarum, & rosarum, ordeii, & papaueris, & semine lactucae. Et si ibi non est fortis febris, emulge super caput lac muliebre, si fuerit virtus debilis: si vero fortis, lac caprarum. Si autem caput plenum crassis & humidis vaporibus sit, tunc euapora cum decoctione camomillae & cum eadem embroca. Alius embrocam lactis reprobat, dicens. Et nocibilior embroca in plenitudine capitis, est emulsio lactis super caput: fortassis enim faciet accidere apostema & perditionem: nisi causa caput replens, sit vapor colericus, in quo casu iuuat. Secus si vapores humidi sint. Cognosces autem vapores colericos aut humidos esse, ex dispositione somni & vigiliae, & humi-

ditate

f

capiti Gal. l. art. cur. c.

l. sano. xij. c. 382. 383.

S 304

g

Serap. tract. 6. c.

12. col. 2.

Vigilia

h

Uucl. l. f. par. 5

c. 6. d. 2.

i

Axi. p. 2. t. 2. c.

lis. cum. sup. d. l. l. c.

K

Serap. tract. 6. c.

12.

dicare aut siccitate narium. Cum ergo videris somnum, aut eius profunditatem, aut humiditatem superiorum partium. Tunc caue embrocationem, & inunctionem. Et stude in attrahendo humorem ad inferiora. ¹ In febribus enim putridis cauendum ab unctionibus & emplastris corpore pleno existenti, nisi in quibus nihil superfluum in corpore existit. Nam si superflua ad sunt, emplastra & perfusiones, superflua ad illas partes trahent, sicut vétosa, siue plenum sit corpus quo ad vassa, siue quo ad vires: immo & phlegmoné faciunt accidere in principibus partibus. Et eadé ratione rejicienda est curbita, corpore existenti pleno. ² Si auté epithemata conueniant, fiant in acutis febribus ex aqua & succo rosarum recentium, cum sandalis, & camphora, & aqua coriandri, & endiuia. Et cum infrigidas hepar, caue, ne infrigides infrigidatione vehementi in hora sudoris, fortasse enim sit causa in elongatione ægritudinis. Licet quandoq; sit saluior longitudo ægritudinis, quam acuitas eius. ³ Quod si in febribus putridis sit vigilia superflua, crura & brachia vincire oportet, hora qua solebat æger dormire, donec ab eundem fatigetur, & subito vincula soluatur. Quod si ad huc vigilet, vbi accessio remissa sit, frons fométetur decocto papaueris nigri. Aut malagmate facto, ex radice mādregoræ cum vino, & oleo rosaceo, aut sorbitionibus misceatur semen papaueris albi. Aut naribus offeratur cortex papaueris nigri torrefactus & tritus. ⁴ Aut incurbet caput superuapores humectantes, sicuti super decoctione sisimbrij, meliloti, & papaueris, cum eisdem abluendo faciem. Aut detur in potu sirupus de papauere, aut loch eius. ⁵ Aut diacodion propinetur ad vespérâ ante cenam, & enim in febribus putridis diacodion, non solum in febrium vigore, sed ante vigorem. Et non solum semel, sed iterum, & ante manifestam coctionem. Et in his qui ex hepatis, aut splenis, aut pulmonis affectibus laborant,

V

acetum

Auc. f. I. 4. t. 2.

c. 10. col. 2. C. c.

14.

Gal. II. met. c. 15

col. 280. 281

Auc. f. I. 4. t. 2.

c. 10. col. 2.

Paul. 2. c. 42.

Auc. f. I. 4. t. 2.

c. 20.

4
Acti. tct. 2. f. 1. c.
133. col. 287.
supra flux
y
Cor. cel. li. 2. de:
me. c. 32.

f
Pau. l. 2. c. 43.

t
Auc. f. 1. 4. t. 2.
c. 18.

y
Ga. II. met. c. 10.
col. 273.

x
Aul. f. 1. 4. t. 2. c.
7. col. 1. 0. 2.

y
Gal. 8. met. c. 4.
col. 203.

acetum mulfum simplex est miscendum. In vigore vero fe-
brium mel rosaceum.⁹ Prouocat etiam somnū lactuca, ma-
ximeq; æstiuā, cuius cauliculus lacte repletus est. Si vero in
febribus putridis somnus sit superflus, seu sopor, frons aqua
& aceto tepidis aspergatur, & extrema valde ligentur. Nari-
bus vero ea quæ incidant admoueantur, & cibaria eandem
facultatem obtineant Et in febrium remissionibus cucurbitu-
læ dorlo & spinæ affigantur: quod si ei non iuuent, sterna-
tatio prouocetur. Alius non ipsi dorlo & spinæ cucurbitu-
las affigit, sed inter spatulas, & sponciles, quas in interpella-
tis iubet apponi in hora quietis, & in cōtinuis in hora tepo-
ris, & ad hiberi colliriū acutum, & maxime sinatura sit res-
tricta. Deposita ergo plenitudine in febribus putridis, ad ob-
structionem aperiendam est properandum. At quia vt plu-
rimum contraria sunt, quæ requirit febris de infrigidatio-
ne, & quæ requirit causa de apertione, tunc vtetur ijs quæ
sine calore aperire obstructionem valeāt. ▽ Et si virtus est
fortis, tunc absconde causam, & cibum. Si autem debilis sit,
non licebit vti regimine causæ, immo infrigida & ciba cum
rebus nō astringentibus, neq; resolutionem impediētibus
Nisi post coctionem humoris, & eius euacuationem. Et si-
rupus acetosus cum hoc quod infrigidat, causam etiam sub-
tiliat, digerit & euacuat. * Et oximeli idem facit, non enim
febres putridas accendit, & optime detergit, & glutinosa &
crassa dissoluit, immo & meatus obstructos aperit. Prædicta
tamen in pharmacorum genere concoquunt, & digerunt,
in alimentorum vere genere ptisana, & mulfæ, & apomeli.
Mulfæ tamen quamuis crassos humores attenuet, & lentos
incidat, & excretionē prouocet: & in sinochis in quibus po-
rorum densitas & putredo febrem incitarunt, iuuet, qua-
tenus calorem febrilem auget, noxia est. Propter quod si
calor immodicus sit, parcendum mulfæ, & ad ptisanam

conuertendum . z Ordo autem medicinarum infrigidantium incipit ab aqua ordeï, sequitur autem iulep : & est aqua rosarum & saccharum. Sed quia aqua rosacea aliquantulum desiccatur, misceatur ei aqua communis. Deinde est fortior in infrigidando, sirupus factus ex succis frigidis. Sicuti ex succo cucurbitæ, cucumeris, & melonum. Et fortius infrigidat succus ipsorum absq; saccharo. ^a Ista autem fructuū aqua postponatur vsq; ad hebdomadam, & tis contentus aqua ordeï. ^b Aliorum vero fructuum aqua ante seipsum conceditur. Et sanguinis & coleræ feruorem reprimunt, & coleram cum facilitate educunt. Quæ talis est R. prunorum numero. 40. lebesten, iuinbarum, ana. 30. tamarindorū, & cassiæ fistolæ ana. vncias. iij. mānæ, vnc. j. ^c A corporibus enim quæ sic afficiuntur, expellere oportet, quæ putruerunt, siue per aluum, siue per vrinam, siue per sudorē, siue per vomitum, si ad os ventriculi impetum faciant. Et cum maior portio eorum quæ has faciunt euacuationes, caecida & sicca sint, & febrem augeant, eis vtendum, quæ citra calefactionem, id facere valeant. Vt est cremor ptisanæ, aqua mulla, & oximeli, & apomeli, & radix apij in aqua decocta. ^d Aut euacua cum sirupo violato. Quamuis vtilius sit illud per clisteres fieri: quod proderit, apud euacuationem laboriosam, vt forti euacuant non indigeamus. Post quod vrinam prouoca, cum sirupo acetoso & radice apij. Et post vrinæ prouocationē promoue sudorem, cum re non fortis caloris, sicut cum oleo camomelino, aut cū fricatione ex vino albo, aut cū aqua dulci tepida. Nisi febris fuerit acuta valde, tunc enim neutrum conceditur. ^e Si tamen signa coctionis præcesserūt, quauis febris acuta & ardentissima sit, magna cū fiducia eos lauabis. Et vnctiones rarificiētes adhibebis, & vinum eis tribues. Immo si omnes vires valeant, frigidam audacter dabimus. Et si bono, & carnoso habitu sint præditi, in aquā frigidā eos mittere licebit,

^a
Aucr. 7. col. c. 9.
col. 3. inf.

^b
Auc. f. I. 4. t. 2.
c. 7. in princ.

^c
Mes. distinct. 7.
col. I.

^d
Gal. II. met. c. 9.
col. 271.

^e
Auc. f. I. 4. t. 2. c.
7. col. 2.

Si cæli status calidus sit & siccus . Si vero mediocris est febris, & vires non validæ, & signa coctionis adsint, balneum cõfert: & vini potio. Et ex vñtionibus illæ quæ rarefaciunt, & magis si ambiens est frigidum. ^f Frigida tamen in primo casu virtute existenti forti, & præmissis signis coctionis nõ dabitur, si sit scirr9 aut inflãmatio. Si autẽ inflãmatio erisipela cea sit, audacter dabitur: nõ vehemẽtiã febris extinguet, & à periculo eos liberabit. Quod securius fit, quam cataplasmatibus & vñtionibus, quibus medici vti solent. Prædicendo tamen quod feruor febris extinguetur, non ex toto, sed reliquæ quædam remanebunt, quæ in posterum in rotum resoluentur. ^g Quamuis enim tunc phlegmon adsit, eligimus potius, febrem augere, quam in hecticam hominem trahere. ^h Aqua enim febris naturæ aduersissima est, corpus tum refrigerans, tum humectans. Et ab ea si tempestiue detur, febres protinus extingui videntur. Cum ergo in febre constauerit virtus, tunc non solum non offendes, aquã tribuens, verum iuuabis abũde. Frigidæ autẽ tantũ detur quãtum æger inspirando haurire possit, ad febris enim extinctionem frigida affatim, & ad laborantis vsq; facietatem bibatur. ⁱ Immo quamuis non præcesserit coctio in febribus sanguinis arsiuis, aquam frigidam quidam concedit, ne antequam humor cõcoquatur, æger arefiat. Si enim sinamus ipsum pari, vsq; ad signorum coctionis apparitionem, erit digestio ipsius mala. Erit enim nigra, aut cũ nebula nigra, propter incendium: Quo tempore exhibitio frigidæ nihil valebit. Melius ergo est, nõ expectata coctione, frigidam dare, & conuertere febrem ad febrem lentam & longam, quæ curari possit, quam vt æger subito moriatur. ^k Quamuis in febribus putridis aqua frigida timenda sit. Hæc enim licet pro tũc iuuare videatur: propterea quod febrem extinguit: verum cum causam febris augeat, necesse est, aliam subse-

f
Gale. II. met. c. 9
col. 272.

g
Tral. lib. 12. c. 2.
pag. 704.
h
Gal. Io. met. c. 6.
col. 248.

i
G. I. vñt. sat. tx
4. 3. col. 611.

k
Auer. 7. col. c. 8
col. 1

qui febrem, ea quæ præcessit difficiliorem. Corpus enim ex frigida dēfatur, ex quo crassos & lētos humores ineptos reddit, vt coquātur. Et præter id multas corporis partes offendit. Et quia fit causa additionis febris, p̄pterea est cōsiliū, vt bibatur calida in febribus. ^m Et cū administraueris canones prædictos, euacua non secundum semitā minorationis, sed abscissionis causæ. Primiſſa tamen humoris coctione, nisi humor sit furiosus. Alias enim, si malignum & vtile nō fuerint separata per coctionem, vtrūq; euacuabitur. ⁿ Et quia eo tempore quo humor coctus est, laudatur euacuatio facta à natura. Et virtus ex pulsiua naturaliter non mouetur, ad superflua expellendum, nisi cocta sint: ars autē toto posse debet naturam imitari. ^o Qui enim laxatiuo medicamine vtitur, dum humor crudus est, euacuabit quod subtile & tenue est, crasso remanente, vnde difficilima fiet eius maturatio, & morbus prolixior. ^p Debent etiam dilatari viæ, vt corpora fluida fiāt. ^q Alias laxatio erit difficilis: aut accidet cum ea torsio. Et si humores euacuandi sunt colerici aut tenues, non indigent alia præparatione, præter quam vias largas efficere. ^r Alius hoc repræhendit, dicens digestio quidē in crasso humore, est æquatio eius cum subtiliatione: & in subtile, est æquatio eius cum incrassatione. Intētio enim in digerendo, est, æquare substantiam humoris, vt ad expulsio nem idoneus fiat. Et subtile imbibitum inspissetur parum, & crassum subtilietur, & viscosum incidatur. Et si sāguis subtilis aquosus, aut colericus sit, iubet ipsum in crassari cū rob iuiubarū, aut lentibus in aceto decoctis. ^s Alius hunc repræhendit, asserens humoris subtilitatem, & tenuitatem, ansam præbere vt citius, & aptius euacuetur. Quod p̄bat, quia nullum medicamen purgans, siue Phlegma siue melancholiam eligens, aliquem istorum humorū euacuat, quin prius colerā euacuauerit: non ob aliud, nisi quia subtilior, humor est.

^l
Gale. 9. met. c. 5.
col. 222. 223.

^m
Auc. 13. 3. t. 5. c.
15.

ⁿ
Auc. f. 1. 4. t. 2.
c. 7. col. 4. & 5.

^o
Auc. 7. col. c.
9. col. 4.

^p
Halia. 3. part. c.
10. col. 1.

^q
Hipo. aph. 2. 9.

^r
Gal. quos. purg
con. c. 5. col. 338.
Cras. 12. conti.
c. 1. col. 3.

^s
Auc. f. 1. 4. t. 2. c.
7. col. 4.

*Auer. 7. col. c. 9.
col. 4.*

est. Quod si natura euacuationem perfeccissimum absoluit: sicuti in crisiibus contingere solet, non est opus purgatione, cum autem mediocriter eam facit: quod deficit, id medicus purgando, supplere debet. Neq; medicamina purgantia merito febris porriguntur, cum calida & sicca sint, febris autem contraria omnino exposcat: nempe frigida & humida. Sed ut humores febrem efficientes, extirpetur. Ex quo maior utilitas sequitur, qua noxa expharmacicalore: quod si febris vehementissima sit, cauenda est medicamento purgatorij exhibitio: praecipue, cum aegrotantis natura nobis incognita fuerit. Alij nanq; difficulter purgari solent, alij copiose soluuntur. Et si euacuatio modum excedit, omnium malorum peius est. Maxime si cum dolore, morfu, & tormine refrigeratione, & syncopi sit. Quod nullo modo impedies, sicuti imposito digito venae incisae, sanguinis fluxum

*Gal. li. quos. pur.
c. 5. col. 337. &
338.*

*Gal. venesecti ad
ver. cras. c. 10. c.
1067.*

*Gal. 2. v. et. rat. tx
II. col. 623. &
apho. I. 24.*

*Gal. 2. v. et. rat.
in ac. tex. 13. col.
625.*

*Gal. maras. c. x.
col. 179. II. met.
c. 9. col. 271.*

Gal. aph. 7. 43.

impedies. * Propter quod non minimum periculum est in morbo acuto, medicamine purgante vti. Immo securius est, per venae sectionem euacuare. Nullum enim ex venae sectione periculum, per purgationem vero maximum impedit. Si tamen febris remissa sit, & medicamen purgatorium exhibeas: indie purgationis parum cibi exhibendum: natura enim ex purgatione commota, & labefactata, multum cibum non tolerabit, neq; probe ipsum conficiet. Deinde paulatim cibus augendus. Post humoris vero coctionem & euacuationem in febribus putridis, balneum conueniens est, & vinum subtile dari poterit. Omnes enim euacuationes porrigat. Et sicuti in febribus putridis balneum non conuenit, antequam putridi humores coquantur, & euacuetur: ita non conuenit, si aliqua inflammatio sit. Quod si balneum alias fiat, rigores prouocat, humores dissoluit, & multiplicat opilationes, & superflua per totum corpus spargit. Et non est tutum quin inde proueniant apostemata. Et quamuis euacuet, caliditatem

catē & siccitatē multiplicat. ^c Tria enim sunt attendenda in balneo exhibendo. Quod qui balneatur, non horrescat. Et quod nullum primæ notæ viscus sit imbecillū. Et quod multitudo crudi humoris in primis venis non cōtineatur. Horror autem, aut febrem augebit, aut denouo prouocabit. Visceris verò debilitas superflua ad partē debilem trahet. Copia verò crudorum humorum per totū corpus digeretur. ^d Quod si vires valētes non sint, & febris fuerit magna, neq; signa coctionis ad sint: iste seruari non poterit, quantum minus lauandus: erit enim remedia apud vulgus infamare. ^e Valent etiam ad febres putridas antiquas & commixtas, trochisci diarrhō, de eupatorio, & de rosis de absinthio. Quod si in febribus sit dolor hepatis, ex opilatione ipsius: valent trochisci de rabarbaro. Quod si opilatio sit in splene, valent trochisci de lacca: maxime si ibi sit principiū hidropis. ^f Cōueniunt autem prædicti trochisci in declinatione febris, & magis, si febris alicui membro veluti stomacho adheret. ^g Præmissis etiam signis coctionis, & humorum euacuatione, licebit vnctionibus, & rarefactionibus vti: medicamento tepido, quale est camomila. ^h Et in declinatione & sine febris, possunt dari trochisci de camphera, & trochisci de spodio.

^c
Aur. 7. col. c. 10
col. 1.

^d
Gal. II. met. c. 20
col. 287.

^e
Gal. II. met. c. 9.
col. 272.

^f
Io. 1. me. suc. distill.
ctione. 8.

^g
Aur. f. 1. 4. t. 2. 6
7. inf.

^h
Par. 1. 2. c. 18.

ⁱ
Aur. f. 1. 4. t. 2. 6
45. col. 3.

SCHOLIA.

PRIMVM, in febribus putridis, est communes superfluitates per leniētia medicamina educere: Siue necessario reperiatur, veluti quæ ex coctione vetriculi: siue cōtingenter, veluti humores ad ipsum ex visceribus aut venis

ex pulsi. Hæc enim quâuis non sint propria febris putridæ causa, nisi euacuentur, ad venas trahêtur: & citissime in causam propriam febris transibunt. Et præter hoc, quando proprius febris humor putret: cum totum corpus præter naturâ calefiat, necesse est, prædicta excrementa calefieri, & ex ipsis vapores aut fumos cor petere: & ipsum calefacere, & febre augere. Vnde à principio omnia hæc superflua euacuare, expedit: vt virtute ex ipsis deagruata, potētior fiat, ad febris causam superandam. Horum autem euacuatio ante venæ sectionem fieri debet, alias superflua quæ in stomacho & primis venis sūt, ad secūdas venas trahūtur: nisi adsit magna sanguinis mittendi necessitas, tunc enim minori electo damno faciendum. Si vero necessitas hæc magna non sit, medicinam lenientem damus, & post sex horas venam incidimus. Quantitas autem sanguinis extrahendi, sit iuxta febris magnitudinem, & virtutis tenorem, & ex alijs coindicantibus. Et si corpus plus quam caput doleat, sanguis ex basilica extrahatur. Si vero caput plus doleat quam corpus, ex communi. Et si æqualiter doleant, & vitiū sanguinis sit magis inquantitate quam inqualitate, vena in brachio dextro scindatur. Si vero magis sit inqualitate fiat in sinixtio: ad cor releuandum, anoxa exputredine illata. Ventrīs autem lenitio cum māna fiat, aut casia, quæ in aqua ordei, prunorum, endibiæ aut ciceris, aut in succo vel aqua fructuum dissoluantur, aut cum vnc. iij. aquæ sacchari, aut succi granatorum, & anisi parum. Quod si febris nimis acuta sit, per frigidiora medicamina leniendum. Sicuti cum vnc. iij. sirupi violati; addendo mucilaginis psillij, aut seminis citoniorum. vnc. j. indecoctione violarum, aut prunorum. Aut cum mucilagine psillij, cum succo granatorum. Ad idem valet in febribus colericis conserua violarum, ab vnc. j. & semis, vs-

ſq; ad duas, quæ diſſoluatur in aqua ediuiz, aut ciceris. Quod
 ſi febris putrida, ſit ex phlegmate, aut melancholia, ius galli
 veteris in quo ſen, & epithimum ebullierint, ab vnc. vj. vſq;
 ad libram. i. Quod autem de aqua fructuum eſt dictum, non
 de aqua fructuum frigidorum horariorum: ſicuti ex ſucco
 cucurbitæ, cucumeris, & melonis neq; de aqua fructuum a
 cetoſorum, qualis eſt ſuccus agreſtæ, limonum, arãtorũ, gra
 natorum muzorum. Quæ fructuum aquæ nullatenus humo
 re exiſtenti crudo conueniunt. Vt bene notat gẽtilis ſuper
 Auic. f. i. 4. tract. 2. c. 7. Quia fructuum acetoſorum aqua ſua
 acetoſitate & ſtipticitate, cauſam febris inſrigidat, & inſpiſ
 ſat: quamuis putredini opponatur. Aqua etiam fructuũ ho
 rariorum quamuis ſua frigiditate febre opponatur, quia ta
 men multum habet de humido aqueo, ebullitioni & putre
 factioni parato, ſi ante humoris coctionem adhiberetur, co
 ctionem impediret. Sed intelligendum de aqua fructuum
 ventrem lenientium, & ſubducentium, qualis eſt prunorũ,
 iuiubarum, ſebelſten, violarũ, violas in fine decoctionis po
 nentes. Quod ſi fortius lenire vellis, adde tamarindos. Si ta
 men magna ſit extinctionis neceſſitas: minori damno ele
 cto, poſſumus prædictas aquas porrigere, & ſi ad lenitionem
 ventris prædicta cliſteres ſufficerent, ſecurius fiet. Cliſteres
 enim in parte ignobiliori recipiuntur, & minus & per min9
 tempus quam medicinæ ebibitæ alterat: neq; vires deſiciunt.
 Medicinæ vero ebibitæ & ſi benedictæ, in mēbro nobili &
 maximè ſenſibili recipiuntur: & guſtum offendunt. Si ergo
 excrementa in inteſtinis craſſis contineantur, ſufficienter
 per cliſteres euacuantur. Si vero in ſtomacho aut inteſtinis
 gracilibus, tunc medicina lenitiua eſt propinanda: cum cliſ
 teres ad tantam diſtantiã non aſcendant. Cliſteres autem
 ſint communis iunamēti, ſicuti ſucci ſicæ lib. ſemis, olei vio
 lati vnc. iij. ſacchari rubri. vnc. j. cum vitello oui & ſale. Aut

ex. vnc. viij. decoctionis ordeï, maluarum, & siclæ: & vnc. iij. olei communis, aut olei violati, si maiori indiges in frigidatione. Si vero maiori absterfione indigeas, addes. vnc. ij. mellis rosacei, aut violacei, si magnus sit calor. Aut fiat ex aqua mellis & oleo communi: si febris sit pauci caloris. In febribus vero incēsiuis & multi caloris: & maximè tempore æstatis, clisteres fiant ex succis infrigidantibus. Sicuti ex succo ordeï, aut decoctione ordeï & ouo integro, & oleo violarum aut nenupharis. Et loco salis saccharum ponendum, vt absq; mordicatione abstergat. Quod si nutrire, & lenire vellimus, fiat ex brodio pullæ, & vitello cui, & oleo violato. Et si maius sit incendium, adde succos frigidiores: sicuti succum portulacæ, aut citruli, aut anguriæ, aut mucilaginem psilij. Quauis clisteres isti, ex succis multum frigidis, verendi sint. Ventrem enim inflant, & magis verendi clisteres acuti. Et maxime in febribus acutis, sua enim caliditate febres augent. Cogimur tamen aliquando in febribus acutis, clisteribus acutis vt, vt accidentia earum cum diuersione & attractione remittatur: aut collirijs, sicuti in somno profundo: aut quando esset in intestinis, multitudo vaporum crasforum euaporantium ad caput. Aut quando humor non nisi per clisterem acutum est educibilis. Sicuti Galenus fecit, in duritiæ concavi hepatis, quæ ex apostemate hepatis remansit. 13. methodi. cum decoctione coloquintidæ & cetauræ. Aut quãdo esset in intestinis tâta obstructio, quod per lenes clisteres nõ posset educi: tũc clisteribus acutis vtendũ, ex decoctione polypodij, cartami, epithymi, tarbit. Sirupi autẽ seu decoctiones quæ humorẽ febrĩũ putridũ, digerere, & aperire debẽt, nõ ante sanguinis missionem sumantur, venis enim plenis, si earum obstructiones aperiamus, magis eas impingemus. Iuxta Gale. doctrinã. 8. metho. c. 4 & sic febrẽ & causam augebim9. Et ob eandẽ rationẽ multi, per venã

sectionem: multitudine euacuata, primo sirupos modice aperientes exhibent, deinde fecibus, & superfluis cōmunibus euacuatis, sirupos calidiores porrigunt, & magis digerētes. Primo enim sirupum acetosum simplicem, deinde, quādo venæ primæ cruditatibus carent, acetosum ex duabus radicibus exhibent. Trochiscis vero calidis aperientibus nō licet, in principio febrīū putridarum digerere, quāuis sanguinis mīssio præcesserit, quia humores multū mouent, & incrassant. Si autē febris ab humore frigido sit, licebit vti trochiscis leuiter aperientibus, & in augmento. Post ventris vero lenitionem, antequam humor febrem efficiens coctus sit, Auicena f. 1. 4. l. 2. c. 7. permittit vrinam & sudorem posse prouocari: dūmodo leuibus medicamentis id fiat, neq; proprium febris humorem respicientibus. Quod post ventris lenitionē fieri iubet. Ne vrinā aut sudorē prouocantia, (quāuis facilia essent) quæ in uentriculo & primis venis continentur, ad distantiores venas propellant. Et identidem in febris putridis vomitū prouocare, ante proprii humoris coctionē permittit: si natura ipsū tētauerit, cū re leui: natura vero ipsū nō tētanti, neq; leui prouocāti licebit ipsū prouocare, nisi ratione doloris stomachi aut capitis per consensum stomachi fiat. Qui quidē vomitus ante venesectionē, siue post, siue ante vrinæ vel sudoris prouocationem, siue post, fieri potest. Et maiori diligentia prouocabitur, si humor ad stomachū impetū fecerit, cum aqua saccharata, aut cū sirupo acetoso & aqua tepida, in febris colericis, in phlegmaticis vero cū oximelli. Et sūpto vomitiuo, quiescat parū: dīndē euomat, digito vel pēna ori intromissa. Nulla autē ex prædictis euacuationib9, quæ in principio fieri permittūtur, ad causā propriā febris putridæ respectū habeat: ppter quod, ante humoris coctionē permittūtur: leuibusq; medicamētis sūt, humores ppios nō eligētib9: quāuis cōtingat, febris humorē proprium adeo esse euacuationi paratū, vt plurimum illius euacuetur

Ob id quod contingenter reperiatur. Post proprii igitur hu-
 moris febrium putridarum coctionem, ad eius minoratio-
 nem, & abscisionem veniendum est. Et si acuta sit febris sic
 fiat R. prunorum, tamarindorum, iuiubarum, violarum, flo-
 rum nenupharis, ana. drach. j. & semis: decoquantur in vnc.
 x. aquæ endiuæ, donec mediætas sit consumpta & in cola-
 tura dissolue mânæ, pulpæ cassiæ, ana. vnc. j. rabarbari ele-
 cti. drach. iij. & secûdû vires & humoris euacuandi quantita-
 tem ita addere aut demere oportet. Sûnt etiam qui pro febrî-
 bus acutis medicinis lenitiuis, electuarium de succo rosarû,
 aut diaprunis laxatiuum adiungunt. A tribus. drach. vsq; ad
 4. pro remissis vero febribus loco succi rosarum, aut diapru-
 nis laxatiui, rabarbarum subrogant à drach. duabus vsq;
 ad tres, quibus ego nullatenus assentio: Si enim vt colligitur
 ex Galeno lib. quos & quibus medica. purga. c. 5. colu. 337. &
 338. Quando febris vehementissima est, cauenda est medi-
 camenti purgantis exhibitio: quod confirmat. 2. de victus ra-
 tione in acut. tex. ii. colu. 623. & apho. i. apho. 24. dicens nõ
 minimum periculum esse in morbo acuto, purganti medi-
 camento vti, securius q; esse per venæ sectionem euacua-
 re. Mitiori igitur medicamento vtendum in acutioribus
 febribus aut nullo. In phlegmaticis vero febribus minora-
 tio sic fiat. R. radicum apij, feniculi squinanti, calami aroma-
 tici. ana. drach. i. decoquantur in aqua sũfficienti. Et in cola-
 tura dissolue pulpe cassiæ vnc. j. turbit. drach. j. zinziberis.
 drach. semis. Et securius purgabitur, si loco turbit ponatur
 agarici. drach. ij. aut electuariû indum aut elefscoph. à drach.
 iij. vsq; ad 4. aut electuarium diaphœnicon, dofsim eius au-
 gendo. Quod si humor mixtus sit, prædictis adde rabarba-
 rum, à drach. j. vsq; ad duas. Iuxta humoris mixti quantita-
 tem, & virium robur, & in decoctione adde pruna, aut vio-
 las. Si vero febris melâcholica sit, fiat decoctio ex sen, & epi-
 thy.

thymo, in qua dissoluantur confectionis medicaminis am
 hæc aut electuari indi. drach. iij. coctione autê humoris præ
 missa, eiusdemquë euacuatione, licebit vrinam prouocare.
 Diuretico propriam febris causam respicienti. Semper ale
 uiori incipientes, & ipsum augentes, si integra præcessit co
 ctio. Et medicinæ quæ vrinam prouocant in febribus putri
 dis: vt inquit Auerrous. 7. colliget. c. 9. colu. 3. generant ali
 quando angustiam, & distemperant stomachum & hepar:
 Oportet ergo aliquid miscere, quod principalia mēbra cō
 fortet; sicuti masticem: & hæc vrinam prouocantia iuxta
 humoris speciem, vires, & temperaturam, & tempus, sunt
 faciendâ cum sirupo acetoso de radibus, aut earundem ra
 dicum decoctionibus, aut seminum calidorum: veluti à ni
 si, fœniculi, apij, petrosilini, cuscutæ, ameos, cimini. Aut cum
 decoctione capilorum veneris, calamenti, prassij, eupatorij.
 Et post vrinæ prouocationem sudor prouocabitur. Tum
 quia facilius prouocatur vrina quam sudor, & minori cale
 factiuo. Vrinam enim prouocans, & si calidū sit, superflua p
 ampliores meatus propellit ad tenes. Iuuantibus etiam ad
 hoc renibus, per virtutem attractiuam sibi à natura inditā
 Sudorem vero prouocans, humores subtiliat, ad subtiliorē
 substantiam (vaporosam scilicet,) & per angustiores me
 tus expellit, per poros scilicet: membris ad hoc non iuuantibus.
 Sudor autem prouocabitur cum aqua ordeï mediocri
 ter calida, & pauco vino subtili: maximè si supra hoc dor
 miat. Alia autem intentio, quæ in febribus putridis, ad febrē
 extinguentiam, magis quam ad causam dirigitur, per sirupū
 violatum exequitur, & de endiuia, & depapauere: aut per
 hoc apozima. R. endiuia, lactucæ, hepaticæ, scarolæ, portu
 lacæ, ana manipl. j. seminum communium frigidorum, semi
 nis psilij, & papaueris ana. vnc. j, decoquantur cum pru
 nis, & tamarindis: & cum saccharo fiat apozima. Extingui

tur etiã febris cum succo granatorum, & cū succo p̄siliij. Semen vero p̄siliij, vna nocte aqua calida infundatur, & mane coletur. Et cum saccharo bibatur. Sitim enim & ardorẽ extinguunt, ventrem lenit. Aut sumat duabus horis ante cenã. vnc. iij. sirupi papaueris. Extinguitur etiam febris clisteribus ex succo melonum indorum, cucurbitæ, cucumeris, & portulacæ: & cum oleo rosaceo & modico camphoræ. Apponantur etiam infrigidantia capiti, hepatis, stomacho, testiculis. Et hepar hoc epithemate alterandum R. aquæ rosacæ, nenupharis, lactucæ, acetosæ, & endiuicæ ana. vnc. iij. aceti. vn. ij. spodij. drach. j. camphoræ g. ij. sandalorum omnium ana. drach. j. super stomachum vero ponatur farina ordei, & puluis rosarum cum rasura cucurbitæ. Aut sandali cū succo solatri, portulacæ. Et pro capite refrigerando, odoret ampullam aquæ rosacæ: in qua sint pulueres sandalorum, rosarum, violarum, & parũ camphoræ. Cor vero hoc epithemate alteretur. Aquæ endibiæ, lactucæ, solatri, buglosæ, acetosæ, & rosarum ana. vnc. iij. aquæ acetositis citri verberorum. vnc. ij. sandalorum omnium ana. drach. j. corallorum rubeorum drach. ij. camphoræ. g. iij. croci. scrop. semis verenda tamen epithemata & vnctiones, & sacculi, qui cordi et hepatis solent apponi. Et maxime sunt verenda in principio febrium putridarum, vt notat Sauonarola, tract. defebribus. c. 8. rub. j. folio. 20. humorem enim putrentem prohibent ab euaporatione, ipsum coarctando, & inspissando. Deposita vero plenitudine, coarctatio humoris non timebitur, & prædictis vti licebit. Neq; frigida apponantur, sed tepida. Eorum enim actuali frigiditate poros claudunt, & calorem augent. Et in tempore æstiuo epithematibus. Tempore vero hiuerno sacculis magis, aut vnctionibus vtendum. Licebit etiam in febrium putridarum declinatione, trochiscis infrigidantibus, & aqualiter desiccantibus distemperiam

periem calidam ex febre & ex digerentibus, & euacuantibus derelictam, membrisque impressam remouere. Membra enim ex his debilitata cōfortant, & residuū humoris putridi exsiccant. Ante coctionem vero si in frigidare conueniat, sit cum humiditatem habentibus, nisi ad putrefactionem respectum habeamus: tunc enim frigida & sicca esse debent. Quibus alia sequitur intentio exequenda, in febriliū putridarum medela, quæ putredinem remouet. Sicuti cum succo granatorum acetosorum & muzorum, & cum acetositate citri, & aceto, sandalis, rosis, & camphora. Quamuis etiam sint quædam calida, quæ putredinem rescant sicuti cinamomum, cortex citri, xiloaleos, stechados, capillus veneris. An tamen coctio humorum febres putridas efficiunt, in crassando, vel subtiliando procedat, digladiantur doctores. Quidam semper in crassando procedere dicentes. Iuxta Aristotelis sententiā. 4. meteororū dicētis. Cōcoctio est à calido superati, in oppositis passiuis facta pfectio. Toto igitur tēpore quo calor naturalis in opposita agit passiuam necesse est, vt resoluat, ac in crasset: quod ex humido superfluū est, cōsumēdo. Humidū verò non superfluū cū sicco bene pmiscēdo. Quod ex Gal. cōfirmatur. 4. de vict. ratio in acur, tx. 4. vbi coctionē omnia in crassare, ac cogere affirmat. Alij autē subtiliādo procedere dicūt: tum in iuuatiuo, cū chylus subtilior sit cibus, & spiritus subtilior sanguine. Tū etiā in nō iuuatiuo: huius enim coctio, attenuatio & incisio est. Quoniamq; subtilis redditur, tātō facilius expelletur. Ego tū credo, de essentia coctionis solū esse, rē digerendā à calore naturali superari: in crassare autē, aut attenuare coctioni cōtingēs, & accidētale est: hāc enim vctoriā aliquādo calor naturalis adipiscitur, subtiliādo: veluti quādo ex sanguine spiritus fit, aliquādo in crassādo, vt quādo ex sanguine secūdæ sūt humiditates, & ex secūdis humiditatibus mēbra: & ex medullis ossa.

Quod

membra: & ex medullis ossa. Quod in fructuū coctione cla-
 rius videtur. In fructibus enim in quibus humidum aqueum
 & aereum, per siccum terreum perficitur (sicuti in amigda-
 lis, auellanis) incrassando procedit. In fructibus vero in qui-
 bus siccum terreum perficitur per humidum aqueum (velu-
 ti in vbis, piris, ficibus) subtiliando. A principio enim duri
 & siccī sunt: & nisi pro eis concoquēdis, natura humidum a-
 queum attraheret, vt cū sicco terreo bene permisceretur,
 nunquam coquerentur. An vero coctio in febribus putri-
 dis debeat causæ antedecenti, an coniunctæ, an vtriq̄.
 Et an concoquentia eadem esse debeant, dicendum vtriq̄
 causæ concoquentia competere: causæ enim coniunctæ, re-
 spectu humoris actu putrentis, conuenit præparatio, vt ci-
 tius expellatur, & accessio breuior fiat. Causæ vero antece-
 denti & quæ putre fieri parata est, conuenit incisio & atte-
 nuatio, & suæ instimulantis qualitatis correctio, ne ad pu-
 tredinē moueatur. Propter quod coctio causæ antece-
 denti principalius debetur. Immo coniuncta & quæ actu pu-
 tret, plerunq̄ indiget contrario eius, quo causa antecede-
 alteratione inquam ad frigidum. Quæ causæ antecedenti
 non competeret. Ex quo sequitur, digestiua tempore quie-
 tis febrium interpellatam, magis calida esse debere, quā
 accessionis tempore. In febre enim interpellata ex colera,
 sirupum acetosum simplicem, tempore accessionis conce-
 dimus: tempore vero quietis, sirupum acetosum composi-
 tum. In febre etiam interpellata ex phlegmate, die
 accessionis, sirupum acetosum compositum:
 & tempore quietis, oximel,
 compositum.

DE FEBRIBVS COLERICIS TRACTATVS SEPTIMVS DE CAV

sis caufi, feu febris ardentis & eius signis. Caput. I.

CAUSVS est febris ardentissima continua, ex bile putrefacta: quæ neq; medicis, neq; ægris bonum ordinē finit, lingua arida est, nigra, & aspera. In ventre morsus, sitis intollerabilis, vigilæ, & aliquando delirium. ^a Neq; solum in lingua siccitas est, verū in faucib9: ita vt præficcitate æger loqui non possit, nisi prius fauces humectentur. ^b Et propter eandem siccitatem, tum in faringa, tum in trachea arteria, voces sūt clāgosæ. ^c Ex quibus seuis symptomatibus visum fuit cuidam, impossibile esse a colera naturali procedere. ^d Ex eisdem q; seuis accidentibus, ex linguæ siccitate, & assiduitate sitis, & calore exurenti cognoscenda est febris ardens: sicuti frenitis ex perpetuo delirio. Et dicta duo symptomata semper morbum ipsum debēt comitari. Adeo vt, si daretur alia febris hac calidior, & quæ corp9 magis resolveret, & per deiectiones colliquaret, nō diceretur ardens: si vnum ex dictis symptomatibus deficeret. ^e Solet contingere, quando in vassorum capedinib9 bilis flaua vna cum sanguine continetur: præcipue quando efferuescit in venis ventriculi, iecoris, aut pulmonis. ^f Non enim potest colera causum siue febrem ardentem causare, nisi circa vētriculū putreat: & præcipue os eius, & circa iecoris partes, & præcipue simas. ^g Et magna ex parte contingit ex iecoris, ventriculi, aut pulmonis inflammationibus: & præcipue ex illis quas erysipelatodes vocant. Eodem modo quo ex

Y bilis

^a
Act. tet. 2. f. Le
78.

^b
Gal. 7. vsu. par.
c. xiiij. inf.

^c
Gal. 7. vsu. par.
c. viij. col. 594

^d
Auer. 7. col. c.
12. in princ.

^e
Gal. 3. mor. vul.
com. 3. tx. 34.
col. 553.

^f
Gale. I. mor. vul.
cō. 2. tx. 20. col.
431.

^g
Gale. I. mor. vul.
com. I. tx. 9. col.
413.

h
Gal. 5. locis. af. c.
6. col. 123.

bilis putrefactione, in venis contingere solet. Sed prima ardentiores febres sunt, cum ex eis ad tabem fiat transmutatio. ^h Febrium ardentium quædam sunt germana, seu legitima, quæ à bile fiunt, & contingunt tempore æstiuo, nõ flante aquilone, & natura biliosis. Spuria vero tempore nõ æstiuo contingunt, neq; biliosam temperaturam habentibus. Causus enim verus siue vera febris at dens fit, cū vrës caliditas, ac sitis incompefcibilis viger. Si vero nõ hæc duo, sed vnū tantū ad sit nothus aut spurio est. Ad eū modū quo tertianas spurias, & nothas appellamus. Puræ ac legitime causus cū ab humore subtili & feruido sit, citissimas habet excretiones, spurias vero cum à phlegmate falso fiat, obrassam pituite substantiam: neq; in eo caliditas est adeo feruens, neq;

i
Gal. 4. vif. ras.
tx. 13. col. 691. et
tx. 1. col. 685.

sitis adeo intollerabilis, & tarde fiunt excretiones. ⁱ Denique exquisita febris ardens siue causus est, vbi sitis est vehemens, deiectiones biliosæ, lingua scabra & nigricans. Non exquisita vero in qua sitis adest non adeo vehemens, neq; lingua nigricans, neq; excrementum excernitur biliosum, neq; à maritudo est ingusta. Immo potius gustus est ex falso & pituitoso humore. Et hæc periculosior est quam ar-

K
Tral. lib. 12. c. 3.
pag. 705. 706.

dens exquisita & legitima. ^K Sicuti quæ in hieme contingit arguit enim maiorem causam. Et propter eandem rationem quauis senibus raro accidat, quando eis accidit, pereunt

l
Gal. ph. 2. § 4. et
au. f. 1. 4. t. 2. c.
40.

quia non nisi ex causa valde forti fiunt. ^l Nisi enim humor esset copiosior, non contingeret in complexione frigida scut senis, neq; in aere frigido sicut hiemis. Vnde arguit causæ violētiam: & in super ratione obstructionis pororum ex

m
Raf. 30. cõt. tra.
6. c. 1. in. princ.

aere adeo frigido, difficiliter curabitur. ^m Tempore vero æstiuo venæ exsiccatæ, à circum iacentibus partibus humiditatem trahunt pro sui humectatione, quæ cum acris & potentia desiccans sit, corpus ex ea incenditur, siti non extincta. Veluti si quis sitiens, vinum bibat aqua marina lim-

pha-

phatum, sicutulosior enim euadit. ⁿ Vnde in canis ortu febres ardentes vigere solent, cum corpus tunc multum calescat. Et in ijs qui se plus exercitarunt, aut magnam solitudinem habuerunt, aut magis vsi sunt cibis bilem generantibus. ^o Per accidens tamen contingere solent, non ex temporis constitutione, sed ex euacuatione prohibita: quando nimis biliosa euacuari solita, ab insequenti gelu, per poros distillationem prohibenti, retinentur. Quæ diu retenta delitescunt, & putrescunt. ^p Qua ratione febres ardentes in frigidissimis regionibus fiunt. Frigus enim regionis, & temporis, caliditatem intus repercutit, qua intus fortificata, febris redditur fortissima. ^q Talis enim febris ardens seu causus lethalis est, præcipua membra & interiora extorrens, exteriora vero & superficiem nec mediocriter quidem calefaciens. Propter pororum enim obstructionem, intus retinetur, quod ex putrefactione effluere deberet. ^r Quod quæmadmodum ex calore naturali vaporosum est & suaue, ita ex calore febrili acre insuaue & corrodens. ^s Febris ardens exquisita eadem signa & inditia habet, quæ tertiana exquisita: eiusdem enim humoris sunt. Excepto quod neque cum rigore accedit, neque desinit ad quietem. Neque ex hoc putandum, toto geuere differre, sicuti neque ob id quod cognoscentes tres sinochi differencias, proprium singulis ipsarum nomen imponentes, puta incrementum, decrementum, & eundem tenorem seruantes, ex hac appellationum diuersitate, differre sit existimandum. ^t A continenti vero putrida differt. Quia continens putrida à sanguine putrefacto procedit, febris vero ardēs ex flaua bile incēditur: differunt etiā, quia cōtinens ab initio vsque ad finem vnā habet exacerbationem, febris autem ardēs alternis diebus: & habet quandā remissionē. ^v Durat autem incrementum hoc, à septē horis vsq; ad duo-

ⁿ
Hipp. & Gal. 4.
vidi. ratio.
tx I. col. 685.

^o
Gale. I. mor. vul.
com. 2. tx. 7. co.
428 tx. 20. col.
431.

^p
Gal. I. mor. vul.
co 2. tx. 15. col.
430.

^q
Aristo. 14. pro
prob. 3.

^r
Gal. I. pror. cō. I
tx. 7. col. 629.

^s
Gal. aph. 114.

^t
Gal. 2. cris. c. vj.
col. 521.

^v
Acti. tet. 2. s. I. c.
77.

x
 Raf. 30. con. tr.
 6. c. 1.

decim. x Significabunt etiam febrem ardentem accidentiū vehementia, ex asperitate, citrinitate, nigredine linguæ, & vehementia sitis. Nisi tussis accidat aliqua: tūc enim nō adeo sitiunt, humectatur enim pulmo ex eo quod currit ad ipsum per tussim: quod si absq; prædicta tussi nō sitiant, pessimum erit signum, significabit enim virtutem sensitivam extinctam, cum adeo immutantia sensibilia nō sentiant. Et caliditas nō est fortis in exterioribus, sicuti in interioribus. Et si à colera sit, vehementiora fient accidentia, ex vigilijs, inquietudine, adustione, & mētis permissiōe, & fluxu sanguinis nariū, & dolore capitis, & pulsatione temporum, & profundatione oculorum, solutione vētris cum colera præfina. Et quando accidit infantibus, abhorrent mamillam, & non recipiunt eam: & illud quod fugitur de lacte, corrumpitur. y Est etiam in febre ardenti respiratio maxima, cælerima, densissima, & pulsus maximi, cælerissimi, dēfissimi. a Ardenti etiam febre quæ germana & vera est, est propriū, per sanguinis eruptionem iudicari. Immo quibus sanguis è naris largiter fluxit, euassere, quibus vero parum, (vt sileno & philisco contigit) mortui sunt. Quauis alij per ventrē & vrinam naturaliter euacuati, euasserunt. b Cum enim in febre ardenti legitima & propria, calor ad caput prorumpat, sanguinis fiunt pro fluuia, & deliria. c Propter incendiū enim: sitim, vigilijs, molestiam, & conturbationem mentis patiuntur: ideo cæleriter iudicatur. Reliqua vero non germana vt mediocriter acuta, mediocria symptomata habēs, per repetitionē iudicatur. d Vnde causus verus & legitima febris ardens intra septimum diem necessario finietur. e Et quæmadmodum febres quæ molliores sunt, & submersæ, per abscessus, ita febres ardentes per excretiones iudicantur. f Licet quæ spurix & a phlegmate salso sunt, aliquando

y
 Auic. f. 1. 4. t. 2.
 c. 41. Gale. I
 mor. vul. com. I
 tx. 29. c. 420.

a
 Ga. de vit. resp.
 c. 4. col. 860.

b
 Hip. Gal. I. mor.
 vul. cō. 2. tx. 63.

c
 Gale. I. mor. vul.
 com. 2. tx. 17.

d
 Gale. I. mor. vul.
 com. 2. tx. 18

e
 Gale. 2. cris. c. vj
 col. 521.

f
 Ga. I. ar. cu. c. 14.
 col. 388.

do etiam per sanguinem enaribus iudicentur: quanuis sæpius p abscessus. Si enim humor in venis pulmonis putreat; & ibi præcipue contineatur, per cōsensum pulmonis caput incalescit, & sanguine repletur, & effūditur, quod ex eo redundat, ad apertis venis. Si autem humores putrentes in hepate magis contineantur, & intestino ieiuno, ad inferiores partes per abscessus terminantur. ^g Proprium est etiam februm ardentium symptoma, fastidiū vigilia: sopor nanq; rarissime febres ardētes cōmitatur, nisi caput humiditatib; plenum sit. Sunt etiam in eis excrementa biliosa, cum sintexti, seu colliquatione: Quanuis Hæc duo non solum ardētibus conueniant, immo in multis alijs febribus, quæ arden-tes non sunt: excremēta sunt biliosa, & colliquationes fiūt. Attamen modice sitiunt, & calorem febrium ferunt. Vnde febris ardens non imprimis est cognoscenda ab excremētis, sed ex in faciabili siti, & ex intollerabili calore. ^h Quin im-
mo in febre ardenti aliquando excrementa cruda deijciū-
tur. ^h Non tamē in ea fit horripilatio, neq; rigor, neq; sudor: nisi cum febris sit euasio. ⁱ Si enim rigor indie critica acci-
dat, & signis costionis comitantibus, signum erit bonū. Co-
ditiones enim celeritatem iudicij, & salutis securitatem por-
tendunt. In sexto vero die rigores prauum iuditium aut lō-
gum morbum. ^k Quod si rigor in initio morbi contingat &
maxime in secundo: cum quo guttæ sanguinis, & singul-
tus, & dolor inuisceribus contingunt, magnum nuntiant ti-
morem. ^l In principio enim rigere, signum est malignitatis
humoris, magis quam decretorium. Signa enim decretoria
non oportet statim eluscescere. Et similiter erit lethale, in
principio sudare in fronte & clauiculis. Similiter vigilare, an-
gustiam pati, delirare, & supra modum timere, significant
enim cerebri læsionem, & acrem & adustam bilem. ^m Erit
etiam signum lethale si extrema frigeāt, & vrinæ nigræ pau-

^g Gal. 4. r. a. vi. ff.
tx 17. col. 692.

^h Gale. 3. mor. vul.
co. 3. tx. 34. Hip
Gal. tx. 4. o.

ⁱ Ras. Io. alm. c. 5.
in prin.

^k Gal. aph. 4. 29.

^l Isaac. 3. pract. c.
25.

^m Hip. Gal. I. mor.
vul. cō. 2. tx. 75.

Hip. Gal. I. pro
 reu. com. 2. tex.
 49.

G. I. aph. 4. 57

Hip. Gal. aph. 6.
 26.

Gal. aph. 4. 58.

Hip. & Gale. I.
 mor. xl. cō. 2. tx.
 55. col. 442.

Hip. Gal. I. mor.
 xl. cō. 2. tx. 75.

cæ, & subtiles sint, & si venter aquosa deijcit. In febribus etiam ardentibus conuulsiones, lethale signum: non enim contingunt, nisi ex siccitate. Et tremores in febribus ardentibus delirio soluuntur. Translata enim causa, quæ febrem ardentem facit ad neruos, tremorem causat, & compatiens cerebrum, delirium sequitur. Impropriæ tamen dictum videtur, tremorem delirio solui: cum alius affectus gignatur. Soluuntur etiam febres ardentes, sudore post rigorem venienti, aut per biliosa excrementa, aut per vomitum. Et in ijs febribus quando caput dolet, & oculi cecuciunt, & splendor obuersatur, & est contentio in dextro, aut sinistro hypocondrio (& hoc sine dolore & inflammatione) sanguis enaribus est spectandus. Cuius quidem causa est, quia contentio hypocondrij sine dolore & inflammatione, impetum significat sanguinis in caput. Quando vero caput sanguinem sui dolore attrahit, iecore impellente, contentio fit: & iuste sanguinis profluuium spectabimus. Et sicut sanguinis profluuium in febribus ardentibus familiarissimum est: ita sanguinis stilla enaribus, perniciosissimum est signum.

SCHOLIA:

SOLVS Auerrous impossibile esse affirmat, causum seu ardentem febrem à colera naturali procedere: septimo enim colliget. c. 12. hæc verba profert. Hæc febris est intensi caloris, & februm accidentium, & dicitur incensua. Et impossibile est, quod ex colera naturali generetur. Cuius contrarius est Michael Sauonarola, tractatu de febribus colericis. c. 13. vbi causum diffiniens dicit. Causus est febris continua, proportionalis, à colera naturali, aut à phleg-

ma-

mate falso in venis putrefactis, & præcipue in venis cordi proximis: cum vehementia accidentium. Eandem Sauro narolæ sententiã tenet Nicolus tra. 2. ser. 2. sum. 4. distinctio. 3. c. 10. dicens, verum causum à colera naturali procedere: colera enim præsina, aut eruginosa non aggregatur in locis vbi febris ardens contingit, quin prius mortem efficiat: si vero contingat coleram citrinam, aut vitellinam in dictis partibus multiplicari, febris ardens spuria causabitur: Cum neutra istarum adeo calida sit, sicut naturalis. Vera tamen & legitima febris ardens, non videtur ab alia colera posse causari, quam naturali. Ipsa enim in locis cordi vicinis reperitur, & est maioris incendij, quam reliquæ præter naturales, quæ in dictis locis reperiri possent. Et quanuis de tertio in tertium exacerbationem faciat, vt coleræ seruet proprium periodum, & proprietatem: ista exacerbatio non est manifesta, quia tanta est in ea inflammatio, & caloris intensio, antequam exacerbatio contingat, vt pauca possit fieri additio, aut in sensibilis fiat: in quo manifeste differt à tertiana continua. Quanuis Lupeius in hoc, Auicenam male mordeat, leui satis ductus ratione. Quanuis enim à colera continue in venis putrefacta, tertiana continua fiat, sicuti febris ardens, in ea exacerbatio est manifesta, quia multo remissioris caloris est, antequam exacerbatio contingat. Additio vero caloris in febre ardenti fere est insensibilis: adeo vt conciliator differencia. 175. accessiones siue exacerbationes in ea negare videatur. Et vt saluet rasiū. 10. Almanso dicentē febrē ardentē altero die valentiorē fieri, dicit rasiū d̄ tertiana cōtinua intelligi d̄bere. quæ opinio potest bene p Gal. fundari, qui. 2. d̄ dif. febrū, dicit febrē ardētē in tres diuidi species, sicuti febris sāguinis: acmasticā p acmasticā, homotonā: vnde aut intēdēdo calorē pcedit, aut diuuedo, aut eūdē tenorē seruando, sicuti febres conclusæ
non

non proportionales: non autem modo ad intensionem, modo ad remissionem se conuertendo, sicuti cōtinuæ proportionales. Si qua vero ex acerbatione in febre ardenti sit, eam diebus imparibus contingere est necessarium: cum necessario debeat contingere, die quo colera moueri solet: in quo necessario magis effumat, & maiora symptomata facit. Et in hoc assentimur lupeio. l. 3. sui in chiridij. c. 1. iuste reprehēdenti fuchsum.

DE CVRA CAUSI SEV FEBRIS ARDENTIS.

Caput. II.

DE CVBITVS sit in locis frigidis, qui ad flatum & aerem purum pateant, lectus mollis, amicula non fordidā, sæpius renouata & tenuia, lectus amplus, cibi humidissimi, nullatenus acres: vt lactuca, cucurbita cum posca. Bibatur succus rosarum, quia stomachum refrigerat. Hæc autē infrigidantia in vigore exacerbationis exhibeantur. ^a Alius sola potione iubet esse alendos, sicuti aqua mulsā multæ pmixtionis aquæ. ^b Maxime si in quarto die crisis expectatur. Tunc enim alius negetur cibus, si complexio patientis frigida sit. Si vero calida sirupus violatus, aut succus malorum granatorum. Quod si hæc non sufficiant, detur ptisana colata. Quod si septimo die crisis speratur, à primo die vsq; ad quintum, danda est ptisana colata: in sexto vero & septimo deneganda, & soli sirupi dandi. ^c Ptisana enim febre ardenti in omnibus opponitur: non modo refrigerans & humectans, per humiditatem aduentitiā, quam ab aqua sumit: immo magis hamectabit quam aqua. Humiditas enim aquæ

^a Acti. tet. 2. f. 1. c.

78. col. 253

^b

Panl. 2. c. 30

^c

Isaac. 3. prac. c.

25. col. 2.

aquæ fluida est, & prisanæ humiditas permanet: ppter eius visciditatem. Et cum hoc putridos humores abstergit, & semiputres concoquens, in bonum succum transmutat, sitim etiam sedat. ^d Alius stultitiam reputat à cibo abstinere, & à principio non vti refrigerantibus: imo à principio iubet, calorem extinguere, & cibum nõ multum subtiliare. Dicit q̄; ambas probasse vias, & hanc reperisse securiorem. Alias cerebrum affatur, & stomachus ex cibi penuria spasmat, ex intensissimo febris calore: ita vt oculus & mandibula dissoluantur. Vnde iubet aquam frigidam non prohiberi, neq̄; fructus frigidos & humidos: sicuti succum citrulorum, & cucumeris sarraceni. ^e Et omni hora, & præcipue quando timetur casus virtutis: tunc enim necessariũ est cibare, quãuis non appetant, multoties enim aduenit eis bolismus, ppter sensus priuationem. ^f Quo casu si syncopis contingat, dabitur vinum austerum calorem euidentem habens. ^g Cura ergo in febribus ardentibus est, sanguinem vsq̄; ad animi deliquium euacuare. Totus enim habitus refrigeratur, & febris extinguitur, & aluus plurimũ citatur, & sudores fiunt. ^h Alius venæ sectionem timer: dicens, & nõ phlebotomes in febre ardenti; fortasse enim phlebotomia inflamabit eos, & fortasse iuuabit eos, si fuerit illic turbiditas vrinæ & tubedo. ⁱ Conuenit etiam à principio purgare: omni die dando aut eos decem tamarindorum, infusorum in aqua communi. ^k Aut in mane sirupum de prunis, & aquam ordeï, & in nocte apud somnum mucilaginem psilij, & in meridie succum melonis indi, citruli, aut cucurbitæ. Quod si natura fuerit obediens, & omni die tribus vicibus, aut pluribus asselauerit, loco prædictorum dabis succum granatorum mutorũ cũ suis interioribus, extinctione caloris procurans. ^l Primo enim blande & leniter hanc febrem ardentem aggredi oportet. Vbi vero signa coctionis apparuerint, acrius euacuare

^d
Gal. de prisanæ.
c. 4. col. 183. &
184.

^e
Ras. l. diuisionũ.
c. 148. & 10. al
c. 5.

^f
Aui. f. 1. 4. t. 2. c.
42.

^g
Gal. 12. met. c. 4.
col. 297.

^h
Gal. aph. 1. 23. in
fine.

ⁱ
Aui. f. 1. 4. t. 2.
c. 42. in princ.

^k
Auc. 7. col. c. 12

^l
Ras. l. diuisioe.
148.

euacuare conueniet. Et potum aquæ exhibere, in corporibus
 in quibus non est offensa in aliquo membro, neq; aliquod
 prohibens. Et vbi est offensa, detur fracta: ad quinq; aquæ
 frigida ciatos, vnum aquæ temperatæ miscendo: aut cum
 aqua frigida misceatur oleum rosaceum. Oleum enim non
 finit aquam lædere (sua frigidate. ^m Quod si offensa non fue-
 rit, ex aqua frigida super niuem infrigidata tātum bibat, do-
 nec facies eius viridis fiat, & tremat. Si autem ex hac ven-
 ter vehementer soluatur, ordeum confractum & ablutum,
 & aqua coctum, cum trochiscis cōstrictiuis de spodio est dā-
 dum. ⁿ Melius est enim, vt per aquam frigidam febrem ar-
 dentem in febrem lentam cōuertamus, quam vt æger mo-
 riatur. Ad quod aqua anguriz melior est quam aqua in niue
 infrigidata. Nam hæc solam qualitate[m] imprimit, aqua ve-
 ro anguriz aut cucurbitæ assatæ præter qualitatem frigidā
 quam imprimit, restaurat & addit in sanguine, frigidam sub-
 stantiam faciendo. ^o Aqua frigida dari potest in febribus ar-
 dentibus, coctionis signis non plane eidentibus, quantum
 ei non sit consuetudo. ^p Quod sicum aqua frigida velis mis-
 cere in lep, fac: & cum dormiturus dabis sirupum papaueris,
 in quo sit spodij, drach. semis & seminis portulacæ, & medul-
 læ citruli, ana, drach. i. & seminis cucurbitæ, drach. semis. re-
 frigerabitur etiam hepar, & stomachus cum oleo violaceo,
 & rosaceo, & modico aceti vini, cum aqua intubi, coriandri,
 & portulacæ, & cera. Quod infrigidabitur cum niue, si fue-
 rit tempus æstatis: Et si sit tempus hiemis, cerotum sit tepe-
 dum. Et in tempore æstiuo odoret nenuphar, violas, & san-
 dalos, & aquam rosaceam, & camphoram. ^q Et ad refrige-
 randum stomachum, potandum damus succum psilij, cum
 succo mali granati, aut succo melonis. Et si caput doleat,
 hoc cathaplasma in temporibus ponatur. R. sandalorum
 alborum, rosarum, ordeï assati, puluerizati, ana. drach. ij.
 distem

^m
 Act. det. 2. s. l. c.
 78.

ⁿ
 Ras. 10. alman. c.
 5.

Londonia, en Rome
in la Pella Bada,
ora distem.

^o
 Auc. 7. col. c. 11.

^p
 Gal. 9. met. c. 15.
 col. 134. inf. c.
 235.

^q
 Haliab. 3. pract.
 c. 15. col. 3.

temperentur cum succo semperviui, aut aqua rosacea,
 oleo rosaceo, & modico aceti. Hepar vero & stoma-
 chus sic epithimentur. Sandalorum alborum, & rubeorum.
 drach. ij. rosarū drach. ij. & semis corticū cucurbitæ drach.
 frondium violarum viridium. drach. ij. cāphoræ. drach.
 dissolue in succo semper viui. Quod si vigilias habuerit, in
 sacra plasmate quod super tempora ponimus, addemus suc-
 cum papaueris, & lactucæ. Et si dolor capitis non cessaue-
 rit, & æger neq; tussim, neq; distillationem patiatur, capiti
 omentum fiat, cum aqua calida: in qua cocta sint viola, ca-
 mila, rosa, ordeum mandatum. Quod si adhuc non ces-
 sauerit, infundatur super caput lac caprinū, aut asininū. Et
 cum declinat ægritudo, non est malum vti balneo, cuius
 aqua declinet ad frigus. Præcipue in habentibus febres ar-
 dentes ex phlegmate falso. Et non solum in declinatio-
 ne, verum in morbi vigore balneum in febre ardenti con-
 uenit. Quod si nulla inflammatio in principalibus mem-
 bris reperiatur, & signa coctionis præcesserint, & æger sit
 calidæ & siccæ complexionis & in æstate: si cum in aquam
 frigidam immiseris, sudorem commouebis, & iuuabis, &
 maxime si tali labacro sit assuetus. Et si moderata est
 febris, & vires robustæ, & signa coctionis præ-
 cesserint, proderunt etiam balnea a-
 quarum tempera-
 turum.

r
 Isaac. 3. pract.
 c. 25 col. 2. c. 3
 Auic. f. I. 4. t. 2.
 c. 42. infine.

t
 Acti. tet. 2. f. I. c
 78. col. 254.

SCHOLIA:

AN in febribus ardentibus vena sit in incidēda, diuer-
 sus admodum ab Auicena videtur Galen. qui eā vsq;
 Z 2 ad

ad syncopim concedit: Auicena vero illam maxime timeret, fen. 1.4. tract. 2. c. 42. inquit enim, & non phlebotomentur, fortasse enim, phlebotomia inflammabit eos, & fortassis inuabit, eos, si fuerit illic turbiditas vrinæ, & rubedo. Vbi Iacobus de partibus inquit, quod si vrina fuerit subtilis, & ignea, vena non scindatur, ne ad humorum colericorum ebullitionem ægri perducantur. Et vt ibi gentilis, ne humores colericos furere faciat, & inflammationem augeat. Si autē vrina crassa, turbida, rubea sit, tunc scindatur vena: vt sanguinis, & coleræ superfluitas euacuetur. Eandem sententiã sentit idem Auicena. f. 4. 1. c. 20. vbi in febribus vehementis inflammationis phlebotomiam timet. Galenus tamē. 1. apho. sectio. apho. 23. non solum venam secari permittit in ardētibus febribus, verum vsq; ad animi deliquium. Totus enim inquit habitus refrigeratur, & febris extinguitur, & aluus plurimum citatur, & sudores fiunt. Et libro isagogico introductio seu medicus appellato. colu. 216. (breui causi medela; ibi citata) venam secare iubet. Febres etiam ardētes sanguinem atrum multiplicare, docet Gal. in libello. de attrahibile. c. 4. respectu cuius venam secare erit necessarium. Galenus, etiam. 11. metho. c. 15. in omnibus putridis febribus siue continuis siue interpellatis phlebotomiam concedit. Exonerata namq; natura & aleuiata reliquū, sine difficultate vincet: idem colligitur ex Hipocrate & Gale. 4. de vic. ratio. in acutis. tx. 19. cuius verba sunt. In acutis morbis sanguinem detrahes, si vehemens morbus videatur, floruerit q; ægrotantis ætas, & virium adfuerit robur. Vbi Galenus hanc sententiam magnificēs miratur, cur Hipocrates in aphorismis eam, nō collocauerit: cum paucis verbis magna comprehendat. Neq; Auic. sententia & suorum sequacium placet Amato Lusitano centuria. 1. in scholio curationis. 91. ratio enim eorum est, ideo in ardētibus febribus venæ scissionem prohiberi,

hiberi, quia sanguis inculpabilis euacuatur, putredine in bile remanente. Quod falsum probat ipse Amatus, bilis enim putrens & sanguis simul in venis existunt: adeo vt ipsi naturæ difficilimum sit, vnum ab altero separare: quanto minus, per venæ sectionem vnum ab altero separabitur. Quin imo necesse est ambo simul euacuari. Vnde sub eadem proportione sanguis & colera manebunt, & efferuescentia necessario erit minor. Cum duo ipsam efficientes humores sint vacuati: natura quæ alleuiata residuum facilius superabit. Opinionem tamen Auicenæ aliquando verum tenere concedit. Cum enim febres ardentes post maximas fatigationes, & in æstiuo tempore fiunt: quo tempore venæ ex aeris ambientis calefactione desiccatur, humorem biliosum ad se trahunt, multum quæ etiam bilis in extimis corporis partibus generatur. Hoc casu non licebit venam incidere, tunc enim bilis extra venas contenta, & ibidem genita, ad venas traheret: & sic febres intensiores fierent. Quo casu iustum putat cum Auicena venæ scissionem timere: præcipue si cum his vrina subtilis & citrina sit. Quin imo, consilium erit, per medicinam lenientem coleram euacuare: illam scilicet quæ extravenas fluitat: deinde venam incidere. Et hanc Amatus credit esse Auicenæ intentionem, eamque Arnaldum à Villanoua practicasse affirmat. Ego vero aliter Auicena cum Galeno concordarem, supponendo nomen causi seu febris ardentis secundum analogiam dici, vt Galenus diffuse docet. 4. de vic. ratio. in acu. com. 13. vbi causus non tam significare morbi speciem asserit, quam morbi symptomata: veluti quæ ex febris ardore, & linguæ siccitate seu nigredine. Quibus igitur febribus, hæc omnia adfuerint exquisiti causi erunt. Quibus vero aliquid defuerit, per analogiam: veluti ex phlegmate falso, aut sanguine putrido. Quæ febris quanuis sinochus dicatur, in genere febrium deurentium.

tium eam comprehendit Galenus. 2. de crisi- bus. c. 6. vbi fe-
 brem ardentem sinochum etiam nominat, & eandem sen-
 tentiam tenet Paulus lib. 2. c. 27. quos ad hoc allegat Fran-
 ciscus Balesius. lib. 5. suarum controuersiarum. c. 22. vbi satis
 diffuse refutat Franciscum Baleriolam, asserentem sino-
 chum acutiorem febrem esse causo exquisito. Quibus faci-
 le erit, Auicenam cum Galeno concordare. Si analogia seu
 causi æquiuocatio distinguatur. Quando enim Galenus a-
 pho. 1. apho. 23. in febre ardenti vsq; ad syncopim phleboto-
 mandum iubet, intelligendus non de causo exquisito, qui
 ex colera in venis proximis cordi putrefacta fit: cum in eo
 humor putrens non sit sanguis: sed de febre sanguinis deu-
 rente, seu sinocho, cuius proprius humor sanguis putrescens
 est. Non tamen negabimus, in vero & exquisito causo ve-
 nam secandam esse: cum magnus morbus sit: in quo virtu-
 te consentiente venæ scissio conuenit: iuxta Hippocratis
 sententiam supra allegatam. Non tamen in tanta quantita-
 te, vt coleræ frenum abscindatur. Et hoc est quod Auicena
 & sui sequaces adeo timent, superfluam inquam sanguinis
 extractionem: vbi vrina neq; turbida neq; rubea est: aliqua-
 lem tamen concedit. Cum dicat & fortassis eū iuuabit phle-
 botomia. Et quia humor febris ardentis secundū plurimū
 subtilis est, & aded calidus, vt sapiat naturam furiosi. Præci-
 pue cum in loco nobilissimo sit iuxta cor. In febre ardenti
 sapientes arabes nihil de præmissione digestionis loquun-
 tur: imo illico, cum medicinis lenientibus euacuant, veluti
 sirupo ex nouem infusionibus, aut violato, cum mucilagi-
 ne psilij, aut cassia, aut manna. Quibus addūt aliquid ex me-
 dicina electiua, veluti in vero & puro causo rabarbarum, in
 spurio vero agaricum & rabarbarum. Euacuatio vero erra-
 dicatiua fiat, post complementum digestionis, cum medici-
 nis electiuis. Sirupi vero digerentes in vero & legitimo cau-
 so,

so, magis debent alterare, quam incidere, & attenuare: cum ex humore subtili sit. Veluti cum ex iaccharo, sirupo viola so, de acetositate citri, in spurio quia humor est magis crassus, conueniet sirupis acetosus simplex, & si humor crassior sit, acetosus ex duabus radicibus. Balneum etiam in febre ardēti ad duo potest adhiberi: vt alteret, quod calefactum, & desiccatum est. Respectu cuius magis conueniet in vero & legitimo causo, à colera facto, quam in spurio ex phlegmate falso. Conueniet etiam balneum, vt humorem residuum resoluat, quo casu magis in spurio, quam in legitimo conueniet. Et tunc non frigidum sed tepidum esse debet, Aut remisse calidum: vt humectando, & aliquantulum resoluendo, non calefaciat. Et quanuis balneum non ita calidum, in legitimo causo conueniat, sicuti in spurio tamen quia tales magis extenuati sunt, magis à frigore balnei le-
duntur. Et præter hæc quæ dicta sunt: reliquæ prædictæ intentiones pro putridis febribus in
 generali, exequi de-
 bent.

DE CAUSIS SIGNIS ET CVRA
 FEBRIS COLLIQVA-
 TIVAE.

CAPVT III.

AEDEM febres ardentes quando intensæ sunt & grauissimæ, colliquatiuæ dicuntur. In eis enim recens compacta caro, aut pinguedo dissoluitur, ac colliquescit,
 & vbi

& vbi malum diuturnum est, ipsarum etiam solidarum partium substantia. Quæ quidem fecernitur per ventrem, colliquamento ex toto corpore ad ipsum conflente. Propter quod dicitur hæc febris syntherica, id est colliquatiua. Colliquamētum autem simile est bili, quæ assidue per vomitū, aut ventrem deijcitur. Differt ab ipsa, in graueolentia fætoris, & est fuluior bile, & habet crassitudinem oleosam, vel adiposam. ^a Colliquatio enim carnis, ad albedinem magis tendit, ita vt efficiatur in ea color subpallidus, quem fuluū appellant. Et quandam pinguedinem & tenacitatem in se habet. ^b Et in vrina manifestatur, si pinguedo super natans, araneorum speciem referat. Tale enim in tali vrina contingit, quale in iusculis frigescentibus. ^c Et nō solum febres ardententes colliquationem faciunt, verum quæcunque febres morosæ, in quibus absumitur mollis caro, aut pinguedo. ^d Et ex eisdem febribus ardētibus colliquatiuis, sunt febres marasmodes. Immo ipsæ febres marasmodes suo modo possunt dici colliquatiuæ: in quantum carniū, & ipsarum solidarum partium substantiam depascuntur. Nam quod in febre vere colliquatiua per ventrem, vel vrinam, vel per vomitum excernitur, illud in febre marasmodes in vapores digeritur. Quod ex subiecti humiditate & crassitie, vel ex eiusdem siccitate contingit. Nam ex corpore obesso & humido colliquamenta sensibilia descendunt: quemadmodū ex suis domesticis, dum ad ignem torrefiunt. Ex feris autem suis, quanuis eorum carnes ad ignem torreatur, prope nihil sensibile occurrit colliquamentū, sed in vapores digeritur. ^e Corpora autem quæ ex febribus magis resoluūtur, sunt pueri, & senes vitimi senij, diuersis tamen rationibus. Nam pueri propter suæ complexionis caliditatem & humiditatem multum extenuantur, & defluunt, de crepiti vero propter virium imbecillitatem. ^f Næc dicipiat nos colliqua
men-

^a
Acti. tet. 2. f. i. c.
90.

^b
Ga. de Hipo. &
plat. de l. 8. c. 12
col. 1071.

^c
Hip. & Gale. 2.
prog. tx. 55. col.
773.

^d
Ga. 4. vis. rat. x
7. 4. col. 737.

^e
Ga. 10. met. c. 11.
col. 261.

^f
Gal. apho. 2. 28.

mentum, quod per vrinam quandoq; arenibus excernitur. Quod cognoscetur, ex hoc quod non paulatim descendit, sed simul & aceruatum. Quia ex renibus ad vesicam brevis est via. Quod vero à toto corpore excernitur, ex hoc quod paulatim & disgregatum eijciatur. (Vt pote longa fit via & a longe sint loca a quibus deciditur) Non aceruatum descēdit. ^g Significant etiam colliquamenta à toto corpore, quando in vrina excernitur aliquod, quod erui, aut ordei specie referat. A iecore enim veniunt eius modi corpuscula, misca à mēbris. Sicuti ea quæ carnosiora sunt arenibus. Et quæ foliorum familia sunt, a vesica. Corpuscula autem erdeacea tum duritie, tum magnitudine non albida colliquata carnis sunt notæ. Sicuti nigra lienis. ^h Et deiectio quæ apparet oleosa, pinguedinem liquefieri significat. Quæ vero pinguis est & viscosa, significat membra liquefieri. ⁱ Fiunt autē colliquationes, calida intemperie circa viscus existēte. Primo humorum, deinde etiam carnis hepatis ipsius, & euacuatur per ventrem crassa bilis, graue olens, & multum colorata: sicuti in febribus pestilentibus contingere solet. ^k Et principium colliquationis est, cum vrinæ pingues apparent, ita vt ambiguum sit, an oleosæ sint, an aquosæ. Quando vero notabiliorem olei mixturam habent, augmentum est liquefactionis. Quando totæ vrinæ per totas tum in colore, tum in substantiæ compage, veluti oleum sunt, liquefactionis est vigor. ^l Cura harum febrium similis est, curæ febrium hecticarum: in eis enim conueniunt cibi in frigidantes, & humedantes, epithemata, & vnctiones quæ in hecticis. ^m imo frigidiores & crassiores sorbitiones conueniunt. Et potus qui sistant, & assingant ventrem. ⁿ Vtilis est in hac febre: potus aquæ frigidæ purissimæ & aduersissimæ est aqua mulsa. ^o Quod si ei coniungatur visceris inflammatio, periculosior morbus est. Et remedia non fiant nisi prædictione mortis

^g Gale. aph. 7. 35.

^h Gale. 6. epid. cō. 5. tx. 15. c. 735.

ⁱ Pau. 1. 2. c. 13. pa. 74.

^k Gal. 8. cōp. med. secū. lo. c. vj. col. 731. in fine.

^l Aeti. tet. 2. s. l. c. 38. col. 237.

^m Gal. 10. met. c. II. col. 262.

ⁿ Hip. Gal. 4. vic. ratio. tx. 41.

^o Gal. 3. vic. rat. tx. 12. col. 661.

P
Acti tet. 3. f. I. c.
38. col. 524.

præmissa. Si autem quæ egeruntur, intestina mordeant, ipsa
q; ignescant, tunc per clisterium infundatur lac tepens, si au-
tem mordacitas cum tormine sit, succus ptisanæ cum ovo
integro conuassato, cum aliquo oleo rosaceo mixto. Et si
dolor perseverauerit, bis aut ter fiat talis infusio. Conue-
nit in hac febre lac decoctum ad tertias, cui postea quarta
pars aquæ addatur. P

SCHOLIA:

BARTOLOMEVS Montagnana suo consiliorū
lib. consilio. 143. febrem colliquatiuam esse hecticam
primæ speciei affirmat: cuius contrarium pluribus rationi-
bus potest persuaderi. Quauis enim ratione maxime reso-
lutionis, in ea contingentis, veluti hectica curetur, maxime
differunt: hecticus enim calor, æqualis est & pusillus, & qui
ab hectico non sentitur, nisi post cibum, ratione annotatio-
nis incompressæ ex eo sequitur: in febre vero colliquatiua
adeo calor sentitur, vt æger comburi videatur. Et confirma-
tur: quia febris hectica immaterialis est, colliquatiua vero
humorem necessario habet, intra venas putrentem: pingui-
dinem carnesq; liquantē. Quauis fateamur, febrē colliqua-
tiuā hecticæ febris causam esse, non primæ speciei, verū ter-
tiæ, quæ marasmus dicitur: cū febres colliquatiuæ marasmo
des febres efficere soleant. Propter quod in febre colliqua-
tiua suspecta est per pharmacū euacuatio, ratione resolutio-
nis, & timoris casus in hecticā. Colera vero quæ in venis ac-
cēditur & putrēfit, semper indicat de sui abscissione: cuius o-
cassione auerē Rabarbarū dare in substātia, p causa colli-
quationis extirpāda: & maxime si resolutio, aut fluxus ex col-
liquatione superfluo nō sit. Sitū fluxus multū vrgeret, darē fe-
cē rabarbari. Aut ipsum rabarbarū tostū admēsūrā vrgetis
fluxus, cū gūmi arabico in aqua plātiginis aut capitū rosarū.

DE FE-

DE FEBRIS TERTIANAE CAU-
SIS TVM PVRAE TVM
Spuriæ. Caput. IIII.

QVANDO humores in venis putrescunt, febres conti-
nuæ sunt: si autem expellantur extravenas, ac per totū
corpus deferantur, cum quiete intermittunt. Sūt autem hæ
intermittentes febres tantum tres. Tertianæ quæ ex cole-
ra, quotidiana quæ ex phlegmate, quartana, quæ ex melan-
cholia. Quarū tertiana minoris est durationis: quotidiana
maioris: quartana maximè.^a Tertianæ autē omniū maximè
calida est: quia omniū maximè biliosa. Propter quod tertia-
na fortiori rigore infestat. Et quanto sincerior tanto cali-
dior, & rigor vehementior.^b Est igitur tertiana febris, quæ
vnū diē præstat integrum, & tertio die redit. Quæde enim
inter initia colera per mēbra defertur, vt accessio fiat, sui a
crimonia corpus affligit, & dolorē inducit. Ex quo duo con-
tingūt: vnū quod sanguis in profundū fugit, vnde partes ex-
timæ corporis refrigerātur: aliud quod partes illæ per quas
bilis effunditur, p virtutē naturalē expulsuā, illā bilē ex vna
parte ad aliā repellūt: donec ex ōnib9 expulsa, aut p sudorē,
aut vomitū, aut ventrē expellitur.^d Si enim humor subtilis
sit, p sudorē euacuabitur si crass9, p secessum, si mediocris, p
vomitū.^e Propter quod febris quæ cū rigore incipit, rarissi-
me p abscessus terminatur. Multā enim esse oportet humo-
ris abūdantiā, vt post dictas euacuationes, humor p abscessu
restet. Hui9 febris sex tēpora cōsiderātur. Primū est in quo
puls9 mutari incipit, siue ex sanitate, siue ex interuallo, prin-
cipiū cōsideretur. Quo tēpore si aliæ secludantur occasio-
nes horror mediocris adest. Post partes cutanæ mēborū
refrigerātur, & frigore & rigore cōcutiūtur.^g Si autē frigus
maximè increseat, febrē iri accēsu significatur, nō tñ accen-
di: suffocatur enim tūc calor, ob id quod humor virtutē int9

^a
Gal. 2. cris. c. xij.
col. 530.

^b
Gal. 2. simp. cau.
c. 5. col. 82. 83.

^c
Gall. introd. l. 1.
feu. me. c. 25. col.
215.

^d
Galen. trem. ris
go. c. x. c. 211.

^e
Isaac. l. feb. part.
5. c. 8. col. 2.

^f
Hip. Gal. morb.
vul. com. l. 1. c. 11.
c. 603.

^g
Gal. morb. temp.
c. iij. col. 344.

retrahēs, sit nimis frigidus. Adeò vt, sit periculum ne semel
 extinguat. Quod in externis contingit, vbi ad paruum ignem
 plura ligna simul in iecta accendere volumus: quod ipsum
 sum extinguent. Quod periculum in accessiõibus significabitur,
 si pulsus maxime mutetur in paruitatem, raritatem, tarditatē
 q̄; . Si enim in his maxima sit remissio, illico æger peribit.
 Si vero nõ sit extinctus, sed restiterit, paulo post incipiet
 humorem succendere, generabitq̄; calorem: primò fumosum,
 multo post flammeum, & deuidto humore purã excitabit
 flammam. ^h Rigor autem affectus caloris naturalis est, & illegitimus
 motus ex calore naturali cõstans, se extendere volenti, & humoris
 acrimonia celeriter effusi supra membra, ipsum retrahere volenti.
 In qua pugna, vt rigor contingat, nõ esse est calorem naturalẽ humori acri, ipsum
 retrahenti: non succumbere: alias esset mors. Neq̄; tali humori
 acri omnino resistere: alias ab ipso non pateretur. Sed quod acris
 humor sua praua qualitate, & velocitate sua sparsionis, si c
 calorem naturalem inestet, vt ipsum recludat: & quod ipse post
 reclusionem fortificatus, aduersus humorem reuersus, vehemēti
 impetu veluti a laqueo exiliēs, ipsum retrudat, ac rumpat.
 In qua forti ruptione, acris rigor consistit. ⁱ Cum quibus si vires debiles sint, & prædicta omnia
 copulentur, & magna sint, maximum rigorem facient, cum vero
 remissa fuerint, frigus aut in æqualitatem solam. Cũ autẽ medio
 modo se habuerint, horrorem, propter quod nimirũ quod in aliqua
 accessiõne, humor qui supra membra spargitur, in vno faciat
 rigorem, & similis in alio horrorem, & in alio solum frigus, aut
 in æqualitatem. Si enim multus sit humor, & acris, & celeriter
 motus, & vires nõ adeo valentes, vt ijs resistant, rigor fiet:
 si vero humor paucus, & minus acris, neq̄; celeriter motus, &
 vires valentes, vt ijs resistere possint, frigus fiet, aut in æqualitas:
 si vero hæc medio modo

^h
 Gal. 3. presag. ex
 ph. c. vij. c. 458.
 459.

ⁱ
 Gal. palp. trem.
 c. xv. col. 208.

do se habeant, horror. ^R Et in hoc accessionis principio, pulsus duriores & minores sunt, quam ante. Et ijs qui contractio- nes nouerūt, manifeste celeriores. Dilatationes autē multo tardiores apparebūt: præcipue in accessionis insultu. De inde pulsus maior, velocior, densior quæ fieri incipit, & corpus calefieri: cum tãta in æqualitate, vt multum calorem intus sentiant, artubus adhuc per frigeratis. Quæ pulsus inæqualitas collectiua cõtingit, ratione intemperiei inæqualis cordis, aut ratione multitudinis humorum, vel ad vassa vel ad vires. Secundum tempus est, quod pulsum in contrariũ mutat, & tota corporis molles concalescit. Tertium, quando calor augetur, & pulsus ad proportionem caloris maior, celerior, & frequentior fit. Quartum, quando æqualis est magnitudo, tum in pulsu, tum in calore, tum in reliquis. Quintum enim calor æqualiter diffusus est per totum, ita vt non plus sit de calore in thorace quam in extremitatibus, iã vigor adest: & est tẽpus potandi ægros post potum enim, plurimum percutim ex halat, & bilis superuenit Vomitus: & tã per ventrem quam per vrinam bilis deijcitur. ^m Quintum tẽpus est, cum iam calor decrescit, & humor accessionem faciens, per halitus incipit expelli, & pulsus suam naturalitatem recuperat. Quo tempore sæpius oritur sudor. Sextum tempus est, tempus integritatis, seu interualli. ⁿ Et tempus quietis in hac febre: nullum habet putrefactionis inditium perceptibile. ^o Nequẽ erit idem dicere tertianam accessionẽ, seu periodũ, & tipum tertianum. Nam accessio tertiana est, quæ tertio quoquẽ die affigit: quamuis accessio nõ æquet interpellationi. Sed tipus tertianus æqualem requirit accessionem interpellationi. ^p Quæ tempora in tertianis contumuis etiam reperiuntur, vltimo dempto, interuallo scilicet. Et in accessionis earum insultu, adest frigus & contractio, virtute intus se recipienti. Quam contractionem sequitur

Gal. Io. met. c. 4
col. 243, 244.

Gal. mor. tempo
c. 4. col. 344.
Et. 2. cau. pls. c. 1
col. 353.

Gale. 2. cris. c. iij.
col. 518.

Gal. morbo. tem.
c. iij. col. 345.

Gal. I. dif. fe. c. iij
col. 138.

Gal. I. de tipis. c. II
col. 363.

inæqualitas, inæqualitatem incrementum, incrementū status, statum declinatio. Si vero in febre continua accessio citra contractionem sensibilem sit, tria tempora prædicta in vnum incidunt. Omnia enim illa augmentum sunt, & per augmentum tria illa tempora fiunt, deinde status, & declinatio. Nullam tamen intermissionem habent: quavis habeant circuitus tertianos. Et tertiana continua, causus, & tertiana interpellata ab vno sunt, humore, & quælibet istarum febrium tertia die exacerbatur. Solū differunt causus & tertiana continua ab intermittenti, quod in primis colera ad intra venas vna cū sanguine putrescit, in interpellata vero, à venis expulsa extra venas putrescit. Et impetu suæ effusionis, ipsa per ipsam expurgatur, per euacuationes dictas: & aliquando per poros insensibiliter resoluitur: & hæc est causa suæ intermissionis. Hæc autem tertiana intermittens alia est exquisita pura legitima, alia absolute tertiana aut notha aut spuria. Prima contingit, in quibus habitus ad bilem accedit: & in consistentium ætate (quæ omnium biliosissima est.) & in tempore æstiuo, & in locis calidam & siccam temperaturam habentibus: nõ habentibus vitam ociosam, sed in laboribus, & pauco cibo assuetis. Quæ ex his facilliter intelligentur. Si enim in æstiuo tẽpore ratione suæ caliditatis & siccitatis, febres tertianæ contingunt: si status temporis tunc calidus & siccus fuerit, & regio calida & sicca, nonne puriorem tertianam efficiet? Et puriorem si natura ægri biliosa, & laboribus, curis, & tristitijs assuescat, & cibus paucis & biliosioribus? Erit autem purior & simplicissima, quando præter signa prædicta in primo die statim vrinam leuem & æqualem subsidentiam habet: quæ non transcendit tertiam accessionem. Et quando incipit cum rigore, & status est cum sudore exuberanti, non dubites quin sit pura. Et quæ

r
Gal. morb. temp.
c. vij. inf. 6. vij
in princ.

Tertianæ diff.

f
Gal. 2. cris. c. iij. c.
517.

t
Gal. 2. dif. f. c. iij.
col. 138. 1. morb.
vul. com. 3. ex. 5.
col. 433.

v
Gal. 2. cris. c. iij. c.
516. 519.

x
Art. f. l. 4. c. 2. c.
37.

us huius puræ tertianæ accessio non transcendat duode-
 cim horas, contingit breuiorem esse. Multa enim bilis ea
 quæ pauca est, maiorem accessionem faciet: tenuis etiam
 bilis breuiorē quam crassa, & maior ægri virtus breuiorem,
 imbecillior vero tardiorem, & corporis raritas breuiorem,
 densitas vero longiorem. ⁷ Et hæc febris septē circuitibus,
 quod longissimū est, iudicatur. Et quod in cōtinuis putridis,
 (p̄ crisi cōputāda) potest dies vnus, potest in intermittētib9
 tertianis vna accessio. ² Et eo modo quo decimū quartū diē
 in acutis septimus indicat, ita quarta accessio septimam ac-
 cessionē indicabit. ³ Tertianā vero notha siue spuria est, cui
 aliquid ex requisitis ad exquisitā deficit: ratione cuius min9
 habet interualli. Et dicitur simpliciter tertiana ad differētiā
 exquisitæ. Quod si accessio in longius extendatur, & inter-
 ualli seu integritatis parū habet, iā nō absolute tertiana, sed
 protensa tertiana dicitur. Et hæc magnam latitudinem ha-
 bet: aliqua enim viginti quatuor horas, alia triginta, vsq; ad
 quadraginta. Quorum opus est certificationē habere, pro-
 pter cibationis tempus. ⁶ Vissum est tamen, in senē quo-
 dam puram & exquisitam tertianam contigisse, omnia
 quæ pura & germana tertiana continet habentem. Per vo-
 mitum enim & secessum flauam bilem excernebat, & inten-
 sissime febrabat, & rigore intenso apprehendebatur, & de-
 clinabat multo sudore, & accessio p. 10. aut. 12. horas du-
 rabat. Eius autē curā habētes, eo quod senex esset, de costū
 ex hyslopo, & origano, & pulegio ppinabāt: & eū interfecit
 sent, nisi pepones, lactucas, p̄isanā post assumeret. ^c Cōtin-
 git tertiana notha in otiosis, pluri vtētib9 cibo: in ijs enim co-
 leræ multum phlegma permiscetur, propter quod multæ
 tertianæ citra rigorem fiunt. ^d Solent etiā tertianæ indic in-
 termisionis accessionē facere. Quæ tertianæ duplices di-
 cuntur. Differunt tamē a quotidianis, quotidianæ nanque
 duobus

⁷
 Gal. 2. dif. fe. c. 3.
 col. 138.

²
 Hip. 7. Ga. apb
 4. 59.

³
 Gal. 3. prognos.
 tx. 8. col. 798.

⁶
 Gal. 2. dif. f. c. viij
 col. 149.

^c
 Tralial. 1. 12. c. vij.
 pag. 750.

^d
 Paul. 2. c. 20. pa.
 79. 80.

*Gal. 2. dif. f. c. II.
col. 137. 138.*

*f
Gal. 2. cris. c. iix
col. 527.*

duobus diebus duas accessiones faciunt, inter se omnino simillimas: tertianæ vero duplices duobus diebus duas accessiones faciunt: omnino dissimiles. Imo quarta similis est secundæ & tertia primæ, præter id quod febres quotidianæ ex phlegmate sunt, tertianæ vero ex colera. ^e Nec solū duplex tertiana contingit, vt dictum est, verum triplex, duobus diebus tres accessiones efficiens. Sicuti contigit cuidam a dolescenti, circa autumnii finem: Prima die circa quintam horam cepit febrere, cum breui rigore, & vesperi sudauit, & hora septima noctis prius quam integre declinasset prima febris, alter rigor seu accessio fuit sequuta. Consideratis autem ipsarum febrium formis ex pulsibus, rigoribus, modo caloris, tres tertianæ fuere iudicatæ. Neq; sunt tertianæ iudicandæ ex accessionibus. Nam si duas tertianas per accessiones iudicares, febrem quotidianam putares: vnde formam ipsius febris inspicere oportet. ^f

SCHOLIA.

QUÆMADMODVM in tertianis interpellatis accessio fit, propter coleræ expulsionem a venis ad extra venas, vt ibi colera putrescat, ita in tertiana continua & alijs continuis proportionalibus, humor qui exacerbationem debet facere, a venis magnis ad paruas mittitur: vt in locis à corde distantibus putrefactio fiat, mitiora q; efficiat symptomata: Quod non nisi virtuti forti & libere conceditur, vnde in causo, quia virtus hac libertate & vigore caret, ob iniuriam cordi illatam, ex colera iuxta cor putrente, nõ potest virtus illam ad distantiõres venas expellere. In tertiana vero continua humor exacerbationem factururus, à venis magnis ad paruas expellitur. Quando vero in die sequen

quenti, multum humoris per putrefactionem est resolutū, repescit febris, quanuis non cesset. Obid quod semper remanet in venis paruis putrefactio, ex quibus ad cor sumi putridi ex halāt, qui febrem cum aliquali remissione, sufficiūt continuare. Et sub forma causæ antecedentis adest colera, in venis magnis pro alia accessione. Quando vero putrefactio semper est in venis magnis iuxta cor, febris est conclusa, absq; remissione. Ad quem sensum est intelligendus Auicena. f. 1. 4. t. 2. c. 1. quando dicit, & quando putrefiunt intra venas, faciunt ad herentiam febris, & non erradicatur. Et quando putredo est intrinseca, communis super venas omnes, aut super plurimum earum quæ vicinantur cordi, forsitan non sunt additiones, neque diminutiones apparentes. Quibus vltimis verbis videtur Auicena, exceptionem facere, in casu, seu febre ardenti: in qua quanuis putrefactio intrinseca sit, & præcipue in venis magnis iuxta cor, in ea sunt additiones, non tamen manifeste: sicuti in tertiana continua, & in alijs continuis proportionalibus. Tertianam notham siue spuriam omnes asserunt, ex colera fieri non naturali. Tunc autem suam naturalitatem perdit, quādo incretasatur, phlegmati, aut melancholiæ se miscendo. Quāuis melancholiæ non adeo communiter miscetur, saltem ad vnā formam: propter vtriusq; humoris siccitatem. Et obid colera minoris famæ dicitur, ob raritatē suæ cōtingentiæ. Quia vero phlegmati magis communiter miscetur, hanc maioris famæ appellant, ex quibus non naturalis coleræ speciebus, vt notat Saouarola, practica sua de febribus. c. 12. rubrica. 1. diuersæ tertianarum notharum species in surgunt. Si enim phlegma, quod coleræ miscetur, aquosum est, tertiana ex colera citrina appellabitur, si crassius sit, dicitur tertiana à colera vitellina, & si ex colera simplici fiat, cuius siccum terream aduritur (ita vt naturam melancholiæ sapiat) dicitur

tertiana ex colera adusta. Quod si colera melancholiz misceatur, hæc & præcedens tertianæ nothæ dicentur minoris famæ propter earum magis raram contingentiam. Sunt etiam aliæ duæ coleræ species, quæ prædictis sūt crassiores, cum fiant per prædictarum adustionem. Ex adustione nãq; vitellinæ coleræ fit prassina. Et per adustionem prassinæ fit eruginosa, siue zinaria: ex quibus cõciliator differentia. 91. Afferit, non posse tertianam febrem fieri. Non enim ex ipsis tanta quãtitas potest aggregari, vt ex earum putrefactione accessio fiat. Propter earum enim venenositatem natura illarum expulsionem sollicitat, prius quam multa fiat quantitas, siue per vomitum siue per secessum, quod sinaturæ hoc difficile sit, prius hominem interficient, quam vt ex eis aggregatis accessio fiat. Nicolaus Florentinus, tracta. 2. sermo. 2. summa. 4. distinct. 3. refert. ex prassina colera posse tertianã febrem fieri: non tamen ex eruginosa, vt pote maligniori, & venenosiori, magis q; putrefactioni resistenti quam prassina. Quod confirmans Michael Sauonarola. c. 12. suæ practicæ. rubrica. 1. fatetur eam vidisse in iuvene quodam calidæ & siccissimæ complexionis, qui intus adurebatur cum intollerabili siti, extremis frigentibus, corde etiam syncopizanti, Accessio autem per tertium diem contingebat, & in appetens factus, circa septimum resolutus expirauit. Inter duas & duplices tertianas non reperitur apud Galenum differentia. Vt refert Amatus centuria. 1. in scholio curationis. 3. Antonij de Gradi, in suo de febribus cõpendio, practicæ Mathei de Gradi adiuncto. c. 11. Afferit quod in duplici tertiana colera accessionem primo die facit, ex motu corporis celestis, & indie sequenti solum facit accessionem, ratione quantitatris materiæ. Induabus autem tertianis colera facit duas accessiones duobus diebus: & vtraque accessio est à motu corporis super celestis. Herc. vero. f. 1. 4. trac. 2. c. 35.

in hoc differre asserit, quia licet toties accessio nem faciat duplex tertiana, sicut duæ tertianæ; attamen causæ coniunctæ ambarum accessionum ab vna minera deducuntur in duplici tertiana. Causæ vero coniunctæ induabus tertianis aduersis deducuntur mineris. Ex qua differentia aliâ infert, veluti à prima sequitâ, quod in duplici tertiana ob id quod ab vna minera ambæ fiât accessiones, omnes inter se magnam habent similitudinem: induabus vero tertianis quia vtraque accessio suam habet mineram, tantam similitudinẽ non habent: illa scilicet accessio quæ in primo die fit, cum illa quæ fit in secundo, quantam quæ tertio accidit, cum ea quæ in primo die contingit: Neq; tantam habebit similitudinem prima cum secunda, quantam quarta cum secunda: Quod est ab Herculano subtiliter consideratum. Quamvis Amatus loco supra allegato, suam sententiam veriorẽ putet, quod scilicet duæ dicantur tertianæ, quæ omni tertio die bis affligunt, sequenti vero absque aliqua intermissione febre interpellat. Cuius opinionis credo Amatum nullã posse causam neq; auctoritatem: neque rationem reddere.

DE SIGNIS TERTIANAE

TVM PVRE TVM

SPVRIAE.

Caput V.

TERTIANARVM calor est multus & acris: pulsus autem magni, calidi, vehementes, veloces, & frequentes, omnis inæqualitatis expertes, præterquam febrilis:

^a
Ga. I. art. cur. c. v.
col. 371.

^b
Hip. l. 2. de mor.
fol. 55. col. 4.

^c
Ga. 2. cris. c. iij. c.
518.

^d
Ga. 2. cau. pul. c.
1. col. 353.

^e
Gal. I. art. cur. c.
v. inf. & vij. col
373.

^f
Auz. l. 3. t. I. c. 2

^g
Ga. 2. cris. c. iij. c.
517.

^h
Rrf. Io. alman.
6. 4. in princ.

ⁱ
Gale. pal. trem. c.
xxi. col. 212. 213

^k
Gal. tipis. c. iij. c.
364.

Significat tertianam validus rigor, maior quam in aliqua aliarum intermittentium febrium: quia ab humore magis acris, fitis etiam est vehemens, bilis vomitus, & sudor: & in ea hepar afficitur. ^a Et si sudor post febrem frigidus sit tertianam longam significat. ^b Et si legitima sit, adest in ascensu caloris, æqualis & libera celeritas, & cito ad magnitudinē attingit. Et talis est pulsus, qualis in ijs qui bene valentes exercitantur, aut balneantur. Neq; reperitur aliqua pulsus in æqualitas, neq; in vno pulsu, neq; collectiua. ^c Nisi ratione distemperiei: inæqualis cordis. **Aur ratione multitudinis humoris,** quoad vassa vel quoad vires, ^d præter eam in æquatatem febrilem omnibus febribus putridis necessariam. ^e Vix sunt fuluæ, aut sub fuluæ, & definit ad quietē. ^f Alius tertianam non in totum neq; perfecte ad quietem desinere asserit, magnam tamen contingere alleviationem concedit. ^g Et rigor in ea differt à rigore quartanæ, quia in tertiana corpus veluti à cubo pugi videtur, ac corpus pertundi: in quartana vero rigor est cum frigore simili ei, qui contingit itinerrantibus tempore hiberno per niuem aut frigus. Differunt etiam quia in tertiana quamprimum incipit, inuadit rigor: in quartana vero rigor non illico inuadit, sed ipsa progredienti rigor augetur, cum quibusdā vsque ad ossa contusio nibus. ^h Et in tertianis rigor est fortis, frigus autem paucum, ac veluti quando pes stupescit, & non perseverat diu, sicuti in alijs febribus: quia corpus cito calefcit. ⁱ Differt etiam rigor tertianæ a rigore quartanæ, nam in tertiana in ipso rigoris tempore sitim & caliditatē in profundo sentiunt, quorum neutrum accidit in rigentibus rigore quartanæ. ^j Comitantur etiam rigorem, æstus acris, ciborum fastidium, & animi defectus. ^k Et facilius est distinguere tertianā à quotidiana: non enim quotidiana primo die cū rigore inuadit, quin potius frigus est, quam rigor: vnde tertianæ spuræ, vbi cole

ra phlegmati miscetur, sine rigore fiunt, aut exiguus admodum rigor ipsis oritur. Neq; in principio quotidianæ est aliquis pulsuum ordo neq; æqualitas, neq; in augmento celeritas, magnitudo, & vehementia. Quæ omnia in tertiana patient. Neq; calor quotidianæ & sitis hominē adeo torquet, neq; in ea est sudor. A deo ergo differt tertiana à quotidiana, vt nichil commune cum ea habeat.^m Et non solum vrina in tertiana morbi tempora ostendit, per ægritudinis processum, verum in principio febris speciem significat. In ea enim vrina est fulua, aut sub fulua, in quotidiana vel est alba tenuis, vel crassa, turbulenta, rubea. In quartana verò cruda.ⁿ Præcipuum enim in febribus cōsiderabile vrina est: cū febris venosi generis affectus sit, vt arterias etiam includamus. ° Calor etiam tertianæ non multò post rigorem acceditur, purus absq; fumis, calorem vero quotidianæ assimilibus igni fumoso, in lignis viridibus accesso. p Et caliditas tertianæ saluior est caliditate causonis, & quanto magis manentis immoratur, apparet mitior. Contrarium verò contingit in causone. q Ex omnibus istis intermittentibus febribus acutissima, & breuissima est tertiana, longior vero & sine periculo quartana: quotidiana & tertiana notha longæ sunt, non sine periculo. Nam aliquando visa est contingere tertiana notha in autumno, & sinere in vere. Pura vero siue exquisita nihil simile habet cum alia. r Est enim breuissima & sine periculo: Quia pluribus horis intermittit, & est velocis terminationis. Quia ex quo mouetur humor subtilis, est cite maturationis & facilis resolutionis. s Vt plurimū enim durat per septem horas, & septem periodis terminatur quod si supra duodecim addat horas aut supra septem periodos non est pura. t Et tertiana notha, quæ fit ex colera præsina aut eruginosa est fraudulenta & deterior illa quæ fit ex vitellina, & raro euadunt ægri ab ipsa. Quæ cum

12
Ga. 2. cris. c. v. e.

520. P au. l. 2. e.
20. pag. 80.

11
Ga. 1. art. cur. e.
vij. in. furt.

o
Ga. 1. cris. c. vij. e
493.

p
Ga. 2. dif. fe. c. 4
col. 139.

q
Aui. f. 1. 4. t. 2. c.
36.

r
Gal. 1. art. cur. e.
vij. col. 374.

s
Haliab. 8. theo. e
4. col. 1.

t
Aui. f. 1. 4. t. 2.
c. 37.

inuadit angustiam efficit, & inquietudinem cum siti magna & alienatione: & iacet se æger super lectum huc atq; illuc, & fit pulsus durus, paruus, atq; diuersus, & vrina tendit ad viriditatem aut nigredinem. Et hipostasis etiam est talis, quæ si in medio pèdeat, moritur æger, & si infundo sit citius morietur: & est elongatio mortis, aut approximatior, secundum quod hipostasis nigra aut viridis elongatur a fundo vrinalis, aut approximatior. Si enim in fundo talis hipostasis sit, significat virtutis prostrationem indigeredo. Quod si in die critica incipiat apparere vrina nigra, absq; hipostasi nigra, signum est fortitudinis virtutis expulsiuæ, quare est signum salutis. Tertianæ vero continua cognoscitur per vehementiã accensio-
 num, & vehementiam accidentium tertianæ.

SCHOLIA.

Inæqualitatem febrile vocat Galen. quando principium & finis dilatationis, velociore sunt quam medium. In dilatationis enim principio natura sollicita, vt intemperiem ex febre refrigeret, dilatationem accelerat, in fine vero, vt per sequentem contractionem fuliginosa excrementa excernat, ad dilatatione cõplendam properat: quæ febrilis inæqualitas min9 in tertianis, quã in quartanis, & quotidianis apparet. Quia cû tertianarũ caliditas intensior sit, quã in ceteris intermittentibus febribus: & ob id tota dilatatio velocitatem contineat, extrema dilatationis non multo celeriora quam medium erunt. In reliquis vero cum remissioris caloris sint, non est necesse naturam velocitatem dilatationis tantum procurare: neque totam dilatationem esse velocem. Vt notat stephanus attenienfis, libr. 1. de febribus: ad Glaucon. pagi. 54. incontinuis vero putridis hæc inæqualitas

litas

litas febrilis apparet magis, quam in intermittentibus. Vt colligitur ex Galeno. i. de febribus ad Glauconem. c. 8. ubi signa ponens febrium continuarum putridarum, inquit: tunc cognosci esse continuas, quando proprium putridarum febrium signum in pulsibus manifestum habuerint: hoc est febrilem inæqualitatem, perque verba, quanuis non intendat putridas intermittentes ab inæqualitate febrili liberari, in continuis tamen manifestius apparere affirmat. Propterea quod causa inæqualitatis febrilis in eis magis continue affligit, & in loco cordi proximiori, intra venas scilicet. In intermittentibus vero neque continue affligit, & exterius spargitur per ambitum totius corporis. Cum in tertiana intermittente colera non illico, affatim & subito inuadere possit, vt sua acrimonia calorem retrahat, & cum eo relictet, in quo essentia rigoris consistit, iuxta Galen. libr. de palpi. & necesse est ante rigorem frigus & horrorem præcedere: parum tamen post horrorem rigor sequetur intensus, si tertiana exquisita sit. Humor enim subtilis & celer non adeo tardabitur, quin ex officijs venarum ad membra penetret, ex qua subita & celeri effusione intensior & breuior rigor causatur, quam in alijs intermittentibus febribus. Imo in tertianis nothis & in alijs intermittentibus ex crasso humore, non necesse est vt rigor febrem præcedat. Vbi enim humor crassus est, aut subtilis crasso mixtus, in extremitatibus venarum inuisatur vnde non potest subito, & affatim super membra diftemperiem imprimere. Vt asserit Gale. 2. de diff. fe. c. 4. de febre phlegmatica: quod solum frigus aut horripilationem facit. Frigus tamen hoc, & quod inter tertianis nothis seu spuriis contingit, intensius est frigore puræ tertianæ. In alijs enim dupliciter in frigidantur, positiue ab humore

inquam frigido membra in frigidante, & priuatiue ob virtutis siue caloris intus retractionem. In puris autem tertianis solum fit priuatiuum frigus: positiuè enim impossibile est, coleram in frigidare, cum igneus humor sit. An tamen a fortiori, an a debiliori virtute intensior rigor procedat. Auic. f. 1. 4. t. 2. c. 6. hæc verba profert. Et de causis vehementiæ rigoris est. Vehementia virtutis expulsiuæ in lacertis: & propter illud, quanto causa rigoris est mordacior, rigor est vehementior, què maxime reprehendit Christophorus Auega. 2. de diffe. febrium. c. 11. eum etiam reprehendit quia humorem viscidum dixerit esse causam intensioris rigoris. Qui veram Auicena litteram non vidit: vera enim Auicena versio ex arabico in latinum (prout ex Andrea Bellunensi constat) vbi mēdosa versio scribit viscosior, scribit mordacior. Vnde potius ipse reprehensione dignus est: quod verum Auicenam non viderit. Sed ijs omisis ad primum redeamus. Auicena contrarius videtur Gale. 10. metho. c. 4. vbi asserit intensiorem rigorem a debiliori virtute procedere, virtus enim fortis omnia contemnit & sustinet, imbecilla vero a quibus libet contristatur quos conciliare nititur. Iacobus de partibus. f. 1. 4. t. 2. c. 6. duplicem virtutis fortitudinem notando, vnam simpliciter fortitudinem, quæ superfluitates quæ aggregari deberēt pro rigore efficiendo expellit insensibiliter. De qua loquutum fuisse Galenum asserit, quando dicit fortem virtutem omnia contemnere, & instantanter sustinere: aliam virtutis fortitudinem considerat, quæ fit sensibilibus expulsio humoris acris super mēbra sparsi, quo casu, quāto expulsua membrorum fortior fuerit, tanto rigor erit intensior. Quo enim fortior virtus fuerit, tanto maiori conatu membra concussionem facient. Et de hac dicit intellexisse Auic. vbi supra: & eadem conclusio ad sensum dictum colligitur ex Gale. lib. de Palpita. tremo. c. 15. vbi asserit rigorem

gorem motum esse illegitimum, qui constat ex calore naturali se extendenti & humoris acrimonia celeriter effusi ipsum retrahere volenti. Ex qua pugna concussio membrorum, & rigor contingit. Et si virtus membrorum adeo debilis sit, vt humori succumbat, non fit rigor, imo mors sequitur. Si autem virtus multū sit fortis & humoris acritudo multum leues, ipsum humorem parui pendet, & non fiet rigor. Oportet igitur vt rigor contingat, quod humor adeo qualitate, & quātitate virtutem infestet, vt ipsam recludere possit, & quod calor reclusus & fortificatus, aduersus humorem reuersus, vehementi impetu veluti a laqueo exiliens, ipsum retrudat ac rumpat. Ex quibus colligitur, ad fortem rigorem fortem musculorum virtutem expulsuam, & intensam humoris acrimoniam esse necessariam, ad vtriusque mentem, tam Galeni, quam Auicena.

DE CVRA TERTIANAE TVM
PVRAE TVM SPV-
ria. Caput. VI.

TERTIANA quidem facilis curationis est. Cum autem a medicis mala via tractatur, non solum difficilis, verum in curabilis redditur. ^a Amorbi inirio cibum institue-
re oportet, ad vniuersum aegritudinis, tempus respicientes. Nam si celeriter ad statum accedat, tenuis victus est exhibendus: si vero tarde, nisi maiori cibi copia refeceris, hominem cum morbo interficies. Ita tamen cibum augebis, vt approximanti statui morbi minus de cibo exhibeas, quā in principio, & in toto morbi tempore. ^b Respectu vero te-

^a Tralial. 12. c. 6.
pag. 743.

^b Ga. I. ar. cu. c. viij
col. 374.

^c
Hip. Gal. aph. I.
II.

^d
Gal. I. 2. met. c. 6.
col. 302. 303.

^e
Gal. I. vic. ratio.
ix. 46. in princ.

^f
Aui. f. I. 4. t. 2. c.
8. col. 4.

^g
Ga. Io. met. c. 4.
col. 244.

^h
Aui. f. I. 4. t. 2. c.
7. col. 5.

ⁱ
Ga. I. vic. rat. ix.
46.

^K
Halia. 3. pract. c.
12.

porum particularium accessions deterior hora ad cibandum est principium, aut parum ante principium. ^c Præterquam in febre syncopali minuta: in qua parū ante accessionem est cibandum. ^d Cogimur etiam multoties in principio inuasionis cibare quous non sit syncopalis deficiente virtute: aqua primus scopus in morbi medela est sumendus. ^e Imo & si virtus nondum deficiat, in ipso principio febris cibare expedit quando scilicet corpora sunt colERICA nimis, & assueta multo cibo. Quando enim in principio vel statu non cibantur, si debilia sint, in syncopim incidunt, si vero fortia, in extenuationem. ^f Eo modo quo inhabentibus calidam & sicam naturam ne in hecticam incidunt, præsentem rigore, panem ex vino diluto damus. ^g Est enim cibatio in hora non apta ad cibandum, sicuti vacuatio humoris turgentis non præmissa coctione. ^h Si vero prædicta occasio cibandi cesset, cibandi sunt in declinatione febris. Tempus enim optimum alimonix præstandæ est, dum thorax & venter temperatur, quod in declinationibus contingit. Significabit autem hoc tempus, transitus caloris ad pedes. Neque idem est pedes ex frigidis calidos fieri, & calorem ad pedes transire. Nam calorem transire ad pedes, denotat dimidiū corporis relinquere, & ad pedes descēdere. Quod si omnino reliquo corpore calente pedes etiam calefiant non declinatio, sed status accessions est. Neque tunc erit hora comedendi, neque bibendi. ⁱ Alius in tertiana pura ab accessions hora, post terminationem rigoris, iubet plurimam aquam frigidam dare, si in hepate aut stomacho non est debilitas maxima: præcipue si humor coctus sit: cauendum tamen id in tertiana non pura. ^K Conueniunt in eadem exquisita tertiana granata dulcia, & acida, & prunæ & melon indus est maximi iuuamenti: cum hoc enim quod soluit ventrem, prouocat vrinam, obtundit calorem, &

facit sudare: & non nocent cucurbita & lactuca. ¹ Et in eadem tertiana fructus pomacei liberaliter largiendi, persica cocta, & non cocta, peponum medulla probe refrigerata & sumpta per horam ante accessionem: & multa aqua temperata super epota accessionem prohibet. Sequitur enim sudor, & bilis copiosa deiectio. Neque pepones coleram generant, humorem inquam colericum, ut inscij medici putant, sed morbum, qui colera dicitur. ^m Exolebibus conuenit attriplex, bletum, lactuca, conueniunt etiam oua sorbilia: praesertim vetelli, suum pedes & cerebra: & si paruorum porcorum carnem flacidam dederis, non nocebis. Abstineant amelle, salitis, sinapi. Vinum ante coctionem nondetur: quando vero morbus coquatur, dandum aquosum tenue. Vbi vero prope est, ut morbus soluat, plus vini addendum. ^a Quod vinum sit album, colore, substantia tenue, nullam habens qualitatem quae caeteris vinis inest, neque austeritatem, neque Astringentiam, neque dulcedinem, neque odorem, quod nocementis aquae & vini caret. ^o Conueniunt pulli inagresta decocti, aut in aceto. ^p Alius carnes negat, & cibos in quibus est caro: Quod si detur, sit tranfactis tribus diebus & pullina. Et sumat in potu aquam cum Iulep. ^q Conueniunt pisces, corpus enim humectant. Quod si aestas fuerit, cibi in frigidentur cum niue, in tertiana pura: nisi in his in quibus stomachus aut hepar debilia sunt. ^r In spuris autem tertianis cauendum est, ne super suo cibo morbus augeatur, neque per inedia vires deficient. Vnde neque quotidie conuenit cibum exhibere, sed alternis diebus, sint autem qui non ita in frigidet, & humectet corpus, sicuti in tertianis exquisitis: sed aliquantulum calefaciant & incendant: unde iuuat succus prisanæ cum pipere, vel issopo, vel origano: vel spica nardi in malsa cocta ad bibendum detur, & oximeli. Vomitus etiam post cibum ijs quibus tertiana notha in vetustatem prolongata est, iuuat. ^s Alius hanc senten-

Aui. f. l. 4. t. 2. c.
39. priori. col. 2

^m
Trat. l. 12. c. 6.
p. 746. 747

^v
Vinum summum
Summum conuenit quod
aliud quoduis sum. sed
vri namq
Ga. I. ar. cur. c. ix. mouit a
col. 377. num. cor
Gal. 4
Ga. 3. vixt. ratio. ruen.
ix. 8. col. 658.

^p
Auenz. l. 3. t. l. c.
7.

^q
Raf. 10. alm. c. 4

^r
Haliab. 3. pra. c.
12.

^s
Ga. I. ar. cur. c. x
col. 377. 378

tentiam reprehendit, asserens non competere in tertiana ptisanam cū pipere, vel issopo, vel origano, neq; spica: hæc enim periculosa sunt, & febres vehementiores accendunt: maxime in habenti temperamentum calidum, & pituitam mitiorem quam bilem. Satis enim est in ijs non adeo calefacientibus neque multum in frigidantibus uti. Sed his quæ sensim extenuent, & citra calorem, qualis est radix apij expugata, aut ptisana cum melle, aut apio, aut aniso decocta, & pauco aceti. Et si humor ad ventriculum epit, vomendus est: si autem ad ventrem, per secessum expellendus. Diuertendus etiam per sudores, & vrina prouocanda, potione in qua apium & Anethum ebullierint. Et post signa coctionis absinthium cum aqua mulla summum est remedium, aduersus coleram stomachum offendentem, & eius mordacitatem. Balnea etiam calida ex oleo & aqua profunt: tum bilem educendo, tum humectando, & actu & potestate infrigidando: Et si morbus coctus sit pluries fieri possunt. Balnea vero salsa & nitrosa plus qualitate nocent, quàm profint euacuatione. Alius pro balneo non expectat coctionem in pura tertiana, imo ante coctionem lauare iubet: & maxime in temperamento calido & sicco, & vbi siccitas vrget. Et postquam æger in aere temperato balnei sudauerit, & tepida aqua se lauerit, oleo vngatur, aqua temperata mixto. Sic enim magis infrigidabitur, & humectabitur, & altior fiet penetratio. Alius ante balneum iubet corpus inungi oleo violato, aut rosato in aqua conquassato: & impedit prolongationem in ipso: melius enim est iterari ipsum & cum agrediuntur bibant vinum album subtile, & cibentur cibis infrigidantibus. Et si bilis crassa sit, inunctio fiat cum oleo camomillæ. Et tunc descendat in folium temperatæ calentis aquæ, vbi diutius stabit: deinde in frigida se lauet, & vestitus parum post bibat. Nam ex potu sudabit bilem, aut per vomitum

Tra. 12. c. 9. pa.

751.

Gale. i. art. cur. c. ix. col. 376.

tam eam eiciet. Tepidam autem non semel cogimur dare, sed sæpe. Et danda est indeclinacione, aut ante accessione, & multoties in ipsa accessione: quanuis in accessione prohibetur, quicquam dari. Sed necessitate urgente in ipsa accessione non solum tepidam, sed cibum damus. Imo tepida ebibita in ipsa accessione, accessio sedatur, bile per vomitum eiecta. * Quod si vomitus superfluat, quanuis exacerbatione etiam comitetur, theriaca iuuat. Iuuat etiam ad tremores & frigora earundem februm intermittentium, qualencunq; formam interualli feruent. † Iuuat etiam ad fortiores mores & rigores extrema in pluribus partibus ligare, & dorsum & loca per quæ rigor fortis fit ungeri cum oleo camomellino fortificato cum cardamomo, castoreo, ruta, & bibere de costô aut Agarico in aqua calida quantitatem aurei vnus. ‡ Et aduersus frigus tertianæ iuuat calidis fomentis vti, & oleo antiquo cui aliquod calidum sit admixtû. § Iuuat etiam aduersus rigorem, aquam calidam ad sorbendum dare, & musculos crurium panis calidis stringere, & plantas pedum fricare, & positis pedibus & manibus in aqua calida pluribus panis cooperire. ¶ Et post declinationem non timeas eos potare vino multum comixto. Vinum enim reliquum humoris resoluit, & facit aquam penetrare, vt infrigidet & humectet. Et quando post crîsim remanet aliquid caloris inseparabilis, tunc administra sirupum acetosum cum decoctione seminum & radicum diureticarum. † Si tamen ægri temperamentum calidum & siccum sit, cauendum a diuretico calido: & multi qui calidi & sicci temperamenti erant, vtentes absinthio immoderatus, colliquationem passi sunt. Partes enim solidæ sicciores redduntur, & bilis effervesceus qualitate potius quam quantitate offendit, aut in ore ventriculi inflammationem causat. † Imo prouoca tunc cum sirupo acetoso & emulsione seminum frigidorum diu-

Tra. l. 12. c. 6. pa.

748. 749.

Auc. f. 1. 4. t. 2.

c. 39. priori.

x

y

Ga. de v. sutherlandia

O adp amphli.

c. 4. col. 374.

z

Auc. f. 1. 4. t. 2.

c. 12. col. 1.

a

Corne. cell. 3. c.

12.

b

Halia. 3. pract. c.

20.

c

Auc. f. 1. 4. t. 2. c.

39. priori prope

fi.

d

Tra. l. 12. c. 6. pa.

744.

reticorum. ^e Absinthium autem dandum tantum in tertiana notha cum oximeli. Attenuabit enim pituitam, quæ coleræ miscetur. Quod vtilius est quàm pulegium & isto p^o, quæ acria sunt, & febrem augent: nisi longe pituita coleram superauerit. ^f Neq; vtendum in tertiana notha absinthij decocto, nisi præmissa humoris coctione. Absinthio nãq; duæ sunt virtutes contrariæ, altera stringens, altera soluës: quod si ante coctionem eo vt aris, coctionem impediēs: cum vero post coctionem eo vtimur, pontica eius virtus membra confortat, ac solidat: quod erit auxilium ad educendum humorem sua subtilitate obedientem. Et eadem stipcitate stomachum confortat, qui maxime ex phlegmate in hoc morbo afficitur. Vrinam etiam prouocat, & coleram rubeam (aperiendo meatus) attrahit, & expellit. ^g Et ad humorem digerendū in tertiana detur sirupus acetosus, tribus horis aut quatuor ante accessionem, aut indeclinatione febris, & digestiua maiora sint sicut sirupus acetosus de radicibus, cum aqua apij, feniculi. Et si multum tertiana prolongetur: iuuat trochisci decupatorio cum decoctione eiusdem, & calescat eorum mirrach. Et vngatur vnctione aperienti, resoluenti, & mollificanti. Et in hac tertiana notha nõ conceditur balneum, nisi plurimum declinauerit, & humor sit nimis coctus. Balneum enim permiscet phlegma indigestū, cū eo quod effunditur ad locum putredinis, & resoluitur subtile, crasso remanēte. Et clisterizentur clisterijs acutis: & ad euacuationem expectetur coctio per multum tempus, imo clisteria iuuant in principio, magis quàm solutiua: nisi solutiua lenitiua sint. ^h Deniq; tertianæ non puræ cura fiat, cum rebus temperate frigidis & absteruis, & prouocantibus vrinam & sudorem. Hoc est. R. seminum melonis, & cucumeris, & florum camomillæ, ana aureos. 10. seminis lini, scenugreci, orobi, ana aureos. 3. squinanti, sparragi, spicæ nardi, masti-

cis,

^e
Aul. f. 3. 4. t. 2. c.
39. pr. ori.

^f
Aul. 12. c. 6. p. 1
745.

^g
Aul. 3. p. 1. t.
c. 13.

^h
Aul. f. 1. 4. t. 2.
c. 39. posteriori.

cis, feminis feniculi, ana aure. ʒ. conquassentur conquas-
 sanda, & bulliant in lib. 2. aquæ dulcis ad consumptionem
 medietatis, & in colatura adde sacchari & mellis, ana, lib. 2
 & li. 2. aceti: & iterū bulliant ad spissitudinē sirupi, & dentur
 omni die. vnc. 2. cum. vnc. 3. aquæ. Et si sanguinis euacuatio
 ne opus sit in tertiana, non relinquatur: sed statim ab initio
 fiat. Extrahatur autem sanguis moderatus. ^K Alius consu-
 lit, ne sanguis mittatur, nisi tribus accessionibus trans-
 actis: si ægritudo non sit furiosa. Tunc enim si fiat, error e-
 rit minor. Clisteria autem quæ sanguinis missionem debēt
 præcedere, sint in tertiana pura lenia: sicuti ex decoctione
 althææ, sebesten, radicis liquiritiæ, oleo violaceo, & bau-
 rach, & succo siclæ. Et cū pro certo habeamus, quod in tertia-
 na pura natura dominium habet supra humorem, euacua-
 tio non fiat cum medicinis laxatiuis, sicut scammonium:
 quantuncunque enim corrigantur, membris noxam im-
 primunt, & augent caliditatem febrilem. Sed fiat, cum ijs
 quæ leniunt naturam. Et rabarbarum optimum est a, dra-
 ch. 2. vsq; ad tres. ^m Imo in ijs febribus pl9 iuuat alteratio ad
 frigidum & humidum, quam euacuatio, siue per sanguinis
 missionē, siue per purgationē. ⁿ Caueri enim debet in hac
 febre tertiana, ne in firmo rem calefacientem demus. Ne
 humor calefactus suo acumine ad caput saliat, & frenesim
 generet. Ideo pharmacum sit lenitium, & in die quietis:
 in die vero accessionis potes psilij mucilaginem cum succo
 granatorum propinare: & maxime si febris multæ inten-
 sionis sit. Quod si multæ intensio non sit, commodius
 erit dare succum granatorum solum: psilium nāq; humerē
 indurat & congelat: ideo sufficit col9 sirupus. Si autē acces-
 sio fuerit post prædiū, sufficit sirupū dare in mane: febre au-
 tē trāfacta detur ptisana. ^o Et idē succus granatorū mazorū

Auenc. l. 3. t. 1. c.
 7.

K
 Acti. tet. 2. f. 1. c.
 81.

I
 Aui f. 1. 4. t. 2. c.
 39. priori.

m
 Auenc. 7. coli. c.

n
 Gal. 1. art. cur. c.
 ix. col. 376.

o
 Isaac. 3. pra. c. 31.

in die

*Halia. 3. pra. c. 1.
E. 2. col. 1.*

*Raf. 10. alm. c. 4.
col. 1. & 2.*

*Auc. f. 1. 4. t. 2.
c. 36. priori.*

*Gal. 1. secretor. 1.
c. 49. col. 381.*

*Auc. 7. coliget.
c. 1. inf. c.*

*Auc. f. 1. 4. t. 2. c.
39. posteriori.*

*Hip. 2. de morb.
fol. 55. col. 4.*

in die accessions dari potest, cum Iulep & pauco portulacæ semine, aut spodij. ⁹ Quod si æger fuerit debilis & deliciosus, & tempus æstatis, circa vnam quanq; noctem hac potione purgetur. R. Tamarindorum. drach. 10. & 20. pruna crassa, & induabus libris aquæ quo vsq; fuerint dissoluta coquantur, deinde manibus fricata colentur: & cum saccharo antequam dormiat, sumatur. Quod si ante pharmaci prædicti assumptionem, bis aut. ter deiciat, loco potionis supradictæ sumat succum granatimuzi, cum mucilagine psilij: hepatis quoq; pannus ex aqua rosacea & sandalis applicetur. Quod si febres æstuose sit, quotidie trochisci de camphora cum sirupo acetoso sumantur. ^{*} Aut leniendum cum tamarindis, in fundendo ex eis vncias. 4. in aqua calida per noctem: & miscantur cum māna, & succo duorum granatorum mirobalani vero nullatenus in principio dandi. [†] Quauis diebus tractis, dari possunt cum tamarindis, simul in aqua decoctis: addendo mānam aut pulpam cassiæ aut parum olei sesamini. [‡] In tertiana autem notha cum causam habeat crassiorē, & accessiones longiores, medicina magis attractiua indigemus. Et nõ erit malum tali medicinæ aliquid polipodij miscere, coleram enim crassam & adustam & melancholiam purgat: postquam eius siccitatem oleo amigdalorum dulcium frigeris. [¶] E fortasse indigemus medicina forti vno modo, & debili alio modo. Eius autem fortitudo erit in euaquando humorem viscosum, & eius debilitas, vt ex eo non euacuet plurimum vice vna. Hæc autem medicina componitur ex agarico & ex scamōnio. ^{*} Et ante purgationem danda est malsa aquosa, & post purgationem serum, aut lac asininum. [¶] Quod si febris tertiana ex colera sit vitellina, quæ colera naturali frigidior est, tunc stude magis in aperiendo, quam in infrigidando. In quo casu medicinæ aperire debet absq; forti calore, sicuti est capillus veneris, radix apij, semē

feni

feniculi: eis miscendo quæ principalia membra confortât, sicut mastix, spica nardi. ⁷ Cura vero tertianæ continuæ est ^{Auc. 7. col. c. 12.} cura tertianæ interpellatæ, sed in frigidandum magis, & maior coctio pro pharmaco expectanda. Nisi euacuatio sit cū decoctione fructuum, aut sirupo violato: clisteria autem leniora sint. ² Quod si in tertiana dolor sit capitis, humectentur nares cū oleo violato, & caput lacte muliebri, aut capri- ^{Am. f. 1. 4. t. 2. d. 39. priori.} no irrigetur, aut agitetur mucilago psilij cū aqua rosacea, do nec inspissetur, & frōti supponatur. Aut oleū rosaceū & violaceum cum paucis aceti. Si autē siccitas capiti dominetur, & alleviatio adsit, fac eum sternutare cum oleis prædictis & lacte. Et caput & crura lauetur, cū aqua in qua coctæ fuerint violæ, papaveris cortices, lactuca, & aliquantulum camomillæ. Si autem in tertiana solutio sit ventris, ptisanam ex hordeo torrefacto propina. Et si non cessauerit, da trochiscos de spodio cum sirupo ex agresta. Et si fuerit timor excoarationis intestinorum, adhibetur clisterium ex succo plantaginis, virgæ pastoris, & ramis portulacæ, oleo rosaceo, terra sigillata, & testis ouorum ³ assatorum. ⁴

SCHOLIA.

⁴ Isaac. l. feb. part. 5. c. 8. col. 3.

VT notat Sabonarola, c. 12. de febribus colericis rubrica. 2. Cura puræ tertianæ propter tria facilior est, inter omnes intermittentes febres, primo quia breuior morbus. Secūdo, qui eius accessiones breuiiores. Vnde magis nea saluantur vires. Tertio & hanc fortiozem causam appellat, quia quæ conueniunt febri, conueniunt causæ eius, & accidentibus. Quod confirmat Nicollus Florentinus, distinctio ne. 3. col. 6. quia morbi forma quæ febris est, eiusdem est na-

D d turæ

turæ cum materia morbi, quæ colera rubea est. Propter quod in humore tertianæ puræ digerendo, non indigemus calidis sirupis sicuti in tertiana non pura. In qua secundum Auicenam. f. 1. 4. t. 2. c. 29. posteriori, à principio conuenit si-
 pus acetosus cum geleniabin. Est autem geleniabin, ut in-
 terpretatur Andreas bellunensis, infusio facta ex rosæ cum
 melle: & primis diebus transactis, decoctionem exhibet ab
 sinthij. Imo sirupos calidos à principio exhiberemus, nisi es-
 set timor, quod cruditates in primis venis contentæ, ad ve-
 nas longinquoeres traheretur, vbi obstructions auerent.
 regimé autem in tertiana ex colera citrina debet magis ad
 frigidum & humidum declinare, quam in ea quæ ex virelli-
 na, & minus quam in illa, quæ ex colera pura. Et in facta ex
 colera adusta, regimen ad frigidum respiciat: Sicuti in ter-
 tiana pura, & ad humidius quam in ipsa. Et vbi melancholia
 coleræ miscetur, quanuis minus frigidum debeat esse regi-
 men quam in puris tertianis, attamé ad humidius debet de-
 clinare. Si autem ex colera præsina siue zinaria: quia vene-
 ni naturam accipiunt, regimen declinet vehementer ad fri-
 gidum & moderate siccum, cum cordialibus veneno op-
 positis. Sed an in tertiana pura medicamentum ventrè sub-
 ducens conueniat. Simphorianus Camperius in sua practi-
 ca testimonio Galeni. 1. aphorismorum sectione aphor. 24.
 & ex Auerroe. 7. colliget. c. 11. febrem tertianam puram dū
 taxat per simplicem alterationé debere curari, asserit. Re-
 futans rabarbarum & scammonium, & alia eiusmodi deie-
 ctoria medicamina: quia calorem augent, & bilem multipli-
 cant. Quam opinionem confirmat Gale. 1. de arte curat. ad
 Glauco. e. 9. col. 376. dicens in febribus colericis plus iuuare
 alterationem ad frigidum & humidum, quam euacuatio,
 siue per sanguinis missionem sit, siue per purgationé. Aet-
 tius etiam tetrabi. 1. sermo. 3. cap. 25. in febribus scammo-
 nium

in s. Galeni
 63m.

nium dari prohibet, inducit enim stomachi dolorem & sitim. Auicena tamen in tertiana pura scammonij concedit sextam partem. drach. vnus, in Iulep dissolutam. Quauis in principio has medicinas abhorreat, nisi materia turgeat: Rasiu[m] reprehendens. Imo in principio solum lenientes medicinas concedit: sicuti tamarindos in aqua calida in fusos: Cum quibus misceatur succus granatorum, aut siracost, & tereniabin. Quæ secundum Iacobum de partibus ibi sunt species manne, quod si ijs careamus, iubet idem Iacobus, quod tamarindi misceantur cum sero capri no. Imo & post principium humore tertianam puram efficiente cocto, ego non auderem cum medicina exoluenti purgare, salua pace eorum qui eam concedunt, sed medicina lenienti tantum: sicuti cassiæ medulla, quod tutissimum medicamen est: & si in magna dosi propinetur, sufficiet flauam bilem euacuare. Vt colligitur ex Mesliuæ. c. de cassia: redditur enim medicamentum cum electione euacuans. In nothis vero siue spurijis tertianis longa coctione præmissa, auderem supra rabarbarum & agaricum, aut aliud medicamen melancholiam eligens: Secundum quod phlegma aut melancholia coleræ miscetur. Dummodo maior euacuantium pars coleram respiciat. Cum colera semper alijs humoribus sibi mixtis præualeat. Iuuant etiam sumnoperere in tertiana, & magis in pura, clisteria alterantia: quæ tepida in ijciantur, vt detineantur. Sicuti foliorum lactuæ, salicis, ana pugil. 2. hordei contusi pugil. 3. pruna numero. 20. terantur hæc parum, & ebulliant in 2. libris, aquæ, donec ad vnam redeant, & forti expressione colentur, & vncijs. 3. colaturæ addatur olei violarum, rosarum & cucurbitæ, ana. vnc. i. & succi lactuæ. vnc. semis, sacchari albi, vnc. i. præstat etiam in hac febre pro cenantifanam exhibere. Quæ sic paretur. Récip.

Dd 2

hordei

hordei optimi mediocriter cōrussi pugilos. 7. bulliant in sex libris aquæ donec duæ tertiæ partes aquæ consumantur, ex quo colentur per lintheum rarum vnciæ sex, & cum saccharo bibatur. laudantur etiam indeclinatione crurium lauationes, vt humor biliosus reuelatur, & nō sursum repat. Balneum autem sit tale. R. foliorum cannarum viridium pugil. 4. foliorum lactucarum & ordei, ana. pugil. 3. terantur hæc parum, & bulliant in lib. 20. aquæ donec ad decem libras redeant, & fiat balneum. Conueniunt etiam sudorem prouocantia. Ad quod ordinat fabonarola sirupum sancti Ambrosij: Cum quo sudare faciebat mediolanenses: qui talis est, R. milij excorticati pugil. 2. fac eum decoqui in aqua adcrepaturam. Et in vncijs. 6. huius decoctionis bullientis infunde vini albi odoriferi. vnc. 2. & calidū propina, bene ægrū cooperiendo. An tamen in tertianis sanguinem mittere cōueniat, cum earum causa sanguis non sit: neque Galenus in de febribus ad glauconem. c. 2. neq; Auenzoar. 3. theisir. c. 2. neque Ralsius. 10. Almanforis, neq; lib. diuisionum, neq; Serapio. 6. brebriarij. Neq; Auerrois. 7. colliget, de sanguine mittendo, vllam mentionem faciunt in tertiana pura. Auicena tamen loco supra allegato venæ sectionem iubet. Attamen quod si fieri potest, nō fiat nisi post tres periodos. Iacobus de Partibus interpretatur, quod fiat in fine triū primorū periodorum: puta in die quietis, quæ tertiam sequitur accessionem. Tunc enim colera magis permixta est sanguini: quare cum sanguine facilius educetur. Neque timendum tunc, quod per sanguinis missionem perducatur æger ad colericorū ebullitionem: cum iam digesta & à natura superata sit. Quod si materia fuerit furiosa. (Paulo post, inquit Auicena) si à principio phlebotomia fiat, error erit minor. Et sic Iacobi intellectus verior & cōformior est literæ bellunenſis, a quo videtur recedere gentilis, quem sequitur

Sabonarola: qui erroneum tx. Auicenaꝝ exponentes, dicunt Auicenam intellexisse, quod si possibile est, sanguinis missio fiat tribus primis periodis. Quem textum emendans Andreas Bellunensis, contradictoriã literam ponit. Scilicet & si possibile est vt non phlebotomes nisi post tres periodos, fac. Quod maximam verissimilitudinem & consonantiam habet. Cum enim venæ sectio nõ merito sanguinis sed coleraꝝ conueniat, quæ causa febris est: tunc melius colera cum sanguine euacuabitur, quando colera sanguini fuerit permixta, quod erit post tres accessiones. Vnde si post primam vel secundam accessionem colera sanguini permixta appareat. (Quod ex vrina tibi constabit) in principio licebit sanguinem mittere. Neque hoc Auicenaꝝ contradicit: cum ipse tunc sanguinis missionem consulat, quando colera sanguini est permixta. Si vero ante quam misceatur, sanguis mittatur, præterid quod euacuatio frustratur (non enim colera euacuabitur,) periculum est, coleram effrenitare, & fursum ratam frenesim efficere.

DE FEBRIS SINCOPALIS MINVTAE CAVSIS SIGNIS ACCVRA.

Caput. VII.

FEBRIS hæc adeo est acuta, vt æger quandoq; nõ sufficiat, quatuor accessiones attingere: & eius periodus est tertianus. Fit ex humoribus subtilibus, quorũ plurimi sunt colerici, vehemētis subtilitatis & penetrationis, & venosæ substantiæ. Contingit q; in corporibus calidæ & siccaꝝ cõ

Ari. f. l. 4. t. 2. c.
53

Raf. Io. alm. c. 13

Tr. tit. l. 12. c. 3.
p. 13 711. 712.

Gal. 12. met. c. 6.
col. 302. 303.

plexionis valde. ^a Alius adeo velociter corpus in ea resolui dicit, vt si post duas accessiones protrahatur, in alia morietur. Illico enim mortifera illa species in facie repræsentatur: nasus inquam acutus, oculi concaui. ^b Significat etiã hanc febrem, pulsus exigui, inæquales, & in ordinati, deiectio biliosa, & vigilia, & sitis magis vigent, quam in alia febre. Cognoscitur etiam, ex ijs quæ præcesserunt sollicitudine, tristitia, modicoq; cibo, eo q; acri. ^c Si autem abiq; ijs prædicta appareat, pestiferum est signum, & magis si à principio morbi eam habeant figuram, significat enim spiritus exhalatos esse: propter quod Vinum iuuantius est, quam aqua. Quod post omnes cibos est bibendum: sit autem flauū, vetus, & tenuis substantiæ. Et quemadmodum in febre syn copali humorosa perfæctionem rarefaciendo, paulatim euacuamus, hic eutem densando, nullatenus est euacuandū: propter quod aer frigidus esse debet, & astringens: cibi etiam astringentes, non qui desuāt. Veluti pitifana, aqua melilis: sed ouorum vitelli, suillum cerebrum: & post quartum diem carnem dabimus, coctis succis: hanc febrem facientibus. Et cibandi parum ante accessionem. ^d Alius omnitem pore & à principio morbi, pullis in agresta decoctis eos nutrit. In super & cucumeribus, citrulis, cucurbitis, & fructibus frigidis, in niue in frigidatis. Et ante accessionis principium aquam hordei cum iuoco granatorum muzorum cõcedit: in quo panis de simila sit in fufus. Quod si antequam quicquam comedat, syncopis venerit, os ægri aperiendum, & in ijiendum vinum cum pulueribus astringentibus, & aqua frigida limphatum. Irrorandus etiam aqua frigida: si vero caliditas vehemens sit & cum siccitate, lac ex quo butyrum est extractum, cum trochiscis de cãphora est tribuendum. Et dormiat in loco ventoso, & camissã induat, aqua rosã cea & sandalis infusam. Venter etiam & latera sandalis & aqua

qua rosacea liniantur. Imo & pectus eisdem epithemati-
 bus est vngendum. s Et stomachus liniatur stipticis linimen-
 tis & aromaticis. h Et in summa omnia facienda, quibus cras-
 fier humor fiat, & cutis densetur, & trāspirationes impediā-
 tur. Faciliter enim per insensibilem trāspirationem & per
 sudores exoluūtur. i Et comodo quo in febre syncopali hu-
 morosa, si inflammatio membri principalis ei misceatur,
 incurabilis redditur: ita idem necessario contin-
 git in febre syncopali minuta. k

Raf. 10. alm. c. 13

8

Aui. f. 1. 4. t. 2. c.

59.

h

Auer. 7. col. c. 16

col. 3. inf.

i

Act. tetrab. 2. f. 1

c. 98.

K

G. 12. met. c. 6.

col. 302.

SCHOLIA.

PRAETER hanc febrem syncopalem minutam, quæ
 ex tenuibus humoribus fit, & syncopalem humorosam,
 quæ ex frigidis & viscosis, omnes fere tan græci quam ara-
 bes sapientes aliam syncopem ab ijs distinctam considerāt,
 ob biliosos scilicet humores, os ventriculi lædentes: cum igi-
 tur biliosus humor inter omnes tenuior sit, superfluum vi-
 detur de hac syncopali tractare, nouum caput illi appro-
 priando: sub minuta enim syncopali, quæ obtenuis fit hu-
 mores, deberet comprehendi. Quod si nouam considera-
 tionem hæc syncopalis febris exigeret, oportuisset signa
 scribere, quibus ab alia obtenuis humoribus facta, distingue-
 retur: aut à syncopali humorosa, si syncopalē humorosam
 velint eam dicere, ab alia distinctam. Nisi dicant syncopim
 ex crudorum humorum copia, quam humorosam dicunt,
 & syncopem ex prætenuibus humoribus, quam minutam
 dicunt, contingere ex febrium intermittentiū humore, ad
 extra venas propulso, ad modum intermittentiū febriū:
 syncopem vero ex biliosis humoribus os ventriculi mor-
 den-

dentibus, non ad aliquam febrem intermitentem sequi: ratione cuius differentiæ nouum caput illi adaptarunt. Quod autem seorsum de ea tractetur, constat ex Galeno, qui. 12. metho. c. 3. de febre syncopali tractat, quæ ob crudos humores. De ea vero quæ ob biliosos humores seorsim. c. 4. de syncopali vero quæ obtenuos humores. Quam minutâ syncopale dicit. c. 6. oriuali. sinop. 6. c. 26. postquam abunde de febre syncopali, quæ ob crassos humores tractauit, in fine capitis de syncopali ob biliosos humores brebiter tãgit: de ea vero quæ obtenuos humores contingit. c. 27. Actius tetra. 2. l. i. c. 96. syncopẽ ob crudos humores, de ea vero quæ ob flauam bilem os ventriculi lædetem. c. 97. scribit. c. vero. 98. de syncope, quæ obtenuos ualde humores. Paulus egineta eandem differentiam facit. lib. enim. 2. c. 37. de syncope ob crudos humores tractat: & in fine capitis de syncope ob humores colericos: & c. 38. de syncope ob prætenues humores. Alias q; syncopis occasiones refert. c. 39. & non solum græci verum arabes de hac syncope seorsim tractant: sicuti Auerrous. 7. colliget. c. 16. col. 2. de febre syncopali humorsâ & minuta simul considerat. c. vero. 17. de syncope ex colera quæ in ore ventriculi abundat. Solus Alexander Tralianus duas species syncopalis febris sensit: eam scilicet, quæ ex crudorum humorum copia, & eam quæ extenuibus humoribus. Inter arabes Auicena syncopẽ ob biliosos humores omisit. Nihil enim aliud considerat, quam febrem syncopalem humorosam, quæ ob crudos humores, & minutâ, quæ obtenuos contingit. Quanuis. c. 56. tractans de syncopali humorsâ, inquit. Quod si fuerit in ea humor aliquis colericus, vomitus est iuuatius valde: & ad vltimum dignus est vt iuuet. Quem vomitum consulit etiam Auerrous loco prædicto, & cū oleo tepido. Et subdit Auerro. Sed quia medicinæ vomitiuæ stimulant virtutem, addendo in syncope:

pro-

propter hoc dico, quod longe melius est, eorum stomachos confortare, cum mastice, & spica nardi, & succo citoniorū, & foliorum vitis. Quia cum ijs virtus eorum expulsiua confortabitur, & humorem biliosum expellet. Si tamen vomitus à natura prouenerit, valde laudabilis existit. Auicena igitur anceps videtur, an scilicet febris syncopalis ex colera contingere possit. c. enim. 52. in principio loquens de febre syncopali humerosa ait. Aut secundum plurimum contingit propter phlegma crudū, & in fine capitis subdit & quādo q̄; accidit eis in quibusdam horis ex colera. Vbi gentilis etiā dubius est, an ex colera febrem syncopalem sentiat Auice. mihi tamen ex dictis verisimile videtur, ex colera os ventriculi offendenti, febrem syncopalem posse contingere: hanc q̄; medium tenere inter febrem syncopalem humorosam excruditibus, & minutam ex prætenuibus humoribus. Non enim in hac adeo calor cordis suffocabitur, nec meatus adeo obstruentur, sicut in ea que excruditibus cōtingit, neq̄; adeo spiritus cordis exhalabunt, sicuti in febre syncopali minuta, erunt q̄; tres syncopalis febris species. In maiore enim tenuitate, (Quam prætenuitatem dicunt.) videntur sapientes velle distinguere minutam, ab ea quæ ex colera os ventriculi offendenti fit: nisi dixerimus, quod febris syncopalis minuta, distinguatur ab ea quæ ex colera, quia syncopalis minuta fiat ex chimis subtilibus substantiæ venenosæ: vt inquit Auicena. f. 1. 4. t. 2. c. 52. sed non possum non mirari, tot sapientes amplius eas nō distinxisse. Et quod in cura eius quæ à colera contingit tanta resolutione transeant, vt solum illi vini potum frigidum adhibeant, cum maiorem considerationem desideret: nisi velint eam eodem modo curari, quo febris syncopalis humorosa: quod falsum est. Nam in febre syncopali ex colera non adeo fricandum, neq̄; per tempus adeo longum, sicuti in syncopali ob

crudos humores. Neq; dieta erit adeò tenuis, & coquentia leuiora, neq; adeò calida. Et quod ad ventris lenitionem & vomitum attinet, securius fiet, quam in syncopali humorosa excrementibus: colera enim facilius & cum minori agitatione euacuabitur.

DE FEBRIBVS PITVITOSIS
SEVPHLEGMATICIS
TRACTATVS OCTAVVS.

DE FEBRIS SYNCOPALIS HUMOROSÆ CAUSIS SIGNIS AC MEDELA.
CAPVT. I.

FEBRIS syncopalis humorosa multis de causis affectu perniciosus est. Ex crudis fit succis vires sua copia aggrauantibus. Et multitudine & crassitie exiguos animalis meatus obstruentibus, calori q; respiratione prohibentibus. Ex quibus æger nutrirī ac refici non potest, prius quam sint coacti. Et præter id os ventriculi maxime afficitur, & temperamenti corporis simmetria corrūpitur. ^a Et quando euadit anocumento suffocationis & frigoris, & cruditates incipiūt putrefieri, calor in crescit, & pulsus incipit fieri velox & frequēs, & pprie in constrictione sua. ^b Quauis absolute loquēdo, pulsus in ea sint inæquales, obscuro, minores, quā pro caloris ratione. Præcordia inflantur, & totius corporis color albidior fit, similis aquæ intercutē. Nō nullis etiā niger ac lividus: ^c Et secūdū plurimum inuadit in nocte, non mane, neq; ad meridiē. Et quotidianas facit accessiones. ^d Significāt eā cruditates, quæ præcesserūt, ocia, intēpestiua balnea, leguminū & fructuū fugatiū repletio, carniū, & vini crassi in modera-

^a
Gal. 12. met. c. 5.
sol. 301. 302

^b
Aui. f. 1. 4. t. 2. c.
52

^c
Gal. 12. met. c. 3.
sol. 293. 294.

^d
Gal. 12. met. c. 5.
in fine.

derat9 vsus & ruct9 acidi, qui ex dictis efficiuntur. Primo euo-
mūt humorē acetosum, & oculi eorū sunt fusci, virides exeū-
tes valde, apud commotionē agritudinis: & fiunt agri sicut
squinantici. ^f Aer ergo ambiens temperatus esse debet: nā
frigidus humoris resolutionem seu apertionem impedit,
imo ad suffocationem iuuabit. Calidus autem humiditates
aliquādo currere faciet. Quod timēdum est, ne ad cor pul-
monemq; aut cerebrum perfluant. Sit ergo domus æstate
quidem frigida, hieme calida. Propter quod etiam balneū
non cōuenit. ^g Nisi vbi humores extenuati fuerint & conco-
cti, ante vero minime. Humor enim crassus, & copiosus nō
dum attenuatus discuti per balneum nequit, imo per ipsum
meatibus magis infarcitur. ^h Melius est igitur humores cru-
dos in hepate aut venis manere, quam per aerem calidum
aut balneum dicta discomoda sperare. Neq; aer humidus ef-
se debet. Et donec humor partim euacuetur, partim cōquo-
quatur, acataplasmate & perfusionibus abstinendum, phleg-
monem enim efficiunt. ⁱ Somnus moderari debet: nam pro-
lixior resolutionem prohibet, & viscera grauatur: vigilia ve-
ro cōctionem impediunt. Siquis igitur affectus est, qui vtra-
que hæc vicis sūm requirat, somnum inquam & vigiliam,
hiç est. Somnus enim concoquit, & vigilia resoluit: crudi-
tates autem huius febris vtrunque exposcūt. ^k Alius a som-
no eos defendit. Quia somnus humorem ad interiora pro-
fundat, & calorem naturalem submergit. ^{kk} Cauendum
etiam neaquam exhibeas, nisi mulsam inqua isloppum sit
decoctum aut oximeli. Hieme calida, æstate vero & assue-
tis frigidæ frigida. ^l Et indigent cibo vehementer, quia hu-
mores niutiles sunt ad hoc. Quod si nutrias, additur in-
materia aggrauante, quod si non nutris, cadit virtus. Et
curatio vera quidem est in hac febre, humoris subtilizatio,
non valida calefactio. ^{ll} Et pro cibo & potu sufficiant.

Et aut

^e
Tridial. 12. c. 3.
pag. 711
^f
Aul. f. 1. 4. t. 2. c.
52. col. 2.

^g
Gal. 12. met. c. 3.
col. 296

^h
Trid. 1. 12. c. 3. pa-
715.

ⁱ
Actius. tetra. 2. f.
1. c. 96. col. 2.

^k
Gal. 12. met. c. 3.
col. 294

^{kk}
Haliab. 3. praef.
c. 25. col. 1.

^l
Gal. 12. met. c. 3.
col. 295.

^{ll}
Aul. f. 1. 4. t. 2.
c. 52. c. 58.

aut pitisanæ cremor, si alius per mullam fluat: longissimã enim in ediam ferunt, qui crudis succis abundant. Si enim vitales sint, ex ipsis alentur. Si vero inutiles, tunc panem in vino in fufum propinare licebit, imo & ouorum vitellos: album enim ægre concoquitur item suillum cerebrum. ^m licebit etiam, in medio accessions cibum afferre maxime vinum.

^m
Gal. 12. met. c. 8.
c. 295. & 296.

ⁿ
Auerro. 7. col. c.
16. col. 2.

^o
Aetius. Tetra. 2.
f. l. c. 96. c. 270.

^p
Trall. 12. c. 3. p. 1
714. 715.

^q
Gal. 12. met. c. 6.
col. 303.

^r
Gal. 12. met. c. 3.
col. 294.

^f
Haliab. 3. pract.
c. 25. fol. 112.

Nihil enim in hoc casu vino reperitur melius. Quod si diamuscum cum eo misceas, iuuantius fiet. ⁿ Alius vinum negat quando febris multum sit intensa. Hæ autem raro intensæ esse solent. Neq; vinum concedit mane, neq; ad meridiem, sed vesperi, aut noctu. Neq; iuuenibus statim ab initio. ^o Et quanuis vinum ratione febris non conueniat, conuenit, vt humorem crudum attenuet, & eum cõquat. ^p Et in syncope omnis medella ad ipsam vertatur; vbi vero syncopis nõ vrger, vtriusq; cura habenda est, causæ inquam. & symptomatibus: & procurandum vt in eam non incidant. Et morbi causa paulatim discutiatur. ^q Hoc autem nullatenus licebit face reper euacuationem, quanuis euacuatione indigeant: Non enim sufferent sanguinis missionem, neq; purgationem, solum igitur fricandi sunt linteis nõ ad modum inollibus, sed asprædinis aliquid habentibus. Debet enim cutis ab radi, vt per eam humor exhalet: à cruribus superne deorsum, & ab humeris ad brachia. Deinde spina fricanda: Et si ex frictione timetur lassitudinis sensus, oleo communi vngendus. Et si hiems fuerit, oleo camomelino. ^r Imo manus & pedes berberari, crurum q; lacertos ligari, vt humor suffocans ab interioribus ad exteriora educatur, & à nobilioribus mēbris ad minus digna extrahatur. ^f Pectus etiã fricetur, & mediũ diei deputetur frictioni, & medium somno. Cõceditur etiã euacuatio gradata, a subtili ad fortẽ per clysteria, ab intestinis & venis eis propinquis tantum modo: & proprie quando natura non respondet. Et si cum cruditatibus aliquis hu
mor

mor colericus sit, tūc si facilis est vomitus, iuuat valde. Aut supponatur collyrium ex succo ficlæ & nitro, & omni mane sumat æger pondus duorum aureorum ex semine apij, cum sirupo acetoso, & si vires moderate sint, & pulsus æqualis: si vero pulsus sit valde paruus, & multum inæqualis, in extremo periculo est constitutus, & sola frictione transeundum est: nihil aliud curiosius agentes. * Quidam tamen euacuationem in febre syncopali humerosa imperat, cum electuario diatrio pypereō: vt humores frigidos viscosos extrahat. r Alius si cruditates in hac febre abundant, adeo vt periculum sit, ne ex earum copia vires suffocentur, modicam consulit euacuationem, & vires grauatas leuare: tam per venæ sectionem, quam per pharmitiā. Quod in igne asserit euenire. Quando à copia viridium lignorum extinguitur: paucis enim excis ablatis illico elucet. Hoc autem si vires robustæ, & humor offendens multus sit: sin autem, sola frictione transeundum: habentes semper virium rationem. Nam quidam ex inscicia superflue fricatus, in inedia constitutus interijt. Vnde commodius videtur minus fricari, & amplius nutriri. Nam ex copia humorum leuando per frictionem, & vtile nutrimentum substituendo, loco eius quod resolutum fuit per frictionem, vires conseruantur, & humores crudi concoquentur. =

Aui. f. 1. 4. t. 2. c. 58.

Raf. Jo. al. c. 14.

Ac. tius. tetra. 2. f. 1. c. 96. col. 271.

Auerro. 7. col. c. 17. in fine.

Tralia. l. 12. c. 3. pag. 712. 713.

SCHOLIA.

A VICENA. f. 1. 4. t. 2. c. 58. in febre syncopali humo-
sa euacuationem videtur permittere: in quies & mo-
dus curationis eius est, euacuatio gradata ex subtili ad for-
tem. Vbi gentilis hunc sensum dicit sentire Rasum. 16. conti-

nentis. Inde cura febris syncopalis humorosæ. Sed salua ip-
 sius gentilis pace, nihil ibi Raf. de febre syncopali humoro-
 sa tractat. Quauis referat opinionem Georgij, indistem-
 perie calida cordis asserentis, quod si in ea sanguis abun-
 det, & abudet etiam syncopis, curatio fiat cum minutione,
 laxatione, & cibis extinguentibus, & attenuantibus. Triges-
 simo tamen continentis tract. ii. cap. i. loquês de febre syn-
 copali humorosa, post Galeni sententiæ narrationem, om-
 nem euacuationem negantis præter frictionem, contrariũ
 deducit demente Alexandri. Iacobus vero de partibus quã-
 uis euacuationem per clysteria, ex Auicena permitat negat
 Auicenam in febre syncopali humorosa pharmacum con-
 cedere: & ratione illud confirmat. Quia si tale pharmacum
 forte esset. Virtus illud sufferre non posset, ratione synco-
 pis: & si debile phlegma quod in tali febre abundat, dilata-
 bit: & ipsum euacuare non valebit. Quod esset syncopim &
 suffocationem augere. Quod videtur velle Auicena vbi su-
 pra, dicens. Et quando occupatio fit in euacuatione eius cũ
 labore, per ventrem, aut per phlebotomiam, non tollerat
 virtus. Ex quibus constat Auicenam intellexisse de euacua-
 tione gradata per clysteria, à faciliiori incipiendo: quod erit
 tale. Cartami parum conuassati. drach. ij. seminis anisi
 drach semis. sic 9. 12. fiat decoctio pro vno clysterio, & in co-
 latura dissolue mellis rosati colati. vnc. 2. salis. drach. i. ex-
 quo ad fortiorẽ transgradi poteris. Quauis non desit, qui as-
 serat, tutius esse, vti suppositorijs: quia minus quã clysteria
 mouent. Solũ Auerrous & Alexãder Trallianus euacuatio-
 nẽ per pharmacũ imperant. Ratio tamẽ tralliani quam in-
 expugnabilem putat, lib. 12. c. 3. pag. 712. non est digna pro tã-
 totũ virotum impugnatione. Arguit enim à similitudine ig-
 nis, à multis lignis viridibus suffocati, ad cordis calorẽ à mul-
 tis frigidis & viscosis humorib9 parati suffocari: quemadmo-
 dum

dum enim in igne prædicto remediū est ex multitudine lignorum aliquid subtrahere, vt ignis aere perflatus conferuetur, ita in corde à multis & viscosis humorib9 submerso, est faciendum. Quod argumentum Tralliani cōcluderet si possent præfacti viscosi humores & frigidi ex corde manibus capi, & auferri, sicuti ab igne exteriori suffocari parato, ligna manu capiuntur. Haberet in super veritatem, si quemadmodum ab igne exteriori ligna superflua, quæ ipsum suffocant, auferuntur, reliquis manentibus immotis, ita pharmacum superfluos viscosos humores auferret, residuo humorum in moto. Cum autem hoc impossibile sit: ostēditur clarè dissimilitudinem esse maximam, quam similitudinem putat Trallianus. Propter quod magis consono credo rationi, & honorabilius medico, antiquorum sapientū doctrinæ ad herēdo, non mouere nisi per clysteria. Quāuis nō desit, vt Nicolus florentinus refert, qui euacuationē per pharmacū cōcedat, in duob9 casib9. Primo quādo virt9 esset fortis secūdo, quādo humor esset facilis eductio nis, aut quia pauc9 esset, & aut quia pauca viscositatis: quib9 casibus p̄ medicinā fortē debilē, præmissa tñ coctione, tã p̄ vomitū quā p̄ cessum posset fieri euacuatio. Vterq; tñ casus rarissimus est. ne dicā impossibilis. Quod si possibiles foret, impertinēs & suspecta esset, p̄ pharmacū euacuatio ratione syncopis. Et tunc maior haberetur cōfidētia in forti virtute, & paucitate humoris cū sola frictione, quā ex euacuatione p̄ medicinā fortē debilē. Quod si aliquam dare liceret, esset. drach. i. hieræ Gale. in aqua mulsa distēperata: præmissa tamē cū oximelli aut sirupo decortice citri, cū aqua buglossæ & issopi coctione. Sirupi autē & hieræ exhibitio in hora interualli fiant.

In hora vero accessionis glans ano imponatur, & corpus pannis asperis fricetur, aromatibus calefactis,

DE FE-

DE FEBRIBVS PITVITOSIS
 DE FEBRE QVOTIDIANA
 ET EIVS CAVSIS ET SI-
 GNIS. Caput.II.

EX febribus quæ quotidie accessionem habent, illam quæ intermissione caret, quotidianam continuam appellant. Illam vero quæ intermissione finitur, quotidianâ, intermittentem, aut amphimerinam, ita enim græci vocabant omnia, quæ eodem modo omni die fiebât. ^a Alius amphimerinam ab eisdem græcis nuncupari ait. Quia cum accessio per decem & octo horas ad minus duret, ex ambobus die videlicet & nocte necessario participat. ^b Quotidianæ intermittētis minor sui principij terminus est decem & octo dies: eius vero duratio quadraginta & sexaginta. Et salua illarum est, illa quæ est mundorum teporum, & multi sudoris. Significat enim minus humoris, & subtilitatem eius, & raritatem corporis. Accidit exercitatis & balneatis super repletionem, & patientibus nauseatiuam facietatem, & habentibus descensum catarrhi. Efficit etiam hanc febrem, iecoris & stomachi frigiditas. ^c Et cum natura ægri, tempus, locus, aeris constitutio, ars, & victus ratio, alia quæ omnia pituitam attestantur, erit quotidiana exquisita. Distinguitur etiam quotidiana exquisita à non exquisita duratione, & erit maximum signum super earum distinctionem, nã quotidiana purior, longior est. Notha vero breuior. ^e Incipit exquisita cum extremorum frigore, & horrore potius, quam rigore: & cum difficultate accenditur, & tarde venit ad statum. Quia humor in ea frigidus & tenax est. Propter quod in foraminibus detinetur, virtutem irritans, & pulsus paruos & in æquales efficiens in febris inuasionem. Quæ quanuis in-
 tertia.

^a
 Ga. 2. dif. f. c. vij.
 col. 143.

^b
 Aetius. Tetra. 2.
 f. l. c. 85. infine.

^c
 Auic. f. l. 4. t. 2.
 c. 46.

^d
 Trall. li. 12. c. 7.
 pag. 755.

^e
 Ga. l. ar. cur. c. 8.
 col. 375.

tertiana reperiantur, statim in ea desinunt. Rigore enim cessante, illico calor ascendit, & multum effulget, omnis fuliginis expers. Pituitosi vero humoris caliditas assimilatur, igni fumido lignis viridibus accésso. Propter quod paucæ in hac febre euacuationes fiunt. ^f Sicuti enim humores corporis calidiores paratissimi sunt ad excretionem, ita crudi & crassi, vt per abscessum, aut per coctionem à natura medeantur: propter quod morbus longus est. Propter tria enim prorogantur febres. Aut propter aliquam partem affectam, cura difficilè: aut propter humores crudos crassos: aut propter externam causam tempus scilicet, terram, conditionem, domiciliū prauū, conflictationem, solitudinem, angorem, aut propter errorem ægri, vel medici. ^g Finiunt febres pituitosas vomitus, & alui excrementa, pituitosa. ^h Quauis magis per abscessum, quam excrementa pituitosa iudicentur. ⁱ Accessio ergo in quotidianis prorogatur. Neque intermissionis tempus adeo sincerum est, sicuti in tertiana, imo semper remanet putrefactionis indicium. Festinatque secundæ accessionis inuasio. ^k Propter humiditatem enim phlegma citius & facilius recipit putrefactionem, & longiores accessiones facit. ^l Et propter eandem phlegmaris humiditatem quotidianæ caliditas humidior est, sed cum quadam acrimonia: non enim cum protinus manus admouetur, sentitur, sed per moram. Acrimonia enim & mordacitas adeo paulatim & inæqualiter aduenit, vt per cribum calor acris colari videatur: est enim in ea multa fumosa caliditas cum multo vapore, & minor sitis quam in alijs febribus. Et tantum eam in siti excedit quartana, quantum quartanam tertiana. Et quotidianarum pulsus multo minores sunt pulsibus quartanarum: quæ istarum pulsus pulsibus tertianarum. Et tanto rariore sunt pulsus in quotidianis, ijs qui in tertianis, quanto pulsus quartanarum rariore sunt pulsibus quotidianarum. Tarditas vero in vtrius

Ff que

Gal. 2. dif. sc. iij. col. 139

Gal. 3. prognos. c. vj. tx. 25.

Gal. 3. cris. c. iij. c. 336.

Gal. 4. ratio. vi. tx. 17. in princ.

Gal. 2. dif. f. c. iij.

Auæx. l. 3. t. 1. c. 3

Gal. 1. ar. cu. c. 9ij
c. 373. & 2. dif.
f. c. ix. col. 151. in
fi.

Aucr. 4. col. c.
30.

Gal. 2. cris. c. v.

P
Gal. 2. presag. ex
pl. c. ix. col. 435

Gal. 1. detipis. c. iij

quæ eodem modo se habet. Alius pulsus quartanæ minor
 rem asserit, quam quotidianæ. Illud tamen limitat in prin-
 cipio accessionis. In reliquis vero temporibus maior est pul-
 sus quartanæ pulsus quotidianæ: quare calor in quartana ma-
 gis manifestatur, & febris fortior fit. Nequæ in quotidiana
 ullus ordo aut æqualitas pulsibus adest, cum primum acces-
 siones fiunt, nec rigores fiunt, sed progressu temporis. Per
 frigerationes potius. Nequæ in augmento pulsus habet magni-
 tudinem, velocitatem, & vehementiam: quæ omnia tertiana-
 nis ad sunt. Nequæ hæc febres ægros deurrunt: nequæ corpora &
 pallia iactare coguntur, nequæ multum aut frequenter respi-
 rare, ac veluti flammam exere efflare. Imo cum febriunt,
 nequæ sitiunt, nequæ in primis diebus sudant: sed procedente
 tempore. Habent etiam febres quotidianæ pulsus vndosus:
 ex phlegmate namquæ mollicatur arteria, ex quo cum
 facultate non valida pulsus vndosus fit. Comitatur typum
 quotidianum habitus humiditas, vomitus pituitosus, rotius
 corporis grauitas, somnus representans carum, cataphoræ
 quæ; facies subliuida, flaccida, mollicula, & quæ multum hu-
 moris prauitatem ostendit. Et si morbus prolongetur tre-
 mulæ cataphoræ litargum referentes, thoracis fluxiones, &
 quæ inter cutem, suffusiones: quæ præcipue ex stomacho
 male affecto fiunt. Et hæc febres sunt multioris per cutem,
 ratione humiditatis & pauci sudoris. propter humoris visci-
 ditatem. Et in ea quæ est ex phlegmate vitreo & acetoso,
 frigus multiplicatur, & in vitreo est vehementior. Nequæ frigus
 fit subito, imo paulatim: & quandoquæ per miscetur frigori hor-
 ror. Fit ergo frigus, propter illud quod non putruit, & horror
 propter illud quod iam putruit. Et hæc febris non est ex hu-
 more qui faciat punctiorem: quia expellitur, & putrescit res
 lenis. Et incipit cum grauitate, & profunditate somni:
 & multoties incipit sine frigore. In ea vero quæ ex phleg-
 ma-

mate falso, ad est horror, & nõ adest vehemēs frigus. Et sal
 edinis ratione fit maior sitis: quãdo ex phlegmate dulci nõ
 accidit frigus, nisi post plures accessiones, neq; horror, neq;
 rigor: & multoties accidit caliditati ei9, vt stet per horã vnã
 aut duas: & existimatur, quod iã peruenit ad statum, cum ad
 hoc fit in augmento. Imo plerũq; æger in ea calefit, & ite-
 rum infrigidatur, & postea calefit. Calefactio enim in hac
 febre cum prolixitate & labore accidit. Significabitur autē
 phlegma accretum in parua siti & ventris constipatione,
 & erit grauitas in eo & in stomacho, & accessio longa. Sal-
 tum etiam phlegma significabit venter solutus, & pũctio &
 dolor in eo, & in stomacho. Et calor erit intensior & acces-
 sio breuior. Habet quotidiana febris diurnum incrementũ,
 & ægri color est albus. Alius ex aluo & pallido mixtum
 colorē ex ea resultare affirmat. Et vrinas albas tenues esse
 vel crassas turbulentas & rubeas. Sunt enim albæ subtiles
 propter humorũ oppilantium multitudine, deinde fiũt ru-
 bæ ppter phlegmatis putredinē, & fiũt turbidæ ppter dige-
 stionis maliciã. Et quãdo resoluitur subtile putridũ, & rema-
 net crassũ, fit rubea, vltq; quo redeat ad oppilatiões. Color æ-
 gri declinat ad viriditatē & citrinitatē currētes in albedinē,
 propter illud quod ex aggregato resultat: sicut color plũbi.
 Et quem admodũ in quartana splen afficitur, in tertiana iecur,
 ita raro contingit quotidiana febris, quin os ventriculi
 afficiatur. In ea enim os ventriculi inuisatur phlegmate
 quare debilitatur: quo debilitato, amplius ex phlegmate ge-
 neratur. Propter quod cauēda est in hac febre aqua frigi-
 da semper. Quia humorē increasat, & cõgelat. Vnde pro-
 potu accipiat ptisanã cũ radicib9 apij & anethi decoctã. Et
 hæc febris ducit ad hidropisim. Ex quo remanet æger in pe-
 riculo grauissimo.

SCHOLIA.

Ff 2

Gale

Aui. f. 1. 4. t. 2. c.

47.

Rasi. Io. Alman. 2.
c. 7. in princ.Isaac. 3. practi. c.
32. 33.

Pal. li. 2. c. 24.

Oriua. sinops. 6.
c. 14.Aui. f. 1. 4. t. 2. c.
47. col. 2.

Gal. I. ar. cu. c. v.

Hali. b. 3. practi.
15. col. 2.Isaac. l. feb. par.
5. c. 10. col. 2.

Auez. l. 3. t. 1. c. 3

GALENVS primo de arte curatiua ad glauconem. e. 7. quotidianarū pulsus minores esse affirmat pulsibus quattanarum. Videtur tamen contrarium asserere. 2. de crisi. c. 3. colu. 518. loquens de pulsu quartanaturam, hæc verba profert. Hæ enim paruos, debiles, tardos, & raros adeo pulsus faciunt in inuasionibus, sicuti nulla alia est affectio. Circa quod magna est inter doctores orta discordia. Auic. nanq; f. 1. 4. r. 2. c. 47. de signis phlegmaticæ periodicæ asserit, quod in ea frequentia & paruitas pulsus vehementior est, quam frequentia quartanæ, & tertianæ, & earum paruitas. Eandem sententiã asserit Aliab. 8. theoricæ. c. 5. inquit est autem his pulsus minor pulsu quartanæ. Huius tamẽ contrarium expresse tenet Auerrous. quarto. colliget. c. 30. Designis febris quartanæ dicens & pulsus istius febris est tardus, rarus, & paruus plus quam sit in phlegmatica. Rationes etiam inter se militant, sicuti authores. Videtur enim phlegma ratione suæ multitudinis, frigiditatis, & visciditatis, virtutem aggrauando, & opprimendo, minorem debere efficere pulsū in quotidiana: videtur etiam minorem pulsū facere in quartanā, frigiditas melancholiæ cum siccitate: quæ ipsam actiuorem reddit, & cum visciditate terrea in melancholia existenti. Adeo ergo perplexos reddit scribentes hæc quæstio, vt asserant ad libitum posse teneri vna vel altera opinio. Neq; enim ratione, neq; experientia vna opinio alteram excludere, neq; conuincere potest. Sed salua tantorum virorū pace, iudicio meo omnia supra dicta possunt concordari ex dictis Auerro. 4. colliget. c. 30. vbi postquam dixit pulsū quartanæ minorem esse pulsu quotidianæ exponens se inquit. Hoc dico in principio accessionis, in augmento autem minor pulsus est in phlegmatica, quia calor in quartana magis manifestatur, & febris fortior existit. *Qua distinctione facilliter concordatur Galenus cū Galeno.*

leno. Quando enim Galenus secundo de crisi. Afferit pulsum quartanæ minorem esse quam in aliqua alia febre, cū limitatione illud afferit, in inuasionibus scilicet. Quādo vero. i. de arte cura. c. 7. afferit pulsum quotidianæ minorem pulsu quartanæ intelligendus est in reliquis ab inuasionē tēporibus. Et sic veniunt concordandi Auicena, & Aliabbas cum Auerro. Circa raritatem vel frequentiam pulsus quotidianæ, respectu raritatis vel frequentæ pulsus tertianæ & quartanæ, Galenus & Auicena dissentiunt. Galenus nanq; primo de arte curatiua. cap. 7. afferit, pulsum quotidianæ tanto rariorem esse pulsu tertianæ, quanto rarior est pulsu quartanæ, pulsu tertianæ. Auicena vero. f. 1. 4. t. 2. c. 47. loquens de febre quotidiana, hæc afferit verba. Pulsus vero eius est, pulsu paruus, submersus, debilis, rarus in primis, de inde fit frequens in fine. Et frequentia quidem eius & eius paruitas vehementior est, quam frequētia tertianæ & quartanæ: & vehementia frequentia eius est, proter vehemētia paruitatis eius. Ex quo vltimo Auicenæ dicto, aliud dubium emergit: quomodo scilicet est possibile in quotidiana, in qua calor ob frigiditatem humoris qui putrescit, remissus est, pulsum frequentiore esse, pulsu tertianæ, in qua intensior calor est, ob humoris, qui putrescit caliditatem & subtilitatem, cum frequētia à necessitate caloris procedat. Omisitamen scribentium imaginationibus, ad primum responderetur dubium: æquiuoce Galenum & Auicenam loquos fuisse, vt littera Auicenæ expresse declarat. Quando enim loco allegato Galenus affirmat pulsum quotidianæ rariore esse pulsu tertianæ, est intelligēdus in acēssionis principio. Tūc enim virtus est a phlegmatis frigiditate multum suffocata, & hoc idem fatetur Auicena. Quando autem afferit quod pulsu quotidianæ frequentior est pulsu tertianæ, intelligendus est in febris statu, vbi phlegmatis iam putrentis

adeo calor increuit, vt pulsus frequentia maxime crescat. Quod necessario fateretur Galenus, si pulsus quotidianæ in hoc tempore considerasset. Ad secundum vero dubium gentilis, quem etiam refert Herculanius, dupliciter responderet. Vno modo Auicennæ litterâ corruptam esse, & debere legi & eius paruitas vehementior est, quam paruitas tertianæ, nihil legendo defrequentia. Secundo responderet, textum Auicennæ saluando, vt intelligatur quod in aliqua parte quotidianæ puta in principio accessions, pulsus sit frequentior, quam in tertiana: quod fiet quia incipit eum syncope, in quo casu multa paruitas pulsus maiorem frequentiam faceret, quam in tertiana fiat. Inepte tamen gentilis hunc textum saluat, si destruit textum immediate præcedentem. Vbi Auicenna asserit pulsus quotidianæ in principio accessions tardum esse, in fine vero frequentem. Vnde melius erit cum eiusdem Auicennæ Verbis dubio satisfacere. Ipse enim paulo in ferius dicit. Causam maioris frequentiam pulsus quotidianæ esse maiorem paruitatem. Quasi dicat: quod cum post principium febris calor increuit, & pulsus paruus sit, necessarium est hanc pulsus paruitatem, quæ maior est quam in quartana & tertiana, maiori frequentia suppleri. Neque obstat quod tertianæ calor intensioris gradus sit, quàm quotidianæ. Nam cum multa paruitate pulsus, & minori gradu caloris, potest pulsus frequentior fieri, quam cum maiori pulsu, & maiori gradu caloris. Vt videmus foeminarum pulsus frequentiores esse pulsibus virorum, vt ipse met. Gentilis subtiliter considerauit. Febres typhodes & elodes inter phlegmaticas computari debent, cum sint extreme humidæ. Vnde necesse est, à tenui & aquosa pituita procedere. Et ad phlegmaticas eas reducunt arabes. Vt Hieronymus Motuus refert. Et ex hac summa phlegmaticarum febrium sunt fe-

bres lethargicæ quæ ex pituitoso fiunt humore in cerebro,
vt afferit Galenus aphorismorum . 3.

aphorismo. 31.

DE CVRA FEBRIS QVO- TIDIANAE.

Caput. III.

QVOTIDIANA intermittens longa est, & non
sine periculo. Quare, nisi grãdiori cibo hominem re-
ficias, eum cum morbo simul perimes, aut cum periculo vi-
ctum mutabis: cogere enim illud in statu morbi augere. Ci-
bus autem sit ad incidẽdum efficax. ^a Vnde à principio pul-
la conceditur, quia status eius non est minor trium septi-
manarũ. ^b Alius triduo magnopere abstinere iubet, die ve-
ro sequenti cibare. Et si morbus inueterauerit, vino &
baleo vititur, post febrem: & magis si horrore sublato hæc
superest. ^c Nihil enim iuuantius in hac febre, quam fames
& somnus super famem, & exercitium super famem. Et for-
tasse primis tribus diebus sufficeret aqua ordeï, si speratur
quod status sit propinquus: aut æger non debilitatur. Non
enim festinandum cum pullis cibare. Si enim status lon-
ginquus fuerit, facile erit cibo ægro succurrere: & deinde
ad horam status illud subtrahere. Subtiliatio enim in febre
quotidiana est magis necessaria, quam in quartana. ^d Cibi
autem humidï non sint, nequẽ phlegma generantes, si cut
lac pisces & similes. Conceduntur vix passæ, albæ, ponti-
cæ. ^e Nutriendus etiam æger oleo abluto aceto, cum sac-
charo, & paucamentha. Et vtatur salsis, & radicibus siclæ,
& oleribus huic similib9. Quod si virtus debilis fuerit, detur
pulli assati & in patellâ præparati, & nõ detur ius, neq; mica,
neq;

^a Ga. I. ar. cu. c. viij
col. 354.

^b Auerr. 7. col. c. 13

^c Celsus. l. 3. c. 14.

^d Aui. f. l. 4. t. 2. c.
55. col. I

^e Haliab 3. pract.
c. 5. in fine.

f
Ras. Io. alm. c. 7

neq; vnctiuosa, neq; aqua frigida. Quæ nisi fiant, febris hæc fiet lōgissima. Post digestionem vero humoris vtere vino paucō subtili: quod cōfortat calorem, & vrinam prouocat, & sudare facit, & mensura somni sit æqualis vigiliæ: vt per somnum procuretur digestio, & per vigiliam humorum resolutio. Omnes ergo quotidianæ febres ex quibuscunque speciebus phlegmatis communicant in necessitate lenificationis, & vomitus, & administratione subtiliantium, & incidentium diureticorum: inter quæ vomitus est vltimus in iuamento, quanuis per ipsum stomachus debilitetur. Vtendū ergo oximeli post primos dies & diureticis, & circa statum habenda est de ventriculo sollicitudo: præsertim de egiore. Et iubendum deinceps, vt post radices & cibos euomāt, & vtendum pharmaco aluum subducente. ^h Alius in administratione subtiliantium his contradicit, dicens maiori distinctione loqui oportere: cū inter phlegmata ex quibus quotidiana fiunt, differentia maxima sit. Acidum namq; & vitreum cum frigida sint & crassa, attenuantibus indigebunt. Salsum vero minime: hanc enim attenuationem ipsum sibi præstare potest: cum calidum sit & siccum. Calor autē eius manifestatur, cum intestina rodāt, & adeo ingentissima tormenta inferat. quanuis enim appareat humidum, constat potentia siccum esse, sicuti aqua marina. Quod si calida phlegmati falso adhiberētur, potius in crassarent, quam attenuarent. Ita enim experientia monstrat in sale nitro, & iure falso: ab igne enim crassiora redduntur. Quæ propter si in febre quotidiana phlegma falsum sit, aut quid colericum admixtum habeat, non oportet calefacientia & attenuantia adhibere, Maxime si ægri temperatura calida sit. ⁱ Alius vomitum negat, nisi sponte & faciliter euomant. Quod signū erit bonum, significat enim lenitatem humoris, eiusq; facilitatem. Quod si sponte non vomant, non cogantur id face-

g
Aui. f. l. 4. t. 2. c.
55. col. 4.

h
Gal. l. art. cur. c.
xij.

Tral. li. 12. c. 7.
pag. 757. 758

re, saltē in initio morbi: significatur enim crassities humo-
ris. Quod si cogimus eum vomere, nocuum stomacho
faciemus: & cum ex febris conditione stomachus patiatur,
afflictus afflictionem dabimus. Quod si vomitus adeo augea-
tur, ut virtus sufferre nequeat ipsum, accipiat hanc decoctio-
nē. Thuris masticis ligni aloes, ana, drach. i. ciperi, drach. i.
& semis cardamomi, & mentæ siccæ, ana, drach. ij. & semis
malorum granatorum vnc. i. omnia coquatur in tribus libris
aquæ, & dabis potui paulatim. Aut. R. spicæ, masticis, Galan-
gæ, anisi, ligni aloes, ana drach. ij. pulverizentur, & detur dra-
ch. j. & semis cum vino albo odorifero. Et si frigus in acces-
sione ingens sit, vngatur cū oleo, in quo ebullierit pyrethrum,
staphisagria, piper, calamentum. Neq; ante septimum diem
vomitus procurandus: ne labor in vomendo in morbi prin-
cipio, stomachum inflammet. Post septimum vero iuuati-
uus est valde. ^K & si videris urinā crassiorem & rubicundio-
rem mitte sanguinem: non tamen in principio utendū em-
brocis, aut vnguentis resolutiuis: apparētibus vero signis co-
ctionis vnguenta resolutiua ipsam coctionem complent.
Et sunt in hac febre conuenentiora, quam in aliqua alia. Si
tamen in principio humorum copia superat, metus est ne
visceribus incalescentibus, ex embrocis aut vnguetis con-
fluxus quidam ad partes affectas decubat, & eas in flāmet.
Visum est enim ob præcipitem fomentorum vsum, aut vn-
guetorum, in illis partibus inflammationes fieri, quæ nō fie-
rent. ^m Imo medicus sit sollicitus in digerēdo humorem, ipsū
subtiliando, & incidendo. Hoc autem fiat cum sirupo ace-
toso composito: qui cum hac decoctione sumatur. R. radi-
cis lirii, & radicis feniculi, ana, drach. ij. semina melonis &
foliorum Polij montani, ana, pug. j. centaureæ minoris gra-
na. 20. liquiritiæ mundatæ ad pōdus omnium. Conquassentur
conquassanda & cum vnc. 10. aquæ bulliant ad consum-

ad repimendus vo

ad frigus macas

K

Isaac. l. feb. part
5. c. 10.

Vss, vnguentis uo

L

Aul. f. 1. 4. t. 2. c.
55. col. 3. in fine.

m

Tralial. l. 12. c. 7.
p. 8. 761. 762.

*atenuatio Sumori
quib; 201*

ptionem tertiæ partis, & coctio misceatur dicto sirupo. ⁿ Alius in febre quotidiana digestium mediocre esse iubet, & mediocri calore attenuans: nam si multum calidum sit, humorem phlegmaticum magis dilatabit, & augebit, & disponet, vt magis accipiat de calore accidentaliper accessionē, & ob eādem causam digerentia subtiliantia & incidētia nō dentur, nisi post tres aut quatuor dies. Bene tamen in principio accessionis dabitur aqua calida, quoniam sedat frigus, & aliquantulum subtiliat humorem, & iuuat in resolutione. ^o Et si in febre quotidiana & alijs ægritudinibus chronicis inflantur pedēs & manus, nō detur sirupus acetosus: quoniam faciet cadere in hidropem. Et quidam medici eo vtētes, multos occiderunt. Et in febribus phlegmaticis quæ nō recipiunt digestionem, in quibus facies & venter tumescūt, & colores ægrorum plumbei sunt, dabis aquam mellis cum Issopo, & liquiritia. Et curabitur cū frictione & somno, dimidium temporis frictioni, & medium somno dādo. Aqua autem ordeī vitāda in hoc casu, quia nocet stomacho, & facit horripilationē. Nisi cum ea fuerit parum mastice & piperis. ^p Et in phlegmate falso & dulci lenificatio ventris, sit cū medicina leni aliquantulum frigida. In acetoso vero & vitreo, cum medicina magis laboriosa. Et in dulci & falso indigemus incisione cum subtiliantibus, in quibus non est calefactio plurima. Et in acetoso & vitreo necessarium est, quod subtiliet, cum incisione & calefactione cū acuitate: & proprie quando phlegma permiscetur cum melancholia. Tūc enim vtendum diacimino & confectio de sulphure. Quāuis in principio vtiliores medicinæ sunt lenes vsq; ad septimum: sicut mel rosaceum cum aqua en diuīæ, aut apij. Et sirupus acetosus, & aqua mellis cum Issopo: quoniam digerit, & soluit. Et multi dant pillulas mastice bis in hebdomada: sed melius est lenificationem facere cum prædictis, & ali-

*a calida in principio
cessionis*

Fr Serapio. Tract.
6. c. 14.

*febris mans facies
in omnes carit.*

^p
Auer. 7. col. c. 13
col. 2.

& aliquid euacuare: & differatur euacuatio residui, donec humor digeratur. Et displicet euacuare cum tamarindis & a qua prunorum, quia euacuant subtile, & debilitant stomachum. ⁹ Alius has medicinas & similes vituperat, quia frigide sunt. Valent etiam quando phlegma permiscetur cum melancholia, trochisci de absinthio cum aqua de radicibus. Et confectio de caulibus & theriaca. Si autem phlegma permisceretur colerae, tunc caue a calefacientibus. ^r Et magis studendum in febre quotidiana in subtiliando humore, & oppilationes aperiendo, quam in infrigidando, & humectando. Quod fiet cum sirupis praedictis & decoctione ciceris & liquoritiae, ut ciceris remoueatur siccitas: addendo huic decoctioni aliquid ex spica, & mastice pro stomachi nocumento vitando. Et digestionem facta, melius medicamen euacuans est turbit. Quia a proprietate habet expellere humiditates in ore ventriculi contentas: & agaricus, qui etiam aperit oppilationes, & eradicat humorem crassum. Refrangatur autem siccitas eorum cum oleo amigdalorum dulcium. Et si exhierea aliquid addideris, non errabis. ^r Aut euacuetur assidue cum pillulis de aloe. Pillule autem quae in hac febre profunt, & caput & stomachum respiciunt, sunt hiera picrae drach. 7. turbit drach. 10. mirobalanorum nigrorum, drach. 5. trochiscorum de rosas, drach. 4. eupatorij, drach. 5. salis indi & anisi ana, drach. 1. terantur, & cribilentur, & cum aqua apij ebullita & colata conficiantur, & drach. 1. sumatur. Iuuat etiam haec decoctio in febre antiqua & phlegmatica: radicis apij, feniculi, & lirii, ana. drach. 10. mastice, drach. 2. eupatorij, rosarum, & absinthij, ana. drach. 7. passularum, drach. 20. decoquantur indu ab 9 libris aquae, donec remaneat libra & coletur: & deturex ea tertia pars librae vni9, cum vnc. 1. infusionis rosarum cum saccharo. ^r Aut vttere hoc laxatiuo: turbit, agarici, ana. drach. 1. salis indi, drach. semis: terantur omnia simul, & disteperentur: & diste

⁹
Aui. f. 1. 4. t. 2. c.
55. post princ.

^r
Serap. tract. 6. c.
14.

^r
Auer. 7. col. c. 13

Deo dno m. f. l. u. 200
et fleomatica

^r
Serap. tract. 6. c.
14.

Gg 2 perata siccem

^v
Haliab. 3. pract.
c. 15. col. I.

siccetur in umbra, & sumo diluculo fiat potus in aqua calida cum pauco sale in qua decoctum sit anethum. Quod si euacuationem negligimus, timendum est ne humor increasctur, aut induretur, ex multiplicatione calidorum incidentium desiccatum. Putantibus enim quod subtilior efficiatur, crassior fit, hæc est enim phlegmatis natura, quod ætate adeo increasctur & terrestre fit, vt nullis medicamentis obediat, neq; euacuari possit. Neq; diffidas purgare ex cruditate vrinæ. Cum enim plerunq; contingat, humorem euacuari, aut per vomitum, aut per vrinam, aut per ventrem vrinæ non habent sedimētum. Cum ergo noueris ipsum attenuari, & ad excretionem moueri, & de loco ad locum trāfire, tunc purga. Neq; soli vrinæ animum adhibeas, neq; simul sed per interualla purga. * Possibile est etiam vrinam esse crudā, ex cibi & potus inordinatione. Vnde vrinæ nō attēdas, neq; euacuationē omittas propter vrinā, sed purga. Et si phlegma fuerit acetosū, illud euacua cū pillulis mastici nis paulatim. Sic enim faciēdū est in humore crasso & graui. Quod si virtus fuerit d̄bilis a medicamine purgati abstineas: & utere medicamine vrinā cienti, sicuti trochiscis de rosis, aut d̄ berberis, aut oximeli cū succo vel d̄coctione maratri, scarolæ, scolopēdriæ, à meos. Si autē quotidiana sit ex phlegmate falso, euacuandū cū mirobalanis citrinis, & quebulis, absinthio, cupatorio cassia fistola, manna, & pillulis de hycra. Quod si febris nimis prolongetur, dentur hi trochisci. R. pulueris rosarum. drach. 10. succi cupatorii. drach. 6. succi absinthij. drach. iij. masticis, drach. i. & semis, spicæ, assari, floris squinanthi, anisi, ana. drach. i. formentur trochisci, quorum quilibet sit drachmarum iij. ex quibus detur vnus cum vnc. iij. huius apozimatis. R. corticum radicis apij, & radicis feniculi. ana. vnc. i. seminis apij, feniculi, ameos, cuscutæ, anethi ana. drach. 5. decoquatur in libra. i. aquæ & cum vnc. iij.

non solum auis
Uxmg
Tralil. 12. c. 7.
pag. 759. 760.

^y
Isaac. l. feb. c. 10.
col. I.

^z
Isaac. 3. pract. c.

^{32.}
32. dictione

ij. huius decoctionis misceatur, vnc. ij. sirupi acetosi. ^a Et si in pedibus aut manibus accidat tumor, seu inflatio, dentur hi trochisci. R. Anisi, & aloes, ana. drach. 4. folij, assari, & ab sinthij, spicæ aromaticæ, & amigdalarum excorticarum, succi cupatorij. ana, drac. iij. seminis apij, & masticis. ana, drach. i. terantur & cribilentur & fiant trochisci, & dentur cum aqua apij aut sirupo acetoso. ^b Et sine necessitate vrget poterit dari diacurcuma, diacostum, & dialaca. Balneū autem est maximi nocuenti, nisi post declinationem. ^c Et rora super ægros aquas calefacientes & subtiliantes, sicuti aquam in qua decocta sit camomilla. ^d Quotidianam continuam si quis sit exercitatus, prima die cognoscet. Solum enim differt ab intermittenti, quod humor faciens continuam, intra venas putrescit, & neq; horror, neq; sudor, neq; vomitus in ea fit. In reliquis compares sunt & in duratione. Quauis enim quotidiana continua affligat continue, quotidie fit in ea aliqua sensibilis remissio. ^e Dicitur hæc febris latica, & est multum similis hæcticæ. Cuius cura est cura quotidianæ intermittentis: excepto quod subtiliantia & digerentia debent esse faciliora. ^f Et quauis in continua & intermittenti quotidianis humor idē sit, puta phlegma, in continua est quantitate maior, & qualitate deterior: propter quod est magis periculosa, & cura maiorem curam desiderat. ^g

Raf. Io. alm. c. 72
 Medicamen 9. Scrip
 tum fuerit

Serap. trac. 6. c. 14.

Auf. I. 4. t. 2. c. 55. col. 6.

Haliab. 3. pract. c. 15.

Ga. 2. cris. c. vi.

Auf. I. 4. t. 2. c. 56. c. 48.

Raf. Io. alm. c. 9.

SCHOLIA.

IN QUOTIDIANA febre aliqui à cibo abstinere iubent, aut saltem illum plurimum subtiliare: cum ab humore crasso & viscido procedat. Alij illico pullam concedunt: Gg 3 timē

timentes ne ob status distāciam virtus debilis fiat. Alij vero
 in principio cibum attenuāt, & paucis diebꝫ transactis illum
 increāstant: quod cōmodius & rationabilius fit. Sic enim cru-
 ditates quæ in stomacho, & primis venis sunt, aut cōcoquen-
 tur, aut resoluētur. Et causa febris (quæ crassa & viscida est)
 attenuabitur, & digeretur. Neqꝫ tūc timendū virtutē debile
 aut insufficientem effici: imo sufficientior fit, cum ab humo-
 re qui ipsam à principio suffocabat, deagrauetur. Quo diētæ
 processu vsus fuit Paulus e Gineta. libr. 3. c. 18. pag. 137. & 138
 in curando paralysim: iubet enim in principio cibum subtra-
 here, & tantum vti sorbitionibus: trāfactis vero quatuor de-
 cim diebus solidioribus vti cibus. Quam etiā cibi abstinētiā
 consulit Oriualius, in curatione quartanæ: vbi eadem mili-
 tat ratio, quæ in quotidianæ medela, sinopsos. 6. c. 13. eius e-
 nim verba sunt. Si æger in morbi principio sit, tenuiori victu
 alēdus est. Et eandē ad literā sentētiā tenet Auicēn. f. 1. 4.
 tra. 2. c. 55: de cura phlegmaticæ col. 1. cuius verba sunt, secū-
 dum bellunenſis emendā. Verū cura cōueniēs eget, vt subti-
 lietur regimen imprimis: Si autē status apparet longinquus,
 possibile est, vt succurratur illi, cum increāstatione regimi-
 nis, deinde gradetur vsqꝫ ad horā status. Et Galenꝫ libro de
 attenuante diēta, c. 1. in princ. in longis morbis attenuantē
 cibū ad eō proficere asserit, vt solo eo, sine vllō alio medica-
 mēto subleuati fuerint. Sicuti in artritide, disphnea, seu spi-
 rādi difficultate. Auicēna etiā in podagra, (qui etiam mor-
 bus longus est) in principio à carne abstinere iubet. 22. 3. t. 2.
 c. 7. in fine, & idē Auicē. 14. tertij. tract. 4. c. 13. de cura ascitis,
 iubet in principio cibū minui, quātū est possibile, quāuis eiꝫ
 status lōginquus sit. Isaac. etiā, lib. febriū. part. 5. c. 14. in quat-
 tana (qui morbus lōgus est) per tres hebdomadas primas à
 carnibus abstinere iubet: imo per quadraginta dies, si virtus
 cōstat, neqꝫ humor coctꝫ apparet. Neqꝫ ob id corrumpit Hippo-

cratis sententia apho. 4. primæ sectionis. Videlicet victus tenuis atq; exquisitus in morbis quidē longis periculosus: imo perpetuo vera est. Intelligitur enim, quādo ex tali victu virtus debilis fit, neq; ad statū potens permanere, imo in morbis longis per cibi subtractionem in principio, virtus deaggrauatur: quod si debilis fiat, illico ei succurrendo fortior fiet, vt in statu possit cibo iterum diminuto, ad causam morbi concoquendā, seu iudicandam conuerti. Ex quo clare constat gentile & Iacobum de partibus fen. 2. 3. c. 4. vt Auicena saluent, dicentem in paralisi, quanuis morbus longus sit, cibum subtrahi debere vsq; ad decimum quartum diem, perperam intellexisse dictum aphorismum: asserentes non habere verum in morbis, quorum causæ solent paulatim fini-ri, aut resolui, qualis est paralis: sed in illis, qui causā seruat ad vnā criticam expulsionē: cū aphorismus semper sit verus in omni morbo tā qui per resolutionem, quam qui per crīsim terminatur. Vt clare colligitur ex Hippo. i. de morb. vulg. comen. 3. c. ii. generaliter loquēti de omni morbo, iubet cibum offerendum esse, ex status consideratione. Vbi Galenus in comento ait: siquidem morbi vigor ē inspicientibus, est victus nobis ineunda ratio. Cura febris quotidiana, sicuti omniū putridarū febrium in extinctione caloris, & humoris vacuatione consistit. Quia tamen in hac febre calor est minor, quā sit causa febris, oportet amplius humoris phlegmatici euacuationē sollicitare, quā caloris extinctionē, & in principio vniuersali morbi subtiliāda est cibatio vsq; ad quintū diē vt per ieiuniū phlegma subtilietur, & resoluetur. Quod secundum Sauonarolā. c. 14. rubri. 2. fallentiā habet in quotidiana a phlegmate falso: in reliquis autē cōsultat fortiter in frigidatib; esse abstinēdū. Talia enim humorē incrassā. lo, morbū dilatabūt: & fortasse pducēt ægrū ad subbet vel stuporē: vt notat Anto. d. grad. t. d. febr. c. 12. humoris

autem euacuationem Auice. f. l. 4. tract. 2. c. 55. timet per medicinas multum lenientes, aut humidas fieri. Eius enim verba sunt: & abhorreo aquam prunorum, & tamarindorum, & similium: quia debilitant stomachum, & solvunt subtile: vbi Iacobus de partibus per similia intelligit, cauendum etiam esse acasia, manna: quia simili modo stomachum debilitat, & relaxant. Sauonarola tamen manna & casiam concedit. Inquit enim, aquam prunorum & tamarindorum phlegmata quæ hanc febrem causant, non respicere: quæ respiciunt manna & casia. In quo Sauonarolæ potius quam Iacobo assentio. Manna enim, & casia quanuis leniant, neque infrigidabunt, neque inspissabunt, sicuti aqua prunorum & tamarindorum. Et eadem ratione Auicena, quanuis aquam ordei concedat pro primis tribus diebus, intelligi debet, cum semine apij, aut anisi decocta: secundum eundem Auicena. 2. canon. c. 538. vbi quia stomacho nocet, talia semina miscet. Et maxime in febribus frigidis, qualis est quotidiana. Ante ergo quam humor exquisitus sit coctus, aliquantulum coctione præmissa, cum melle rosaceo & sirupo acetoso simplici, ana, vnc. i. & aquæ feniculi, vnc. iij. minorando tantum fiat euacuatio: vt medicus partim concoquendo, Partim euacuando procedat, hæc potio est propinanda. R. mellis rosati colati Alexandrini, vnc. iij. agarici trochiscati in infusione, drach. i. & semis electuarij diaphenicõ, drach. iij. in decoctione polypodij & florû horraginis fiat potio. Et multi vt refert Auicena, in principio dant pillulas masticinae bis in hebdomada: aut quæque nocte medicinam de turbit. Quod gentilis propter Rasiû dictum credit. Ipse enim. Rasi. decimo Almanforis. cap. 7. aureum vnum medicaminis turbit quæque nocte dari iubet. Nisi venter à natura bis aut amplius, die ac noctu soluatur: quod est tale. Turbit fricati & cribilati, drach. 10. masticis, zinziberis, ana, drach. i. sacchari ad pondus omnium.

nium. Ipse tamen Auicena, quānuis magis diligit digestio-
nem sperare, iubet in principio aliquid euacuari, & in resi-
duo coctionem expectari. In processu vero humore puri di-
gestio digestio fortiori: vt sirupo acetoso de radicibus cum
aqua feniculi, aut sirupo de bizantijs cum aqua cupatorij,
aut abūthij: aut cum hac decoctione seu apozimate. R. flo-
rum borraginis epithymi liquiritiæ, ana pugilos. 2. eringij &
feniculi, ana pugil. 1. anisi, & radicū apij, ana pugil. 4. pas-
sularum enucleatarum pug. 3. terantur hæc parum, & bulliāt
in nouē libris aquæ, donec ad. 4. redeant, colentur forti ex-
pressionē, & colaturæ addatur sacchari rubri vnc. 6. de quo
omni die. vnc. 8. sumat. Post quod fortiori laxatio euacuā-
dum sicuti pillulis de agarico, aut cum hac potione. R. agari-
ci. drach. 1. turbit, drach. semis, spicæ, salis gemmæ, ana g. 4.
zinziberis. g. 10. infundantur in aqua mellis, & colatura &
expressione facta, adde pulpæ cassiæ & mannæ, vnc semis.
Et quarta hebdomada transacta trochiscos de rosis cum a-
qua ciceris concedit Auerrous. 7. coliget. c. 13. alegās Rasiū.
10. Almanforis eoq; cum morbus longus sit, debilia effi-
cit stomachū & hepar, & præseruabunt ægrum ab hidrope
Haliab. autem. 3. prac. c. 15. theriacā diebus interpelatis dat.
Præstat etiam in hac febre, quia frigus magnam ægro mole-
stiam ingerit, hoc vnguento vertebrae illinire. R. olei camo-
millini anethini & rutæ, ana. vnc. 1j. euforbij. drach. semis
castorei. drach. 1. sagapeni. drach. 1. & semis, ceræ quod
sufficiat. Et ante quam vntio fiat, vertebrae
dorsæ aqua ardenti irrorat.

DE FEBRIS HEPITALAE CAU-

SIS. SIGNIS ET CVRA.

Caput. IIII.

Hh SIACI-

SI ACIDA ac vitrea pituita per sentientes partes defe-
 stratur, & nō putrescat, rigores sine febre facit. Si vero ve-
 hementer putrescat, rigorem in principio: postea superata
 frigiditate per putrefactionem, febris sequitur, rigor autem
 deficit. Si vero modice putrescat, & non secundum omnes
 suas partes: quod ex pituita putrescit, febrē facit, quod ve-
 ro non putrescit, rigorem. Quod quando fit, in eodem tem-
 pore & in eadem particula febris hepiala nuncupatur. ^a Di-
 citur autem hepiala per metaphoram ex mari sumptā. Quē
 admodum enim in mare molestum & difficile fit, cum a vētis
 turbatur, & cōmouetur: acidæ seu vitreæ pituitæ simile cō-
 tingit: quando ad extra venas cōmouetur, & putrescit. ^b Per
 quē motum cū vitrea pituita seu acidā per totum corpus in
 minutissimas partes, per omnes particulas diffundatur, seu
 spargatur: quibus cūq; paruis particulis simul calor & fri-
 gus inest. Neq; aliquam particulam reperies, in qua vtrunq;
 non sentiatur. ^c Alius in quavis particula calorē & frigus sen-
 tiri negat. Imo exteriora calefcere, frigescere vero interiora.
 Quod sic fieri asserit. Cum supra dictum phlegma intus
 contentū, locū vbi est, infrigidet: & partes superficiales pu-
 trescāt: vapores putridi ex eo resoluti eas calefaciūt, inte-
 rioribus frigidis manentibus. Causa autē propter quā phleg-
 ma illud ante putrefactionē locū vbi erat, nō infrigidabat,
 est: quia quietum & corpori assuetū erat, vnde ab eo nō pa-
 tiebatur. ^d Differt febris hepiala a quotidiana interpellata,
 quia totus humor in quotidiana interpellata putrescit. Vnde
 eius calor totū corpus occupat. Et quia vrina in hepiala cru-
 dissima est, & pulsus minor & debiliior quam in quotidiana,
 & aliquādo miscetur cū phlegmate melancholia: vnde in-
 crassatur, & tardius facit accessionē: quia de quinto in quin-
 tū, & aliquando de septimo in septimū. ^e Vnde nō significa-
 tur super eam ex eius periodo: Imo ex eius accidentibus, &
 eius

^a Ga. 2. dif. fe. c. vi

^b Paul. 2. c. 26.

^c Ga. in equis. intē.
c. xi. col. 168

^d Avi. f. 14. t. 2. c.
49.

^e Isaac. l. feb. pars
15. 5. & 15. in fi.

eius duratio aut sunt quatuor hora, aut octo, & aliquādo viginti quatuor iuxta humoris quantitatem, fortitudinem, aut debilitatem virtutis, & anni tempus. Conuenit precibo in eius ciceris, asparagi, siclae cum cumino, & oleo amigdarum dulcium.^f Et cura febris hepialae est cura quotidianae, excepto quod maiora incidentia desiderat. s Tāto enim calidioribus & magis incidentibus indiget: quanto phlegma hoc alijs frigidius est. Et quia in ea rigor ingens est, medicamentum ex duplici pipere confectum, aut malsa in qua piper & ruta sunt incocta, ante accessionem dabitur.^g Et incipiendum a medicinis leuiter calefacientibus, donec eis assuescat. Deinde paulatim ad calidiores ascendendum. Et humor per vomitum & urinam purgetur, cum oximeli & aqua calida in qua cocta sint spica, anisum: & signis coctionis apparentibus purgetur cum apozimate de aloe & apozimate de hiera picra. Et pillulis stomaticis & foetidis: & post cibum accipiant diaciminum, diatrium pipereon, diacalametum. Potus sit aqua calida, oximeli scillitico permixta. Et cum eadem vomitus prouocetur: si prius in ea decocta sint spica & anisum & injiciatur clysterium ex decoctione seminis croci horrensis, centaureae, anethi, abrotani, herbae pollicariae, amcos bdellij, serapini, coloquintidae. i Purgabitur etiam cum pillulis de aloe de hiera. At cum pillulis de eupatorio & clysteria acuta iuuant in ea. Et habeatur de stomacho cura.^k Aut hoc medicamine purgetur. Agarici drach. 2. aloes hepatici drach. semis. terantur: & cribiletur, & adde xilo aloes & masticeis ana parū propter stomachi debilitatem, & cum sirupo acetoso destemperata, summo diluculo sumantur. Et postquam illud laxauerit, die sequenti dabis trochiscos de rosis. Post quod omni die ipsum balnea: non tamen balneum prolonget, ne subtile humoris resoluaatur, & crassum maneat. Et utatur subtili & temperata frictione per totum corpus.

Hh 2 Scolia.

f
Serap. tract. 6. c.
17. col. 1.g
Acti. tetra. 2. f. 1.
c. 87.b
Pau. 1. 2. c. 26.

Ilamamosle Alo

i
Isaac. 3. pract. c.
36.k
Aul. f. 1. 4. t. 2. c.
57.l
Haliab. 3. pract.
c. 18.

SCHOLIA.

ERRANT Tero cœlo arabes circa febris hepialæ naturam. Deceptus enim fuit Auicena f.1.4.t.2.c.49. Vbi asserit in febre hepiala frigus in interioribus, in exterioribus vero calorem sentiri: negans, in qualibet corporis parte frigus & calorem sentiri: quod clarius constat, quia paulo infra.c.51. aliam febris speciem narrat, in qua vtrunq; sentitur tam frigus quam calor, tam in interioribus quam in exterioribus. Quam febrem dicit causari, vbi duæ materiæ frigidæ ad putrefactionem mouentur: altera in interioribus, altera in exterioribus. Et vnâ quæq; earum vapores calidos per omnes corporis partes dispergit. Deceptus est etiam Isaac. lib. februm particula. 5. ca. 17. asserens, quod febris hepiala est, in qua corporis interiora incéduntur, & exteriora infrigidantur. Quia eius humor est phlegma crassum, & vitreum, cuius quædam pars putre fit, quædam vero minime. Deceptus est etiam Serapio tractatu. 6. de febribus. cap. 17. vbi loquens de febre hepiala, dicit interius frigus facere, exterius vero calorem. Vera tamen sententia est, quod frigus & calor simul sentitur in omnibus corporis particulis. Vt asserit Galenus. 1. de differentijs februm. c. 6. idem asserit Galenus. 2. de inæquali intemperie: vbi loquens de febre hepiala hæc verba facit. Vitrea seu acida pituita, si per totum corpus in minutissimas partes per omnes particulas diffundatur, quibuscunq; paruis particulis simul calor & frigus inest. Neq; aliquâ particulam reperies, in qua vtrunq; non sentiatur. Idem asserit Paulus lib. 2. c. 26. vbi febrem hepialam insurgere dicit, quâdo phlegma vitreum ex dimidio putre fit: cuius verba sunt. Particulæ enim humoris quæ non dum putrent, per omnes ve-

nastoti corpori communicatæ, rigorem imprimunt, putrefactæ vero humorem accedendo, febrem. Eandem sententiam tenet Aetius retrab. 2. l. 1. c. 87. loquens de febre hepiala, inquit. In hac febre simul febricitant, & rigent, & utrunq; eodem tempore percipiunt in omni corporis parte. Sol9 Aliabbas inter arabes naturam febris hepialæ attigit, græcorum sententiam tenens. 8. enim Theoricæ. c. 6. postquã multas febriuu differentias posuit, hæc afferit verba. In alijs febribus in interioribus & exterioribus corporis, & in omnibus corporis membris sentiuntur simul calor & frigus: hoc q; in phlegmatica febre, quæ ex phlegmatis vitrei hinc putredine. Calor nanq; est in hac febre, ex eo quod putruit, frigus autem ex eo quod minime putridum est. Vocaturq; febris hæc hepiala. Quomodo autẽ possit intelligi, quod quecunq; corporis pars simul frigus & calorem sentiat, subtiliter declarat gentilis. f. 1. 4. t. 2. c. 50. in littera antiqua in noua vero. c. 51. Quod caput si Auice. hepialæ febre adaptaret, deceptus non fuisset: illud enim veræ hepialæ correspondet, ad Galeni mentem. Vbi gentilis dubitat, an secundum vnã & eandem corporis partem possit sentiri calor & frigus, du bioq; satisfacit, dicens. Non secundum easdem partes formales illud posse contingere, sed secundum diuersas: attamen adeò propinquas quod decipitur sensus in iudicio de situ partium, iudicans totum esse calidum, & totum esse frigidum: pro quo adducit comparatiuum de collo columbæ, & de alijs multis mixtis coloribus, de quibus affirmamus, diuersos colores in eisdem partibus esse, quod autem sit impossibile quod secundum easdem partes formales sentiatur frigus & calor, probatur. Quia si in eisdem partibus formalibus hæc duæ contrariæ qualitates imprimerentur, tales partes neq; calorem sentirent, neq; frigus, sed tepiditatem, quæ mediâ ex cõtrarijs est: impossibile enim est, calorẽ & friggẽ esse

in eisdem præcise partibus, secundum suum esse exquisitū: vt bene notat Iacobus de partibus illi. Quod ex diffinitione contrariorum constat. Sunt enim contraria, quæ sub eodem genere posita vicissim insunt, & mutuo se expellunt. Vnde est necessarium, in diuersis partibus calorem & frigus sentiri. Quod nõ solum erit verum de minimis partibus, verum de maioribus quãdoq̃: vt notat Herculanus super Aulicena loco allegato: interdū enim nescimus distinguere inter dentem dolentem & non dolentem.

DE FEBRE LYPIRIA EIVS QUE CAVSIS SIGNIS

cura. Caput. V.

EST & aliud genus febrium perniciosum, in quo frigus & calor simul sentiuntur, non per omnes corporis partes veluti in hepiala, sed intus calor sentitur, exterius vero frigus: quæ febris lypiria vocatur. Quod enim in hepiala febre contingit ex pituita acida in minutissimas partes diuisa illi ad contingit in lypiria partibus in maiori quantitate accēsis. ^a Quem admodum enim si quis in eodem tēpore manus in aquam frigidam, pedes vero in aquam calidam, aut vnū pedem in aquam frigidam, & alterum in aquam calidam mittat, vtrūq̃ sentiet, & ab vtroq̃ afficietur, à frigore videlicet & calore: ita in febre lypiria cōtingit corpus & frigus & calor sentire, in lypiria tamē isti affectus frigoris & caloris à causa interna sunt. ^b Quod si eadem diuersitas ex febre cum aliqua inflammatione contingat interna, lypiriã vocamus. ^c Alius non, nisi inflammatio erisipelacea sit & circa ventrē, si enim circa hepar sit, vrentem febrem vocat, si circa pulmonem

^a
Gal. linc. p. i. in
l. c. xi. col. 100.

^b
Gal. 3. simp. med.
facul. c. 15. c. 31.

^c
Gal. 2. progn. t. x
4. col. 791.

monem algidam. ^d Interna ergo vri, & exteriora frigeſce-
 re, nulli febrim contingit, niſi in vero cauſo & lypiria. ^e &
 cum inuifceribus ſit maximus calor, adeſt ſitis, & linguæ af-
 peritas, & pulſus paruus, & lenis. ^f Et ratione frigiditatis ex-
 tremarum partium, nimirum quod arteriæ frigidiores ſint,
 & quod tardius & motu tardiori moueantur. ^g Cauſa huius
 febris ſecūdum plurimum eſt phlegma aut colera craſſa, cū
 interius putreſcūt, abq; hoc quod vapores exteriora petāt:
 vnde exteriora non caleſcunt. Et quia virtus trahitur ad lo-
 cum internum, vbi eſt læſio, externa diſtituuntur à calore,
 & dato quod vapores reſoluātur, aſſociatur eis calor tempo-
 re paruo, & illico ſeparatur ab eis. Sicuti contingit vaporib; ^h
 ex aqua calida reſoluſis. ⁱ Alius non caleſcunt exteriora af-
 firmat, quia tanta eſt viſcoſitas, & craſſities humoris, qui pu-
 treſcit, quod viæ obſtruuntur, & clauduntur, per quas calor
 ad exteriora deferri poterat. ^j Si autem aliqui ſophiſtæ re-
 darguant, dicentes in hemitritæo, vbi colera & phlegma ſi-
 mul ſunt, quomodo hoc idem non contingat, reſpōdem; ^k
 in hemitritæo phlegma eſſe leue & rarius, vnde faciliter ob-
 edit putrefactioni. In lypiria autem phlegma eſt multū craſ-
 ſum: eſt enim vitreū quod maxime putredini reſiſtit. ^l Nō
 conueniunt in hac febre digerentia adeo calida, ſicuti in fe-
 bre hepiala. Et confert in principio ſirupus acetofus, & mul-
 to poſt conferunt aloes, hiera picra, cum aqua feniculi, en-
 diuiæ, & apij: & trochiſci de roſis, & maſtix. ^m Et deſolutiuus
 optimis ſunt, quæ ſunt ex mirobalaris nigris, & citrinis, &
 turbit, & ſaccharo. ⁿ Aut exturbit, & Agarico. Quod ſi tem-
 pus, aut cōplexio, aut ætas hanc euacuationem nō ſufferat,
 euacua cum decoctione quæ ſit ex mirobalaris quæbulis,
 & indis. Et poſt humoris euacuationē da cōfectionē diatriō
 pipereon: & in balneo irrorā ipſum bis cū aqua decoctionis
 camomille, & fricabis corpus ei; oleo, in quo decocta ſit ca-
 momilla: aut cum oleo coſtino.

Acti. Tetra. 2. f. 1
c. 29. in princ.

Gal. aph. 4. 48.
f.

Serap. tract. 6. c.
17.

3
G. 3. praefag. ex
pul. c. 11. c. 445

h
Aui. f. 1. 4. t. 2. c.
50.

i
Halia. 8. theori. e
6. prope. finem.

k
Iſaac. l. fe. par. 5.
c. 16.

l
Serap. tract. 6. c.
17. in fi.

m
Aui. f. 1. 4. i. 2. c.
57.

n
Halia. 3. praſſi. c.
18. in fine.

SCHOLIA.

OMNIVM consensu in febribus lypirijs interiora nimis calida, exteriora vero nimis frigida sunt. Adeo vt Galenus febres ardentes in quibus hoc contingere solet, lypirias appellat: vt placet Antonio Mulae. 4. aphorif. sectio. apho. 48. Vbi exponens lypirie febris significationem, dicit: continuas etiam febres comprehendere, in quibus interiora calida, exteriora vero frigida sunt. Pro quo etiam adducit Galenum. 2. prognosticorum in fine. com. 4. & idem affirmat Hieronymus Montuus, Galenum, ibi tenuisse. Dicuntur lypiriae febres pingues: vt refert Gentilis. f. 1. 4. t. 2. c. 50. in noua translatione & in veteri. 49. Quia quemadmodum in pinguem corporis habitum habentibus, interiora calēt, exteriora vero frigent, sic in lypirijs febribus. Vbi idem gentilis omnem febrem paroxysmalē, siue intermittētē, pro tēpore quo frigus durat, lypiriam dici posse, affirmat. Quod enim in accessionibus in illo principij tempore cōtingit, id veris lypirijs per totum earum processum accidit: Quod ex Galeno fundari potest: (quāuis à gentili nō referatur) aphorismo. 48. 4. sectionis. vbi postquam dixit hoc contingere in non nullis febribus non intermittētibz, interiora inquam calefcere, frigesccere vero exteriora, huius causam reddens, hęc subdit verba: causa vero huius est, quando aliqua fortis inflamatio in corporis parte profundiori, vel erisipelas euerint: Totus enim ex toto corpore sanguis ad locum trahitur patientem, atq; ideo vruntur profunda, sed cutis refrigeratur, vt fit in principijs accessionū. Ex quo galeni dicto quidam illustris medic9 affirmat, omnem febrem lypiriam necessario esse cum inflammatione interna. Habere tamē cū

prædicta inflammatione (eam quæ exacte lypiria est) multam atq; prauam humorum putrefactionē cōiunctā. Quod subiungit, vt febrem lypiriam à natura febrium accidentiū secludat. Huius tamen opinionis nouus author est: Cum à nullo alio hæc opinio referatur: nec illud Galeni verba sonant. apho. 48. 4. sectionis. Ibi enim in nonnullis febribus non intermittētib; asserit, interiora calefcere, exteriora verò frigere: ratione alicuius internæ inflammationis: neq; per febres non intermittētes oportet lypirias intelligere, quanuis de lypirijs Paulo supra tractasset. Immo illud quod in non intermittētib; febribus de hac varietate partium contingit, propter aliquam internam inflammationem, ad quam totum confugere sanguinem cōstat, id in febribus lypirijs contingit, ob humoris maximam crassitiam: vt Auicenna proprio capite asserit. Talis enim humor quādo interi9 putrescit absq; hoc quod vapores putridi exteriora petant: (virtute etiam ad interiora retracta vbi est læsio,) causa est quod interiora calefcant, frigentibus exterioribus. Quod etiam potest confirmari ex Galeno. aphorismorum. 7. aph. 42. vbi inter febres putridas quæ sine partis inflammatione fiunt, lypirias includit. Quanuis lupeius, lib. 4. suæ practicæ, omnes febres quæ cum interna inflammatione fiunt, lypirias vocet, Galenū adducens. 2. prognosticorū. cō. 4. Quod falso imponitur Galeno. Potius enim Galenus febres lypirias relegat febribus ex inflammatione intrinseca, quam febres inflammationum releget lypirijs. Verba enim Galeni sunt. Cæterum vt febris lypiria nominata relegetur ad hoc genus, cuius perspicuum est: cum enim hæc vltima verba intelligi debeant, iuxta materiam quæ præcessit, & Galenus vltima verba tractauerit de febribus acutis, quæ ex inflammatione interna proueniunt: si has relegaret ad lypirias, cū de his in plurali numero fuerit loquutus, debuisset dicere

legentur: cum ergo dicat, relegetur, referri debet ad lypiriã. Quam in singulari scribit. Ver9 ergo Galeni intellectus erit, perspicuũ esse, febrẽ lypiriã relegari ad febres inflammationum internarum. Nam eodem modo quo in ipsis febribus inflammationum, interiora vrũtur, & exteriora frigẽt. Non tamen intelligi potest quo quomodo, quod febres inflammationum releget ad lypiriã debuisset enim dicere relegentur.

DE FEBRIBVS MELAN- CHOLICIS TRACTA-

tus nonus.

DE FEBRIBVS QVARTANIS EARVMQVE CAVSIS

& signis. Caput. i.

QVARTANA E ex atra bile originem habent, sequuntur corporis naturam ad atrã bilem declinantem. Ex anni temporibus autumnum & reliqua omnia, quæ ijs ad hanc proportionem respondent. Sicuti cibi & potus frigidi & sicci. ^a Aliquando perse fiunt, quando ab atrabile cæperunt: aliquando ex alijs morbis & febribus in quartanas fit abscessus. Nõ enim abscessum affluxionem solam licet appellare, sed quando ex vno affectu in alterum fit transitus. ^b Si enim aliquis æstate tertianam patitur longã, subtile humoris dissoluitur, nunc vomitu, nunc sudore, nunc cessu: ex crasso igitur remanenti, quartana gignitur. ^c Melancholia autẽ ex qua quartana fit, aut est naturalis, veluti fex sanguinis, aut fit per adustionẽ: & hoc per adustionem sanguis

^a
Gale. 2. dif. fe. c. 1.
col. 136. 137

^b
Hip. & Gale. 1.
mor. vul. com. 2.
lx. 21.

^c
Hsaic. l. feb. part.
5. c. 13. prope. fir-
mem.

guinis, aut phlegmatis, aut colerae, aut ipsiusmet melancholiae naturalis. Quauis putauerint quidam, quod melancholia naturalis non putrescat: & quod ex ipsa non fiat quartana, & de cepti sunt. ^a Alius & si posse putrescere concedat, dicit tamen difficulter putrescere, ob eius frigiditatem & siccitatem. ^e Si igitur melancholia non putrescat, aut est in toto corpore, aut in vno membro coarctata: si fuerit in toto corpore, nigram generabit ictericiam: quae fit ex splenis defectu, non bene fecem sanguinis ab hepate expurgatis. Si vero in vno membro coarctata, scirrhum. Quod si putrescat: aut in vno membro, aut in toto corpore: si in vno membro generatur cancer: si vero in toto corpore, aut est intra vasa, aut extra: si intra vasa, quartanam efficit continuam, quae sine rigore, & intermissione est: si vero extra vasa putrescat, quartanam facit interpellatam. ^f Febres etiam erraticae quae ordinem in suis periodis non seruant, a melancholia fiunt, quemadmodum & quartanae, haec enim fiunt, atra bile exuperanti, maximeque quando autumnus incipit: tunc enim humiditates quas aestas extrorsum expellebat, autumni frigiditas in trorsum recludit in profundum. ^g Erraticae vero febres a melancholia sic fiunt. Quod ex febribus continuis aestatis tempore efferuunt, & in atra bile desunt, & restrictum est, propter quod febris cessat: si natura hunc cinerem non dissipat, calescit tandem, & febre putridam facit: aqua rursus, aliae reliquiae aliam excitant febre. Quando igitur totum corpus non vnum habet affectum, sicuti in quartana corpus habet: sed atra bilis in quibusdam partibus insuper moueatur, in quibusdam immota manet, in alijs putrescat, aut feruere incipiat, necesse est erraticas febres fieri. ^h A quo etiam atro humore nigrities per totum corpus, & pustulae nigrae, elephas, cancer, lienis magnus, varices denigratae, melancholia, & omne mentis delirium fiunt: cui etiam accedit ira, temeritas, immanitas: ⁱ alij has erraticas febres mixtas appellant: dicitque

^d
Auic. f. I. 4. t. 2.
c. 61.

^e
Hali. 8. theori.
c. 4. col. 2.

^f
Isaac. I. feb. c. 13.
in princ.

^g
Ga. apho. 3. 22.

^h
Gale. 3. prog. 12.
29. col. 807.

ⁱ
Ga. aph. 4. 42. 2.

fieri propter apostema, & præcipue in renibus. Et quanuis in quartanam transeāt, differunt ab ea: quia in erraticis est dolor in aliquo membro; & præcipue inferius sub dorso: quod non reperitur in quartana. ^K Quartana febris omnium aliarum securissima facilissima & longissima est. ^L Cæteris enim omnibus interpellatis febribus quartana est longior. ^M Et quæ maiorem longitudinem habent, sunt quæ ab splene habent principium. Si vero propter hepar inflāmatū fiāt, faciunt colorem albicantem, & totum corpus humidum, & vrinæ sunt valde rubæ, & ad tactum dextri hipocundrij tumor occurrit. ^N Et in quartana non contingunt coctiones nisi per menses: quia pro maiori parte non finitur per euacuationem manifestam, sed per resolutionem paulatim. Et quanuis grauioris, & difficilioris, & tardioris digestionis sit, non ita decipit, neq; adeo est malitiosa sicut quotidiana: & si in ea non contingat error, non addit supra annum: q; si in ea error contingat, ad duodecim annos attingit, accidit hæc febris, quibus ciborum crassorum est vsus: vt casei falsi, atq; veteris, carniū hircorum, & salitarum, & piscium magnorum, oliuarum & melongeniarum. ^O Accidit etiam senibus, aut saltem post annum trigessimū, aut grandioribus: quemadmodum abscessus ante trigessimū contingunt. Vt enim quod per ætatem feruefactum fuit, necesse est cineres relinquere, (quæ autūno superuenienti, suiq; frigiditate ea intus profligante, & earum resolutionem impediēte quartanæ fiunt:) ita quod in ætatis vigore fuit feruefactum, cineres necessario reliquit: veniente autem declinationis ætate, (quæ frigida est) cineres illos intus nutrit, & eorum prohibet resolutionem: & sic ad declinationis ætate quartanæ gignuntur. ^P Quartana nūquam hominem bis capit. Neq; quando ab ea semel euadit, aut semel sanus fuit, iterū ab ea capietur. ^Q Neq; a quartana capti conuelluntur. Nā aut

K
Raf. Io. alman. c.
Io. l

Hipp. & Gal. I.
mor. vl. cō. 3. tx.

4. ^m
Gal. 2. cris. c. xij.
col. 530.

ⁿ
Acti. tet. 2. f. l. c.
83. in fine.

^o
Auez. 3. thei. c. 5

p
Hipp. & Gale. 3.
prog. ix. 30.

q
Refert ex Hipp.
chra. act. tet. 2. f.
l. c. 83.

aut id prohibet, aut si fieri anticipauerit per quartanam curatur: fit enim excretio humoris qui conuulsionem facere deberet, per rigorē, coctio per febrē sequētē rigorē. Neq̄ ab alio magno morbo capiūtur: & si capiantur ab eo, per quartanam liberātur. Neq̄ quartana aliquem iugulat, nisi in quotidianam cōuersa sit: tunc enim pessima est, quod nō fit, nisi ægri aut curantis culpa. Et multi à morbo comitanti euaserunt per quartanā, & ipsa sua spē periculo vacat: nisi ad affectum splenis sequatur. Tunc enim aqua intercutem sequa, moriuntur. Er̄it exquisita quartana, quando ex sola attrabile fit: & quando eam antecedūt, omnia attrabilem generantia, in totius vitæ ratione: cui vero aliquid ex ijs defecerit, notha est, neq̄ adeo lōga sicut exquisita. Et quanuis eius causa melancholia sit, comitantur eam vomitus pituitosi, rigores validi, cibi fastidium, sputi frequentia, habitus corruptio: & per bienium durat. Et quartanæ fiunt ad continuationis modum. Cum vero humor paucior euadit, ad vnam reddit. Et sunt duæ quartanæ, siue duo typi quārtani, quādo vno die libero & bono orto, accidit febris duobus dieb9 subsequētib9. Eius caliditas minor est quā in tertiana, nā æstus, de vstio, & furor, qui est intertiana nō est in quartana maior tamē quā in quotidiana. Ob id quod in quotidiana, ignis est in lignis viridibus, quæ difficulter incēduntur. In quartana vero calor paulatim incenditur, sicuti in lapide aut testa: quando vero accenditur in ea calor, nihil fumosum in accessione videtur. Propter quod in hac febre copiosiores fiunt euacuationes, quam in quotidiana. Et interuallum eius est exquisite purum. Significat etiā quartanam, ægrotantis natura, si in ea attrabilis abūdet. Et aliæ extrinsecæ res eam significant, sicut autumnus, & temporis constitutio inæqualis, & si lien in tumuerit, & per populum quartanæ grassentur, & ætas maior sit, quam in vigo

^r
Hip^{er} Ga. apho
5.70

^f
Hip. & Gale. vi.
mor. vul. com. 6.
tx. 7.

^t
Cor. cell. 3. c. 16.
in fin.

^v
Ga. I. mor. vulg.
com. 3. tx. 4.

^x
Gal. I. art. cur. e.
vii. col. 375.

^y
Gal. I. de tipis. c.

^v
Ga. I. de tipis. c. vij

^a
Ga. I. art. cu. c. vj
Aui. f. I. 4. t. 2. c.
62.

^b
Ga. 2. dif. f. c. v.

c
Gal. Lar. cur. c. vii

d
Gal. Lar. cu. c. v.

e
Auc. 12. 3. theis.

trast. l. c. 12.

re. ^c Significant etiam quartanam remissio rigoris in principio: sed post tempus, magnitudo rigoris illi super venit. Et raro incipit, sed ad alias, puta errabundas febres sequitur. ^d

Frigus tamen in ea incipiens, adeo est intesum, vt appareat ægro, quod grandio cadat super ipsum vndiq; . ^e Sicuti enim tertiana cum forti rigore à principio inuadit, ita vt corp9 pūgi ac pertundi videatur: ita quartana cum forti frigore, simili illi quod patiantur, qui per niuem aut gelu tempore hiberno iter faciunt: non tamen à principio rigent, sed tempore progredienti. Neq; rigor contingens in eis, est ac si pungantur: sed ac si refrigerentur, cum contusionibus vsq; ad ossa.

f

Gal. 2. cris. c. iij. c.

517.

g

Ris. 19. alm. c. 8.

in princ.

Ipsi enim conqueruntur, quod videantur pati lassitudinem in ossibus, & carnes habere cōtusas. ^f Alij adeo tremere dicunt, vt dentes cōcutiantur, & cōstringantur: & iūcturæ dolēt ac ossa: ac si aliquid foret, appēsū, quod aggrauaret, ac pcuteret & dispositio hui9 tremoris est sufficiens, ad significadū ipsā. Nō est enim in aliqua alia febriū rigor similis. ^g Et quādo rigēt in principio accessions, pulsus sunt satis tardi, & rari.

Quādo vero ad augmētū aut vigorē accedūt, necesse est, vt veloces fiant, & frequentes: illic tamē seruetur propria raritas & tarditas, cum maiori inæqualitate in vno pulsu, quam in alijs febribus. Multo enim veloci9 videbis principiū eius & finem, quam medium. ^h Et quando in quartana rigor est fortis, est signum bonum. Nam significat subtiliatū esse humorem: nisi in principio contingat morbi. Debilis vero rigor significat humorē crassum. ⁱ Rigor enim fortis qui particulas concutiat, nunquam a frigidis succis creatur: succi enim crassi concitato motu moueri non possunt, ppter crassitiem. Vnde rigor in quartana ex calido frigidq; resultat:

h

Gal. Lar. cu. c. vii.

i

Refert ex Gale.

Ris. 30. cōti. tra.

9. fol. 405. col.

4.

nam nigra bilis natura frigida est. Cum autem putrescit, aut ad putredinem disponitur, caliditatem nāciscitur. ^k Et quāuis in tertianis pulsus parui & rari sūt in accessionsibus, ma-

k

Gal. 2. simpl. cau.

c. v. col. 85.

ior

ior tarditas & raritas est in quartana. Videbitur enim arteria ipsa veluti ligata, & intro retracta: vt ex solo pulsu dignosci possit. Nulla enim aliarum febrium interpellatarum pulsū quartanæ habet. Quartanā quæ ex aduisione phlegmatis contingit, significāt accessiones longiores: & accidit vt plurimum successione quotidianæ: & sudor in ea est tardior, & vrina crassior. Et eam quæ a sanguine adusto, significant signa sanguinis. Et eam quæ ex aduisione coleræ, significat maior velocitas in pulsu, & incipit cū horripilatione, fit successione febrium colericarum. Et leuitas rigoris in ea est ex signis coctionis. Vrinæ vero crudæ significant febres quartanas, propter crassitiē & frigiditatem humoris, nisi apud statum laudabilem. ^m Ex dicta nãq; crassitie viæ oppilatur: vnde crassum vrinæ exire prohibetur, exit enim colata. In fine vero morbi exit nigra: quod fit, propter naturam digerentem, subtiliantem, & expellentem causam eius cum vrina, quæ perfectam crism significat. ⁿ Et adeo significant quartanam incipientem vrinæ subtiles, vt per eas solas subtiles, albas, & aquosas, quartanā intelligere possim. ^o Et inter vrinas subtiles quæ in principio morbi contingūt, & nigras quæ in fine, in tempore intermedio apparent vrinæ multum diuersæ, ratione diuersitatis humorum, ex quibus melancholia & quartana fit: & ex diuersitate coloris ipsarum. Color enim quandoq; vridis, quandoque plumbeus fit: & cutis denigratur, & corpus arescit, & siccat, & venter astringitur. ^p Et quartanæ iudiciū non ex diebus, sed ex circuitibus æstimatur. Quod enim in continuis vna dies est, in quartana est vna circuitio. Est enim ex eodem cosmo & ordine in iudicatione cum

tertiana.^q

Scolia col. 798.

! Ga. 2. cris. c. 3. c.
518. c. iij. 519.

m
Aui. f. 1. 4. t. 2. c.
62.

n
Isaac. 1. feb. part.
5. c. 13.

o
Paul. 1. 2. c. 22.

p
Scrap. tract. 6. c.
15.

Ga. 3. prog. tx. 8

SCHOLIA.

VTER rigor maior sit tertianæ febris an quartanæ: si veram rigoris causam attendamus, rigorem tertianæ fortiolem intelligemus. Vt enim ex Galeno colligitur. 3. de simpt. caus. c. 5. colu. 87. & 2. de differentijs febrü. c. 1. causæ fortitudinis rigoris sunt vehemētia virtutis expulsuæ in lacertis, & humoris mordacitas ipsam irritans. Vnde quanto causa rigoris fuerit mordacior, (supposita æquali virtutis expulsuæ fortitudine in lacertis) rigor erit fortior. Quod etiã asserit Galenus. 2. de simptomatü causis. c. 5. col. 83. in quib, quantoq; sinceriores tertianæ sunt, tãto rigor in eis incidit vehementior. Idem colligitur ex eodem Gale, lib. de palp. trem. rigo. c. xv. vbi rigorem, motum illegitimum dicit, constantem ex calore naturali se extendere volenti, & humoris acrimonia celeriter effusi, ipsum retrahenti. In qua pugna concussio, & rigor consistit. Cum ergo colera inter cæteros humores mordacior sit, & ratione suæ subtilitatis & agilitatis magis subito & affatim dictam acrimoniã possit imprimere, non est dubium quin fortiolem rigorem faciat: melancholia vero ob eius crassitiem, nequit concitato motu à venis supra nervos moueri. vt asserit Galenus. 2. de simpto. cal. c. v. col. 85. quam distinctionem rigorum significat Galenus lib. de palp. tremo. c. 21. col. 213. asserens in tertiana, in ipso rigoris tempore agrum sitire, caliditatem in profundo sentiens: quorum neutrum dicit contingere in rigore quartanæ. Quo tamen non obstante, per rigorem quartanæ maior ponderositas & concussio accidit, & ad interiora magis penetrans. Cum enim melancholia terrea & crassa sit, vapores terreæ & stiptici qui ex ea exoluuntur, tristem sensum

in musculis & paniculis qui circa ossa sunt, causabūt: & quādam contractionem, veluti spasmus ossa confringentem. Vt notat Herculanus. f. 1. 4. t. 2. c. de signis quartanæ: vnde in rima corporis magis fatigat rigor ~~tertianæ~~, quā quartanæ. ^{q̄s} ~~tertianæ~~ ^{tertianæ} Humor enim quartanam faciens, propter eius crassitiam & terrestricitatē, non potest in accessionis inuassione, (quādo a venis ad extra expellitur,) multū versus cutem propelli. Sicuti in colericis febribus: quia a subtiliori humore sunt. Imo melancholia in profundo manens, extēdit ossium paniculos: ex quo duo sequuntur incommoda: dolor per solutionem continui, & motus spasmosus in musculis, ab humore melancholico ipsos extendenti. Quod in colera deficit: quia humor subtilis est, & in phlegmate quia humor est lenis, potius relaxans, quam contractionem faciens: fortificat etiam rigore quartanæ, humoris melācholici acetositas & accredo, quæ in mēbris mordicationē imprimūt: pp̄ter q̄, Sauon. tract. de febribus. c. 15. fol. 58. c. 2. rigore tertianæ maiore esse intēsiue quartanæ vero maiore extēsiue affirmat: pp̄rior tamen differētia inter hos rigores est, (prout colligitur ex Galeno. 2. de crisi. c. 3. col. 517. Quod rigor in tertiana est, ac si acubus pungātur, in quartana vero ac si ossa & corporis interiora comprimantur: frigus tamen in quartana intensiue & extēsiue maius est, quam in tertiana: in tertiana enim solum est priuatiuum, ex retractione virtutis: quia humor qui per mēbra spargitur, calidus est & acris: in quartanā vero vtrunq; frigus reperitur, & priuatiuum ex retractione virtutis, prauam humoris qualitatem fugientis, & positium, quia humor frigidus est. Vtrum tamē frigus sit maius quotidianæ vel quartanæ respondēdum, maximam inter se similitudinē habere. In vtrāq; enim febre frigus est positium magis quam priuatiuum. Cum vterq; humor frigidus sit, & tarde supra mēbra moueatur. Herculano ta-

men placet frigus quotidianæ maius esse frigore quartanæ, ut pote phlegma aquæ proportionetur. Melancholia vero terræ: aqua tamen terra frigidior sit. Eandem sententiam tenet Sauonarola, dicens: frigus quotidianæ intensiue & extensiue maius esse frigore quartanæ. Quia in quartana licet frigus sit positium, in ea magis frigescent ex virtutis fuga seu retractione, cum humor melancholicus mala qualitate virtutem infestet. Positiua vero frigiditas in phlegmate maior est. Hoc autē frigus (supposita omnium iuniorum diuisione, principij accessions in quatuor tempora.) Maius est in augmento principij, quam in principio principij: quia humor qui extra venas expellitur, in augmento est magis subtiliatus, & plures partes corporis occupat, & citius mouetur: deinde apud statum principij, frigus remittitur. Cæterum cū hoc stat, quod rigor & concussio sit maior in statu principij. Quia humor factus est calidior subtilior & mordacior: ista autem frigoris diuisio in quatuor tempora, in febre quotidiana & quartana est considerabilis, ratione durationis & extensionis frigoris in ipsis, quia humores in eis sunt tardi motus supra membra & tarde inflammationis. Ut notat Her. super Auic. f. 1. 4. tract. 2. c. de signis quartanæ.

DE CVRA QVARTANAE.

CAPVT. II.

ABSTINEANT à carnibus per tres hebdomadas, ne cum vinctuositate carnis augeatur febris: est enim vinctuosum in febribus, veluti oleum in lucerna: & si virtus perseverat, neq; humor digestus sit, ad quadraginta dies abstinentia à carnibus prolongetur. Deinde comedat ex piscibus, & ouis sorbilibus, & pullis. Quod si non remittitur quartana, propina arietum, & hædorum carnes, quæ amplius nutriant. Cibum autem non sit crudus, imo resoluens cruditate: neq; sit constringens, imo ventrē soluens, sanguinem

nē laudabilē generās. ^b Ideo vtendū mōtanis auibus mollis
 carnis, & facilis coctionis: cōuenit vinū albū tenue paucū &
 moderate calidū: vt edū sal famētis & synapi: vitādæ sunt car
 nes, quæ visco sitatē habēt, & omnia edulia frigida & humi
 da. ^c Vnde nō est malū, sumere cibos, in quibus est salredo,
 & acuitas, & incisio: cū nō timetur incrementū caliditatis. ^d
 Et non solū hæc verū etiam diospoliticō, & diatriō pipereō
 & si quotidie piper biberēt cū aqua, recte facerēt. ^e Alius hūc
 reprehendit, q̄ absolute loquatur: imo iuxta diuersas quar
 tanarū species, diuersa alimenta ppinat. In quartana enim
 quæ ex fece sanguinis est, calefaciētia & humectātia: in ea ve
 ro, quæ ex adustionibus, in frigidātia & humectātia, vt pepo
 nes, ostræas, pisciculos. Quāuis enim humor frigidus sit, & ca
 lida desideret, nō tñ siccātia dēsiderabit, postquā humor est
 siccus: præcipue cū siccātia & extenuātia si calidiora sunt, rē
 terrestrē magis & crassā relinquit, cū humiditatē ibi existētē
 cōsumat: vnde si quartana à bilioso & adusto humore sit, re
 frigerātibus vtēdū. Præsertim si æger natura sit calidus, si æs
 tas, & si deditus sit curis, vigilijs, iræ, tristitiæ, & medicamētis.
 Calefaciētia enim & si attenuare videātur, inspissant tñ. ^f q̄
 si antiqua fiat quartana vinū augebitur: præstabit mutare vi
 t̄genus, ex vino ad aquā, & ex aqua ad vinū: ex cibis lenib9
 ad acres trāsire, & ex acrib9 ad lenes, & si tertio decimo die
 quartana maneat, ipsa trāsactalicebit, solidiori cibo vti. & vi
 no quātū liberit. ^g Ali9 nō nisi post humoris coctionē vinū
 cōcedit. Illudq; mediæ ætatis aqua pmixtū. Vtēdum leui am
 bulatione, frictione moderata, vt pori dilatentur, & atte
 nuetur humor: quib9 vtere absque euacuatione, donec ma
 turitatis signa appareant. ^h In diebus enim interpellationis
 qui inter accessiones intercedunt, licet prodire, & ad soliti
 munia nonnunquam obire. Si quartana breuis & non
 violenta fuerit. In rigore vero morbi iubendum vt quies
 cat, & victus attenuetur. ⁱ Si tamen duplex quartana sit,

K k 2 non

Aui. f. l. 4. t. 2. c.

64

Acti. tet. 2. f. l. c.

84

Aui. f. l. 4. t. 2. c.

63. priori. col. 3.

Ga. l. art. cu. c. xi

Trallid. l. 12. c. 8.

pag. 770. 771

Cor. cel. l. 3. c. 17

c. c. 18.

Hallib. 3. part. c.

14. prope fin.

Acti. tet. 2. f. l. c.

64. col. 258.

non sunt exercitationes adhibēdæ, imo quiescere oportet. Quod si eis sit difficile, leuiter ambulent, & post utrāq; febre[m] cibum sumant, nisi vrgeat necessitas. ^K At si quotidie accessiones facit, triplex quartana est. Et tūc per biduū abstinere oportet, & frictione vti: aquam tantum modo vesperi dādo. Cum quo sæpe fit, ne febris tertio die accedat Sed siue accedat siue non, cibus post accessions tempus est dāndus: ^I Et illud quo magis in hac febre indigem⁹, est aperire, incidere, subtiliare: eligēdo medicinas incisiuas, subtiliātes, & spleni appropriatas. Veluti radicē capparis, scolopēdriū, tamariscus: in frigidatione, prope nihil, frictione parum vtē dum. ^m Et iubant trochisci de absinthio vsq; ad finem ægritudinis. Neq; deficcantia eligimus in quantum deficcant, sed propter illud quod est in eis de abstersione, incisione: quin imo omnes istæ febres indigent humectātibus. Vnde iuuat fessio in aqua calida, ante cibū omni die: quæ humectet, & non faciat sudare, neq; excitet caliditatē. Imo in die sequēti accessionem, balneetur in mane, si humor coctus sit: alias non fiat, nisi sola perfusio aquæ calidæ, secundum viam delectationis & humectationis magis, quam vt humor moueatur. ⁿ Neq; vtaris balneo, nisi vbi præcesserit status, & ceperit declinatio: effectus enim balnei est humores euacua resubtiles, & humor in hac febre est crassius. Si igitur euacua ueris quod subtile est, humor increffabitur, qui remanet, & fit difficilior coctio. ^o Imo in principio & augmento quartanæ solis frictionib⁹ cōtētāsis. ^p Abstīnēdo a balneis. Et vbi balnea conueniant diuersa fiant, iuxta diuersitatem melancholiæ. Nam in ea quæ ex adustione coleræ fit, balnea sint tēperata, & frictiones & exercitationes moderatæ. In ea vero quæ frigida est, sint calidiora, & frictiones & exercitationes maiores. ^q Corpore igitur purgato intinam aquæ plenam æger intret, in qua decocta sint nepita, pulegium, laury ablin

^K
Cor.cel.l.3.c.17

^I
Cor.cel.l.3.c.18

^m
Auc.7.col.c.14

ⁿ
Aui.f.l.4.t.2.c.
63.prio.col.3.

^o
Halia.3.pract.c.
14.col.2.

^p
Acti.tet.2.f.I.c.
84.col.I.

^q
Tralia.l.II.c.8.
pag.789.

abſinthium: & ibi bibit theriacam magnam cum oxime-
 li ſcillitico. Et ſi cognoueris quartanam ex aduſtione ſan-
 guinis fieri, concoquentia & aperientia non ſint nimis ca-
 lida, ſed ſicut oxifaccharum, cum piſana mixtum. Et in ini-
 tio acceſſionis ponantur pedes in aqua calida, in qua decocta
 fuerint camomilla, violæ. Et ſi humor incipiat digeri, feſti-
 nãter phlebotoma ex baſilica ſiniſtri lateris, aut ex media,
 & minue quouſq; videris ſanguinem clarum egredi. Et ſub-
 duc album hac potione minoratiua. **R.** mirobalanorum ci-
 trinorum, chebulorum, caſſiæ fiſtolæ, & mannæ, ana. vnc. ſe-
 mis in decoctione prunorum, iuiubarum, ſumi terræ, radi-
 cis apij, & endiuix fiat pot9. Quod ſi quartana ex aduſtione
 coleræ fiat, digeſtiuũ ſit ex ſucco mali granati & oxifaccha-
 ro. Et ſi humor eſt intra vaſa, ita vt efficiat quartanam con-
 tinuam, ſcinde venã, poſtquam digeri incipiat, & non ante.
 Cum enim ægritudo digeſta eſt, tunc expedit baſilicam ſe-
 care: ſi tamen intempeſtiue fiat, multum eis nocet. Quia
 præterid quod debilitatur virtus, educitur contrarium me-
 lancholiæ. Si humor enim compactus eſt & craſſus, diffi-
 cilis euacuationis, craſſior fit. Vtendum ergo vomitibus, ſi ni-
 hil impederit. Pleriq; enim aſſidue vomentes, partim vo-
 mitibus perfecte liberati ſunt, partim facilius pertulerunt.
 Nam vna cum hoc quod euacuant, ea quæ ſtomachum infe-
 ſtant, humorem etiam facilius concoquunt. * Vomitus au-
 tem prouocetur, tam in die acceſſionis, quam in die inter-
 pellationis: in die acceſſionis ſtomachus ieiunio, in die vero
 interpellationis, poſtquam comederit. Et tempus vomen-
 di in die acceſſionis eſt, quando accellſio incipit: quoniam
 tunc humor eſt in motu. Fiat autem cum muſſa non multũ
 aquoſa, & cum pennis anſerinis. Hoc enim modo inuetera-
 tæ quartanæ fuerit ſolutæ. Oportet etiam clyſterijs lenire
 naturam: a leuioribus ad acutiores incipientes. Et vtantur

*Isaac. 3. prac. c.
43.*

*f
Isaac. l. feb. par.
5. c. 14. col. 2.*

*t
Aui. f. 1. 4. t. 2. c.
63. priori.*

*v
Serap. trat. 6. c.
15. col. 1*

*x
Acti. tct. 2. f. 1. c.
84. col. 2.*

*y
Isaac. l. feb. par.
5. c. 14. col. 2.*

*z
Tra. 12. c. 8. pa.
777.*

comestione ouorum taracorum cum synapi. Non secundū
 semitam ciborum, sed medicinæ, donec humorē subtiliēt,
 & concoquant. Et secundum hanc semitam administrētur
 confectioes calidæ, deambulatio, & fricatio temperata.
 Neq; euacuādum vsq; ad statum eradicatiue. Solutio enim
 integra operatur post viginti dies: ante vero possunt secun-
 dum semitā alleuiationis euacuari. Quod securi9 fiet clyste-
 rijs lenibus quam potio nibus. Euacuationes autē fiant per
 diem ante accessionem venturam: & indie accessio nis præ-
 cipiatur ieiunium, & non bibat aquam frigidam. Et indie a-
 lio ad te accessio nis sumat confectio nis rosarum cū saccha-
 ro, vnciam semis cum aqua calidā, & sirupi acetosi vnciam.
 r. Et tribus horis post transactam accessionem conuenit a-
 qua orde i cū sirupo acetoso, vt oppilationes apperiat. ^b Qui
 autem in principio pharmaca fortia exhibuerunt, aut omni-
 no ante morbi vigorem, hi simplicem quartanam duplicē
 fecerunt, aut omnino maiorē aut difficiliorē: aut triplicē, eā
 quæ duplex erat. Aut priores duas difficiliores & maiores. ^c
 Leuiter enim sunt tractādi, neq; vlla forti euacuatione eua-
 cuād i, nisi sanguis abūdet vehemēter. ^d Quauis possint mi-
 norari in principio cū apozimate ꝑ epythimo & mirobala-
 nis indis, aut cū sero & saccharo: aut cū polypodio ebullito
 in iure galli veteris, & oleo amigdarū dulciū. ^e Et medici-
 næ cū quib9 possum9 humorē trahere, habēt grad9. Et in pri-
 mo gradu experiūtur mirobalani indi & emblici. Et postea
 polypodiū, & epithimū: epithimū autē quāuis fortius oppe-
 retur, maiorē molestiā infert, quam polypodiū: post epithy-
 mū est lapis lazuli. Et cauendū toto posse ab heleboro ni-
 gro. ^f Cōfert etiam ad euacuādū lapis armenic9, nā humorē
 melācholicū vt nullū aliud præsid iū euacuat: sed lotus aqua
 per inferiores partes magis purgat, il lotus vero per vomitū,
 & citra calorē: non quemadmodū alia pharmaca. Quod si
 simpli-

^a
 Serap. tr. 7. 6. c.
 15. col. 2.

^b
 Aul. f. 1. 4. t. 2. c.
 63. primo.

^c
 Acti. tet. 2. f. 1. c.
 84. col. 2.

^d
 P. 1. 1. 2. c. 23

^e
 Ras. 10. 1. c. 13.
 in f.

^f
 Auc. 7. col. c. 14
 col. 2.

simplicem horreāt sumere, sumāt in pillulari forma, his ad
ditis: Aloes scropu. 4. epythimi. drach. 1. agarici, & lapidis Ar
meni ana, scropu. 1. garioflorū g. 15. scamoniij scrop. 2. exci
piātur succo citri. Cōferunt etiā pillulæ de epythimo absq̃
scamonio. Videlicet succi absinthij, drach. 4. medullæ cucur
bitæ siluestris, drach. 1. Aloes. drach. 2. fiant pillulæ. **Possūt**
etiā hæ pillulæ post digestionē ppinari. Epythimi. drach.
10. salis indi, polypodij, ana. drach. 6. iete picre. drach. 10. aga
rici. drach. 8. terantur & misceātur cū hiera, & cōficiātur cū
succo mēthe: & fiant pillulæ & detur, drach. 1. & semis cū a
qua calida ante somnū. ^h Et in quartana ex melācholia co
lerica, oportet euacuare cū mirobalanis & violis. Et si est ex
phlegmate, cū aliquo in quo sit virtus turbit. Et si est ex me
lancholia, cū eo in quo sit virtus polypodij, epythimi, & simi
lium. Et aqua casei est bonū vehiculum: & aliquādo sola suf
ficet, quādo est caliditas quartanæ violenta. ⁱ Conuenit etiā
si humores mordaces succedant, lac recens multum asini
nū, aut caprinum, vt purgetur: aut cremor absinthij, qui con
coctioni auxiliatur. Morbo in vigore constituto apparente
coctione manifestissima, nullo viscere læso, instante iā ppe
inuasione, assuetis tēpore sanitatis aqua frigida, duarū hemi
narum mēsurā exhibita, rigorē phibuit, & multoties etiā fe
brē. ^k Et si vltra quadraginta dies plongetur febris, electua
riū diatriō pipereō ad nucis quātitatē detur in mane: aut ex
medicamine quod sit ex assa, ad auellanæ magnitudinē: aut
ex hoc medicamēto. **R.** foliorum rutæ siccæ, & piperis ana,
mellis q̃ sufficiat. Illud sumat in hora dormiēdi, & æger post
ipsum dormiat. ^l Has autē cōfectiones calidas, & theriacam
& mitridatum caue, ne ante coctionem propines: afferent. n
non paruas læsiones: & propter cruditatem humorē noxiū
nō possunt euacuare. Vnde bonis humoribꝯ cōmixtus eos
vitiabit, & fortior fiet morbꝯ. ^m Si enim humor motꝯ, & nō
euacuatus, in vno maneat loco, febrē vehemētiorē faciet:
& si in

^g
Trall. l. 12. c. 8.
pag. 785.

^b
Serap. tract. 6. c.
15. in fine.

ⁱ
Aul. f. 1. 4. t. 2. c.
63. col. 4.

^k
Acti. tet. 2. f. 1. c.
84

^l
Raf. 10. alm. c. 8.
col. 2.

^m
Hull. 3. pract. c.
14. col. 3.

ⁿ
Scrap. tract. 6. c.
^{15. col. 2.} & si in duob9 locis, duas quartanas: & si in tribus, tres quarta-
nas efficiet. ⁿ Quod si prædictis medicinis calidis febris nõ
duplicetur, saltem fiet continua. Imo theriaca ante costio-
nem exhibita, posset quartanam ad causonem permutare.
^o
Auc. 7. col. c. 14.
^{col. 2.} Et in hac febre ardet splen, sicut ignis. Eo modo quo in fe-
bre colerica ardet hepar. ^o Et quidã medicus ausus fuit, cor
repto tribus quartanis, theriacam dare ante morbi vigorẽ:
& auctis omnibus accidentibus cum quartana continua suc-
cessisset, hominem peremit. ^p In statu autem & signis co-
ctionis apparentibus, prouoca vrinam hoc medicamine. R.
^p
Aeti. tet. 2. f. l. c.
^{84. col. 2. 59.} cinamomi, alyptæ, spicæ, calsiæ ligneæ, costi, ana. drach. 4.
mirrhæ, squinãti, succi eupatorij, anisi, apij, assari, ana. drach
7. rabarbari, aristolochiæ rotūdæ, croci, ana. vnc. i. absinthij,
drach. semis, mellis quod sufficiat. Et drach. i. propina cū a-
qua calida. ^q Hoc etiã diuretico vtipotes. R. ameos. drach.
⁹
Isaac. l. feb. part
^{5. c. 14. prope}
^{fin.} 10. carui. drach. 7. piperis. drach. 3. zinziberis, & anisi ana
drach. 4. spicæ. drach. 10. assæ, cardamomi, ana. drach. 5.
^r
Scrap. trat. 6. c.
^{15. prope fin.} calsiæ ligneæ. drach. 8. terantur, terenda, & cribentur, &
conficiantur cum melle. Et detur pondus. drach. i. cum
aqua apij & feniculi. ^r Et vinum purum & vetus a quartana
liberat, plurima excrementa per vrinam, vomitus, & sudo-
res expellendo. Et inuadere patientem ense euaginato, &
super eum serpentes remotis dentibus præiicere, expertum
^f
Raf. Io. alm. c. 8.
^{et 30. cõt. tra. 9}
^{c. 2.} fuit in india, in quartana pdesse. Vnde morbi multoties cu-
ratur cum immodicis excessib9. Erraticæ vero febres cum
ex adustione fiant, curabuntur: partim melancholiam eua-
cuando, partim calorem extinguendo: ne humores om-
^t
Aristo. I. probl. c.
^{2.} nino adurantur. Et si alicuius membri adsit inflam-
matio vel affectus, ipsum cura-
^v
Raf. Io. alm. c. 10
bimus. ^v

SCHOLIA.

MIRANDVM, quanta sit varietas inter græcos & Arabes, circa melancholiæ quartanam efficientis coctionem. Quidam enim ex græcorum classe Hippocratem & Galenum sectantes. 3. de vict. ratione in acutis cōmen. 38. asserunt, nullatenus conuenire oximeli, neque sirupus acetosus, neq; vllō pacto acetum. Hippocratis enim verba hæc sunt. Vt autem in summa dicatur, aceti acredo picrocolismagis quam melancholicis prodest. Amara siquidem dissoluuntur, desciscunt q; in pituitam ab aceto. Nigra autē fermentatur, attolluntur, & multiplicatur. Acetum nanq; atra sursum ducit. Franciscus Vallesius verba Hippocratis vult intelligi non comparatiue, vt enim vera sit comparatio, positium vtriq; comparato debet competere: quod opinatur hic deficere. Est enim acetum, veluti quodam melancholiæ fermentum, quod auget melancholiam, ob complexionem quam habet frigidam & siccam. Et ipsam efferuere facit: & admodum musti in dolijs per summum regurgitare. Quo fit vt ex aceto & acetosis ebibitis, melancholia æstuasaugeatur, admodum æstuantis maris. Exterius autem in via fomenti acetum adhibitum, lienosis dicit prodesse, & medicamentis lienosis admixtum. Siccitate enim resoluit, & confortat: & frigiditate, feruorem melancholiæ temperat. Præterid quod alia medicamenta penetrare facit. Galenus etiam. i. de simplici. medica facu. c. 33. asserit acetum melancholiam multiplicare, & attollere, & in ea fermentationem facere. Propter quod Amatus Lusitanus, centuria. i. curatione. 8. asserit nunquam Galenum pro incisione & coctione melancholiæ efficientis quartanam adhibuisse oximeli, aut sirupum acetosum: imo alijs medicamentis hæc incisionem consuluisse, & salsamentis: vt synapi, pipere, diatrion pipereon. Et confirmatur prædicta græcorum opinio: quia acetum est melancholiæ gener, imò melancholia siue

nigra bilis mordacitatem habet, sicuti acetum, & veluti acetum terram abradit, atque fermentat, teste Galeno. 4. apho. sectio. apho. 23. & eadem sectione. apho. 21. Arabes tamen contrariam sententiam tenent, & vno consensu, medicinis acetatis semper humorem quartanæ digerunt. Auicena namque f. 1. 4. t. 2. c. 63. in quartana sirupum acetosum propinat. Quæ allegas Sauonarola. c. 15. rubrica. 2. iubet in æstate dari factum saccharo cum multa aqua ordei & in hieme factum cum melle. Vbi gentilis inquit. Scias quod acetum & si faciat augmentum in melancholia, vt colligitur. 3. de ratio. vict. tamen sua malitia rectificatur per saccharum, & fit bonum melancholiæ digestiuum. Isaac etiam. 3. practicæ. c. 43. de cura quartanæ post balneum dat theriacam magnam cum oximeli scillitico. Et idem oximel scilliticum in aurora, & iterum ante cenam per duas horas. Niculus Florentinus, demete Guillelmi. vnc. 2. & semis ex eo propinat. cum. vnc. 4. aquæ decoctionis Iffopi, & epithimi notat tamen Niculus prædictum oximeli scillitico cum dari debere post oximeli simplex & compositum: & idem Niculus curans quartanam ex adustione coleræ, demente ferrarij, dat sirupum acetosum & oxisaccharum. Et in cura Syluestri de sancta Maria, pro quartana ex coleræ adustione propinavit sirupum acetosum, violatum, & fumi terræ, cum aqua endiuivæ. Antonius etiam de Gradi in suo de febribus compedio. c. 16. in quartana ex adustione coleræ digerit cum sirupo acetoso, & oxisaccharo cum decoctione scarolæ portulacæ, aut cum emulsione seminum comunium frigidorum: Dicitque quartanā istā non affligere in mane, sed modo in meridie modo vesperi. Si quartana ex adustione plegmatis sit, iubet talē humorē digeri cum oximeli composito, & emulsione seminum comunium frigidorum additis seminibus Petroselini & apij: Dicitque affligere modo in vesperi modo in nocte. Si sit ex adustione sanguinis melancholiam concoquit

coquit cum sirupo acetoso, oxifaccharo, cum decoctione fen, epythimi, cnscutæ, dicitq; contingere modo in auro, modo vesperi. Sauonarola etiam tractatu de febribus. c. 15. rubrica. 5. de cura quartanæ phlegmaticæ, asserit acetū in via cibi sumendum non esse, sed in via medicinæ ad subtiliandum, aperiendum, incidendum. Platearius practica de febribus. c. 5. humorem quartanæ periodicæ à principio digerit, cum oximeli composito ex radicibus foeniculi, Petrofelini, & apij. Ego vero neque opinioni græcorum dissentio si recte intelligatur, neque possum non persuaderi, & moueri ex opinione tantorum medicorum, medicinis & sirupis acetatis in quartana utentiū: qui in medicinis experientis, tantam laudem sibi compararunt. Nec credo arabum opinionem Hippocrati & Galeno contradicere. Ipsi enim vsum aceti prohibent in morbis ex melancholia, scilicet vt acetū neq; vt cibus, neq; vt medicina propinetur. Sed si medicinis ipsum temperatibus misceatur, quid eo uti vetabit? sicuti in multis alijs hoc contingit. Mel nanque millies ab omnibus vituperatur in febribus, vt pote caliditate febrem augens, præter id quod bilefcit, ceterum aceto mixtum magnā prærogatiuā habet in putridarū febriū humore coquendo. Vt colligitur ex Gale. 8. methodi. cap. 4. cuius verba sunt. Oximeli vero solum neque febres accendit, & strenue detergit: sic vt ea quæ glutinosa & crassa sunt, dissoluat, & meatus obstructos liberet. Et idem mel aqua comixtum febribus conuenire asserit, educendo ea quæ in primis hepatis venis & mesenterio sunt excrementa. Quemadmodum enim mel per acetum correctum, in febribus putridis continuis conuenit. Nimirum quod acetum per mel vel saccharū correctū (vt in febre quartana) & reliquis eodē quartane humore possit conuenire pro incisione & attenuatione faciēda: cū humor in ea terreus & crassus sit.

Et quanuis aliquod discomodum in quartana ex medicinis acetatis sequeretur, iuuamentum quod ex apertione & incisione prouëit, est maius: Propter quod Messue, vt loco citato refert Sauonarola, commendat sirupum acetatum in colera nigra, quia facit medicinas penetrare ad locum ad quem sine aceto penetrare non possent. Vnde iuuamētum est maius nocumento. Et præter id quod in sirupis acetatis corrigitur aceti nocumentum per mel, & saccharum, non soli propinātur, sed alijs sirupis calidis mixti. Serapia autem in hac febre conuenientia sunt, sirupus borraginis, fumiteræ, capillorum veneris, de epythimo & de bizanzijs, depomis, sirup9 sapor regis, debuglosa, ã lupulis: iuxta varias melancholiæ species quartanam efficientes. Cum quibus pro penetratione, & incisione potest addi aliquid sirupi acetosi aut oximeli, cum aquis buglosæ, mellissæ, feniculi. Initio autem morbi vt doctè refert Amatus centuria prima curatione. 8. non transcendere oportet sirupum ex epythimo cum decoctione fen. aut cassiam fistularem, aut electuariū diacatholicō. An tamen in die accessionis purgare sit cōueniētius in quartanis. Amatus Lusitan9 vbi supra in omnib9 interpellatis febribus in quibus humores crassi sunt, & euacuationi rebelles, in die accessionis consulit esse purgandū: adducitq; authores Arculanū & Auicenā. f. 1. 4. t. 2. c. 12. qui ad sedandum rigorem dāt agaricum, diacitoniten, diaphinicon & hieram, & pillulas fœtidas. Vbi gentilis ita fecisse declarat. Adducit insuper Hipochratem. li. de affectionibus. Dicitq; alteretum magistrum suum eandem sententiā excuisse. Cuius opinonis sunt duæ rationes. Prima quia in die interpellationis euacuatur causa antecedens, cum illo die nulla sit febris: in die vero accessionis præter causam antecedentem euacuatur etiam causa coniuncta: vnde accessio interpellatur, ne ad aliam accessionem disponat. Secundo

quia

quia humor motus indie accessio nis facilius euacuatur. Quibus non obstantibus, contraria opinio apparet verior, & antiquis sapientibus conformior. Nullus enim antiquorū euacuationem indie accessio nis cōcedit. Dato enim quod Auicena loco allegato ad rigorem sedandum cōcedat electuaria solutiua & pillulas, id est quādo magnum imminet periculum ex rigore, & non est alia via, nisi humoris rigore efficiētis euacuatio: vt ibi notat gentilis. Neq; euacuatio fit nisi respectu rigoris, & non ratione causæ antecedentis, neq; coniunctæ. Quam euacuationē pro rigore enitādo cōtradicit Iacobus de partibus, dicens: in rigore tutius esse, dimittere medicinas ore sumendas, præcipue laxatiuas: & his solis vti, quæ exterius adhibentur. Quia aut virtus est fortis, & tunc dimittenda est operari, & non occupanda in reductione medicinarum depotentia ad actum: aut est debilis, & tunc non sustinet simul violentiam rigoris & commotionē pharmaci. Præterid quod tam ægrī quam assistentes mala quæ contingunt, imponere solent medicinis purgantibus, potius quam morbis: ex quo perijt medicorum opinio. Et confirmatur quia Auicena. f. i. 4. t. 2. c. 63. iubet expresse in quartana, euacuationem debere fieri per diem post accessio nem, qui dies est ante accessio nem. Vbi clare Auicena diem vnum interponit inter accessio nem & medicinam. Cuius causam assignat gentilis, quia illa die virtus est fortior, & humor melancholicus magis cumulat. Et circa loca in quibus existit, incipit aliquem habere motum: licet non ad extra venas. Herculanius autem, quem allegat Amatus Lusitanus, aut sibi non constat, aut contrariam Amato sententiam tenet. Quod scilicet euacuatio per pharmacum non fiat indie accessio nis. Nam. f. i. 4. t. 2. c. 65. dubitans, an indie accessio nis conueniat vomitus, concludit indie accessio nis esse vomendum, & indie quietis siue interpellationis

esse pharmacandum: quo tempore dicit fieri tutius. Quia in die accessionis virtus non potest pharmacum regulare, ita vt effectum euacuationis compleat. Neq; valet ratio eorū qui pharmacū in die accessionis propinant. Videlicet quod humor est in motu, & facilius expelletur. Quia quomodo certi erimus quod pharmacum aget in humorem motum, immoto relicto. Imo credendum est in vtrunq; agere motum & non motum. Et sic magna fiet commotio & vexatio. Eandem sententiam confirmat Sauonarola. c. 15. rubrica. 2. de cura quartanæ, summopere negans in quartana euacuationem in die accessionis: Dicens quidam dederunt in principio accessionis medicinas fortiter educentes melancholiam, quos non sequaris, quanuis sibi aliquando bene successerit. Est enim rectum Ab errore. Neq; caret reprehensione, sicut dux errans, quamuis sibi bene succedat. Gilbertus etiam hanc quæstionem mouens, vt refert Nicolaus florentinus. Suma. 4. sermo. 2. distinctione. 3. concludit & Nicolaus Florentinus cum eo, quod pharmacum propinetur in die interpellationis, & non in die accessionis. Cum enim natura per accessionem debilis fiat, & retrahatur, per multitudinem & crassitiam humoris accessione facientis, exigui meatus adeo obstruuntur (maxime circa cor) vt ægri suffocentur. Vt notat Galenus. 12. metho. c. 5. quanto magis suffocabuntur, si præter motum à natura expellenti factum, simul pharmacū moueat. Ne igitur suffocentur, aut debiliores facti morbo succubāt, melius erit in die interpellationis euacuare. Idē tenet viator hac ductus ratione. Quia p euacuationē in die interpellationis, natura alleuiata, melius morbū in die accessionis regulabit. Quod non solū est intelligendū d̄ euacuatione per pharmacū, verū de quacūque alia euacuatione siue motiōe. Vnde reprehēduntur quidā, qui die accessionis balnea ppinarūt: imo neq; urinā illo die licet puocare:

Ut notat Auicē. f. 1. 4. t. 2. c. 39. cuius verba sunt. Et non moueas in die accessions, aut prouoces yrinam cum emulsione seminum. Vbi Iacobus de Partibus Auicēnz sententiā exponens, & confirmans, illud asserit esse ne natura circa expulsionem humoris febrem efficientis occupata; per diureticum distrahatur, ad reductionem diuretici de potentia ad actum. Et quia diureticum mouet humores contrario motu, quam mouetur per accessionem, de circumferentia scilicet ad centrum: per accessionem autem mouentur de centro ad circumferentiam. Quæ Iacobi ratio, etiam concludit, in die accessions non esse purgandum. Quia cum natura humorem accessionem facientem, moueat de centro ad circumferentiam, pharmacum autem de circumferentia ad centrum, resolutionem humoris accessionem facientis impiediet: & prohibebit, ne per poros resoluatur. Præter id quod magna fiet contra operatio naturæ, quæ potius in suo motu iuuanda est, quam impedienda. Quæ nãq; ducere cõuenit, quo maxime natura vergit, eo ducere. Rasius etiam. 10. Almanforis. c. 8. loquens de euacuatione in febre quartana hæc verba asserit. Medicina quoq; mouens, in sequenti die post febris laborē dāda est. Quib9 verbis clare cõstat, in die accessions purgandum non esse, quod magis declarat. c. 10. immediate sequenti, loquens de febre quintana sextana, & alijs, quæ ex eodem quartanæ humore sunt, per vnum diem ante accessionem iubet esse purgandos, in die vero accessionis iubet vomere.

DE FEBRIVM QVINTANAE,
SEXTANAE SEPTIMANAE
NONANÆ CAUSIS SIGNIS & MEDELA. cap. III.

RARO

^a
Raf. l. diuisionū.
c. 155.

^b
Ga. I. mor. vulg.
com. 3. tx. 2. C.
I. dif. f. c. v. inf.

RARO euenit accessio quartum diem per transiens: si tamen contingat, ex crassis humoribus continget. ^a Septimanum & nonanum circuitum quidam asserit, non uisisse vnquā, nec clare nec obscure. Alios uero duos circuitus uidisse refert, obscure tamen. ^b Harum febrium humor humori quartanæ est homogeneus, sed paucior & crassior illo. Quando enim multus est, quartanam efficit: quod si liquefactio multiplicetur, & frequentes fiant euacuationes sensibiles & insensibiles, ad hæticam æger dispositus, & non remanet ex humoribus, nisi quod crassius & parum est: quæ duo faciunt accessionis tarditatem. Et quod quartanam facere debuisset, quintanam efficit. ^c Et harum febrium cura

^e
Aui. f. I. 4. t. 2. c.
66.

^d
Aui. f. I. 4. t. 2. c.
67.

^e
Hali. 3. pract. c.
19.

^f
Raf. Io. alm. c. Io

aliquando appropinquat phlegmaticæ, unde cõuenit superfluum ieiunium: ita ut uirtus non multum debilis fiat, & somnus ut humorem crassum concoquat. Conuenit uomitus cum elleboro & semine Raphani: & post illud administratio theriacæ: & sudare in balneo calido, absq; aquæ perfusione. ^d Alius has febres semper fieri asserit, ex melancholia: unde curentur cura quartanæ, & fiat uomitus, cum decoctione anethi, & sale indo, & melle: qui indie accessionis fiat: & pro humoris coctione quia crassus est, licebit trochiscis aperientibus uti, & subtiliantibus. ^e Alius cum distinctio ne loquitur: uidelicet, quando æger crassus, comedendi auidus, & gulosus fuerit, curetur sicut phlegmatica. Si tamen siccus & macer fuerit, curabitur cum his quæ coleram purgant nigram, & regantur regimine quartanæ. ^f

SCHOLIA.

AN eo modo quo febres quintanæ, septimanæ, nonanæ, ex sola melancholiæ paucitate crassitieq; quartanæ

nã periodum transcendunt, idem de colera & phlegmate
 cõtinget: propriosq; variabunt periodos: ita vt ex phlegma
 te quod ad putredinem moueri debet, si paucum & crassum
 fit tertianum circuitum facere debeat: & si colera paucior
 & crassior ad putredinem moueatur, proprium circuitum va
 riabit, & quartanum circuitum faciet: Quod & si A uice. fen.
 1.4.t.2.c.66. Tanquam possibile relinquat, illud tamen dis
 plicet gentili dicitq; eundem A uicenam, contrarium senti
 re. fen. 1.4.t.2.c.1. Vbi affirmat humorum periodicationes a
 formis ipsorum specificis procedere. Quam contradictio
 nem diluere, erit facile: si intelligam9 humorum periodica
 tiones à suis formis esse, si in terminata & iusta humoris quã
 titate ad putredinem moueantur. Magnes enim quamuis à
 sua forma specifica ferrum attrahat, si nimis paucæ quanti
 tatis sit, illud non attrahet. Vnde melancholia quamuis ex
 sua specifica forma de quarto in quartũ suum faciat circui
 tum, si tamen pauca & crassa sit, nimirum si ad quintum diẽ
 suam periodum extendat. Quibus non obstantibus, ad huc
 instat Franciscus Balleusius. 5. suarum controuersiarum, lib.
 c.25. non enim eo modo, quo ex melancholia in parua quã
 titate ad putredinem mota, circuitus variatur ad quintũ vel
 sextum diem, ita ex phlegmate si in parua quantitate ad pu
 tredinem moueatur, ex quotidiano circuitu faciet tertia
 num: neq; ex colera, si eodem modo in pauca quãtitate sit,
 ex tertiano circuitu quartanum faciet. Saltem cum perseue
 rantia. Sed per breue tempus suos circuitus anticipabunt,
 aut aliter variabunt, longo tamen tempore suarum forma
 rum periodos variare non possunt, sicuti melancholia: quæ
 per longum tempus & ad longa interualla suos circuitus va
 riat, si pauca & crassa ad putredinem mouetur. Cuius diuer
 sitatis causam idem Balleusius subtiliter dicit esse, quia melã
 cholia cum terreus sit humor, omnibus humoribus diffici

lius discutitur, & neq; putredine neq; vstione in aliud humorum genus transire potest: quod in phlegmate & colera deficit. Phlegma enim per putredinem in bilem, colera vero in atram bilem seu melancholiam conuerti possunt. Atra vero bilis extra suum genus transire non potest. Quauis possit deteriore qualitate acquirere. Vnde si phlegma vel colera infra iustam quantitatem pro suo circuitu faciendo in aliqua corporis parte contineatur, sensibili aut in sensibili resolutione illico discutitur: aut ex membrorum calore in aliam humoris speciem conuertitur. Neq; minori ratione dubitandum censeo id quod à Rasio & Auicena hic dicitur, vt plurimum a phlegmate crasso has febres fieri, & veluti febres quotidianas esse curandas: cū ex eodem humore fieri debeant, ex quo quartana fit, puta ex melancholia. Cui dubio Niculus satisfacit tract. 2. sum. 4. sermo. 2. distin. 5. dicens has febres fieri ex phlegmate in melancholiam conuerso: quod dupliciter fieri posse asserit: aut per phlegmatis adustionem, aut per ipsius miscellam cū alijs adustis & melancholicis humorib9, ad vnā formam per talem mixtionem redacti. Ex alijs vero melancholix speciebus factis per adustionem prædictæ febres fieri non posse asserit. Quod etiam notat Herculanus super Auicena hic. Cum enim per adustionem gignantur, adeo incinerantur, vt amplius putrefieri non possint. Aut si putrescant, vapor putridus qui febrē deberet causare, ad eor nequit peruenire. Hoc tamen fallere asserit, in melancholia ex phlegmate per adustionem facta: quia ratione suæ maxime viscositatis. Si mediocriter aduratur, facit quartanam, quod si amplius aduratur ad huc manet humiditas in eo, vt putrescere possit & quintanam efficiat. Eo modo quo carbones facti ex lignis viridibus maiorem flammam emittunt, quam ex siccis. Et secundum quod phlegma crassius aut viscosius est, ita quintana vel

sextana vel septimana efficietur. Phlegma enim naturale
 si aduratur, vel alijs adustis humoribus misceatur, quinta-
 nam efficiet, acetosum vero quia frigidius & viscosius est,
 sextanam. Vitreum autem septimanam. Manardus tamen.
 9. suarum epistolarum libro, negat melancholiam ex phleg-
 mate posse fieri. Quia ratione suâ superflua humiditatis
 non potest tantum aduri, vt ex eo cineres fiant. Quin prius
 aut totum consumatur, aut dissipetur. Quod probat quia de
 ea Galenus mentionem non fecit: quanuis in libello de a-
 trabile omnium melancholice specierum meminerit. Et a-
 deo impossibile putat ex phlegmate melancholiam fieri per
 congelationem. Quantuncumque enim inspissetur, & con-
 geletur naturam phlegmatis amittere non potest. Vt est vi-
 dere in phlegmate gipseo, quod omnium compactius est, &
 tamen humectationem habet, eo modo quo gelu ex aqua
 factum, humectabit, sicut aqua. In harum febrium cibatio-
 ne, perplexus apparet Auicena, fen. i. 4. tract. 2. c. 67. eius e-
 nim verba sunt. Et indiget in curatione earum superfluo
 ieiunio, & subtiliatione cibi. Et subdit & iterum indiget in
 crassatione regiminis, vt non destruat in eo virtus. Et sunt
 ista duo sicut duo contraria. Vnde Iacobus de partibus indie
 accessions, & indie immediate præcedenti, abstinentiam
 consulit: vt natura promptior sit, ad materiam accessions
 resoluendam, aut expellendam: quibus diebus consulit ius
 pulli dari, aut amigdalatū, aut ordeatum. In potu vero aquā
 mulsam. (ab hac tamen ratione dietæ excipit quintanarios
 quibus hæc cibi subtiliatio nõ conuenit. Quia quintana aut
 parū ante hecticā, aut parū post hecticā fieri affirmat.) in a-
 lijs vero diebus crassiori victu vitat. Sauonarola vero. c.
 15. rubrica. 8. melius huic dubio satisfacit, dicens, in harū fe-
 brium principio cum humor crassus sit, vtendum esse subti-
 li dieta: quia vero febribus alijs sunt longiores, ne in proces-
 su cadat virtus, crassiori dieta uti consulit.

DE FEBRIB. PESTILENTIBVS
DE FEBRIBVS PESTILENTI-
BVS, TRACTATVS DECI

mus. De causis signis, febris, pe-
stilētis. Caput. I.

FEBRIS pestilens est, quæ cum multa caliditate sitim
inextinguibilem facit, & in qua bilis omnis generis vo-
mitur, & fœtidæ sunt alui excretiones ac virulæ: ita vt pa-
ludum graueolentium sint similes. Urinæ multæ & tetri-
odoris, pulsus parui obscuri. ^a Hæc tamē intēsa caliditas nō
adeo exterius sicuti interius manifestatur: est enim exterius
quieta, & interius intensa, angustiam inferens, & cōturbās,
cum magnitudine anhelitus, & eius fœtore. Qui multoties
constringitur cum casu appetitus: cui si non resistitur cū ci-
borum assumptione violenter, moriuntur: & sudor fœtet.
Quod si anhelitus etiam fœteat, prænūciat mortem: arguit
enim putrefactionem in corde esse confirmatam. ^b Et vul-
gus adinuenit, cognoscere febres pestilentes ex oris fœto-
re, & per expirationem fœtidam: medicus vero magis eas
cognoscere tenetur ex calore erisipelatofo, vel simili de pas-
centibus herpetibus. ^c Et sunt hæc febres deceptorix: non
enim in eis apparet multa caliditas, neq; acuitas, cum tangi-
tur æget. Sed sunt lentæ & tepidæ exterius, interius autem ve-
hementis calor. ^d Adeo enim in eis interiora vruntur. Vt
neq; subtilium vestimentorum, neq; lintheolorum vel amē-
ta, neq; aliud quicquam præter nuditatem ferre possint. Est
enim eius calor per putredinis excellentiam ab alijs febris-
bus putridis differens, vnde cum pustulitales febres con-
tingunt: & a symptomate maximo suæ putrefactionis pesti-
lenres dicuntur. Quauis enim non per vrentes appareāt,

^a
Gal. definitiones
medi. c. x. c. 178

^b
Aul. f. 1. 4. t. 4.
c. 2.

^c
Ga. 3. præfag. ex
pls. c. iij. c. 450.

^d
Rasi. 10. alm. c.
25.

interius tamen magno flagrant incēdio. ^e Est etiam in his fe-
 bribus pruritus maximus per membra: propter quem forti-
 ter se scalpant, & excoriant, propter saniosos humores qui
 sub cute saniantur. ^f Et si videris nauseam frequentem cum
 febre tepida, tunc suspicari licet, quod sit febris pestilentia-
 lis: & proprie quando multiplicatur. ^g Pro maiori parte fe-
 bres pestilentes incipiunt, ex inspiratione aeris vitiiati a pu-
 tri euaporatione, cuius causa est multitudo cadauerum nō
 crematorum, sicuti in prælijs contingit. Aut ex euaporatio-
 ne ex paludibus, vel lacubus cænoſis ætatis tempore. Con-
 tingere etiam potest ob humores ad putrescendum para-
 tos: cum aliquam occasionem ex aere ambiēti ad putredi-
 nem susceperunt, scire enim oportet pestilentes morbos
 non hominibus accidere, ex aeris tantum corruptione, sed
 ex malis humoribus in corpore genitis. Sola enim caliditas
 & humiditas pestilentem constitutionem efficit, quando in
 corpore ex vitioso victu præcedenti, sunt humores ad pu-
 trefactionem idonei. **Quod sit principiū pestilentis febris.**
 Sicuti enim ex siccitate aeris febres fiunt colericæ: ita ex ae-
 re superflue humido aut turbido vaporibus putridis cōmix-
 to fiunt febres pestilentes. Quando igitur virtutes agentes
 cælestes, & patientes terrestres aerem turbidum & humidū
 efficiunt, qui veniens ad cor, & spirituum complexionē cor-
 rumpens, putrefit, fit pestis. ⁱ Vnde in ijs qui humores vitio-
 sos habent, pestis magis imprimi: aer enim pestilens inspi-
 rat, tales humores velociter alterat, propterea quod in ma-
 litia ad inuicem sunt consimiles. Vnde febres fiunt pessimæ
 & tahanæ: quod Arabico nomine sonat febres cōminuen-
 tes & necantes. Et complexio calida & humida ad febres
 pestilentes est periculosior, vt puerorum & adolescentiū. ^k
 Corpora etiam debilia ad has febres apta sunt, sicuti homi-
 num coitum multiplicantium, & corpora humida rarorum

*Gal. 6. mor. vul.
 comēto. I. tx. 29.
 cel. 6 II. 612.*

Auēz. l. 3. t. 3. c. 1

*Refi. l. diuis. c.
 158.*

*h
 Ga. I. dif. f. c. iij.
 col. 119*

*i
 Au. f. I. 4. t. 4.
 c. I.*

*k
 Hali. 5. theo. c. II*

l.
Aut. f. I 4. t. 4.
c. I. inf.

m
Gal. 3. præf. ex
pub. c. II. c. 4. 45

n
Gal. 3. præf. ex
pub. c. III. c. 4. 49
459.

o
Aeti. tet. 2. f. l. c.
95.

p
Halia. 5. thro. c.
XL.

pororū & balneis vtentia.¹ Harum febrium pulsus medicos optimos decipiunt: multoties enim per totum morbum pulsus habent parum à naturalibus distantes, & tandem moriuntur. Ex caloristamen acredine cognoscitur à principio, pestisimæ hominem affectum esse, & a peste correptum. ^m Et nō solum putridæ pestilentes, verum hecticæ pestilentes visæ sunt, publice grassatæ, quas vt ab alijs cordis inæqualitatibus (similem speciem præferentibus) distinguas: considera colorem erisipelatosum herpetibus de pascentibus similem: & ex tactu caloris, & ex vrina, & ex cibi abominatione, & magna siti: si medicus solerti ingenio sit præditus, futuram pestem præcognoscet. ⁿ Si enim ambiens nos aer pestis causa sit, inuolacribus erit prior interitus. Si vero ex prauis vaporibus et terra ægredientibus, interitus erit in quadrupedibus. Cognoscetur etiam ex symptomatibus plurimis & manifestis: sicuti bilis vomitu, præcordiorum distensione, dolore, sudore multo, extremorū frigiditate, vrina nigra, malas subsidētias habente, æstu in thorace, lingua arefacta, vigilia, viceribus prauis, carbunculosis & perniciosis. ^o Imo & in plantas in primunt pestilentes constitutiones. Ita vt plantas videas sicari, & in citrinum conuerti colorem. Videbisq; in arboribus quodam simile erugini vel melli, & horum arborum fructus comedentibus, pessimi accidunt morbi. ^p

SCHOLIA.

MEDICI antiqui dum febres tractant pestilentes, tribus præcipue terminis vti solent. Nēpe epidimia, pestis, & febris pestilentialis. Quibus nōnulli vt sinominis vtuntur. Veluti Auēz. qui. 3. theis. tract. 3. c. 1. & 2. febres pestilentes

res sub titulo epidimiae tractat. cum maximam differentiam continet. Dicitur enim epidimia graece, ut interpretatur Plazētus, in orbus per populū grassatus, siue multiplicatus. Reliqui vero morbi qui ijs opponuntur, dispersi morbi dicuntur. Quando vero ex ijs epidimialibus morbis maior pars comprehensorū moritur, dicitur pestis. Ita ut epidimia se habeat tanquā genus ad pestē. Quod colligitur ex Gale. i. de mor. vulg. cōmēto. i. col. 402. pestis autē nullā sibi appropriat aegritudinis speciem: sed quicumq; morbus per puinciam vel populū grassatus, magnā partē cōprehensorū interimat, dicitur pestilens. Et dato quod affectus pestilens qui vnum occidit, idē sit cum eo qui occidit plures, non dicitur pestis, nisi per multos grassetur, & ex eis plures moriātur: siue sint antraces, siue carbunculi, siue apostemata in inguinibus, siue catarrhi, siue tertianae, siue alterius cuiuscūq; generis febres. Et quāuis qui libet morbus cōtingēs tēpore pestis, occasionē praestet, ut a peste homo cōprehēdatur: in quātū corp9 passibile & aptū reddit, ut in eo pestis inducatur, nō tamē ob id quilibet morbus tēpore pestis cōtingēs, dicitur morbus pestilens. Quid quid dixerit doctor Frānciscus de Frāco suo de peste tractatu. fol. 63. nisi quo ad dispositionē ad pestē intelligatur. Nō enim morbos dispersos pestilētes vocat Gale. nisi vulgares, quorū maior pars cōprehensorū moritur, & a pestilenti cōstitutione originē trahētes. Hæ enim cōditiones, ut pestilēs morbus siue febris pestilēs dicatur, requirūtur secūdū Gale. i. & tertio de morbis popularibus. Ita ut Galen. hecīcas ponat pestilētes, conciliator ephimeras, Auic. putridas. Et cū hoc stat bene, quod omnes pestilentes febres a putredine ortū habeāt: nō humorū sed aeris, ut. i. de fe. dif. scribit Galenus. c. 4. c. 119. neque differunt febres pestilentes ab alijs, nisi quia aeri vitiatō siue corrupto misceantur. Et secūdum quod aer vitiatus, spiritus, vel humores, vel solida membrā

com-

comprehendit: ita hæc vel illa febris pestilentis species resultabit. Vt placet Hieronymo Montuo sua febrium halofisi. Aquo ex præsse deuiat doctor Balleſius. 5. Suarum controuerſiarum. c. 21. vbi omnes febres pestilentes putridas esse affirmat, neq; ideo esse putridas quia ab aere putrido originem trahant. Allegatq; male exponi Galenũ. i. de differ. febr. quando omnes febres pestilentes asserit esse putridas idest ab aere putrido, vt hecticas pestilentes saluent, imo omnes pestilentes febres putridas vocat Galenus, secundũ Balleſium: quia ex interna putrefactione fiunt. Et hanc putrefactionem inquit reperiri in hecticis pestilentibus in ipsa cordis substantia, vel in succis, qui proprium illius sunt alimentum: in humoralibus vero pestilentibus putrescere dicit humores cordis. Salua tamen pace tanti viri difficile est hecticas pendere febres ab interna putredine. Febres enim hecticæ omnino sunt independentes. Ipsum tamẽ laudo quando febres ephimeras pestilentes negat: quanuis in eo Hieronymo Montuo opponatur. Quia, vt ex Galeno constat. 3. de crisi. c. 13. omnino periculo vacant, ex quibus constat deceptum esse Antonium de Gradi sua de febribus praxi, pestilẽtem febrem diffinientem, febrem putridã esse, cõtinuam, conclusam, contagiosam, exputrefactione humorum inuentriculis cordis contentorum: cum non omnes febres pestilentes humorales sint. Decipitur etiam affirmãs in febribus pestilẽtib9 omnes humores simul putrescere. In quo dicit, pestilẽtes febres differre ab alijs putridis nõ pestilentibus: in quibus vnus tãtum putrescit humor. Quod magis apparet imaginatum, quam ratione fulcitum. Non enim est credendum, omnes corporis humores adeo esse deputatos, vt omnes aptitudinem præstent, ad similem putrefactionem imprimendam. Nicolus vero Florentinus putridas febres pestilentes ab alijs putridis febribus non pestilentibus

tib9 differre asserit: trac. 2. suma. 4. sermo. 2. distinctio. 6. c. 2. quia putridæ pestilentes determinatam causam habent, acris scilicet, aquæ vel terræ putrefactionem. Quam reliquæ humorales febres nō habēt. Secundo quia pestilentes febres maligniores, & a maligniorib9 causis sunt, & deteriora symptomata habēt. Tertio quia in febrib9 pestilētibus putrefactio est principaliter in humoribus cordis, minus principaliter in venis: quod in alijs febrib9 e diuerso contingit. Hanc tamen habent vtræq; febres conuenientiam, quod neutra illarum eligit necessario sanguinem: imo in quocunq; alio humore vtraq; earum potest imprimi. Prout colligitur ex Galeno. 1. de differ febr. c. iij. col. 120. vbi febrem pestilentem asserit non omnes comprehendere, sed eos tātum, qui ratione suorum dispositionis humorum aptitudinem præstant, vt a febre pestilenti comprehendantur. Et sic illum humorem sibi appropriabit, qui ratione suæ distēperiei maiorem præstat aptitudinem, vt putrefiat. Vnde quemadmodum in putridis non pestilentibus aliquæ sunt sanguinæ aliquæ pituitosæ aliquæ melancholicæ, ita aliqua pestilens febris erit sanguinea, aliqua colerica, aliqua phlegmatica, aliqua melancholica, aut plures humores simul comprehendet (quanuis hoc non sit necessarium, vt Antonius de Graeco asseruit) si plures humores ad illam cōtagiem simul præstent aptitudinem. Quod cognoscetur ex modo conclusio nis febrium, & ex modo conuertendi se ad intensiōem & remissionem quotidie, vel de tertio in tertium, vel de quarto in quartum. Neq; est de ratione pestis vt febrem coniunctam habeat. Vt docet doctor Franciscus de Franco suo de peste tractatu. c. 1. allegans Galenum super Hippocratē lib. de peste comment. 56. infectio autem pestilēs attribuitur magis aeri, quam aquæ & terræ: quia aer facilius recipit impressionem pestilentem, tam à superioribus, quam ab inferioribus

bus causis, & quia vapores & exhalationes à terra, & aqua exeuntes illico aeri permiscuntur: & secundum plurimum alterant corpora mediante aere. Et sic homines qui per respirationem, magis attrahunt aeris, magis & sæuius a peste comprehenduntur. Ex quo soluitur problema magnam ingerens difficultatem, quauis illud vulgariter experiamur. Propter quid si si senex & iuuenis simul à febre pestilenti corripiantur, citius perit iuuenis, quam senex: quauis de virtute plus habeat iuuenis. Quod ideo cōtingit quia cum febris pestilens ex inspiratione fiat aeris venefici, & iuuenis feruidum habeat calorē, necesse est vt ex aere venenoso & causa pestis plus attrahat. Senes vero propter eorum remissum calorem. Paucum aeris venefici attrahentes, minus à peste offenduntur. Pestilens etiam constitutio quæ est ab aere, deterior est, & citius interimit, quam quæ ab aqua & terra. Nō enim quæ ab istis emergit, seextēdit de regione in regionē, nec de ciuitate in ciuitatē: sed vni regioni & ciuitati appropriantur. Significant autem has aquæ vel terræ pestilētes cōstitutiones, quod animalia quæ incauernis degunt & sub aquis, sua loca deserunt, & altiora loca petunt, & multa ex eis moriuntur. Pestem vero ex cibis corruptis significabit priuatio corruptionis aquæ, terræ, & aeris, & quod apparent in ægris Antraces, prunæ & pustulæ. Quo autem modo aer, aqua, & terra possint putrescere, cum corpora sint simplicia, putrefactio autem mixtionem requirat: Est enim humidum a sicco separare, secundum Aristotelem. 4. metho? huic dubio poterit responderi: omnia præter ignem putrescere secundum Aristotelem. 4. meteororum. Quia ignis reliquis elementis est actiuior, & eius caliditas adeo est intensa, vt non reperiatur caliditas putrefaciens, quæ suam superet caliditatem. Aliter & melius dici potest: omnia elementa putrescere præter ignem: quia omnia alia excepto igne, non pura

pura sed mixta reperiuntur. Ignis autem propter distantiam magnam quam habet a vaporibus & exhalationibus terræ & aquæ simplicissimus est. Possimus etiam dubio cum gentili satisfacere. f. l. 4. t. 4. c. 1. dicendo, quod aer & aqua quauis pura elementa non sint & simplicia, quia tamen veris & simplicibus simulantur non vere putrescent sicuti cadauera & fructus. Quæ quia vere mixta sunt, vera putredine putrescunt. Aeris vero & aquæ potius erit putridorum vaporum receptio quam putrefactio. Ex quo dicit cessare contradictionem Auicennæ cum eodem Auicenna. Quando enim lib. 1. dicit aerem & aquam composita esse ex quatuor elementis, illud affirmat: quia non sunt vere simplicia. Quando vero inquit quod non vere putrescunt, est quia cum sua compositione, cum corporibus simplicibus maximam similitudinem habent.

DE CVRA FEBRIVM PESTILENTIVM.

Caput. II.

PRAESERVAT à peste humiditates corporis ex siccare, cibum minuere, non balneari, neq; uti exercitio, & cibis uti ad acetosum declinatibus: ita ut carnes in acetosis decoquantur. Iuuat capparis in aceto, & administratio theriacæ mitridati. Et sumatur ex medicamine facto ex aloë & mirtha, quasi quantitas. drach. vni. ^atheriaca enim securus efficit uterè, ab occursu pestilentiū febriū, & hoc antidotū peste correptis, adeo visū est, posse, ut nullū aliud p̄sidiū idoneū sit, t̄to malo resistere: ad q̄ etiā iuuat aerē mutare, ipsūq; al-

^a
Aul. f. l. 4. t. 4.
c. 5.

b
G. de therica. ad
piso. c. 27. col.
366. 367.
c
Halia. I. pra. Si. c.
26. prope fin.
d
Ga. I. dif. fe. c. iij
col. 121.
e
Ga. 5. meth. c. 12
col. 134.
f
Cornel. celi. 3. c.
7.

rare: siue igne ipsum siccando, siue optimos odores per ipsum
 spargendo. ^b Quod si ab illa regione in aliam transire nol-
 lit, fiat habitatio in locis altis, extra aerem in sectos vapores
 continentem, aut in subterraneis pauca humiditatis. Quas
 multus aer non pertransit. ^c Praeseruat etiam a peste homi-
 nem a superfluitatibus euacuare, & ipsum bene spirantem fa-
 cere, & foraminum obstructiones aperire, & abstergere, &
 causae pestilentiam inducenti aduersari. Et haec eadem cu-
 rant febres pestilentes. ^d Vnde multi a peste euasere,
 quia praeeuacuatū, & praesiccatum fuit eis corpus: siue per
 vomitum siue persecessum. Et illis qui euasserunt, pustulae
 (quas exanthemata vocant) nigrae per totum corpus exie-
 runt. Quae erant reliquiae sanguinis, qui putrescebat: & eas na-
 tura veluti cineres ad cutem expulsi. ^e Quauis tamen praedictae
 euacuationes corpus exiccando, a febre pestilenti praeseru-
 ant. Praesente tamen febre, non erit vtile, fame vti, neque
 medicamentis aluum ducentibus. Sed si vires consentiant
 sanguis mittendus. Praecipue si cum febre sit dolor: si vero
 vires non consentiant, vbi febris leuata est, vomitum adhibere
 conuenit. Et in hac febre maturius balneandum, quam
 in alijs. Et vinum maturius propinandum. Nam sicuti haec fe-
 bres pestilentes caeleriter infestant, ita maturius auxilia sunt ra-
 pienda, cum quadam etiam temeritate. In pueris tamen mi-
 nus sanguinis extrahendum, & magis nutriendum, & a vino
 abstinendum. Neque vigilia, siti, fame sunt curandi. ^f Alius bal-
 neum negat, & aquam calidam, & lac recens, quauis con-
 cedat lac acetosum cum farina ordei: & rob ex fructibus a-
 cetosis & stipticis: vt ex Granatis, ex succo vbae acerbae, &
 piris, macianis, acetositate citri. Quod si nullum istorum re-
 periat, dandum acetum cum aqua. Deturque quotidie tro-
 chisci de camphora, cum rob de citris. Et superponatur pe-
 ctoribus eorum emplastrum ex sandalis, & camphora, & a-
 qua

qua rosacea. ^g Alius vinum negat, conceditq; granata pira, poma muza, & a cerba, pruna, persica, & bibere aquam cum niue. ^h Et maxime si pectus ardeat. Quo casu, pectus etiam prædicto emplastro epithemadum: Potioq; frigida nõ paulatim tribuatur: nam hæc magis calefacit. Et si cum interiorum ardore frigeant extrema, & venter colliquatur, eorũ extrema sunt calefacienda. ⁱ Et si cum extremorum frigiditate morbus proölgatur, ita vt hypochondria tendatur, necesse est frictionibus caliditatem exterius trahere. Quod si sanguis non fuerit vincens, sed alij humores, pharmacis euacuentur, & alteretur aer ad frigidum, sternendo per domum habitationis ægri extremitates arborum frigidarum, eandemq; frigidis irrorando, veluti camphora, aqua rosacea, sandalis, aqua salicum, & nenuphare. Pro sanis autem rectificetur aer cum xiloaloe crudo, & ambra, thure & camphora, & styrace, & sandaraca. Pro vtrisq; vero, Sanis videlicet & ægris, fiat suffumigatio cum sandalis, camphora, & aqua rosacea, corticibusq; granatorũ, mirrha, & malis citonijs, tamarisco, & ribes. Et quando cadit appetitus, cogantur ad comestionem. Nam illi qui viriliter agunt, & violenter comedunt, liberantur a morbo. ^k Et si febris pestilens fiat ex mutatione substantiæ aeris, a vaporibus putridis secum commixtis, tam cibus quã medicinis aeri nos opponemus: materiam sibi commixtam amputando, & euacuando humorem aeris corruptioni consonum. Si tamen non ex mutatione substantiæ aeris, sed eius alteratione fiat, quoniam hæc alteratio cõmuniter est in excessu caliditatis & humiditatis, ægrum phlebotomabimus, deinde superflua calida purgabimus. Post quod regimine infrigidante & desiccante vtendum. Et caueat ab aere calido & a sole. Imo vtatur requie in domo frigida, prope occursum aquarum in habitaculis altis oppositis aquiloni. Vtatur etiam balneis dulcis

Raf. Io. alm. c. 16
h
Halia. I. practie
26.

Pau. l. 2. c. 36. pa
88.

K
Aui. f. l. 4. t. 4.
c. 4.

aquæ. Et si pestis tunc aliqua bruta comprehenderit, fugiat
omnino carnes illius speciei. Conueniunt trochisci de
camphora cum situpo acetoso, & bolum ar-
menum aceto com-
mixtum.

Halia. I. pract. e.
26.

SCHOLIA.

IN febre pestilenti verēda est nimis sanguinis missio. Ex
perientia nanque constat, multos pestilenti febre affe-
ctos obiisse, ob venæ incisionem: vel saltim maiori limita-
tione in ijs febribus est vena secanda, quam in putridis alijs.
Nam ob prauū humoris qualitatem cor infestantem, breuis
sime virtus deficit. Neque moueat nos, febrem pestilentem
morbum esse magnum, deficit enim principalior scopus,
puta virium robur. Sine quo venam secare non licet. Ne-
que exanthemata siue pulices percutem exeuntes, robur
nobis debent significare: illæ nanque potius exeunt irrita-
ta & prostrata natura, sanguinis malitiam non ferentem.
Vnde apparentibus prædictis exanthematis desistendum
ab omni euacuatione, tam per sanguinis missionem quam
per pharmacum, & vtendum frictionibus. Iuxta Hippo-
cratis sententiam humorem ducendo, quo maxime natu-
ra vergit. Quam sententiam tenet Antonius de Gradi suo
de febribus tractatu, & Amatus Centuria. 4. pagina. 557. di-
cens: quod post huius pulicularis morbi apparitionem, ve-
nam secare periculosum est: quia a circumferentia ad cen-
trum fit humoris benefici euocatio. Si tamen pulices non
appareant sed apostemata, sanguinem detrahare iubet A-
uen-

uenzoar. libr. 3. theisir. tracta. 3. c. de epidimia. Vbi refert
quendam iuuenem curasse febre pestilenti affectum, quem
cum venæ sectione curauit. Et idem iubet Paulus, si sanguis
abundet. libr. 2. c. 36. supposito virium robore: cuius ver-
ba sunt. Quibus autem sanguis abundauerit, secare venam
opportet. Venæ autem sectionem partiendam iubet Ni-
colus Florentinus distinctione. 6. cap. 7. Quod si venæ se-
ctio non conueniat, iubet sanguisugas apponi natibus, vel
ano. Doctor vero Fracastoreus in tractatu de peste, non
absolute iubet venam secare, sed cum hac distinctione. Si
febris pestilens a nobis incipiat, & non per contagium ex-
aere venenoso: quia causa febris in interioribus est, expe-
dit per venæ sectionem ad exteriora trahatur. Quando ve-
ro pestis incipit ab aeris infectione, tunc venæ sectionem ne-
gat: quia per eam causa febris profundatur. Et trahitur ab
exterioribus ad interiora. Hæc tamen distinctio doctori
franco non satisfacit, quia rarissime incipit pestis a nobis.
Aliamque distinctionem magis artificiosam subnectit.
Considerare scilicet an humor peccans sit sanguis, an sit co-
lera præsina aut eruginosa, qualis in hac febrium specie es-
se solet: si igitur sanguis peccat, & virtus consenserit, ve-
nam secare iubet: si autem alij colerici humores, phlebo-
tomiam interdicit: iubetque, potius per medicamina ex-
purgantia euacuare. Antonius vero de Gradi loco supra
citato, omnes humores simul in febre pestilenti peccare sen-
tiens, inquit. Quid si sanguis magis quam alij humores pu-
treat: tunc præcedat venæ sectio pharmatiæ. Si vero alij
humores magis putreant, quam sanguis, tunc melius est
purgatione uti. Quod fiat eligendo humorem magis pec-
cantem. Et eandem sententiam tenet Herculanius. fen. 1. 4.
t. 4. c. 4. & sunt, qui dicant, hæc deiectoria pharmaca debere
esse effrenia, sicuti humor effrenis & maleficus est, dicentes
esse

esse clauum clauo pellere. Sunt alij, qui purgantia medicamenta qualiacunq; sint, interdicunt: inter quos est Celsus. li. 3. c. 7. dicens, in pestilenti febre, neq; fame, neq; medicamentis album ducentibus esse vtendū: quorum loco alijs sudorem prouocantibus vtilicet, vt venenosus humor ad cutim trahatur. Mediam tamen sententiam inter has puto vtiorem, purgare scilicet, non tamen valido medicamento. Quam sententiam tenet Auenzoar. lib. 3. tract. 3. c. 1. purgationem inquam in febre pestilenti, non debere fieri per medicamenta exoluētia. Imo conuenit ab illis abstinere. Hęc etiam sententiam tenet Antonius Carthagenensis, asserens in febribus pestilentibus, fugiendum esse prorsus pharmacum effrene. Quod etiam confirmat Nicolus loco allegato: consulens eoleram euacuare cum Rabarbaro, Tamarindis, & Mirobalanis citrinis, aut cum Rabarbaro & Manna: phlegma vero cum agarico: melācholiā cum sen, epythimo & polipodio: adustos vero humores, cum aqua casei, rabarbaro, & fumo terrę. Horum authorū ratio est in prōptu. Cum enim febris pestilens cum seuis symptomatibus semper irruat, & pharmaca effrenia seua etiam symptomata cōmitentur, necesse est vtrūq; vires deiicere: quarum oportet habere maximam curam. Cum febris pestilens immediate cordi opponatur. Et hanc sententiam confirmat Amatus Lusitanus centuria. 6. pagina. 415. reprobās in ijs febribus effrenia pharmaca. Quod longa experientia refert comprobasse: referens historiam de duobus fratribus natione Germanis, & ex vno vtero. Qui eodem tempore Romę febre pestilenti fuere comprehensi, tēpore Pauli tertij. Quorum Lodouicus sumpto pharmaco ex medicinis scamoneatis breuissimè obiit. Paulus autem ex manna & rabarbaro purgatus, euasit. Et simili modo purgare possumus cum cassia sola, aut rabarbaro mixta, siue si uipo ex nouem infusionibus,

nibus, cum aqua borraginis aut iure pullæ, vel cum diapruni simplici, aut cum pulvere mechocan infuso in decoctione sen, aut aqua buglossæ, aut cum aqua lactis. Et noui quendam medicum, qui pharmacum ita parabat. R. rabarbari electi. drach. 4. agarici trochiscati. drach. 2. electua. refati mesue. drach. 6. tamarindorū subtiliter incissorū. drach. 1. omnia terantur parum, & per noctem infundantur in aqua communi. Et per alambicum in cuius osculo parum sit musci aut galix, ad lentum ignem distilletur. An tamen in febribus pestilentibus expectanda sit coctio, an humor absq; coctione sit euacuandus. Manardus lib. 3. epistolarum. epistola. 2. ab initio in febribus pestilentibus euacuare consulit. Non expectata coctione. Quod ex Galeno. comptobat. 5. methodi. Vbi quotquot ex illa crudeli peste, quam Galenus refert, supererant, fuit humor per vomitum & secessum euacuato. Et quanuis ex Galeno non constet, illas euacuationes per artem factas, imo quod fuissent spontaneæ, & per solam naturam, inde exemplum nobis insinuat natura, ad similes euacuationes faciendas. Præcipue cum in febribus pestilentibus non sit expectandum iudicium neq; crisis, saltem bona. Quanto igitur citius in febribus pestilentibus euacuationes fiunt, tanto securius proceditur. Eandem sententiam tenet Nicolus. c. 12. distinctione. 6. asserens in febribus pestilentibus à principio esse euacuandum. Nam humor venenosus pro sui euacuatione, & eradicatione necessitatem in ducit, sicuti humor furiosus aut turgens: sed quia virtus erradicatiuam euacuationem non suffert, eius loco sub rogatur euacuatio minoratiua. Allegatq; Auicena dicentem: summa curationis est exiccatio id est euacuatio. Cæterū Anton. Musa ad versus Manardum insurgit. apho. 22. 1. sectionis contrariam ex diametro sententiam tenens. Negansq; Galenū intelligendum esse, de alia quam de spontanea euacuatio-

*Montana Vis
peste leniam eui
de Animo. Flost
ebar. res principalim
indos. Los put galba
principio. imprepa
ys. lib. aban. y. sig
hodo. ce. quibus. esse
ad. et. con. mus. so. op
en. 7. de. quibus. T. 58*

ne: allegans, quod in processu in galliam cū illu strisimo du
 ce ferraræ contigit, in constitutione pestilenti quæ tunc cur-
 rebat: Omnes enim interiere, qui medica mentis fuere pur-
 gati. Antonius de gradi pro manardo aduersus Musam il-
 lico purgate consulit in febribus pestilentibus. Et non quia
 humor turgeat, (vt Manard⁹ refert, in quo iustissime a Mu-
 sa increpatur) sed quia cum febres pestilentes tam seua in-
 gerant symptomata, esset periculum in mora si coctio spera-
 retur. Quod Antonius de Gradi limitat nisi appareant exi-
 ture albæ, aut rubæ, vulgo dictæ tauardete, tunc enim ab ô-
 ni euacuatione abstinendum. Quod ego manifestissimo ex-
 perimento comprobauit in hospitali maiori, cuius habeo cu-
 ram. anno enim. 1569. in huius regni Granatæ rebellione,
 currenti pestifera constitutione, ante pulicum apparitio-
 nem virtus constabat, & euacuationes ægri ferebant: illis
 vero apparentibus adeo deficiebant, vt ex sola pulsus diffe-
 rentia siue distantia ex mediocri ad debilissimum, pulices
 cognoscebam, ægris non discoopertis, ex solo pulsu illud
 prædicens: & cum discoopertis ægris clare viderentur,
 hospitalis ministri qui ibi assistebant admirabantur: quod
 ex solo pulsu illas conoscerem. Quo tempore omnes eua-
 cuationes spernens, nihil aliud agebam, quam eos cibus pau-
 cæ quantitatis & multi nutrimenti nutrire, & cor conforta-
 re: tum ipsum epithemando, tum etiam siropos cordiales il-
 lis porrigendo cum lapide Bezaar: corpus q̄ oleo commu-
 ni, & aqua calida, & nitro fricabam, vt venenum ad cutem
 traheretur, naturam adiuuans. Aut ventosas scarificatas ap-
 ponebam, maxime si caput afficiebatur. Quibus remedijs
 plures euadebant. Omnes autem qui absque virtutis con-
 stantia, siue per sanguinis missionem, siue per medicamen-
 purgans euacuabantur, periire, medicorum culpa, qui Ma-
 nardi opinionem exequabantur. An vinum in febribus
 pesti

*Tauardete. Sani
 una curatio.*

pestilentibus conueniat. Nicolus vinum concedit aqua rosacea commixtum, & addito bolo armeno: vt vinum faciat bolum armenum peruenire ad cor: & bolum armenum reprimat vini calorem, ne ab ipso (ratione febris) cor offēdatur. Eadem sententia colligitur ex Auicena. 2. canone. c. de bolo armeno. Vbi valde ipsum laudat in febribus pestilentibus, cum vino albo subtili mixtum. Galenus vero. 3. de ratione victus in acutis, in febribus pestilentibus vinum reprobatur. Quem ad idem allegat Franciscus de Franco tractatu de peste. Qui aquam ordeï contulit, aut aquam abrotani: ego vero credo prædictos authores, quantum contrarie loquantur, in substantia non differre. Quando enim Auicena, & Nicolus vinum concedunt, illud intelligendum per viam medicinæ tanquam medicamentum. Quando vero Galenus & alij vinum negant, per viam nutrimenti intelligendi sunt. Laudant etiam authores in febribus pestilentibus per sudorem humorem venenosum extrahere. Ad quod Nicolus laudat saluiam imperialem, dissolutam in aqua papularum vulgo amapolas dosis vero saluiæ sit drach. i. aquæ autem vncie. 6. aut prouocetur sudor cum rasura vnicornij in aqua buglossæ dissoluta. Aut cum rebus exterius applicatis, humorem venenosum ab interioribus ad exteriora euocando. Sicuti enim sacculis ex ordeo decocto, & nimis calefacienti: aut cum lateribus ignitis vino aspersis, & pannis inuolutis, pedibus iuxta positis. Vomitus autē in febribus pestilentibus potius mouet humorem versus membra principalia, quam eum diuertat: nisi natura humorem beneficum ad vomitum promoueat. Conuenit etiam in ijs febribus virium maximam habere curam. Tum per iura cordialia, tum etiam per medicamenta bezaartica. Et sic hoc iure utendum. Gallina non superflue pinguedinis, & frustum arietine carnis ex crure minutim

sudores prouocia

Vomitus non conuenit in febribus pestilentibus

In cordialia

incidantur, & contendantur tenuissime, & infundo alambi
 ei ponantur, & desuper iniiciantur pulueris rosarum rubea-
 rum. vnci. i. diamargaritonis frigidi. drach. i. & semis pulueris
 vtriusq; coralij præparati. ana. drach. i. & ad lentum ignem
 fiat distillatio. Et amplius nutriet, si omnia hæc vrnali mag-
 no vitreo inclusa, & cooperta, in alio vase aqua pleno de-
 coquantur, donec succus a carnibus extrahatur. **COR** etiam
 hoc epithemate epithemetur: aquæ borraginis, buglossæ, ro-
 sarum, mellisæ, ana. vnci. 2. pulueris diamargaritonis frigidi:
 drach. 2. sandalorum omnium, ana. drach. i. & in serico rubi
 cundissimo cordi applicetur. **LAUDANT** etiam auctores bo-
 li armeni exhibitionem, solus Rasi. 30. continentis. tract. 13.
 c. 2. vigente febre illud vituperat, in quantum causam febris
 inspissat. Sauonarola autem. cap. 9. de febribus pestiferis ru-
 brica tertia, folio. 37. tres casus excipit, in quibus nullo mo-
 do bolum armenum est propinandum. Primus quando est
 distillatio phlegmatum ad pectus, anhelitum impediendiū,
 aut æger esset stricti pectoris: quo casu pectus constringen-
 do, & phlegmata inspissando, nocet multum. Secundus ca-
 sus vbi esset repletio in pectore. Tertius quando actu æger
 a febre pestilenti est comprehensus. Tunc enim cū sint plu-
 res vapores putridi in ipso pectore imbibiti, constringentur,
 & eorum resolutio impedietur. **CONVENIT** etiam in febribus
 pestilentibus smaragdus, nimis tritutus inter lapides, præ-
 paratusq; cum amigdalorum lacte. Dosis sit. 8. vel 9. grana.
 conueniunt etiam ex lapide Beazar grana. 3. in aliqua cor-
 dialium aquarum. Et vt a peste fiat præseruatio (cū pro ma-
 iori parte ex ira dei sit propter peccata commissa) notat
 Sauonarola maximum remedium esse animam mundare,
 & opera deo grata facere. Quod confirmat Nicolus Florē-
 tinus distinctione 6. c. 5. dicens esse remedium tam pro præ-
 seruatione à peste, quam pro curatione, auxilium dei inuo-
 care.

die Seman

die Soli armeni pag.

orari,

*aragdi præparatio
226110,*

Sancti remediis

care, in temerataq; virginis Mariæ, & beati Sebastiani: cuius præcibus tota prouincia Longobardiæ fuit liberata, sic orantes. *oro. de præcibus*
 Omni potēs sempiternè Deus, qui præcibus & meritis beati martiris tui sancti Sebastiani, quandam generalē pestem hominum mortiferam reuocasti, tribue quæssum9, *pestis,*
 vt qui in simili peste fideliter inuocantes, in tua misericordia confidim9, eius præcibus & meritis, & ab ipsa & ab omni tribulatione liberemur: per Christum Dominum nostrum. *pillulæ coes. pestis*
 Præferuat a peste, vt notat Sauonarola, corpus his pillulis euacuare. Aloes. drach. 2. mirrhæ. drach. 1. croci. drach. semis formentur pillulæ cum vino odorifero. Quas sumpsit ab Auicena. fo. 1. 4. t. 4. c. de præseruatione a peste. Et vt gratiores sint gustui pro delicatis & pueris possunt sumi pulueres earum in aqua mûlta aut aqua sacchari. Bartholomeus Montañana cõf. 285. & 286. in præseruando a peste, has duas cõsulit pillulas, duabus horis ante cenam, aut in aurora. R. succi acetosæ, buglossæ, & cicoreæ. ana. drach. 2. boli armeni. drach. 1. aloes hepatici. drach. 3. camphoræ, scrop. 2. fragmentorum zafiri, iazinthi, smaragdi, scrop. semis, margaritarum. drach. 1. seminum citri, ligni aloes, seminis basaliconis, caruæ coraliorum rubeorum, zedoariæ, ana. g. 8. rosarum, violarum, seminis acetosæ, florum borraginis, buglossæ, ana. scrop. semis: species ponantur ad solem, donec succi exhalentur, ex quo duas sumat pillulas, per duas horas ante cenā vel in aurora. Præferuat etiam a peste vsus tripheræ ex descriptione Messue: ex qua potest sumi de quinto in quintū diem a drach. 3. vsq; ad 4. cum vnci. 3. aquæ rosacæ. Et ad idem valet vsus theriacæ: detur tamē in tēpore frigidō, aut vbi aeris distemperies est frigida. In tempore vero calido, aut vbi aeris distemperies calida est, misceatur sacchari rosati tantundem. Sumaturq; cum aqua cicoreæ, blugossæ, per quinque horas ante prædiū. Idē facit mitridatū, diamusc9, diaambra, & confectiōe gemmis.

DE FEBRIBVS COMPOSITIS,
TRACTATVS VN
DECIMVS.

De causis signis febrium compo-
sitarum. Caput. I.

QUE Madmodum simplices sunt febres, quādo vnus ex tribus humoribus sufficienter præualuerit, ita & cōpositæ erunt, in quibus duorum aut trium humorum potētia apparet. Et qui simplices febres cognoscit, cognoscet & cōpositas. Quemadmodum qui vinum, mel, & aquā, seorsim cognoscit, si misceantur, omnium facultatem attinget. Simples igitur febres siue continuæ sint, siue interpellatæ, facile est à principio cognoscere. Quæ vero ex cōpositione adulterantur, difficile: saltem primo die, tertio tamen vel quarto cognoscuntur. Sicuti nullus est morbus, qui quarto die non cognoscatur. Imo turpe est medico scienti significationes & accidentia cuiusque febris, cōpositiones febrium primo aut secundo die nō intelligere. Et quando sic componuntur, vt horis diuersis inuadant, tunc complecti dicimus, aut febres complexas: quando vero eadem inuadunt hora confundi, aut febres confusas appellamus. Tres enim sunt cōpositarum febrium species, intrans, coalternata, & communicans. Et intrans est, vt ingreditur vna super alteram. Coalternata, vt ingreditur post eradicationem alterius. Communicans, vt cum ea incipiat. Et omnes hæ cōpositæ febres siue complicatæ siue confusæ, aut in festant cum alicuius particulæ affectu, aut sine eo. Et insuper aut componuntur cum febribus eiusdem speciei, veluti si æger tres circuitus quartanos habeat,

^a
Gal. 2. crit. c. xij.
col. 531.

^b
Gal. 2. cris. c. ix.
col. 524.

^c
Aur. f. l. 4. t. 4.
c. 15. col. 2.

^d
Gal. 2. dif. f. c. viij.
col. 149.

^e
Aur. f. l. 4. t. 4.
c. 15.

beat, aut cum febribus diuersæ speciei, veluti si quotidiana tertianis, aut tertianæ quartanis. Quandoque enim componuntur febres elongati generis, sicuti quando hectica complicatur cum putrida: & quandoque componuntur febres proximæ in genere, sicuti quando componitur febris phlegmatica cum tertiana. Et quandoque componuntur febres, non solum sub eodem genere, sed sub eadem specie: sicuti quando due tertianæ componuntur, aut due vel tres quartanæ. Et eo modo, quo interpellatæ febres componuntur, continuæ componuntur. Quauis quidam affirmant, duas continuas componi non posse: quia quando humores putrescunt intra venas, non est possibile vt diuersificetur, illud in quo est putredo: quoniam putredo per totum est sparsa. Contrarium tamē est verum. Possunt enim due febres continue componi, siue misceri. Sunt tamen difficile me cognitionis. Febris enim sanguinis si cum alijs componatur, aliarum signa obscurat, ita vt non cognoscantur. Quia ex sanguine plus est in corpore, quam ex alijs humoribus. Sicuti ergo lumen solis, quia intensissimum est, lumen ignis priuat, & obscurat: ita quando sanguis putrescit, omnes alias febres obscurabit. Non tamen propter ea est negandum, febrem sanguinis cum alijs componi posse: componitur enim cum febre coleræ & cum alijs. Febres tamē quæ sæpius & magis componuntur sunt quæ fiunt ex colera & phlegmate. Propter quod sunt prolixæ & prauæ, & tantæ diuersitatis, vt febris in vno die sit calida, propter vehementiam inflammationis coleræ, & in alio die pigra, & sepulta, & debilis caloris. Quod si febres compositæ ex colera & phlegmate tertiana inquam, & quotidiana in eadem horam incidant, fiet vna febris confusa, quæ neq; tertianæ, neq; quotidianæ formam habeat. Et nõ solū due febres cõpõuntur, verū tres & quatuor: quatuor tamē febres

f
Gal. 2. cris. c. viij.
col. 522

g
Aui. f. I. 4. l. 4.
c. 16.

h
Isaac. l. feb. part.
5. c. 21. prope fi.

i
Auz. 3. theis. c.
13. col. 3. in prin.

k
Raf. l. diuifio. e.
156.

l
Gal. 2. dif. ft. c. xij
col. 142.

m
 Isaac. l. feb. part.
 5. c. 21. prope si.

cōponi non possunt, nisi quando duæ sunt ex humore vno, & aliæ diuersorum humorū: verbi gratia, si duæ sunt ex colera, tertia ex phlegmate, & quarta ex melancholia. ^m Et cōponuntur duæ quotidianæ, quando singulis diebus bis & similiter fit accessio. Duæ vero tertianæ, quando in duobus diebus duæ fiunt accessiones, quarum cuilibet tertio die alia sibi similis correspondet. Duæ vero quartanæ, quando vno die absq; febre ægro existenti, duobus sequētibus due accessiones fiūt. Componitur autem tertiana quotidianæ, quando primo die duæ accessiones fiunt, secūdo vero vna, tertio sequenti duæ. Componuntur autem quodiana tertiana & quartana, quando primo die fiunt tres accessiones, secūdo vna, tertio duæ, quarto tres. ⁿ Neq; in febribus compositis est attendendus circuitionis ordo, quando significatio accidentium diuersa est a circuitione. Si enim contingeret febrem vna die infestare, & alia non, accidentia vero tertianæ ibi debilia & nimis refracta reperiuntur: sicuti de rigore, de calore postrigorem, citò venienti, & intensione caloribus, & siti, & dolore capitis, hæc febris non sicuti tertiana est curanda: sed ex quotidianæ & tertianæ curæ mixtione.

o
 Ras. 10. al. c. 17.

p
 Auēz. 3. thei. tra
 l. c. 13. inf.

q
 Ga. 2. dif. fe. c. 7
 col. 143.

r
 Au. f. 1. 4. t. 4
 c. 16. inf.

Et esto certus quod multæ febres siue febrium compositiones fiunt propter debilitatem virtutis, & medici stultitiam, quando ægro plura cibaria conceduntur, quam possit digerere. ^p Quæ autem ex febribus compositis prius ægrum destituta sit, cognosces ex earum forma, duratione, magnitudine, aut ex earum antepositione, & postpositione. ^q Significabit febrem compositam, febris continua in qua adest rigor, & non sudor, aut adest cum pluribus rigoribus vnus sudor. ^r Neq; est adeo difficile, cognoscere inter mittentes cōplicas, sicuti continuam cum intermittenti cōplicitā. Et si febres cum affectibus membrorum complicantur, si simplices cognoscimus, complicationes etiam cognoscemus.

Alia

Alia enim est conditio febris ex inflammatione hepatis, & alia ex inflammatione pulmonis, aut lateris, & alia ex inflammatione membranarū cæcæ. Vniuersalis cura omnium compositarum febrium, cōstabit ex cura simplicium febrium eas componentium: ita vt curatio compositæ ex mixtione curationum simplicium resultet. Quauis plerunq; vna sola curatio intendatur, quando ex febribus simplicibus vna est magis timenda: veluti si aliquis pateretur quartanam, & ei superueniret alia febris, propter apostema in hepate aut stomacho aut pulmone, neglecta quartanæ cura, ad febres alias est attendendum. Propter maiorem ipsarum timorē. Dato q; per aliarum febrium curationē, quartana validior fieret. Et idem fiet quando ex pluribus vnam compositam efficientibus, altera est fallacior: ad illā enim cura vertetur, vt securior æger fiat. Quod si febres compositæ prolongentur, dabis trochiscos spodij cum sirupo acetoso. Et si videris calorem fortem, & in pulsu debilitatem & duritiem, & corpus consumi & sicari, dabis trochiscos de cāphora, & post, aquam ordeii: & reges eos cura hecticæ, infrigidando, & humectando corpus.

Gal. 2. crū. c. viij
col. 522.

Raf. I. lib. c. 17

Hali. 3. pract. c. 17.

SCHOLIA.

VT bene notat Sauonarola. Practica. de febribus. c. 17. rubrica. i. humores aut vere componuntur, & miscentur, aut compositio secundum vicinitatem tantum fit. Et quādo componuntur, aut ex illa compositione resultat vna forma: sicuti quādo ex phlegmate & colera mixtis resultat colera vitellina, aut citrina, aut flegma salsum, in qua compositione necesse est vnum humorem alteri dominare: sicuti in phlegmate falso, phlegma, & in colera citrina & vitellina,

P p colera.

colera. Si enim æquales essent humores, compositio non posset ad vnā formam terminari. Duo enim cōtraria paria non possunt ad inuicem componi ad vnā formam teste Aristotele. 12. methaphi. commento. 23. aut humores cōponuntur non ad vnā formā, & hæc potius dicentur mixta per iuxta positionem, quando absq; vera mixtione contigua sunt. Aut quando quanuis non sint contigua, sunt tamen vicina: quam compositionem per vicinitatem optime subdividit Nicolus Florentinus, sermo. 2. distinctione. 7. c. 8. in tres compositionis quo ad vicinitatem modos. Aut enim est compositio ex parte loci tantum, & non materiæ: vt quando idem specie humor veluti colera mouetur ad putrefactionem in diuersis corporis locis, aut cōpositio est per materiam tantum, & nō per locum, vt quando duo diuersi humores in eodem loco mouentur ad putrefactionē, iuxta positi. Tertius vero compositionis modus quo ad locū & materiam est; quando distincti humores in diuersis locis ad putredinem mouentur. Ex quibus adeo diuersis humorum cōpositionibus, necesse est varias compositarum febrium formas seu species oriri: quarum multæ referuntur à Galeno. libro de typis, & a modernis hic. Multæ tamen ex simplicibus febribus componi non possunt, sicuti duæ hecticæ. Vt notat Nicolus loco supra allegato. Nam si aliquo modo possent misceri, esset in casu quod in laboranti febre hectica, hectica putridam efficeret, quæ de nouo aliam distēperie æqualem membris imprimeret. Quem casum, quanuis rarū, possibilem concedit. Sed isto casu calor æqualis siue hecticus à febre putrida causatus, vnum calorem cum præcedenti hectico efficiet. Et eadem ratione nequeunt componi duæ febres ephimere, quanuis contrarium teneat Nicolus. Cum enim ephimera morbus immaterialis sit, quantum ad hoc eandem subit rationem cum hectica. Et quia æde. n. rationes

nes quæ cōpositionē duarū hecticarū impediūt, impediēt etiā ephimerarū cōpositionē. Quemadmodū enim aduenienti de nouo calore in facto esse in mēbris, necessariū est, vt vnum constituat cū p̄cedēti: cum vterq; indepēdēs sit, ita in ephimeris contingit. Quatuor vero febres componi nequeūt vt refert Isaac. lib. febrium. par. 5. c. 25. nisi quādo duæ ex eodem sunt humore, aliæ vero duæ diuersorū humorū. Febrem etiā sanguinis cū alijs cōponi, impossibile asserit conciliator differētia. 90. & refert Thom. de Gar. 2. de differēt. feb. fo. 83. quā propositionē cōciliator duobus medijs probat. Primo quia à nullo fere authorū dictū reperitur, febrē sanguinis cū alijs cōponi posse. Secūdo quia cū sanguis abūdātior in corpore humor sit, alijsq; humorib9 dominās, ita eius putredo siue extraneitas omniū aliorū humorū extraneitatē ad se trahit. In qua quæstione anceps videtur Ga. vt refert Sauonarola loco supra citato. Cōcludit tamē ipse febrē sanguinis posse cū alijs cōplicari, vt sinochus cū continua p̄portionali excolera, vel phlegmate, vel melācholia. Quauis reliquæ febres quæ cū febre sanguinis miscētur, minus appareāt & significētur. Sanguinis enim respectū aliorū humorū quātitas est maxima, aliorū autē humorū adeo est minor, vt eorū putrefactio seu putrefactionis notæ parū appareāt. Ex quo tota putrefactio à sanguine iudicatur p̄cedere. Et nō solū febris sanguinis cū alijs febribus cōponitur, verū duæ febres sanguinis cōponi possunt. Vt notat Her. f. 1. 4. t. 4. c. 16. quādo ambæ sunt putridæ. Et febris sanguinis absq; putredine cōponitur cū febre sanguinis putridi. Nā quāuis propter aliquā causam calefacientē, totus sanguis ebulliat, propter diuersas sanguinis dispositiones, poterit in aliquib9 corporis partibus febris sanguinis inflatua, & absq; putredine procedere, per reliquas vero corporis partes cū putredine. Negat tamē posse cōponi, saltim p̄ notabile tēpus duas febres sanguinis absq; putredine.

DE HEMITRITAEI CAUSIS
SIGNIS AC MEDE-
la. Caput.II.

FIT hemitritæus ex tertiana interpellata, & quotidiana cōtinua. Ex quib9 tres hemitritæi species cōflātur, si enim colera p istā cōpositionē phlegmati præualeat, tertianæ ac cidētia erunt maiora. Et si pituita abūdator sit, quotidianæ symptomata præualebūt. Si vero neuter humorū alterū ex cedit, exquisit9 erit hemitritæ9. ^a Quæcūq; vero hemitrea febris extra hūc ordinē cōtingit, est impura. Est morb9 periculo plenus, interficiens, perducit enim ad hecticam, & ad febres difficiles: ^b Et adeo periculosior & deteriorū symptomatum est quam tertiana, vt potius tertiana media pars hemitritæi dici debeat, quā hemitritæus tertianæ. Vnde alia ratione semi tertiana nuncupand9 est. Videlicet, quia ex duob9 quæ habet tertiana, puta tertio quoq; die inuadere, & ad intermissionem finire, vnā tantum habeat hemitritæus, & ex consequenti dimidium habeat tertianæ. ^d Aut ideo semi tertiana dicatur, quia æqualiter distat, & medium tenet inter tertianā & quotidianam, in tertiana enim rigor & in quotidiana frigus, in hemitritæo vero horror, qui inter rigorem & frigus medius est, & ex prædictis febribus mediū nasciscitur. ^e Rursus hemitritæi tres aliæ sunt differentiæ. Exiguus qui viginti quatuor horarum intiuallo reuertitur: medius qui triginta & sex: magn9 qui quadraginta & octo. Pro maiori parte contingit viris, & florentis ætatis, & autumnō. ^f Significat hemitritæum, quod febris vno duorum dierum sit grauior. Et in die alio leuior accessio, & paucorum accidentium. Quod ideo contingit, quia indie prima infestat tertiana, & quotidiana, & indie secunda quotidiana tantum.

^a
Ga.2. dif. f. c. viij
col. 146.

^b
Ac. f. l. 4. t. 4.
c. 17.

^d
Ga. I. mor. vulg.
cō. 3. tex. 5. col
466.

^e
Ga. 2. dif. fr. c. 8.
col. 144. 145.

^f
Gale. l. de tipis. c.
iii. c. 364. 365.

rum. Est enim indie prima vehemens in secunda quieta. Excessum autem phlegmatis significabit accessionis longitudo, & paucitas horripilationis, & frigoris, & sitis, & vrina alba cruda. Excessum vero colerae horripilatio intēsiōr vel rigor. Imo quandoq; iteratur in ea horripilatio, propter pugnam contrariorum humorum. Vnde putatur, quod hemitritæus ad statum peruenerit, aut ad finem: & rursus horror reuertitur, & pulsus fiunt minores, & tardiores, & rariores: & calor ab extremis recedit, & circa ventrem augetur. Cu ra cum rebus attenuantibus, & dissoluentibus fieri debet, & aliquantulum infrigidantibus: non tamen multum calefacientibus, neq; multum infrigidantibus. Sicuti cum succo lupuli, maratri, apij, māna, violis, saccharo, ptisana cum oximeli. Maior enim cura habenda est de humoris euacuatione, per secessum, vomitum, & vrinam, quā de eius alteratione. Eua cuare autem cum medicina exoluenti ante humoris coctio nem, efficit frenesim. Non ergo detur in principio nisi me dicina lenitiua: digerit autem absinthium, non tamen ante septimum detur, & tunc detur cum aqua ordei cum pipere. Remedia enim mixta esse debent, ex calefacientibus, & in frigidantibus: vt virtus seu natura discernēs, infrigidātia ad cor, & calefacientia ad attenuādum humorē vehat. Quod si fuerit magis de colera infrigidatio erit maior attenuatio ne. Sicuti ex endiuia; succo maratri, rodo saccharo, violis, prūnis. Si autem fuerit magis de phlegmate, attenuatio sit maior. Sicuti cum aqua mellis, aut oximeli calidis, aut ptisana: in qua coquantur radices apij anethum calamentum. Et vbi phlegma dominatur, detur mel rosaceum cum aqua apij & feniculi. Post humoris coctionem his pillulis purgan dum. R. hieræ picræ, calamenti, ana. drach. 5. anisi, maratri, apij succi absinthij, succi eupatorij, ana. drach. 4: cum succo sumiterræ fiant pillule: ex quibus summatur, drach. 1. Post

g
Scrapio. tract. 6
c. 16.

b
Aui. f. 1. 4. t. 4. c
18.

i
Gale. 2. cris. c. ix
col. 524

K
Isaac. 3. practi. e.
34.

l
Aui. f. 1. 4. t. 4. c
19.

m
Scrapio. tract. 6. c.
16.

Masc. 3. practic.

54.

Serap. tract. 6.

e. 16.

quod cōueniunt trochisci de Absinthio, de lacca cū succo
apij, endiuia. Quod si colera vincat phlegma, euacuatio
fiat lenis cum manna, cassia in aqua prunorum. Et si æqua-

liter sit de phlegmate & colera, fiat euacuatio cum re,
media inter medicinam fortem

& lenem.

SCHOLIA.

AN febrēs quæ ex phlegmate & colera fiunt, longiores
sint, his quæ ex phlegmate solo? Galenus. 2. de differ.
feb. c. 8. col. 149. tertianam extensam ad viginti quatuor ho-
ras, imo ad triginta, & quadraginta progari posse affirmat:
ad quas quotidiana febris non attingit. A nullo enim dici-
tur, decem & octo horas transcendere, & eandem senten-
tiam tenet Auicena. f. 1. 4. t. 2. cap. 37. & idem Auicena. f. 1. 4.
tract. 4. de hemitritæo, hemitritæum ad septem menses
extendi asserit: & tertianam non exquisitam vidit Galenus
autumno incipere, & ad ver desinere, vt ipse refert. 1. de arte
curat. c. 8. colu. 374. ad quod tempus quotidiana non proro-
gatur. Quam conclusionem doctor quidã pissanus nomine
Albertus verissimam putat. Quia colera phlegma profun-
dat, & in angustiiores meatus penetrare facit, ad quos sine
colera penetrare non posset: ex quo ineptius & difficilius
fit resolutioni. Et in super phlegma profundatum, fit causa
maioris profundationis colerae. Et eandem conclusionem
confirmat, quia natura longiori tempore æget, ad vincen-
dū humores etherogeneos (quales sūt in hemitritæo & ter-
tiana non pura) quam ad vincendum homogeneum humo-
rē, qualis est in quotidiana. Et huic conclusioni fauere etiā
videtur Hippocra, & Galen. sentētia. 2. prognos. c. 3. text. 23.

vbi Hippo. de ictionem versicoloré, vel multos humores
 siue affectiones indicantem, diuturnum morbū efficere af-
 firmat: vbi Galenus hæc verba profert. Et ob eam rem tra-
 ctu tēporis ad coctionē eget. Si enim multæ existūt affectio-
 nes, aliquas earū diutinas esse verissimile est: natura enim cū
 multis pugnatura inimicis, multū tēporis consumat necesse
 est. Et eandē sententiā. ponit Gal. apho. 4. apho. 40. cuius ver-
 basunt, variæ dispositiones diuturniores sūt quā quæ sūt vni-
 modi: cū nō possit natura paruo tēpore multas cōficere dis-
 positiones. Quibus non obstātibus contrariā sententiā verio-
 ré credo. Quā expresse tenet Auicē. f. 1. 4. t. 4. c. de signis he-
 mitritæ: cuius verba sunt. Et statim quidē huius ægritudinis in
 horis particularibus & vniuersalibus est ante statū phlegma-
 ticæ & velocior statu eius. Et eadem sententiā expresse col-
 ligitur ex Galeno. 2. de differ. feb. c. 8. vbi Gale. coleræ velo-
 citatem cohibere dicit, & obtūdere phlegma. Pituitæ vero
 tarditatē & hebetudinem excitare bilē. Quibus verbis cla-
 re colligitur, coleram ad phlegmatis velociorē motū, atq;
 eius resolutionē, multū pdesse. Et cōfirmatur. Quia si febres
 ex colera & phlegmate lōgiores essent, quā ex phlegmate
 solo, quotidianæ febres, & quartanæ quæ impuræ & nō ex-
 quisitæ sunt, longioris essent duratiōnis, quā ipse met puræ
 exquisitæ. Quod est expresse contra Gale. 1. de arte cura. ad
 Glauco. c. 8. vbi quartanas & quotidianas puras, longas esse
 affirmat: impuras vero & non exquisitas breuiiores. Ex quo
 sequitur febres mixtas ex colera & phlegmate breuiiores ef-
 se, quā ex phlegmate solo. Quod si aliquādo hoc fallere vi-
 deatur, illud erit, quia cætera in quibus fit cōparatio, nō sunt
 paria: ob id scilicet q; in febre ex colera & pituita maior sit
 quantitas humoris, quam in febre ex pituita. Quod pluries
 continget: nam verissimile est, ex duobus humoribus v-
 nam febrem efficientibus, maiorem quantitatem esse, quā
 ex vno solo. Vnde ratione maioris quantitatis humoris

concoquendi in febre ex colera & phlegmate (quanuis colera ad velociorem motum, & resolutionem phlegmatis adiuuet) longiorem morbum efficit. Quod etiam continget, si frigidi humores qui comparantur, quanuis in quantitate sint æquales, sunt tamen inæquales in qualitate. Veluti si febris ex phlegmate & colera, ex phlegmate sit crasso & tenaci, febris vero ex phlegmate solo, ex phlegmate sit subtiliori, & resolutioni aptiori. Et eadem continget fallentia & exceptio, ex alijs diuersitatibus & disparitatibus incomparatis. Ut si patiens febrem ex sola pituita, potentiolem habeat virtutem, aut poros magis latos, quã qui ex colera & phlegmate febricitat. Ut enim colligitur ex Galeno. 2. de diff. fe.

c. 5. longitudinem aut breuitatem accessionum faciunt humoris multitudo, aut qualitas ipsius, vigor in super aut imbecillitas virium, aut ipsorum ægrorum dispositio.

Laus Deo.